

คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน

โดย

นิตา สุขประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

STRAY DOG CARERS: WORLD OF MEANINGS
AND EVERYDAY LIFE EXPERIENCES

BY

NISA SUKPRASERT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS IN SOCIAL RESEARCH
FACULTY OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2021
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

วิทยานิพนธ์

ของ

นิตา สุขประเสริฐ

เรื่อง

คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามหัทธิต สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม

เมื่อ วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นลินี จันทร์สาร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ต้นธวณิช)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดร. วิจิตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐจิ สุวรรณภัก)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร. พงษ์สวัสดิ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์)

คณบดี

จันทน์ เจริญศรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ เจริญศรี)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน
ชื่อผู้เขียน	นิตา สุขประเสริฐ
ชื่อปริญญา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐจรี สุวรรณภักดิ์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การศึกษา “คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน” ครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษามุมมองและประสบการณ์ชีวิตของคนที่เก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ในที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กรณีศึกษาได้แก่ผู้รับอุปการะสุนัขจรจัด หรือผู้ที่นำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงดูที่บ้านของตนเองจำนวนทั้งสิ้น 7 คน

ผลการศึกษาในประเด็นสำคัญ พบว่าจุดเริ่มต้นของการรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้าน เกิดขึ้นจากการเผชิญกับสถานการณ์ที่พวกเขาคิดความเป็นสถานการณ์ “บังคับ” พวกเขาทราบว่าสุนัขเหล่านี้สมควรได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากสุนัขกำลังอยู่ในภาวะยากลำบากหรือเป็นอันตราย ประกอบกับการประเมินว่าสุนัขเหล่านี้เป็นลูกสุนัขที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวเชื่อมโยงไปสู่อารมณ์ความรู้สึกสงสารและนำไปสู่การประเมินว่าเป็นสถานการณ์ที่สมควรให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ประสบการณ์การให้ความช่วยเหลือสุนัขตัวต่อๆ มาเกี่ยวข้องกับการประเมินสถานการณ์การรับเลี้ยงสุนัขตัวแรกที่ประสบความสำเร็จและสร้างความเชื่อมั่นในตนเองว่า พวกเขาสามารถช่วยให้สุนัขมีชีวิตรอดและมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ นอกจากนั้นความเชื่อที่ว่า การให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ไปจนถึงการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นเงื่อนไขสำคัญในการนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าพวกเขาจะรับรู้มุมมองเชิงลบบางประการจากคนภายนอก

การนำสุนัขจรจัดเข้าบ้านและให้การดูแลสุนัข ทำให้โลกและการใช้ชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดเปลี่ยนไป บ้านถูกจัดสรรพื้นที่ใหม่เพื่อการอยู่ของสุนัข และเวลาที่คนเลี้ยงต้อง

จัดสรรปันส่วนให้กับการดูแลสุนัข ทั้งการให้อาหารให้น้ำ การพาสุนัขไปขับถ่าย การทำความสะอาดสุนัข การทำความสะอาดบ้านและรอบบ้านอันเป็นที่อยู่ของสุนัข และการพาสุนัขไปฉีดวัคซีนหรือพบแพทย์ตามนัด กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงาน เวลา และเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเงินทุน กรณีศึกษาบางคนเผชิญกับปัญหาทางการเงิน เนื่องจากพวกเธอส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ที่สูงมากนัก และบางคนยังมีรายได้ไม่แน่นอนอีกด้วย นอกจากนั้นกรณีศึกษาบางคนต้องเผชิญกับปัญหาความสัมพันธ์เชิงความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านอันเนื่องมาจากการเลี้ยงสุนัข

ประสบการณ์ชีวิตประจำวันส่งผลให้ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดมีมุมมองต่อสุนัขจรจัดที่พวกเธอรับมาเลี้ยงที่บ้านว่าเป็นมากกว่าเพียงแค่สัตว์เลี้ยงทั่วไปสำหรับพวกเธอ สุนัขถูกมองและปฏิบัติดังเช่นสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นพวกเธอต้องการที่จะเลี้ยงสุนัขให้ดีที่สุด ทั้งในแง่การกิน การอยู่ การนอน และสุขภาพโดยรวม พวกเธอพยายามสร้างประสบการณ์ชีวิตในลักษณะที่ดีกว่าชีวิตเมื่อตอนไร้บ้านให้แก่สุนัข

คำสำคัญ: สุนัขจรจัด, คนเลี้ยงสุนัข, ประสบการณ์ชีวิต พฤติกรรมการช่วยเหลือ

Thesis Title	STRAY DOG CARERS: WORLD OF MEANINGS AND EVERYDAY LIFE EXPERIENCES
Author	Nisa Sukprasert
Degree	Master of Arts in Social Research
Major Field/Faculty/University	Social Research Faculty of Sociology and Anthropology Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Natcharee Suwannapat, Ph.D.
Academic Years	2021

ABSTRACT

The objective of the study on “Stray Dog Carers: World of Meanings and Everyday Life Experiences” is to study on perspective and life experience of people who adopt and raise stray dogs at their houses. This work is a qualitative research work that uses in-depth interviews and participatory observation as means to collect data. The case studies are 7 people who raise stray dogs at their houses.

The key findings from this study are that the beginning point for the studied people to adopt stray dogs to their houses is the situation that they call the situation of “necessity”. They are aware that stray dogs deserve help because they are facing with difficult or dangerous situations. In addition, such dogs are puppies and cannot help themselves. Such awareness is linked to emotion and feeling of sympathy, and lead to the situation of provision of help to the following dogs, which is related to the assessment of the situation of success of the assistance to the first stray dog that make these people believe that they can help stray dogs survive and have better lives. In addition, there is a belief that to assist stray dogs is a type of merit making, and another essential condition is the support from family that allows these people to continuously adopt stray dogs although they have been aware of some negative perspectives from outsiders.

To adopt and raise stray dogs at home has changed the world and daily life of the owners of stray dogs. Households have to be re-organized for the living of dogs and owners have to allocate time to feed the dogs, take the dogs to excrete, to clean the dog and the house, and to take the dogs to veterinarians to get vaccinated or as appointed. All these activities require energy, time and budget, especially budget. Some of the studied cases are facing with financial problems because most of them have small means and some of them have unstable income. In addition, some of the studied cases are facing with problems of conflict with neighbors because they raise dogs.

Daily life experience makes stray dogs adopters view the stray dogs to be more than pets. The dogs are treated like members of their families. Thus, they want to do their best raising the dogs, in terms of feed, living, sleeping and overall health. They try to give to their dogs life experience better than the experience the dog have had when they were stray dogs.

Keywords: Stray Dogs, Dog Carers, Life Experience, Helping behavior.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่มีบุคคลสำคัญท่านนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐจรี สุวรรณภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ที่ยอมสละเวลาอันมีค่าของท่านมาชี้แนะแนวทาง ช่วยกระตุ้น ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาในหลายๆ เรื่องที่ไม่เข้าใจ ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ได้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ และสำเร็จลุล่วงมาได้ในที่สุด

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ตันธุนิตย์ ที่คอยชี้แนะแนวทางและข้อคิดเห็นเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าของท่านที่ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ และเรื่องราวดีๆ อันเป็นประโยชน์สูงสุดในการศึกษาเรื่องนี้ ขอขอบคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะสังคมวิทยาฯ ทุกท่านที่สละเวลาให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ครั้งแรกที่ก้าวเข้ามาเรียนที่คณะฯ จนกระทั่งการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัว ขอขอบคุณย่ากิม ขอขอบคุณปาร์ค และพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่คอยสนับสนุน และคอยเป็นกำลังใจในวันที่ผู้ศึกษาท้อให้มีแรงผลักดันให้กลับมาทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งผู้ศึกษาทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นิตา สุขประเสริฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามของการศึกษา	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Helping Behavior)	10
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	17
3.1 กรณศึกษา	17
3.2 ขั้นตอนการหากลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	17
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	18
บทที่ 4 จุดเริ่มต้นของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด	21

4.1	ทำความรู้จักคนเลี้ยงสุนัข	21
4.2	จุดเริ่มต้นของการเป็นคนเลี้ยงสุนัขจรจัด	26
4.2.1	การรับสุนัขจรตัวแรกเข้าบ้าน	26
4.2.2	การเตรียมความพร้อมก่อนเลี้ยงและประสบการณ์รับเลี้ยงครั้งแรก	32
4.2.3	การช่วยสุนัขตัวต่อไป	35
4.2.4	การช่วยเหลือสุนัขนอกบ้าน	40
4.2.5	การเผชิญกับภาพเชิงลบจากสังคม	41
4.3	สรุปท้ายบท: บทบาทของการตีความสถานการณ์ การให้ความหมายและการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด	45
บทที่ 5	ชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัด	48
5.1	กิจวัตรประจำวัน: ดูแลสุนัขตั้งแต่เช้าจนค่ำ	48
5.2	การจัดการพื้นที่และที่นอนของสุนัข	57
5.3	การรักษาความสะอาด	61
5.4	วันที่สุนัขต้องพบหมอ	64
5.5	วันที่มีปัญหาเรื่องเงิน	67
5.6	วันที่ต้องไปต่างจังหวัดของคนเลี้ยงสุนัข	74
5.7	วันที่สุนัขสร้างปัญหากับเพื่อนบ้าน	76
5.8	สรุปท้ายบท: โลกที่ประกอบด้วยกิจวัตรประจำวัน และสถานการณ์ปัญหา	78
บทที่ 6	ความหมายใหม่ต่อสุนัขรับเลี้ยง และมุมมองต่ออนาคต	80
6.1	สุนัขไม่ใช่แค่สุนัข	80
6.2	ชีวิตที่ผูกพันกับสุนัข	85
6.3	มุมมองต่ออนาคตของคนเลี้ยงสุนัข	89
6.3.1	ไปต่อหรือพอเท่านั้น: การประเมินศักยภาพในการรับเลี้ยงสุนัข	89
6.3.2	ความฝัน	92
6.4	สรุปท้ายบท: ประสบการณ์ชีวิตประจำวันในฐานะแหล่งของมุมมองและการให้ความหมาย	94

บทที่ 7 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา ข้อเสนอแนะ	96
7.1 สรุปผลการศึกษา	96
7.2 อภิปรายผลการศึกษา	98
7.3 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป	102
รายการอ้างอิง	103
ประวัติผู้เขียน	109

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา	25

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าคนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสัตว์มาอย่างยาวนาน ทั้งการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน การเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์ การเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้งาน และการเลี้ยงสัตว์เพื่อความเพลิดเพลินและการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ หรือที่เราเรียกกันทั่วไปว่า “สัตว์เลี้ยงภายในบ้าน” ทั้งนี้สุนัขเป็นหนึ่งในสัตว์เลี้ยงที่เป็นที่นิยมของคนทั่วไป ส่วนหนึ่งเนื่องด้วยคุณลักษณะพื้นฐานของสุนัขที่มีความน่ารัก มีความฉลาดในการเรียนรู้ และเป็นที่เชื่อว่าสุนัขมีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อเจ้าของ ด้วยเหตุนี้สุนัขจึงเป็นสัตว์เลี้ยงที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ในบรรดาสัตว์เลี้ยงทั้งหลาย นอกจากนั้นสำหรับผู้เลี้ยงหลายคน สุนัขได้รับสถานภาพพิเศษเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทของผู้เลี้ยง ที่มีบทบาทสำคัญต่ออัตลักษณ์ทางสังคม อารมณ์ความรู้สึก และการใช้ชีวิตของผู้เลี้ยง นอกเหนือจากการเป็นเพียงสัตว์ที่ถูกเลี้ยงภายในบ้านเรือน (รมณ ชมปรีดา, 2548) และสำหรับหลายคนการเลี้ยงสุนัขยังถือเป็นทางเลือกทดแทนการสร้างครอบครัวและการมีบุตร (ณัฐฐิสิริ แฉล้มวงศ์, 2552)

งานศึกษาของ รมณ ชมปรีดา (2548) เรื่อง โลกของคนเลี้ยงหมา “แบบไฮโซ”: วัฒนธรรมของการบริโภคยุคโลกาภิวัตน์สะท้อนวิถีชีวิตของคนเลี้ยงสุนัข ที่สัมพันธ์กับการบริโภคที่เต็มไปด้วยทางเลือกที่หลากหลาย ซึ่งในการเลือกบริโภคเหล่านั้นมีส่วนสำคัญในการสะท้อนความเป็นตัวตนของบุคคล งานของรมณชี้ให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจในแง่ที่ว่า ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคลถูกสร้างและสะท้อนผ่านพันธุ์สุนัขและวิธีการเลี้ยงสุนัข การเลี้ยงสุนัขสายพันธุ์ต่างประเทศ และการเลี้ยงสุนัข “แบบหรูหรา” ทั้งในรูปแบบการแต่งกายและสวมใส่เครื่องประดับที่ทันสมัยราคาแพงให้แก่สุนัข การพาสุนัขเข้าสปา การจัดหาอุปกรณ์เครื่องนอนคุณภาพดี การจัดงานวันเกิดให้สุนัข รวมถึงการพาสุนัขไปท่องเที่ยวหรือพบปะสังสรรค์กับสุนัขและคนอื่นๆ เป็นประจำ มีส่วนสำคัญในการก่อรูปอัตลักษณ์ของผู้เลี้ยง อัตลักษณ์ของ “ผู้เลี้ยงไฮโซ” ถูกสร้างผ่านการเลี้ยงสุนัขสายพันธุ์ “ไฮโซ” และการเลี้ยงสุนัข “แบบไฮโซ”

ข้อค้นพบจากงานศึกษาดังกล่าว ชวนให้ผู้ศึกษาเทียบเคียงกับอีกปรากฏการณ์ที่ดูเหมือนจะอยู่ชั่วตรงข้าม ขณะที่ในด้านหนึ่งเราพบเห็นปรากฏการณ์ “การรัก” และ “การเลี้ยง” สุนัข “แบบไฮโซ” แต่ในอีกด้านหนึ่ง เรายังคงพบเห็นปรากฏการณ์ “การปฏิเสธ” และความพยายาม “กำจัด” สุนัขอยู่ไม่น้อย จนส่งผลให้สุนัขหลายตัวปราศจากผู้เลี้ยงและต้องเร่ร่อนเอาตัวรอดตาม

ห้องถนน คำถามที่ตามมาคือ หากสุนัขที่เลี้ยงไม่ใช่สายพันธุ์ต่างประเทศ และไม่ได้รับการเลี้ยงดู “แบบหุรรหา” หรือยิ่งไปกว่านั้น หากสุนัขเหล่านั้นมีที่มาจากกการเป็นสุนัขจรจัด อุตลักษณ์ของผู้เลี้ยงจะเป็นเช่นไร ใครเลือกที่จะเป็นผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัด ด้วยปัจจัยเงื่อนไขใด ตลอดจนพวกเขาและสุนัขจรจัดของพวกเขาจะมีวิถีชีวิตอย่างไร

คุณพริดา เยาวนิจ (คุณฟ้า) เป็นคนหนึ่งที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัด ในปัจจุบันเธอรับเลี้ยงสุนัขไว้ไม่ต่ำกว่า 500 ตัว โดยในทุกๆ วัน ก่อนที่เธอจะออกไปทำงานเป็นสาวบาร์ตอนกลางคืน เธอจะหาข้าว หานม ให้สุนัขจรจัดได้กินอิ่มท้อง พร้อมอาบน้ำให้วันละ 10 - 20 ตัว การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดจำนวนมากของเธอได้ส่งผลกระทบให้เธอต้องเปลี่ยนที่อยู่บ่อยครั้ง เพราะสุนัขที่เลี้ยงได้สร้างความรำคาญให้เพื่อนบ้าน ล่าสุดเธอจำเป็นต้องย้ายไปอาศัยอยู่ในสถานที่ห่างไกล โดยในระยะแรกนั้น ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำประปาและไฟฟ้า อีกทั้งยังเป็นพื้นที่รกร้าง เปลี่ยวเสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้สุนัขที่เลี้ยงไว้ได้มีที่อยู่อาศัย และทุกครั้งที่ได้มีการประกาศขอความช่วยเหลือ หรือรับบริจาคเงิน อาหาร หรือเครื่องใช้สำหรับสุนัขตามสื่อต่างๆ ก็มักจะมีคนนำสุนัขมาปล่อยให้เธอเลี้ยงเพิ่มขึ้น แต่เธอก็รับเลี้ยงไว้และเลือกแบ่งปันความรักให้สุนัขจรจัดที่ไม่มีคนสนใจเหล่านี้ โดยคุณฟ้าได้กล่าวว่า “จะเลี้ยงพวกมันจนกว่าตนเองจะตาย ถ้ามัวเลี้ยงทำไม เลี้ยงเพราะอยากเลี้ยง เลี้ยงเพราะมีความสุข (เสถียรธรรมสถาน SDS Channel, 10 พฤษภาคม 2560) สิ่งที่น่าสนใจคือ อะไรที่ทำให้คุณฟ้าและคนอื่นๆ ที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัดในลักษณะเดียวกันกระทำเช่นนั้น แค่ว่าความรู้สึกมีความสุขในการช่วยเหลือสุนัขจรจัดสามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำได้ทั้งหมดหรือไม่?

การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดของคนกลุ่มนี้ มักเริ่มต้นจากการพบเห็นสุนัขจรจัดที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน และเกิดความสงสาร จึงต้องการให้ความช่วยเหลือเท่าที่พวกเขาสามารถทำได้ โดยรูปแบบการช่วยเหลือมักเป็นไปอย่างง่ายๆ เช่น การให้อาหารสุนัข และการให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล ต่อมาได้เกิดความผูกพันกับสุนัขที่ตนเองเคยช่วยเหลือ จึงตัดสินใจนำสุนัขเหล่านั้นกลับมาเลี้ยงดูที่บ้านของตนเอง โดยการช่วยเหลือและรับเลี้ยงสุนัขจรจัดดังกล่าวมักเริ่มจากการช่วยเหลือจาก 1 ตัว เพิ่มเป็น 2 ตัว จาก 2 ตัวเพิ่มเป็น 3 ตัวและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นหลักสิบ จากหลักสิบเป็นหลักร้อย คำถามที่น่าสนใจคือ คนกลุ่มนี้คิดอย่างไรในการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเป็นสิบๆ หรือแม้แต่เป็นร้อยๆ ตัว การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดหลายตัวเกิดขึ้นได้อย่างไร พวกเขามีความพร้อมหรือศักยภาพเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือรับเลี้ยงสุนัขหรือไม่ การรับเลี้ยงสุนัขนำมาซึ่งปัญหาหรือความยุ่งยากในชีวิตของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร และพวกเขাজัดการอย่างไร ตลอดจนวิถีชีวิตของพวกเขาเป็นเช่นไรหลังจากกลายเป็นคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด

การนำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเองเป็นจำนวนมากนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือสุนัขจรจัดด้วยเหตุผลใดก็ตาม สามารถคาดเดาได้ว่าน่าจะส่งผลกระทบต่อพวกเขา ทั้ง

ต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน และชุมชนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง อาทิ ความเดือดร้อนจากการที่สุนัขที่นำมาเลี้ยงเหล่านั้นส่งเสียงดังรบกวน กลิ่นเหม็นจากการปล่อยสิ่งปฏิกูลจำนวนมาก การไล่กัดผู้คนตามท้องถนน นอกจากนี้ยังนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าและโรคต่างๆ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุนัขจรจัดนั้นอาจจะพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัด และสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือคนภายในชุมชน สิ่งเหล่านี้อาจเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการช่วยเหลือ และสร้างความยากลำบากในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้ที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด โดยเฉพาะในบริบทสังคมไทย พบว่ายังไม่เป็นที่ปรากฏมากนัก ทั้งที่ปรากฏการณ์สุนัขจรจัดและคนเลี้ยงสุนัขจรจัดเป็นสิ่งที่พบเจอได้โดยทั่วไปและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (ธนภพ ศรีสถาพร, 2552; จิรฐิติกาล ขุนแขวง, 2557) มีงานศึกษาจำนวนหนึ่งมุ่งความสนใจศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาสุนัขจรจัดที่เกิดขึ้นในสังคมไทย งานศึกษาในประเด็นนี้ส่วนใหญ่มุ่งสำรวจสภาพปัญหาและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัดในสังคมไทย โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของผู้เลี้ยงสุนัขมีผลต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ในการเลี้ยงสุนัข และนำไปสู่การปล่อยหรือทอดทิ้งสุนัขในท้ายที่สุด เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับการมีเด็กเล็กในครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อการไม่มีเวลาในการดูแลสุนัข เนื่องจากสมาชิกภายในครอบครัวต้องใช้เวลาในการดูแลเด็ก (ภารติ พิพัฒนกาญจน์ และคณะ, 2559) ปัจจัยเกี่ยวกับสถานที่ในการเลี้ยงสุนัข เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด การเลี้ยงสุนัขส่งผลกระทบต่อชุมชนเพื่อนบ้าน ทั้งเรื่องกลิ่น เสียง สุขอนามัย การถ่ายอุจจาระเรื้อรัง และการคุ้ยเขี่ยขยะ (ปิยะมาศ คงถึง และคณะ, 2548) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เลี้ยงสุนัขที่เป็นผู้หญิงจะมีการรับรู้ถึงความไม่เป็นระเบียบของบ้านมากกว่าผู้ชาย ส่งผลให้ผู้เลี้ยงที่เป็นเพศหญิงนั้นให้ความสำคัญกับปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้เลี้ยงสุนัขมากกว่า นอกจากนี้ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจของผู้เลี้ยงที่ต้องรับผิดชอบค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของสุนัขถือเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัดขึ้น

นอกจากนี้ ภารติ พิพัฒนกาญจน์ และคณะ (2559) ยังพบว่าปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของสุนัขเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกิดปัญหาสุนัขจรจัดในสังคมไทย โดยหากเลี้ยงสุนัขไว้เพื่อเฝ้าบ้าน จะมีปัญหาทางพฤติกรรมมากกว่าสุนัขที่เลี้ยงไว้เป็นเพื่อน เพราะสุนัขที่เลี้ยงไว้เฝ้าบ้านนั้นจะมีพฤติกรรมหวงอาณาเขต ก้าวร้าว คุ้ยขยะ รวมถึงรูปลักษณ์ของสุนัขที่เปลี่ยนไป เช่น ขนาดตัวใหญ่ขึ้น ป่วย ชรา ส่งผลให้ผู้เลี้ยงไม่ต้องการที่จะเลี้ยงสุนัขเหล่านั้นอีกต่อไป ในขณะที่ จิรฐิติกาล ขุนแขวง (2557) พบว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาสุนัขจรจัดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น มาจากปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้เลี้ยง โดยมองว่าปัญหาสุนัขจรจัดที่เกิดขึ้น เกิดจากผู้เลี้ยงขาดความรับผิดชอบและขาดการเลี้ยงสุนัขที่ถูกวิธี การขาดความพร้อมและบริบทในการใช้ชีวิตของผู้เลี้ยงที่สร้างข้อจำกัดบางประการ เช่นเดียวกับ วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ (2548) ที่พบว่าสาเหตุหลักของการเกิด

ปัญหาสุนัขจรจัด เกิดจากการขาดความสำนึกร่วมของคน การละเลย ขาดการเอาใจใส่หรือทิ้งขว้างสุนัข ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม นำไปสู่การเพิ่มปริมาณสุนัขจรจัดอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพของสุนัข ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ปัญหาเกี่ยวกับเหตุเดือดร้อนรำคาญ ฯลฯ ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในสังคมไทย (นุชนารถ เจริญสุข, 2555; ธนภพ ศรีสถาพร, 2552)

ขณะที่งานศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง มุ่งความสนใจไปที่กฎหมาย นโยบาย มาตรการในการจัดการสุนัขจรจัด โดยมีข้อเสนอที่คล้ายคลึงกัน ให้ภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานครมีนโยบาย มาตรการ และแนวทางในการจัดการปัญหาสุนัขหรือสุนัขจรจัดอย่างเหมาะสม อาทิ การทำใบอนุญาตเลี้ยงสัตว์ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและกำหนดให้ต่อใบอนุญาตทุกปี การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ก่อนได้รับอนุญาต การมีมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเคร่งครัด โดยประกาศใช้ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย เพื่อให้มีการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบต่อไปแท้จริง และควรส่งเสริมความรู้ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสุนัขแต่ละสายพันธุ์ให้แก่ผู้เลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของสุนัข วิธีการเลี้ยง การดูแล ส่งเสริมความรับผิดชอบ/จิตสำนึกในการเลี้ยงสุนัขผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน (จิรัฐติการ ขุนแขวง, 2557; ภารดี พิพัฒนกาญจน์ และคณะ, 2559; นุชนารถ เจริญสุข, 2555; ธนภพ ศรีสถาพร, 2552) รวมทั้งการปรับปรุงการแบ่งงาน การประสานงานความร่วมมือ การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณในการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด

งานวิจัยข้างต้น ช่วยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาสุนัขจรจัด สาเหตุของปัญหา และแนวทางจัดการแก้ไขปัญหาของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ยังไม่มียานใดที่แสดงให้เห็นภาพความสัมพันธ์และชีวิตประจำวันของสุนัขจรจัดและคนที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัด พวกเขาเหล่านั้นเป็นใคร เจียนใดที่ทำให้พวกเขารับเลี้ยงสุนัข มุมมองและประสบการณ์ของคนที่ได้รับสุนัขจรจัดไปเลี้ยงที่บ้าน หรือที่พักของตนเอง รวมถึงการให้อาหารและการดูแลเบื้องต้นแก่สุนัขจรจัดตามที่สาธารณะต่างๆ ของพวกเขาเป็นอย่างไร

ขณะที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดได้สร้างโลกและชีวิตประจำวันที่มีสุนัขจรจัดร่วมอยู่ด้วย ซึ่งหากมองจากสายตาคนภายนอก อาจจะเป็นโลกที่ “แปลก” “น่ารังเกียจ” “สกปรก” “สร้างปัญหา” และหลายคนอาจให้ภาพเชิงลบแก่คนเลี้ยงสุนัขจรจัด เช่น การมีมุมมองว่าการให้อาหารแก่สุนัขจรจัดเป็นที่มาของปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่ ก่อให้เกิดความสกปรกของพื้นที่และเป็นแหล่งที่อยู่ของสุนัขจรจัด อันเป็นต้นเหตุให้สุนัขมาอยู่อาศัยในพื้นที่อย่างถาวรและสร้างความเดือดร้อนแก่ชาวบ้าน เช่น การไล่กวดผู้เดินผ่าน การเป็นแหล่งเชื้อโรค การส่งเสียงดังรบกวน หรือการมีมุมมองที่ว่าคนเลี้ยงสุนัขจรจัดสร้างปัญหาให้ตนเอง อันเกิดจากการ “หาเรื่องใส่ตัว” เพิ่มภาระทางการเงินให้แก่ตนเองและ

ครอบครัว การศึกษาทำความเข้าใจโลกและชีวิตของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดในครั้งนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ช่วยให้สังคมมีภาพความเข้าใจคนกลุ่มนี้มากขึ้น

ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษากลุ่มคนรับเลี้ยงหรืออุปการะสุนัขจรจัด ว่าพวกเขามีมุมมองและประสบการณ์ของการรับเลี้ยงดูสุนัขจรจัดอย่างไร โดยอาศัยผู้ที่รับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงดูที่บ้านของตนเอง ตั้งแต่ 5 ตัวขึ้นไป เป็นกรณีศึกษา เพื่อมุ่งค้นหาคำตอบว่า ที่มาที่ไปของประสบการณ์การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเกิดขึ้นได้อย่างไร ปัจจัยเงื่อนไขใดที่มีส่วนทำให้ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัดสินใจรับเลี้ยง และให้ความช่วยเหลือแก่สุนัขจรจัดเหล่านี้ ปัจจัยเงื่อนไข เช่น ความพร้อม-ไม่พร้อมด้านการเงิน ด้านสถานที่ในการรับเลี้ยง รวมถึงอิทธิพลทางสังคม เช่น การได้รับการยอมรับ-ไม่ได้รับการยอมรับ/การสนับสนุน-การไม่สนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนบ้าน และชุมชน มีส่วนในการยับยั้งหรือสนับสนุนการตัดสินใจรับเลี้ยงสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร นอกจากนั้นยังมุ่งศึกษาว่าผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร แบบแผนชีวิตการทำงานและการพักผ่อนถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบทบาทการดูแลสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร พวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาความยากลำบากอันใดบ้าง และพวกเขามีวิธีการจัดการปัญหาเหล่านั้นอย่างไร ทั้งในแง่การจัดการสถานที่เลี้ยงสุนัข การจัดการทางการเงิน การจัดการเวลา และการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนบ้านของผู้รับเลี้ยงในกรณีที่การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดไม่เป็นที่เห็นด้วยหรือถูกมองว่าเป็นปัญหา เพื่อให้การเลี้ยงสุนัขจรจัดและการดำเนินชีวิตร่วมกับสุนัขรับเลี้ยงของตนสามารถเป็นไปอย่างราบรื่นมากที่สุดเท่าที่เป็นได้

1.2 คำถามของการศึกษา

1. ที่มาที่ไปของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเกิดขึ้นได้อย่างไร เงื่อนไขใดที่มีส่วนในการตัดสินใจช่วยเหลือโดยการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง รวมถึงปัจจัยเงื่อนไข เช่น ความพร้อม-ไม่พร้อมด้านการเงิน ด้านสถานที่ในการรับเลี้ยง รวมถึงอิทธิพลทางสังคม เช่น การสนับสนุน-การไม่สนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนบ้าน มีส่วนในการยับยั้งหรือสนับสนุนการตัดสินใจรับเลี้ยงสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร

2. ผู้รับเลี้ยงสุนัขมองหรือให้ความหมายต่อสุนัขจรจัด พฤติกรรมการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดของตนเอง และตัวตนของตนเองในฐานะผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดอย่างไร

3. ประสบการณ์ชีวิตประจำวันของคนเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองเป็นอย่างไร แบบแผนชีวิตการทำงาน และการพักผ่อนถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบทบาทการดูแลสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร พวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาความยากลำบากอันใดบ้าง และพวกเขามีวิธีการจัดการ

ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร รวมถึงพวกเขามีความคาดหวังและความฝันเกี่ยวกับตนเองและสุนัขจรจัดอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวันนั้น ผู้ศึกษาต้องการที่จะศึกษาถึงประสบการณ์ชีวิตของคนที่เก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ในที่อยู่อาศัยของตนเอง ผ่านมุมมองและประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งศึกษาที่มาที่ไปของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด เจือปนไขที่ทำให้ตัดสินใจเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง มุมมองและประสบการณ์ชีวิตประจำวันที่มีสุนัขจรจัดเป็นส่วนหนึ่ง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดในการอธิบายหรือมองปรากฏการณ์เกี่ยวกับคนเลี้ยงสุนัขจรจัด ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)

แนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ได้รับอิทธิพลทางความคิดพื้นฐานจากนักสังคมวิทยาชาวอเมริกา 3 ท่าน คือ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) วิลเลียม ไอ โทมัส (William I Thomas) และจอร์จ เฮร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead) โดยแนวคิดนี้มุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำ (Actor) และการตีความหมายของความจริงทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับ “สิ่งที่อยู่ภายใน” (Inner) คือ ความรู้สึกที่อยู่ภายในที่เราแสดงออกมาสู่ภายนอก หรือเรียกว่าความรู้สึกร่วม ซึ่งแนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ เป็นแกนหลักของสังคมวิทยาแนวการตีความ หรือสังคมวิทยาชีวิตประจำวัน (Sociology of everyday life) ที่ให้ความสำคัญกับการให้ความหมายในเชิงอัตวิสัย ซึ่งกรอบแนวคิดนี้ให้ความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยมองว่ามนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ในโลกแห่งความหมาย ซึ่งกระบวนการนิยามและการตีความหมายถูกสร้างขึ้น ปรับเปลี่ยน เรียนรู้ และถ่ายทอดภายในกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคม (ณัฐจรี สุวรรณภักดิ์, 2546)

แนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ประกอบไปด้วย สมมติธรรมหลัก 3 ประการ (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์, 2538) ได้แก่ **ประการแรก** สังคมมนุษย์ประกอบไปด้วยบุคคลทั้งหลายที่มีอัตตา (self) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเป็นวัตถุแห่งการกระทำของตนเอง กล่าวคือมนุษย์สามารถกระทำต่อตนเองเหมือนกับที่กระทำต่อคนอื่น ๆ รับรู้ ชี้นำ ตีความวัตถุและเหตุการณ์ต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมให้กับตนเอง **ประการที่ 2** การกระทำของบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ถูกปลดปล่อยจากแรงขับตามธรรมชาติ แต่เป็นผลมาจากการสร้างสรรค์โดยบุคคลนั้นๆ จากการบันทึกและการตีความลักษณะต่างๆ ของสถานการณ์ที่เขาได้ก่อการกระทำนั้นๆ ขึ้นมา และ**ประการที่ 3** การกระทำร่วม (joint act) หรือการกระทำของกลุ่มเป็นผลจากการประสานการกระทำของแต่ละบุคคลเข้าหากันจากการที่แต่ละคนตีความและคำนึงถึงการกระทำของกันและกัน โดยบุคคลจะเริ่มรับประสบการณ์

และการสังเกตโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการรู้สึก การรับรู้ การคิด และการกระทำต่างๆ ของสมาชิกในสังคมซึ่งเป็นผลจากการกระทำของกันและกัน ไปสู่การเรียนรู้ ทัศนคติ และตัดสินใจกระทำเหล่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับคนอื่นๆ

ทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ เป็นแนวคิดที่มองสังคมมนุษย์เป็นกระบวนการแห่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมาชิกในสังคมได้พัฒนาแนวทางแห่งการกระทำที่หลากหลายตามแต่สถานการณ์ที่บุคคลได้เผชิญอยู่ โดยที่บุคคลเหล่านั้นถูกเชื่อมโยงไว้ด้วยกระบวนการปฏิสังสรรค์และการพัฒนาแนวทางการกระทำให้สอดคล้องกับผู้อื่น บุคคลเหล่านั้นอาศัยอยู่ในโลกแห่งวัตถุ การกระทำของพวกเขาถูกชี้นำโดยความหมายที่มีต่อวัตถุเหล่านั้น วัตถุต่างๆ ถูกสร้าง หยุดยั้งเปลี่ยนแปลง ขณะที่ทำการปฏิสังสรรค์กับผู้อื่น ซึ่งการที่มีกลุ่มความสัมพันธ์และตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมที่ต่างกัน ส่งผลให้มี “โลกแห่งความหมาย” แตกต่างกันไปตามชุดแห่งความหมายที่ถูกกำหนดไว้

Blumer ระบุว่าทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ไม่ใช่หลักปรัชญา แต่เป็นมุมมองในการศึกษาสังคมศาสตร์เชิงประจักษ์ในฐานะที่เป็นแนวทางศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นหลักการทางวิธีวิทยาจึงต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดพื้นฐานของวิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์ Blumer ได้เสนอหลักพื้นฐานของแนวทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ 3 ประการ (Blumer 1962 อ้างถึงใน พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์, 2538) ดังนี้

(1) บุคคลกระทำต่อสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ จากพื้นฐานความหมายที่สิ่งนั้นหรือสถานการณ์เหล่านั้นมีต่อตนเอง โดยสิ่งต่างๆ ทั้งหลายรอบตัวเขา อาจจะเป็นวัตถุทางกายภาพหรือบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้ปกครอง เลขานุการ หรือเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา รวมถึงสถานการณ์ที่เผชิญในชีวิตประจำวันด้วย

Blumer เห็นว่าความหมายของสิ่งต่างๆ ที่มีต่อมนุษย์นั้นเป็นหัวใจสำคัญ เพราะการศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ต้องการที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างลึกซึ้ง เราควรจะศึกษาความหมายของสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์มีต่อสิ่งนั้นด้วย

(2) ความหมายของสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้น ได้มาจากหรือเกิดขึ้นจากกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลนั้นกับคนอื่นๆ ทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์มองว่าความหมายเกิดขึ้นจากกระบวนการปฏิสังสรรค์ระหว่างบุคคล ความหมายที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของบุคคลเกิดจากการที่ผู้อื่นกระทำต่อเขา ดังนั้นความหมายจึงเป็นผลิตผลทางสังคมที่มีความสร้างสรรค์ ซึ่งเกิดจากค่านิยมการกระทำของบุคคลที่เขาปฏิสังสรรค์ด้วย

(3) บุคคลเป็นผู้กระทำที่เลือกสรร ตรวจสอบ หยุดยั้ง จัดกลุ่มใหม่ ปรับเปลี่ยนความหมายต่างๆ ผ่านกระบวนการตีความ (interpretive process) ตามสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมที่เขาเผชิญและตามทิศทางของการกระทำของเขา โดยกระบวนการตีความตามแนวความคิดของ Blumer นั้นมี 2 ขั้นตอน ซึ่งภายในกระบวนการตีความ มนุษย์จะทำการจัดการและปรับเปลี่ยนความหมายไป

ตามสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ โดยขั้นตอนแรกบุคคลในฐานะผู้กระทำ (actor) เป็นผู้บ่งชี้ (indicates) สิ่งที่เป็นผู้กระทำ กล่าวคือบุคคลจะชี้ให้ตนเองทราบถึงความหมายในสิ่งนั้นๆ (การกระทำ) ขั้นตอนแรกนี้บุคคลอยู่ในกระบวนการสื่อสารกับตนเอง ขั้นตอนที่สองหลังจากการสื่อสารกับตัวเอง บุคคลจะสามารถจัดการกับความหมายต่างๆ ได้ โดยการที่ผู้กระทำเลือกสรร ตรวจสอบ หยุดยั้ง จัดกลุ่มใหม่ และปรับเปลี่ยนความหมายตามทิศทางและสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ซึ่งความหมายต่างๆ ถูกใช้และแก้ไขปรับเปลี่ยนในฐานะเป็นเครื่องมือสำหรับชี้แนะและก่อรูปแห่งการกระทำ ผู้กระทำสามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางของการกระทำของตนให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ โดยกระทำผ่านกระบวนการปฏิสังสรรค์กับตัวเอง (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์, 2538)

การศึกษาเรื่อง คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกใช้แนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ในการศึกษา ซึ่งแนวคิดนี้น่าจะสามารถช่วยให้เข้าใจโลกและประสบการณ์ของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดได้เป็นอย่างดี แนวคิดชี้แนะให้มุ่งความสนใจไปที่ระบบความหมาย มุมมอง ความคิดที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรม เนื่องจากการให้ความหมายดังกล่าวนี้เป็นแนวทางของการแสดงพฤติกรรม ซึ่งการที่เราจะเข้าใจที่มาที่ไปและประสบการณ์ชีวิตประจำวันของบุคคลที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัดได้อย่างลึกซึ้ง เราจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ที่เขาเกี่ยวข้อง เช่น การให้ความหมายต่อสุนัขจรจัด การให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือสุนัขของตน การให้ความหมายต่อตนเองในฐานะผู้ให้การช่วยเหลือและรับเลี้ยงสุนัข รวมถึงการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง บทบาทของบุคคลในฐานะผู้กระทำทางสังคมที่มีความกระตือรือร้น (active actor) ในการสร้างความหมายและโลกของตนเองเป็นสิ่งที่ทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ให้ความสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็ยังเชื่อว่าความหมายต่างๆ ที่บุคคลสร้างขึ้นอยู่บนพื้นฐานการปฏิสังสรรค์ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการปฏิสังสรรค์ร่วมกับสุนัขจรจัดในชีวิตประจำวัน

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามองว่าการศึกษาประสบการณ์การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดครั้งนี้ น่าจะเป็นประโยชน์มากขึ้น เมื่อนำแนวคิดเรื่องพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (helping behavior) เข้ามาร่วมวิเคราะห์ ผู้ศึกษามองว่า การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมการช่วยเหลือ ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานการให้ความหมาย และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมบางประการ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Helping Behavior)

แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ (Helping) เริ่มปรากฏในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยออกุสต์ คอมท์ (Auguste Comte) ได้อธิบายถึงความต้องการของบุคคลที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติหรือค่านิยมที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล อันนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ (อาทิตย์ ผดุงเดช, 2552) นักวิชาการที่ให้ความสนใจศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือส่วนหนึ่งมุ่งความสนใจไปที่พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยการให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขหรือบรรเทาความยากลำบากของผู้อื่น เช่นเดียวกับ Marcus and Leiserson (1978) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นการที่ทำให้บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นหรือดำเนินต่อไปง่ายขึ้น หรือพฤติกรรมใดๆ ที่เป็นการพยายามในการเยียวยาความทุกข์ของผู้ที่เดือดร้อน ทั้งนี้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นถูกมองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากสำหรับการช่วยเหลือ (Macaulay & Berkowitz, 1970 as cited in Edwards, 1999)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับความช่วยเหลือดังกล่าว ดูเหมือนจะขัดแย้งกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ทั่วไปในการอธิบายถึงธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ ที่มองว่ามนุษย์ล้วนคิดคำนวณและแสดงพฤติกรรมที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนเอง แม้แต่การช่วยเหลือผู้อื่น ก็เกิดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของตนเองทั้งสิ้น ขณะที่การศึกษาเชิงพฤติกรรมเสนอมุมมองเชิงโต้แย้ง โดยมองว่าบุคคลอาจไม่ได้ตัดสินใจในลักษณะที่หาเพื่อประโยชน์ของตนเองเสมอไป แต่บุคคลยังตัดสินใจทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นหรือส่วนรวมด้วย ขณะที่บุคคลเหล่านั้นก็ได้ประโยชน์เช่นกัน เช่น รู้สึกพึงพอใจ รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมช่วยลดความขัดแย้งทางสังคม (วิทยากร เชียงกูล, 2550) หรือตามที่ Bshary and Raihani (2017) มองว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือเกี่ยวข้องกับ “ผลประโยชน์ร่วมกัน” ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง มุมมองดังกล่าวคล้ายคลึงกับแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ ซึ่งได้อธิบายว่าการให้ความช่วยเหลือมีการหน้าที่ที่นอกเหนือจากผลประโยชน์ส่วนบุคคล แต่ยังเกี่ยวข้องกับประโยชน์ต่อสังคม โดยอาจเป็นผลมาจากวิวัฒนาการของมนุษย์มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานที่มีวิถีชีวิตแบบรวมหมู่ ในฐานะสัตว์สังคมที่ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน

นักจิตวิทยาได้ตั้งข้อสมมติฐานการให้ความช่วยเหลือว่า การช่วยเหลือของบุคคลไม่ต่างจากพฤติกรรมทางสังคมอื่นๆ เป็นผลมาจากแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความรู้สึกอยากช่วยเหลือผู้อื่น โดยการให้ความช่วยเหลือของบุคคลที่เกิดขึ้นนั้น อาจเป็นไปเพื่อลดความเสียหายที่ตนอาจจะได้รับ หรือเกิดจากความห่วงใยและความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของผู้อื่นที่ไม่ใช่เพียงแค่ต้องการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันเท่านั้น (วิทยากร เชียงกูล, 2550)

2.2.1 การเกิดขึ้นของพฤติกรรมความช่วยเหลือ

การให้ความช่วยเหลือส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้และการให้ความหมายสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ (Piliavin, Dovidio, Gaertner, & Clark, 1982) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ โดยกระบวนการให้ความช่วยเหลือเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลมองว่าการช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อผู้ต้องการความช่วยเหลือ ยิ่งบุคคลเกิดความรู้สึกอารมณ์ร่วมกับความทุกข์ของผู้ต้องการความช่วยเหลือ บุคคลนั้นก็มีความโน้มที่จะกระตือรือร้นหาวิธีที่จะบรรเทาความทุกข์หรือให้ความช่วยเหลือต่อผู้ต้องการความช่วยเหลือ

Smith and Mackie (2007) และ Latane and Darley (1970) อธิบายถึงการเกิดขึ้นของพฤติกรรมความช่วยเหลือว่าเกี่ยวข้องกับการรับรู้ การให้ความหมาย และการประเมินสถานการณ์ในแง่ต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

(1) การรับรู้สถานการณ์ความต้องการความช่วยเหลือ

การรับรู้สถานการณ์ความต้องการการช่วยเหลือของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ถือเป็นขั้นตอนแรกที่จะนำไปสู่การช่วยเหลือของบุคคล แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถรับรู้หรือมองเห็นความต้องการในการช่วยเหลือเสมอไป สภาวะของตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมมีส่วนสนับสนุนการสังเกตเห็นความต้องการการช่วยเหลือ เช่น จากการศึกษาพบว่าผู้ที่อยู่ในภาวะมีความสุขมีแนวโน้มสังเกตเห็นความต้องการการช่วยเหลือของผู้อื่นมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่อยู่ในภาวะอารมณ์เศร้า หรือสิ่งแวดล้อมที่เสียงดัง มีคนอยู่แออัดหนาแน่นอย่างเช่นในเมืองลุดวิกาสที่คนจะสังเกตเห็นความต้องการการช่วยเหลือของผู้อื่น (Smith and Mackie 2007) ทั้งนี้การสังเกตความต้องการการช่วยเหลือดังกล่าวจะนำไปสู่การตีความหรือการประเมินการให้ความช่วยเหลือของบุคคลในขั้นต่อไป

(1.1) การสมควรได้รับความช่วยเหลือ (Deserviness)

การให้ความช่วยเหลือมีแนวโน้มเกิดขึ้น เมื่อบุคคลพิจารณาว่าบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือสมควรได้รับความช่วยเหลือ กล่าวคือหากบุคคลตีความว่าความเดือดร้อนของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเกิดจากสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ หรือเกิดจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่น เกิดจากอุบัติเหตุ ความผิดพลาดของผู้อื่น บุคคลมีแนวโน้มที่จะเสนอความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน เพราะเห็นว่าเขาสมควรได้รับความช่วยเหลือ ในทางกลับกันบุคคลอาจจะปฏิเสธการให้การช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน เพราะเห็นว่าบุคคลเหล่านั้นไม่สมควรได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ผู้ที่เดือดร้อนสามารถควบคุมได้ แต่ความเดือดร้อนเกิดขึ้นเพราะบุคคลนั้น “ทำตัวเอง” หากเป็นเช่นนั้น บุคคลก็อาจจะไม่เสนอความช่วยเหลือ

(1.2) การคำนวณต้นทุนและรางวัลจากการให้ความช่วยเหลือ

การเสนอให้ความช่วยเหลือ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ถึงผลของการให้ความช่วยเหลือ และแนวโน้มของผลตอบแทนที่ได้รับและต้นทุนที่ต้องเสีย (Piliavin, Dovidio, Gaertner, & Clark, 1982) ในแง่ของรางวัล เป็นที่เชื่อว่าการช่วยเหลือนั้นอาจเป็นเสมือนแรงบันดาลใจ/รางวัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่บุคคลรู้สึกแย่ ท้อแท้ ไม่สบายใจ การช่วยเหลือเหล่านี้ก็จะทำให้เกิดกำลังใจในการทำสิ่งต่างๆ ต่อไป นอกจากนั้นรางวัล/ผลตอบแทนจากการให้ความช่วยเหลือยังอาจอยู่ในรูปของเงินรางวัล คำชื่นชมจากสาธารณชน เป็นต้น

ขณะที่การประเมินถึงรางวัลจากการให้ความช่วยเหลือมีส่วนสนับสนุนการช่วยเหลือให้เกิดขึ้น การประเมินถึงต้นทุนอาจจะเป็นสิ่งยับยั้งการให้ความช่วยเหลือ ต้นทุนจากการให้ความช่วยเหลืออาจเป็นไปในรูปของค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือที่สูงเกินศักยภาพของบุคคล

นอกจากนี้ข้อจำกัดด้านเวลา (Time Constraints) ยังเป็นต้นทุนที่สำคัญ Darley and Batson (1973) ได้ทำการวิจัยกับนักศึกษามหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน (Princeton University) ถึงตัวแปรสถานการณ์และคุณลักษณะทางด้านจิตใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านเวลาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในกรณีฉุกเฉิน ผลการศึกษาพบว่า แรงกดดันด้านเวลาที่มากขึ้น ส่งผลให้โอกาสที่กรณีศึกษาจะให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากลดน้อยลง ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าคนที่ไม่รีบร้อนหรือมีเวลาอาจหยุดและให้ความช่วยเหลือกับผู้ตกทุกข์ได้ยาก ในทางกลับกันคนที่รีบร้อนมีแนวโน้มที่จะทำกิจกรรมของตนต่อไปและไม่หยุดให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

(2) บรรทัดฐานที่สนับสนุนและยับยั้งการช่วยเหลือ

นอกจากการตีความและการประเมินในระดับบุคคลแล้ว พลังทางสังคมยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือทั้งในเชิงสนับสนุนและยับยั้ง Smith และ Mackie (2007) ได้อธิบายถึงบรรทัดฐานแห่งการช่วยเหลือ (Norm of Helping) เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility) การตอบแทน (Reciprocity) ว่ามีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือขึ้น โดยการที่บุคคลจะตัดสินใจช่วยเหลือนั้นเกิดขึ้นมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น อารมณ์ สภาวะจิตใจ พื้นฐานของครอบครัว อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้การตัดสินใจของบุคคลแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ โดยปัจจัยอย่างหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจของมนุษย์ นั่นก็คือ การตัดสินใจโดยใช้บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลคิดว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือกับผู้เดือดร้อน โดยคิดว่าผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนก็ต้องการความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน แต่อาจจะไม่ใช่ทุกคนที่จะคิดเช่นนั้น กล่าวได้ว่าบรรทัดฐานแห่ง

การช่วยเหลือ (Norm of Helping) เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ทั้งที่อาจจะผลักดันบุคคลให้ช่วยเหลือผู้อื่น แม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงหรือมีต้นทุนสูง และอาจจะขัดขวางการเสนอความช่วยเหลือบางประเภท

(2.1) บรรทัดฐานที่สนับสนุนการช่วยเหลือที่สำคัญ

1) บรรทัดฐานการต่างตอบแทน (Norm of Reciprocity) เมื่อผู้อื่นให้ความช่วยเหลือ บุคคลก็มักจะช่วยเหลือผู้นั้นกลับเช่นกัน เนื่องจากเราเคยได้รับความช่วยเหลือมาก่อนหน้านี้ หรือเราคาดหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือในอนาคต (Gross & Latane, 1974)

2) บรรทัดฐานความรับผิดชอบต่อสังคม (Norm of Social Responsibility) สนับสนุนให้บุคคลให้ความช่วยเหลือผู้ที่ไม่มีความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งบรรทัดฐานนี้มักจะถูกกระตุ้นทั้งในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อนสนิท หรือบุคคลที่รู้จัก โดยการสนับสนุนให้บุคคลให้ความช่วยเหลือคนในครอบครัว หรือเพื่อนสนิท จากพื้นฐานมุมมองที่ว่าเป็นความรับผิดชอบทางสังคมที่บุคคลควรให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ ขณะเดียวกันบรรทัดฐานนี้ยังสามารถถูกกระตุ้นในสังคมทั่วไป เช่น ผู้ที่มีทุนทางเศรษฐกิจมากพอ ไม่เดือดร้อน มีหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ Schwartz (1977) อธิบายว่าบางคนจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับพันธะหน้าที่สูง และส่งผลให้บุคคลนั้นให้การช่วยเหลือผู้อื่นแม้มีความเสี่ยงอันตรายหรือต้นทุนที่สูง ขณะที่บุคคลอื่นเลือกที่จะหลีกเลี่ยง

(2.2) บรรทัดฐานที่ยับยั้งการให้ความช่วยเหลือ

โดยทั่วไปสังคมมักจะมีบรรทัดฐานที่สนับสนุนให้บุคคลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในบางสถานการณ์ บุคคลอาจจะถูกกำกับโดยบรรทัดฐานอีกชุดและทำให้มองว่าการให้ความช่วยเหลือเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นหรือไม่เหมาะสม ทำให้บุคคลเกิดความลังเลและยับยั้งการเข้าไปให้ความช่วยเหลือในท้ายที่สุด

1) บรรทัดฐานว่าด้วยการกระจายความรับผิดชอบ มักเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่บุคคลรับรู้ว่ามีบุคคลอื่นที่สามารถให้ความช่วยเหลือร่วมอยู่ในสถานการณ์ ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือจึงถูกกระจายไปยังบุคคลอื่น และส่งผลให้บุคคลคิดว่าอาจจะมีผู้อื่นเสนอความช่วยเหลือแล้ว อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ดังกล่าว ท้ายที่สุดแล้วหากทุกคนคิดเช่นนั้น บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลืออาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือใดๆ

2) บรรทัดฐานว่าด้วย “การช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ควรทำให้ตนเองเดือดร้อน” สนับสนุนแนวคิดที่ว่า เราไม่ควรช่วยเหลือคนอื่นจนเกินกำลังความสามารถของตนเอง เพราะแทนที่จะช่วยเขาได้ กลับกลายเป็นการเพิ่มความทุกข์ให้กับตัวเองและผู้อื่น ดังนั้นการที่เราจะช่วยเหลือผู้อื่นควรช่วยเหลือตามศักยภาพของเรานั้นเอง ดังเช่นงานศึกษาของ Nelson (1974) ที่

ชี้ให้เห็นว่า การช่วยเหลือมักเกี่ยวข้องกับต้นทุนทางการเงินของบุคคล และสิ่งนี้อาจจะส่งผลต่อการยับยั้ง (รวมถึงสนับสนุน) การให้ความช่วยเหลือ โดยเขาพบว่า เมื่อพิจารณาในแง่ชนชั้นทางสังคม (Social class) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล ชนชั้นกลางมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากกว่าชนชั้นแรงงาน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ พบว่าการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่เน้นไปที่การให้ความช่วยเหลือของมนุษย์ หรือการช่วยเหลือระหว่างบุคคล อาทิ งานวิจัยของ จิรายุ แซ่เตีย (2555) ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการบริหารเพื่อสนับสนุนงานสาธารณประโยชน์ของผู้มีรายได้ในตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับความเห็นอกเห็นใจ ความมีน้ำใจ และการแบ่งปันต่อสังคมส่วนรวม กลุ่มตัวอย่างยังเห็นด้วยกับการช่วยเหลือผู้ที่ลำบากกว่าและเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องกระทำ รวมไปถึงเมื่อมีพฤติกรรมช่วยเหลือบุคคลอื่นแล้วตนเองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของตนเอง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการทำงานของภาครัฐเพียงส่วนเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสังคมทั้งระบบ จึงต้องอาศัยภาคเอกชนเข้าร่วมช่วยงานสาธารณประโยชน์เพื่อการพัฒนาของประเทศไทยอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นยังมีงานศึกษาประสบการณ์ชีวิตของอาสาสมัครที่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น อาทิ งานศึกษาเรื่องประสบการณ์ชีวิตการเป็นอาสาสมัครดวงตามืด: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาของ ศิวพร ละม้ายนิล (2557) พบว่าคุณลักษณะของอาสาสมัครดวงตามืดที่ต้องมีคือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความเสียสละ ความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ กล่าวคือกล้าแสดงออก มีความรู้ความสามารถในงานที่ตนเองทำ และมีทักษะการสื่อสาร โดยมีเงื่อนไขที่ทำให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครดวงตามืดอยู่ 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขส่วนบุคคล และเงื่อนไขจากสังคมและสภาพแวดล้อม โดยเงื่อนไขส่วนบุคคลคือ การมีใจรักในการเป็นผู้ให้ และพร้อมที่จะเป็นผู้ให้ อีกทั้งความต้องการการยอมรับจากคนในสังคม และเงื่อนไขจากสังคมและสภาพแวดล้อมคือ การได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน และการได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นอาสาสมัคร

ในขณะที่มีงานส่วนหนึ่งมุ่งความสนใจไปที่การให้ความช่วยเหลือสัตว์ ซึ่งมีอยู่ไม่มากนัก อาทิ งานศึกษาของ ญัฐวิภา วิบูลย์ศรีสัจจะ (2561) เรื่องรูปแบบและกระบวนการให้ความช่วยเหลือสัตว์: กรณีศึกษาการให้ความช่วยเหลือสัตว์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยศึกษากระบวนการ เงื่อนไข และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลหลังให้ความช่วยเหลือแก่สัตว์ ซึ่งงานวิจัยกำหนดขอบเขตของการให้ความช่วยเหลือว่ารวมถึงการสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือหรือความอนุเคราะห์แก่สัตว์เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยอาจต้องสละร่างกาย ทรัพย์สินเงินทอง เวลา และความสามารถจนบรรลุเป้าหมายของการให้ความช่วยเหลือสัตว์ตามที่ตั้งใจไว้ ผลการศึกษาสะท้อนพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือสัตว์แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนการช่วยเหลือ เป็นช่วงที่ผู้ให้ความ

ช่วยเหลือพบเห็นเหตุการณ์ เป็นช่วงของการตัดสินใจว่าจะให้ความช่วยเหลือสัตว์ต่อไปหรือไม่ ช่วงที่ 2 ช่วงให้ความช่วยเหลือ เป็นช่วงลงมือกระทำหลังจากช่วงแรกของการพบเจอสัตว์ เป็นช่วงที่มีการแสดงออกของพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือสัตว์หลังจากผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจจากช่วงแรกของการพบเจอสัตว์ และช่วงที่ 3 ช่วงหลังการช่วยเหลือ เป็นช่วงสุดท้ายของการให้ความช่วยเหลือสัตว์ที่สืบเนื่องมาจากช่วงของการให้ความช่วยเหลือแล้ว อาจเป็นในลักษณะของการสอบถามสัตวแพทย์ผู้ให้การรักษาสัตว์ถึงอาการของสัตว์หลังจากได้รับการรักษา ผลของการรักษา ตลอดจนการติดตามหลังจากสัตว์ออกจากโรงพยาบาลสัตว์ และการหาบ้านใหม่ให้สัตว์

ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือสัตว์พบว่ามี 2 เจเนอไซ คือ เจเนอไซด้านตัวบุคคล เป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล และเจเนอไซด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่ได้รับจากบุคคลรอบข้างที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม เช่น ความผูกพันกับสัตว์ เพราะเคยมีประสบการณ์เลี้ยงสัตว์มาก่อน หรือการที่สัตว์เลี้ยงของตนเองเคยได้รับการช่วยเหลือมาก่อน ทั้งนี้หลังจากที่สัตว์ได้รับการช่วยเหลือแล้ว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือคือ ความรู้สึกสุขใจ ความรู้สึกสบายใจ ความรู้สึกดี ไม่รู้สึกผิดต่อสัตว์ที่พบเจอแล้วไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ ในทางกลับกันหากไม่ให้ความช่วยเหลือสัตว์ อาจมีความรู้สึกผิดต่อทั้งตนเองและสัตว์นั้นได้ ซึ่งเมื่อบุคคลมีความรู้สึกดี พบว่ามีแนวโน้มส่งผลให้เกิดพฤติกรรมช่วยเหลือสัตว์ต่อไป

งานศึกษาของ พัทธรีสิตา รัฐโชติพิริยกร (2558) เรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสัตว์บนสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ในประเทศไทย เป็นอีกชิ้นที่สนใจศึกษาการช่วยเหลือสัตว์ โดยพบรูปแบบพฤติกรรมการช่วยเหลือสัตว์ทางออนไลน์หลากหลายรูปแบบ รวมถึงการรับบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสัตว์ การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และการชักถามปัญหาที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือสัตว์ผ่านสังคมออนไลน์ ทั้งนี้การเปิดเว็บเพจ (Webpage) บนเฟซบุ๊กที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือสัตว์ถูกมองว่าทำให้การขอความช่วยเหลือสัตว์เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง ซึ่งทำให้โอกาสที่สัตว์จะได้รับการช่วยเหลือมีมากขึ้น

จากการทบทวนแนวคิดและงานศึกษาข้างต้นนี้ชวนให้ผู้ศึกษาคำถามว่าหากการช่วยเหลือไม่ใช่ระหว่างมนุษย์และมนุษย์ แต่เป็นระหว่างมนุษย์และสุนัขจรจัด แบบแผนพฤติกรรมจะเป็นเช่นไร การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเป็น “ผลประโยชน์ร่วมกัน” ระหว่างผู้รับเลี้ยงและสุนัขได้หรือไม่ อย่างไร และการเลี้ยงสุนัขจรจัดเกี่ยวข้องกับชนชั้นของผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งคำถามที่กว้างกว่าที่ชี้แนะโดยทั้งทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์และแนวคิดพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ ก็คือ ในการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือรับเลี้ยงสุนัขจรจัด ผู้รับเลี้ยงให้ความหมายและประเมินสถานการณ์การให้ความช่วยเหลืออย่างไร ตั้งแต่ในส่วนของการรับรู้ถึงสถานการณ์ความต้องการการความช่วยเหลือของสุนัขจรจัด การเล็งเห็นถึงความสมควรให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด การประเมินศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือของตนเอง การคาดเดาผลลัพธ์และผลกระทบที่อาจมี

ต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือชุมชนจากการให้ความช่วยเหลือนำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้าน
ตลอดจนโลกและชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดถูกสร้างขึ้นอย่างไร เมื่อพวกเขาช่วยเหลือสุนัข
โดยการให้ “บ้าน” และทำให้สุนัขที่เคยจรจัด ไม่ไร้บ้านอีกต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน” ต้องการที่จะศึกษาถึงประสบการณ์ชีวิตของคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัดโดยการควบคุมดูแลภายในที่อยู่อาศัยของตนเอง ผ่านมุมมองและประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้รับเลี้ยงสุนัข ว่าการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเกิดขึ้นได้อย่างไร ขณะที่ต้องเผชิญกับผลกระทบหรือปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต และยังศึกษาถึงความพยายามในการจัดการชีวิตประจำวันที่มีสุนัขเป็นส่วนหนึ่ง และการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับสุนัขรับเลี้ยงและผู้อื่นต่อไปได้ โดยผู้ศึกษาอาศัยระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมวิทยาเป็นแนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนี้

3.1 กรณีศึกษา

กรณีศึกษาของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้รับอุปการะสุนัขจรจัด หรือผู้ที่รับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงดูที่บ้านของตนเอง โดยมีสุนัขจรจัดที่รับเลี้ยงตั้งแต่ 5 ตัวขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ตัว ซึ่งผู้ศึกษาคาดการณ์ว่าจำนวนสุนัขดังกล่าวจะสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมบางอย่างร่วมกันของกรณีศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นมุมมอง จุดเริ่มต้นในการเลี้ยง ประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ผลกระทบหรือปัญหาต่างๆ และการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับเลี้ยงสุนัข โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดจำนวนทั้งสิ้น 7 คน

3.2 ขั้นตอนการหากรณีศึกษา

ในส่วนของขั้นตอนการหากรณีศึกษาหรือบุคคลที่นำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเอง หรือคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัดในครั้งนี้ ผู้ศึกษาอาศัย 2 วิธีหลัก ได้แก่ การหากกลุ่มตัวอย่างผ่านคนรู้จัก โดยการสอบถามจากคนเลี้ยงสุนัขหรือขอให้อาหารสุนัขข้างถนนที่ผู้ศึกษารู้จัก และการประกาศหากกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มคนรักสุนัขในเฟสบุ๊ก (Facebook) ตลอดจนการขอให้กรณีศึกษาช่วยแนะนำบุคคลที่มีคุณลักษณะเป็นกรณีศึกษาคนอื่นๆ ต่อไป โดยกำหนดหลักเกณฑ์ว่า จะต้องเป็นผู้ที่เลี้ยงสุนัขจรจัดโดยการนำมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองตั้งแต่ 5 ตัวขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ตัว

โดยผู้ศึกษาเริ่มต้นจากการค้นหากรณีศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก ผ่านการสอบถามจากคนรู้จักที่เป็นคนเลี้ยงสุนัขหรือขอให้อาหารสุนัขข้างถนน ซึ่งในการเริ่มต้นนั้น ผู้ศึกษาได้พบกับ

กรณีศึกษาคนแรก คือ “ป้าสาว” อายุ 55 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทฝ่ายบุคคล อาศัยอยู่ในอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งปัจจุบันเธอเลี้ยงสุนัขจรจัดอยู่ประมาณ 10 ตัว และป้าสาวได้แนะนำให้รู้จักกับกรณีศึกษาที่ 2 คือ “ยายหยุด” อายุ 70 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อยู่อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี และเลี้ยงสุนัขจรจัดไว้ประมาณ 10 ตัวเช่นกัน

นอกจากนั้นผู้ศึกษายังได้ใช้วิธีการหากรณีศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการประกาศหากรณีศึกษาจากกลุ่มคนรักสุนัขกลุ่มต่างๆ ในเฟสบุ๊ค (Facebook) ซึ่งวิธีการนี้ ผู้ศึกษาได้รับผลตอบรับที่ดีมาก มีผู้ให้ความสนใจ และยินดีเข้าร่วมเป็นกรณีศึกษาจำนวนมาก โดยเมื่อผู้ศึกษาได้รับการติดต่อดังกล่าว ผู้ศึกษาได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข เช่น จำนวนสุนัขที่เลี้ยงไว้ ประสบการณ์เลี้ยงสุนัขจรจัด เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าบุคคลเหล่านี้มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาหรือไม่ จากช่องทางนี้ทำให้ผู้ศึกษาได้กรณีศึกษาเพิ่มเติมจำนวน 5 คน

เมื่อได้กรณีศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษา ผู้ศึกษาได้นัดวันสัมภาษณ์ และเตรียมความพร้อมในส่วนของข้อคำถาม รวมถึงศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกรณีศึกษาเท่าที่สามารถหาได้ผ่านทางเฟสบุ๊ค เช่น ประวัติหรือข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษาที่จะลงพื้นที่เก็บข้อมูล การโพสต์ข้อความและรูปภาพเกี่ยวกับสุนัขที่เลี้ยงไว้

เมื่อถึงวันสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาแนะนำตัวกับกรณีศึกษาว่าเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่สนใจทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับคนเลี้ยงสุนัขจรจัด และได้อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และความเป็นมาของการศึกษา กระบวนการศึกษา แนวคำถามในการสัมภาษณ์อย่างกว้างๆ และแจ้งสิทธิการปฏิเสธที่จะตอบคำถามบางคำถาม และสิทธิที่จะเพิกถอนการเป็นกรณีศึกษาได้ตลอดเวลาของการให้สัมภาษณ์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้กรณีศึกษาซักถามข้อสงสัยต่างๆ เพื่อให้กรณีศึกษาเข้าใจถึงกระบวนการศึกษาและสิทธิของตน และรู้สึกไว้วางใจในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงที่สุด เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินดีให้สัมภาษณ์หรือให้ข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสัมภาษณ์กรณีศึกษาแบบเจาะลึก เพื่อให้ทราบถึงมุมมอง ความคิด การตัดสินใจ และประสบการณ์ชีวิตของคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้วิธีการในการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากวิธีการศึกษาดังกล่าวจะทำให้ผู้ศึกษาเข้าถึงมุมมองทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึก และประสบการณ์ในชีวิตที่เกิดขึ้นจริง ว่ามีเงื่อนไขใดที่ทำให้การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเกิดขึ้นแล้วตัวเล่า ผู้รับเลี้ยงสุนัขมีมุมมองและตัดสินใจรับเลี้ยงสุนัขจรจัดอย่างไร พวกเขาจัดการชีวิตประจำวันและปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตอย่างไร รวมถึงมีความคาดหวังและความฝันเกี่ยวกับชีวิตของตนเองและสุนัขอย่างไร

ในช่วงเริ่มต้นของการศึกษา ผู้ศึกษาเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งในส่วนของบริษัทความในวารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสาร รายงานการวิจัย หนังสือ รวมถึงข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับสุนัขจรจัด นอกจากนี้ผู้ศึกษายังศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา คนรับเลี้ยงสุนัขจรจัดผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ อันนำมาซึ่งความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นในการศึกษา

หลังจากนั้นผู้ศึกษาอาศัยวิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงแรกของการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาชักชวนกรณีศึกษาพูดคุยเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด ให้เหมือนกับเป็นการสนทนาพูดคุยทั่วไป เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ทำให้กรณีศึกษารู้สึกอึดอัดในขณะที่ให้ข้อมูล และตอบคำถามการสัมภาษณ์หรือเล่าประสบการณ์ต่างๆ ตามความสมัครใจและเป็นกันเอง ทั้งนี้ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้ศึกษายังได้ขออนุญาตบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกย่อลงในกระดาษ โดยเฉพาะหัวข้อที่สำคัญ เพื่อจัดทำบทคำให้สัมภาษณ์ในแต่ละครั้งในภายหลัง

ผู้ศึกษาสัมภาษณ์คนรับเลี้ยงสุนัขในประเด็นข้อมูลทั่วไปก่อน จากนั้นสัมภาษณ์ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ที่ได้เตรียมไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถตอบคำถามการศึกษาได้อย่างครบถ้วน โดยจะมุ่งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด เพื่อเข้าถึงวิถีคิด มุมมอง การรับรู้ถึงสถานการณ์ การประเมินถึงความจำเป็นในการช่วยเหลือ ว่าคนรับเลี้ยงสุนัขมีวิถีคิดหรือมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกอย่างไร ทำไมถึงตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขจรจัดเหล่านี้ ความสามารถหรือศักยภาพของตนเองในการช่วยเหลือสุนัขจรจัดเป็นสิ่งที่คำนึงถึงหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ผู้ศึกษายังมุ่งไปที่ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการและชีวิตประจำวันหลังจากตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขจรจัด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ที่อยู่อาศัย การจัดการเรื่องเงินและเวลา ตลอดจนแรงกดดันจากสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน ซึ่งการเลี้ยงสุนัขจรจัดจำนวนมากอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันและความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เลี้ยง และในกรณีที่เกิดปัญหาความไม่ราบรื่นต่างๆ อันเนื่องมาจากการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด ผู้เลี้ยงสุนัขมีวิธีการหรือแนวทางในการจัดการอย่างไร โดยผู้ศึกษาแบ่งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนแรก: ข้อมูลทั่วไป เช่น ภูมิลำเนาเดิม สถานภาพสมรสและชีวิตครอบครัว อาชีพในปัจจุบัน รายได้ อาชีพก่อนหน้านี้ ประสบการณ์การเลี้ยงสุนัขก่อนหน้าการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด จำนวนสุนัขจรจัดที่ดูแลในปัจจุบัน

ส่วนที่สอง: มุมมองและการให้ความหมายเกี่ยวกับสุนัขจรจัด ตัวอย่างคำถามเช่น มองสุนัขจรจัดและปัญหาสุนัขจรจัดอย่างไร มองการให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดของตนเองอย่างไร มีการวางแผนชีวิตไว้อย่างไรบ้าง และในอนาคตคิดว่าจะเลี้ยงสุนัขเหล่านี้ต่อหรือไม่ หรือเลี้ยง

ไปอีกนานเท่าไร มองหรือให้ความหมายกับสุนัขเหล่านี้ว่าอย่างไร เช่น เป็นเสมือนลูกหรือสมาชิกในครอบครัว เพื่อน เพราะอะไร และทำไมถึงคิดเช่นนั้น

ส่วนที่สาม: ประสพการณ์การเลี้ยงสุนัขจรจัด ผู้ศึกษาแบ่งคำถามการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ชุดคำถาม

ชุดที่หนึ่ง จุดเริ่มต้นของการเลี้ยงสุนัขจรจัด: จุดเริ่มต้นในการรับเลี้ยงหรือตัดสินใจเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้มีความเป็นมาอย่างไรบ้าง อะไรหรือเงื่อนไขใดที่ทำให้ตัดสินใจช่วยเหลือและรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้ เริ่มรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตั้งแต่เมื่อไร เมื่อรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้าน ต้องมีการจัดการอะไรบ้าง การรับเลี้ยงสุนัขหลายตัวเกิดขึ้นได้อย่างไร ลังเลใจไหมในการรับเลี้ยงสุนัขแต่ละตัว เลือกรับเลี้ยงสุนัขใหม่ มีวิธีการอย่างไร มีการคาดคะเนถึงจำนวนสุนัขจรจัดสูงสุดที่ตนสามารถดูแลโดยการรับมาเลี้ยงที่บ้านหรือไม่ ถ้ามี คือจำนวนเท่าไร และใช้อะไรเป็นเกณฑ์ และหลังจากเลี้ยงสุนัขแล้วชีวิตเปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร

ชุดที่สอง ชีวิตประจำวันในการดูแลสุนัขจรจัด: ในหนึ่งวันทำอะไรบ้าง เริ่มตั้งแต่ตื่นนอน - เข้านอน การจัดการที่อยู่ให้สุนัข การจัดการเรื่องอาหาร/น้ำ การทำความสะอาดสุนัขและที่อยู่อาศัยของสุนัข การดูแลสุนัขด้านสุขภาพและโดยทั่วไป ตลอดจนชีวิตการทำงาน ชีวิตยามว่าง และการไปเที่ยวของคนเลี้ยงสุนัขถูกปรับเปลี่ยนเข้ากับกิจวัตรประจำวันในการเลี้ยงสุนัขจรจัดอย่างไรบ้าง การเป็นผู้เลี้ยงสุนัขจรจัดจำกัดการทำกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

ชุดที่สาม ปัญหาในการเลี้ยงสุนัขจรจัดและการจัดการปัญหา: ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องเจอในแต่ละวันคืออะไร คิดว่าจำนวนสุนัขที่รับเลี้ยงไว้ มีจำนวนมากจนเป็นภาระไหม เพราะอะไร ที่ผ่านมามีปัญหาในการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้บ้างหรือไม่ มีอะไรบ้างที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นปัญหา/หนักใจ/กังวลใจ เช่น ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันทั้งของตนเองและครอบครัว รวมไปถึงของสุนัข ปัญหาด้านเวลา ปัญหาด้านสุขภาพของสุนัข และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน หากมีปัญหาเกิดขึ้น มีวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างไรบ้าง และวิธีดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร

นอกจากนั้นผู้ศึกษายังอาศัยวิธีการสังเกตการณ์ร่วมด้วยกับวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาสังเกตลักษณะท่าทางของกรณีศึกษาหรือผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีการแสดงออกถึงความรู้สึกผ่านกริยาท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงต่อประเด็นคำถามต่างๆ หรือการเล่าเรื่องประสบการณ์ของพวกเขาอย่างไร รวมทั้งสังเกตสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยที่รับเลี้ยงสุนัข รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับเลี้ยงสุนัขกับสุนัข สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ และสุนัข และหากมีโอกาสผู้ศึกษายังจะได้สังเกตความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับเลี้ยงสุนัขกับครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนในชุมชนว่ามีลักษณะอย่างไร

บทที่ 4

ทำความเข้าใจคนเลี้ยงสุนัขและจุดเริ่มต้นของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด

ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาต้องการแนะนำให้รู้จักคนเลี้ยงสุนัขจรจัดที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 7 คน ตั้งแต่ข้อมูลภูมิหลัง สถานภาพและชีวิตครอบครัว อาชีพ รายได้ จำนวนสุนัขที่เลี้ยงไว้ รวมทั้งจุดเริ่มต้นของประสบการณ์การนำสุนัขจรจัดเข้าบ้าน และรับเลี้ยงสุนัขจรจัดอย่างถาวร เพื่อชี้ให้เห็นว่าภายใต้สถานการณ์หรือบริบทใดที่ทำให้การเลี้ยงสุนัขจรจัดเกิดขึ้น มีเงื่อนไขใดเข้ามาเกี่ยวข้อง ตลอดจนวิธีคิด มุมมอง และอารมณ์ความรู้สึกใดที่มีส่วนสำคัญผลักดันให้การสวมรับบทบาทคนเลี้ยงสุนัขจรจัดเกิดขึ้น ผู้ศึกษาจะใช้นามสมมติในการนำเสนอข้อมูลของกรณีศึกษา

คนเลี้ยงสุนัขจรจัดที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุอยู่ระหว่าง 23 – 70 ปี มีสถานภาพสมรส 4 คน และอีก 2 คนมีสถานภาพโสด โดยกรณีศึกษาส่วนใหญ่ทำงานประจำ มีรายได้ที่แน่นอนประมาณ 10,000 – 40,000 บาทต่อเดือน มีเพียง 3 คนที่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน คนเลี้ยงสุนัขเหล่านี้ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในย่านปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี มีบางคนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ บริเวณเขตลาดพร้าว และพระโขนง ส่วนกรณีศึกษาอีก 2 คนอยู่ต่างจังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิจิตร และปราจีนบุรี โดยสุนัขจรจัดที่กรณีศึกษาเก็บมาเลี้ยงไว้มีจำนวนตั้งแต่ 5 ตัว จนถึง 21 ตัว (ทั้งนี้สามารถดูข้อมูลสรุปภูมิหลังของกรณีศึกษาได้ในตารางที่ 4.1)

4.1 ทำความรู้จักคนเลี้ยงสุนัข

ป้าสาวอายุ 55 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานฝ่ายบุคคลของบริษัทแห่งหนึ่ง ย่านไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เธอทำงานวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เธอแต่งงานและมีลูก 4 คน เป็นผู้ชาย 2 คน และผู้หญิง 2 คน ปัจจุบันลูกๆ ของเธอต่างแยกย้ายไปอยู่อาศัยที่อื่น บางคนไปทำงานต่างถิ่น บางคนแต่งงาน และบางคนไปพักอาศัยอยู่ใกล้กับสถานศึกษา ลูกของเธอจะกลับมาเยี่ยมป้าสาวบ้างเป็นครั้งคราว ส่วนเธอและสามีปัจจุบันแยกทางกัน ดังนั้นทุกวันนี้เธอจึงอยู่บ้านคนเดียวพร้อมกับสุนัขจรจัดรับเลี้ยงของเธออีก 9 ตัว

บ้านของป้าสาวอยู่ย่านไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นบ้านเดี่ยว 1 ชั้น มี 2 ห้องนอน มีพื้นที่สำหรับจอดรถหนึ่งคัน ซึ่งเธอใช้พื้นที่ส่วนนี้ไว้สำหรับจอดรถและให้สุนัขของเธออยู่อาศัย เดินเล่น และวิ่งเล่นกัน ภายในตัวบ้านปูพื้นด้วยกระเบื้องแกรนิตโต้ มีพื้นที่สำหรับดูทีวีไม่กว้างมาก ถัดไปด้านหลังเป็นห้องครัว ห้องซักล้าง ที่ตากผ้า เธอเริ่มเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่

พ.ศ. 2549 ปัจจุบันเธอมีสุนัขที่เลี้ยงไว้ที่บ้านทั้งหมด 9 ตัว ประกอบไปด้วย จอม แจ่ม ตาล หลง (เพศผู้) หลง (เพศเมีย) สีเทา แดง สิงโต และเจ้ายุ่ง รวมทั้งสุนัขจรจัดนอกบ้านที่เธอดูแลอีกกว่า 10 ตัว ซึ่งเธอมักจะตระเวนให้อาหารสุนัขใน “สังกัด” (ป่าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) ของเธอเป็นประจำทุกวัน ในสายตาของผู้ศึกษา ป้าสาวเป็นผู้หญิงที่ชอบช่วยเหลือทั้งคนและสัตว์ ใจดี ระหว่างที่สัมภาษณ์ เธอจะยิ้มแย้ม พูดคุยสนุก ถ่ายทอดประสบการณ์เลี้ยงสุนัขของเธอได้อย่างน่าสนใจ

ยายหยุด อายุ 70 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันยายหยุดอาศัยอยู่กับลูกหลาน เป็นครอบครัวใหญ่ย่านไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี บ้านที่ยายหยุดอาศัยอยู่ประกอบไปด้วยยายหยุด สามีย่อยหยุด ลูกชาย 2 คน ลูกสะใภ้ 2 คน และหลาน 3 คน ส่วนลูกชายอีกคนมีครอบครัวแล้ว ได้ย้ายไปอยู่อีกบ้านหนึ่ง แต่กลับมาเยี่ยมยายหยุดอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากที่ตั้งของบ้านมีระยะทางไม่ไกลกัน โดยบ้านของยายหยุดเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นปูน ชั้นบนเป็นไม้ บริเวณบ้านมีพื้นที่สำหรับหมาวิ่งเล่นได้ เป็นบ้านเดี่ยวอยู่ในสวน ขับรถเข้าไปค่อนข้างลึก รอบบ้านเป็นทุ่งนา หน้าบ้านมีคลอง ส่วนข้างบ้านก็มีบ่อน้ำ เป็นบ้านที่โอบล้อมไปด้วยต้นไม้จึงทำให้รู้สึกร่มรื่น

ยายหยุดเลี้ยงสุนัขมาประมาณ 30 กว่าปี ปัจจุบันยายมีสุนัขจรจัดที่เลี้ยงไว้ที่บ้านทั้งหมด 10 ตัว ประกอบไปด้วย หมี ทองกวาว แพนดา กาหลง โรซ่า หยิก ไมค์ ด็อก เด่น และซ่า และสุนัขข้างถนนอีกประมาณ 15 ตัว ที่ยายจะเดินเอาอาหารไปให้ทุกวันเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร ในสายตาของผู้ศึกษา ยายหยุดเป็นคนน่ารัก ใจดี และอารมณ์ดี สังเกตได้จากการที่ยายมักจะยิ้มแย้มตลอดการให้สัมภาษณ์

น้องหวาน อายุ 29 ปี รับสอนพิเศษภาษาเกาหลี และกำลังศึกษาปริญญาโทอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เธออาศัยอยู่ร่วมกับคุณพ่อคุณแม่ย่านลาดพร้าว น้องหวานมีพี่สาว 1 คน แต่ปัจจุบันแต่งงานแยกครอบครัวออกไปแล้ว ซึ่งจะกลับมาเยี่ยมบ้านนานๆ ครั้ง น้องหวานเล่าให้ฟังว่าเธอชอบเลี้ยงสุนัขตั้งแต่เด็กๆ แต่โดยส่วนตัวแล้วเธอชอบสุนัขสายพันธุ์ไทยที่สุด เธอไม่นิยมเลี้ยงสุนัขพันธุ์ต่างประเทศ โดยเธอให้เหตุผลว่าสุนัขสายพันธุ์ไทยมีความน่ารักในแบบของมัน

น้องหวานเริ่มเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ปัจจุบันเธอมีสุนัขจรจัดที่เก็บมาเลี้ยงไว้ที่บ้านทั้งหมด 7 ตัว ประกอบไปด้วย ลีโอ ไข่มุก โกโก้ อุโน้ ใจแอนด์ ดัมโบ้ และแอลโล่ เธอกล่าวว่าเธอมักจะใจอ่อนทุกครั้งที่เห็นลูกสุนัขจรจัด หรือมีคนเอาสุนัขมาปล่อย หรือพบเจอสุนัขหลงทาง โดยเฉพาะหากเป็นสุนัขพันธุ์ไทย เธอเล่าว่า เวลาที่เธอนำสุนัขจรจัดเข้ามาเลี้ยงที่บ้าน คุณพ่อและคุณแม่ของเธอมักมีบทบาทช่วยดูแลสุนัขด้วยกันเอง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของค่าใช้จ่ายนั้น เธอจะเป็นคนดูแลค่าใช้จ่ายในส่วนของสุนัขเองทั้งหมด เช่น ค่าอาหารและขนม ค่ารักษาพยาบาล

และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับสุนัข ในสายตาของผู้ศึกษา น้องหวานเป็นสาวพุดจาละฉาน มีความมั่นใจในตัวเอง อธิษาศัยดี เธอถ่ายทอดเรื่องราวของเธอให้ผู้ศึกษาฟังได้อย่างน่าสนใจ

พี่หงษ์งาม อายุ 50 ปี เป็นสาวอารมณ์ดี มีสัตว์เลี้ยงมากมายนอกจากสุนัข ไม่ว่าจะเป็น กระรอก นก หนู และแมว ซึ่งเป็นสัตว์ที่เธอถนัดให้การช่วยเหลือมาทั้งสิ้น เธอทำงานเป็นพนักงานหน่วยรักษาความปลอดภัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี สามีของเธอทำงานอยู่บริษัทเอกชนอีกแห่งหนึ่ง ปัจจุบันเธอและสามีพักอาศัยอยู่ที่บ้านเช่าซึ่งเป็นห้องชั้นเดียว โดยระยะทางจากบ้านของเธอไปทำงานประมาณ 12 กิโลเมตร เธอเดินทางโดยรถจักรยานยนต์คู่ใจของเธอ

พี่หงษ์งามเริ่มรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตั้งแต่ พ.ศ. 2559 ปัจจุบันเธอเก็บสุนัขมาเลี้ยงทั้งหมด 9 ตัว ได้แก่ นุ่มนวล รรไฟ คุณยาย คุณนายตาหวาน ดิงาม น้ำใจ คึกคัก ไอ้แฉะ และยีนดี กิจวัตรประจำวันของเธอคือการเลี้ยงสุนัข ซึ่งตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน ชีวิตของเธอจะถูกยึดโยงอยู่กับสุนัขของเธอตลอดเวลา ในสายตาของผู้ศึกษา พี่หงษ์งามเป็นคนใจดี พุดเก่ง ยิ้มแย้ม เธอเป็นคนตลก ระหว่างที่คุยกันนั้น เธอชอบปล่อยมุขและเล่าประสบการณ์ให้ฟังอย่างสนุกสนาน เรียกได้ว่าฟังแล้วต้องหัวเราะตามนั่นเอง

พี่อ้อ อายุ 43 ปี เป็นคนโสด ปัจจุบันอาศัยอยู่กับน้องชาย บ้านของเธออยู่ย่านพระโขนง กรุงเทพมหานคร เธอประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวนสุนัขที่เก็บมาเลี้ยงไว้ทั้งหมด 5 ตัวด้วยกัน ซึ่งสุนัขที่เธอเลี้ยงนั้นเดิมเป็นของคุณตาคุณยายที่ท่านเก็บมาเลี้ยง แต่เมื่อคุณตาคุณยายเสียชีวิตไปเมื่อไม่นานมานี้ จึงทำให้เธอต้องเลี้ยงสุนัขต่อ และช่วยเหลือสุนัขอย่างต่อเนื่อง

เธอให้เหตุผลว่า สุนัขเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เป็นเสมือนสมาชิกในบ้าน เธอไม่ได้มองสุนัขของเธอเป็นแค่สัตว์เลี้ยง แต่เธอให้ความสำคัญกับสุนัขมากกว่าคนเสียอีก เธอมองว่าสุนัขสามารถแสดงความรักได้ เช่น กระดิกหาง ให้มือ ยิ้ม นั่งรอ เดินตามทั้งวัน ไปไหนไปด้วย สุนัขทำให้เธอมีความสุขและหายเครียด กิจกรรมชีวิตประจำวันของเธอล้วนเชื่อมโยงกับสุนัขตลอดเวลา

ในสายตาของผู้ศึกษา พี่อ้อเป็นผู้หญิงใจดี รักสัตว์ ใส่ใจสุขภาพของตนเองและสุนัขของเธอ เธอชอบบอกกำลังกายและให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่เน้นเรื่องสุขภาพ และเธอมักจะใช้เวลาว่างของเธอที่มีอยู่กับสุนัขของเธอ

พี่กานดา อายุ 42 ปี อาศัยอยู่ย่านปทุมธานี ก่อนหน้านี้พี่กานดาประกอบอาชีพรับจ้างซักรีด อาศัยอยู่ย่านนวลจันทร์ นวมินทร์ ต่อมาเธอได้ซื้อบ้านเดี่ยว 1 ชั้นและย้ายมาอยู่ย่านปทุมธานี เพื่อให้มีพื้นที่สำหรับสุนัขของเธอได้วิ่งเล่น ปัจจุบันเธอมีรายได้หลักมาจากการขายกล้วยเดี่ยว

และมีอาชีพเสริม คือขายผัก เห็ดนางฟ้า และถั่วงอกที่เธอปลูกเอง และแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยทำ น้ำพริกเห็ดขายอีกด้วย

ปัจจุบันพี่กานดาดูแลสุนัขที่เก็บมาเลี้ยงทั้งหมด 21 ตัว ได้แก่ พิโต ปิงปอง หับทิม มะขาม แดงไท ดิงโหน่ง ต่อมแต่ม พิโบรท พิหล่อ พิเหลน ตูบ โตเต๋ สายฝน ข้าวโพด ขายแดง หลิงแดง หนักแน่น ปีใหม่ ทองม้วน ไพรยฝน สะพาน นินจา และตาวาน ทั้งนี้สุนัขที่พี่กานดาเก็บมาดูแลที่บ้านนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น สุนัขที่ได้รับบาดเจ็บ สุนัขป่วย สุนัขพิการ พี่กานดาบอกว่า “พอพี่เห็นหมาที่ได้รับความเดือดร้อน พี่จะช่วยเขามาก่อน ดีกว่าปล่อยเขาไว้แบบนั้น” และเมื่อเธอดูแลสุนัขเหล่านั้น ความผูกพันก็เกิดขึ้น เธอย้ำว่าสุนัขทุกตัวคือลูกของเธอ

ในสายตาของผู้ศึกษานั้น เธอชอบช่วยเหลือ มีน้ำใจ และชอบแบ่งปันสิ่งที่เธอมีให้กับเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษารับรู้ถึงความรักความผูกพันระหว่างเธอและสุนัขของเธอ เธอปล่อยให้สุนัขของเธอขึ้นมานั่งบนตัก เลียหน้าเธอ แทะแขนเธอ และเอาเท้ามาวางไว้ที่มือของเธอระหว่างที่เธอกำลังถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้ศึกษาฟัง เธอไม่ดุและไม่ตีสุนัขของเธอเลย แต่เธอใช้วิธีคุยกับสุนัขของเธอ ซึ่งบางครั้งก็เชื่อฟัง แต่บางครั้งก็ไม่ยอมทำตามที่เราบอก หรือบางครั้งเธอก็จะเอามือจับเท้าหรือปากของสุนัข เมื่อเธอรู้สึกเจ็บในตอนที่สุนัขเล่นกับเธอ สิ่งที่เธอแสดงออกสะท้อนให้เห็นว่าเธอรักสุนัขของเธอมาก

น้องเปียร์ อายุ 24 ปี อยู่จังหวัดพิจิตร เธออาศัยอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ รวมทั้งสิ้น 3 คน เธอชอบเลี้ยงสุนัขตั้งแต่เด็กๆ เธอเล่าว่าชีวิตของเธอไม่ได้สุขสบายเหมือนอย่างเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน เธอประกอบอาชีพรับจ้างขายขนมในย่านนั้น บางวันเธอจะรับจ้างทั่วไปเท่าที่เธอทำได้เพื่อหารายได้เสริมเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับสุนัขจรจัดที่เธอเลี้ยงไว้ เธอมีความฝันว่าอนาคตอยากซื้อบ้านที่มีเนื้อที่เยอะๆ ให้สุนัขของเธอได้วิ่งเล่นอย่างมีความสุข

น้องเปียร์เริ่มรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ปัจจุบันน้องเปียร์รับเลี้ยงสุนัขจรจัดที่บ้านอยู่ 5 ตัว ได้แก่ พะโล้ เฉาก๊วย ไข่น้ำ ดำน้อย และกาหลง บ้านที่เธออยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยวในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดพิจิตร มีลักษณะเป็นบ้านปูนชั้นเดียว มี 2 ห้องนอน บริเวณบ้านมีพื้นที่ให้สุนัขของเธอพัววิ่งเล่นบ้าง นอกจากนี้เธอยังให้อาหารและดูแลสุนัขจรไรบ้านอีกประมาณ 10 ที่ หรือประมาณ 40 ตัว เธอผันตัวมาทำงานอาสาสมัครช่วยเหลือสุนัขด้วยงบประมาณของเธอเองโดยไม่ขึ้นกับหน่วยงานใด ตั้งแต่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงปัจจุบัน เธอแสดงความตั้งใจว่าเธอจะช่วยสุนัขแบบนี้ไปจนกว่าเธอจะหมดแรง ในสายตาของผู้ศึกษา เธอเป็นเด็กน่ารัก ยิ้มเก่ง พูดเพราะ และเรียบร้อย เรื่องราวที่เธอถ่ายทอดเกี่ยวกับประสบการณ์ตั้งแต่วันแรกที่เก็บสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านจนถึงปัจจุบัน สะท้อนหลากหลายประเด็นที่น่าสนใจ

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา

ผู้รับเลี้ยงสุนัข	เพศ	อายุ	สถานภาพ	อาชีพ	ย่านที่พักอาศัย	จำนวนสุนัขที่เลี้ยง
ป้าสาว	หญิง	55	สมรส/แยกทางกับสามี	พนักงานบริษัทเอกชน	อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี	9
ยายหยุด	หญิง	70	สมรส	รับจ้างทั่วไป	อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี	10
น้องหวาน	หญิง	29	โสด	นักศึกษาปริญญาโท	ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	7
หงษ์งาม	หญิง	50	สมรส	พนักงานรักษาความปลอดภัย บริษัทเอกชน	จ.ปราจีนบุรี	9
พ้อ	หญิง	42	โสด	พนักงานบริษัทเอกชน	พระโขนง กรุงเทพมหานคร	5
พี่กานดา	หญิง	42	สมรส	ค้าขายอิสระ	อ.หนองเสือ จ.ปทุมธานี	21
น้องเบียร์	หญิง	23	โสด	รับจ้างขายของที่ร้าน	ต.หัวดง จ.พิจิตร	5

4.2 จุดเริ่มต้นของการเป็นคนเลี้ยงสุนัขจรจัด

การให้ความสนใจศึกษากระบวนการการเป็นคนเลี้ยงสุนัขจรจัดโดยการเก็บสุนัขไร้บ้านมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเองนั้น จะช่วยให้เข้าใจถึงที่มาที่ไปหรือจุดเริ่มต้นของประสบการณ์ที่สำคัญในชีวิตของบุคคลกลุ่มนี้ ตั้งแต่การพบเจอสุนัขจรจัด การเริ่มช่วยเหลือสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้าน การตัดสินใจเลี้ยงสุนัขตัวต่อไปๆ จนในที่สุดปัจจุบันมีการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดหลายตัวที่บ้านของตนเอง ซึ่งในแต่ละช่วงของการตัดสินใจ มีประสบการณ์ และมุมมองหลายอย่างที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดกลุ่มนี้ได้ถ่ายทอดออกมาอย่างน่าสนใจ

4.2.1 การรับสุนัขตัวแรกเข้าบ้าน

จากกรณีศึกษาคนเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเองทั้ง 7 คนนั้น พบว่าพวกเขามีจุดร่วมกันคือ มีพื้นฐานการเป็นคนรักสุนัขเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว บางคนยังเล่าว่าพวกเขามีประสบการณ์การเลี้ยงสุนัขมาตั้งแต่จำความได้ อย่างไรก็ตาม แต่ละคนมีกระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดที่ต่างกันไป ซึ่งจุดเริ่มต้นของการเลี้ยงสุนัขของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันทั้งในเชิงมุมมองและประสบการณ์ การทำความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้เห็นว่าคนเลี้ยงสุนัขจรจัดได้สร้างโลกและชีวิตประจำวันที่มีสุนัขจรจัดร่วมอยู่ด้วยในลักษณะไหน อย่างไรก็ตาม พวกเขามองตนเองผ่านพฤติกรรมการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดอย่างไร และภาพดังกล่าวปะทะกับภาพเชิงลบจากสายตาคนภายนอกอย่างไร

จุดเริ่มต้นของความช่วยเหลือ: สถานการณ์ “บังคับ”

ประสบการณ์ที่กรณีศึกษาถ่ายทอดสะท้อนให้เห็นว่า จุดเริ่มต้นของการรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองนั้นเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงสถานการณ์บีบบังคับที่มีลักษณะร่วมกัน แม้รายละเอียดของเหตุการณ์ในวันที่พบเจอและตัดสินใจรับสุนัขจรจัดเข้าบ้านครั้งแรกจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ พวกเขารู้สึกว่าตนเองตกอยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือสุนัขเหล่านั้น เพราะหากไม่เสนอความช่วยเหลือ สุนัขเหล่านั้นจะต้องลำบากหรือเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ซึ่งพวกเขารู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในสถานการณ์ดังกล่าว ไม่สามารถที่จะนิ่งเฉยต่อสิ่งที่พบเห็นได้ การรับรู้ถึงการตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากของสุนัขเป็นสิ่งกระตุ้นให้พวกเขาตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขโดยมิได้ลังเล แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ พวกเขาหลายคนไม่ได้คิดถึงการรับเลี้ยงสุนัขในขณะนั้น คิดแต่เพียงต้องการให้สุนัขรอดพ้นจากสถานการณ์ทุกข์ทรมานดังกล่าว ซึ่งวิธีคิดข้างต้นนี้เกิดขึ้นทั้งในกรณีการพบเจอสุนัขเหล่านั้นครั้งแรก และกรณีที่กรณีศึกษารู้จักหรือคุ้นเคยกับสุนัขเหล่านั้นอยู่ก่อนแล้ว

กรณีที่ไม่รู้จักสุนัขตัวนั้นมาก่อน

สุนัขจรจัดตัวแรกที่กรณีศึกษารับเอามาเลี้ยงที่บ้านโดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกรณีนี้ กล่าวคือ สุนัขจรจัดเป็นสุนัขแปลกหน้าสำหรับพวกเธอ เป็นสุนัขที่ไม่เคยพบเจอมาก่อน แต่เป็นเพราะสถานการณ์ที่ทำให้พวกเธอรู้สึกสงสารและนำไปสู่การเสนอความช่วยเหลือแก่สุนัขเหล่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองตั้งแต่แรก

ดังเช่นกรณีของป้าสาว ที่เธอเล่าถึงการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดครั้งแรก ว่าเกิดจากความพยายามที่จะช่วยเหลือสุนัขที่กำลังจะถูกเทศบาลจับไป โดยย้ำให้เห็นว่า เธอไม่ได้ตั้งใจที่จะช่วยสุนัขโดยการนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองตั้งแต่แรก “ครั้งแรกที่ช่วยสุนัขจรจัดนะหรือป้าสาวไม่ได้ตั้งใจเอามาเลี้ยงเลย แต่บังเอิญไปเจอมันกำลังถูกเทศบาลจับไป ป้าสาวเห็นพอดี ก็เลยไปช่วยมาก่อน” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562) ขณะที่การตัดสินใจนำสุนัขกลับมาเลี้ยงที่บ้านเกิดขึ้นในภายหลัง เธอเล่าถึงเหตุการณ์ในวันนั้นที่เธอจำได้เป็นอย่างดีว่า

...จำได้ว่า วันนั้นเป็นวันเสาร์ป้าไปทำงานตามปกติ พอช่วงหลังเลิกงานเดินออกไปซื้อผลไม้ร้านรถเข็นกิน แต่สายตาก็ดันมองไปเห็นว่ามีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาจับหมาจรจัด จังหวะนั้นป้าหันไปเห็นลูกหมาจรจัด 2 ตัว กำลังโดนเจ้าหน้าที่จับไปนาที่นั้นคิดอะไรไม่ออก คิดออกอยู่อย่างเดียวคือทำอะไรก็ได้ที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่จับลูกหมาจรจัดสองตัวนั้นไป ป้ารีบวิ่งไปหาเจ้าหน้าที่คนนั้น และต่อรองเพื่อขอลูกหมาสองตัวนั้น จนในที่สุดก็สำเร็จ ป้ารีบไปอุ้มลูกหมาจรจัดทั้งสองตัวออกมาและป้าก็ถามชาวบ้านในละแวกนั้นว่าลูกหมาสองตัวนี้เป็นของใคร มีเจ้าของไหม คำตอบที่ได้คือไม่มีเจ้าของ เป็นหมาจรจัด ชาวบ้านบอกว่าแม่สุนัขน่าจะตายไปแล้ว ป้าไม่รู้ทำไง ช่วยมาแล้วก็ต้องช่วยให้ถึงที่สุด ก็เลยพาลูกสุนัขทั้งสองตัวกลับมาเลี้ยงที่บ้าน...(ป้าสาว, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562)

ในทำนองเดียวกับพี่กานดา ที่ตัดสินใจช่วยสุนัขเพราะสถานการณ์บีบบังคับ ประกอบกับการรับรู้ว่าการปราศจากการช่วยเหลือในตอนนั้น สุนัขอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต เธอเล่าว่า หากวันนั้นเธอไม่ช่วยลูกสุนัข ลูกสุนัขจะต้องถูกฆูหรือตัวเงินตัวทองกินอย่างแน่นอน เพราะสุนัขเพิ่งจะอายุประมาณ 1 เดือน ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เธอเล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นให้ผู้ศึกษาฟังว่า

...ตอนนั้นพี่และแฟนพี่ยังอยู่ย่านนวลจันทร์ วันนั้นฝนตกหนัก ได้ยินเสียงลูกหมาร้อง จึงเดินหา เสียงลูกหมาร้องดังออกมาจากป่าหญ้าในชุมชนแถวนั้น พอเดินเข้าไปก็ไปเจอโพรงของลูกหมา พี่ก็เดินเข้าไปดู มีลูกหมาทั้งหมด 11 ตัว แต่ไม่เจอแม่หมานะ

พี่ก็เลยถามคนที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นว่าแม่หมาหายไปไหน แต่ก็ไม่มีใครรู้ พี่ก็พยายามตามหาแม่หมานะ เดินหารอบ ๆ แต่ตอนนั้นฝนตกหนัก พี่ก็เลยเอาลูกหมามาอยู่ในที่ปลอดภัยก่อน และก็ไปยื่นรอแม่หมา เพื่อมันจะกลับมาหาลูกๆ พี่ก็รออยู่พักใหญ่ปรากฏว่า แม่หมาไม่กลับมาและหลังจากวันนั้นก็ไม่มีใครพบแม่หมาตัวนั้นอีกเลย หลังจากที่พี่ช่วยลูกหมาทั้ง 11 ตัวมา พี่พยายามหาบ้านให้ลูกหมาทั้ง 11 ตัว แจกคนในละแวกนั้นให้ช่วยกันไปเลี้ยงบ้าง สุดท้ายเหลือลูกสุนัขอยู่ 1 ตัว พี่ก็เลยรับเลี้ยงเอาไว้เอง และก็ตั้งชื่อให้ว่าโดโต้ สาเหตุที่เลือกเจ้าโดโต้อยู่ตัวเดียว ก็เพราะเจ้าโดโต้เป็นสุนัขที่ขี้เหวี่ยงที่สุดในบรรดาพี่น้องทั้งหมดของมัน ทำให้ไม่มีคนเอาไปเลี้ยง... (พิกานดา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2562)

ขณะที่ป้าสาวและพิกานดาไม่ได้มีความตั้งใจตั้งแต่แรกที่จะรับเลี้ยงสุนัขจรจัด และต้องการเพียงแค่ช่วยให้สุนัขหลุดพ้นจากสถานการณ์ยากลำบากหรืออันตรายในขณะนั้น การรับเลี้ยงสุนัขเกิดขึ้นในภายหลัง แต่ในกรณีของน้องเปียร์ซีให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าน้องเปียร์จะตกอยู่ในสถานการณ์พบเห็นลูกสุนัขจรจัดที่ถูกทิ้งอยู่ตามลำพัง และรับรู้ถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกสุนัขเพราะบริเวณนั้นติดถนนและมีรถสัญจรไปมาตลอดเวลา แต่ดูเหมือนเธอมีระยะเวลาในการตัดสินใจว่าจะตอบสนองต่อสถานการณ์ตรงหน้าอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขทางด้านเวลาดังเช่นกรณีของป้าสาวและพิกานดา แต่สุดท้ายความรู้สึกเป็นห่วงและสงสารลูกสุนัข จึงนำเธอไปสู่ความคิดที่จะช่วยรับเลี้ยงลูกสุนัข โดยเธอเล่าให้กับผู้ศึกษาฟังว่า

...น้องเขาน่าสงสารค่ะ น้องเขาโดนทิ้ง หนูกลัวมันโดนรถทับตาย เลยช่วยน้องมาก่อน... วันนั้นบังเอิญไปที่ทำงานของพ่อ แล้วพบกับลูกสุนัขตัวหนึ่งอายุประมาณ 3 - 4 เดือน มันเดินไปเดินมาอยู่พักใหญ่ เห็นแล้วก็สงสารเพราะลูกสุนัขดูกระวนกระวาย เหมือนต้องการกลับบ้าน คิดว่าลูกสุนัขน่าจะถูกนำมาปล่อย หนูพยายามมองหาเจ้าของสุนัขและเดินถามคนในบริเวณนั้นว่าสุนัขตัวนี้เป็นของใคร แต่คำตอบที่ได้คือ ไม่มีใครเป็นเจ้าของสุนัขเลย หนูคิดว่ามันคงถูกเอามาปล่อยเพราะเป็นตัวเมีย เจ้าของอาจจะกลัวว่าเมื่อสุนัขโตขึ้นจะขยายพันธุ์จนเลี้ยงไม่ไหว จึงเอาสุนัขมาปล่อย... ตอนแรกหนูเอาหมูปังและน้ำไปให้สุนัขกิน มันน่าจะหิวมาก เพราะกินหมูปังหมดอย่างรวดเร็ว มันแสดงอาการดีใจและไม่หวาดกลัวหนูเลย...หนูเป็นห่วง กลัวว่ามันจะถูกรถชนตาย สุดท้ายหนูตัดสินใจอุ้มสุนัขไปหาพ่อ ขอพ่อเอาสุนัขกลับบ้าน พ่อพ่อนุญาต หนูจึงพาสุนัขกลับไปเลี้ยงที่บ้านทันที... (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562)

ประสบการณ์ของน้องหวานแตกต่างออกไป เมื่อการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดครั้งแรกของเธอเกิดจากความเอ็นดูลูกสุนัข เธอบอกว่า “เห็นมันเดินไปเดินมา เป็นลูกหมา น่ารักดี” (น้องหวาน, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2562) เธอเล่าต่อว่า วันนั้นเธอเห็นลูกสุนัขเดินไปเดินมาอยู่พักใหญ่ ร้องหึง ๆ เธอจึงเดินไปดู พร้อมกับเอาน้ำไปให้กิน และสังเกตการณ์อยู่หลายชั่วโมง เพื่อให้แน่ใจว่าลูกสุนัขตัวดังกล่าวไม่มีเจ้าของจริงๆ และเธอยังพยายามเดินถามเพื่อนบ้านและคนที่อยู่ละแวกนั้นด้วย เพราะอาจจะเป็นลูกสุนัขของเพื่อนบ้านหลงมาก็ได้ แต่ปรากฏว่าลูกสุนัขตัวดังกล่าวไม่มีเจ้าของ ตอนนั้นเธอต้องการช่วยลูกสุนัขแต่เธอรู้สึกกังวลใจพอสมควร เพราะต้องขออนุญาตผู้ปกครองก่อน และในที่สุดเธอก็ตัดสินใจอุ้มลูกสุนัขไปที่บ้าน และขออนุญาตพ่อกับแม่ของเธอก่อนเลี้ยงลูกสุนัขตัวดังกล่าว ด้วยความที่เธอและพ่อแม่ของเธอชอบลูกสุนัข เพราะความน่ารัก ความขนของลูกสุนัข จึงทำให้พ่อแม่ของเธอใจอ่อนและอนุญาตให้พาสุนัขเข้ามาเลี้ยงดูที่บ้านได้

กรณีของน้องเบียร์และน้องหวานมีจุดร่วมกันคือ การตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขจรจัดโดยการรับเลี้ยงที่บ้าน ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างอิสระจากการตัดสินใจของเธออย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความเห็นพ้องและยินยอมจากคุณพ่อคุณแม่ที่เป็น “ผู้ใหญ่” ภายในบ้านเสียก่อน เพราะการนำสุนัขเข้ามาเลี้ยงภายในบ้านล้วนส่งผลกระทบต่อทุกคนที่อยู่ในบ้าน ทั้งในเชิงของการใช้พื้นที่และภาระความรับผิดชอบในการช่วยดูแลสุนัข

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์คำบอกเล่าเรื่องราวการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัวแรกข้างต้น ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่า นอกจากเงื่อนไขในเชิงสถานการณ์ที่เป็นบริบทให้กรณีศึกษาพบเจอสุนัขจรจัด อันนำไปสู่การรับรู้ถึงความยากลำบากหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับสุนัขหากปล่อยให้สุนัขอยู่ในสถานการณ์นั้นต่อไป การเสนอความช่วยเหลือสุนัขยังเกี่ยวข้องกับการรับรู้เกี่ยวกับตัวสุนัข ทุกกรณีล้วนเป็นการให้ความช่วยเหลือ “ลูกสุนัข” ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกสุนัขไร้ความสามารถในการดูแลตนเอง และเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายมากกว่าสุนัขโต และการรับรู้ดังกล่าวยังอาจเชื่อมโยงหรือนำไปสู่อารมณ์ความรู้สึกสงสารที่กระตุ้นให้กรณีศึกษาไม่สามารถเดินออกจากสถานการณ์ไปอย่างง่ายดาย โดยไม่เสนอความช่วยเหลือใดๆ

การรับรู้เกี่ยวกับการด้อยความสามารถในการดูแลตนเองของลูกสุนัขจรจัดสะท้อนให้เห็นจากการถ่ายทอดประสบการณ์ของพี่หรั่งงามเช่นเดียวกัน เธอเล่าถึงเหตุการณ์วันที่ได้พบเจอ “นุมนวล” สุนัขจรที่เธอให้ความช่วยเหลือรับมาเลี้ยงที่บ้านตัวแรก ซึ่งขณะนั้นมีอายุเพียง 3 เดือน

...วันนั้นมีคนเอานุมนวลมาปล่อย ไม่ไกลจากบ้านพี่เท่าไร พี่ไปเห็นเข้า ก็เลยช่วยไว้ก่อน เพราะยังเป็นลูกหมาอยู่เลย อายุน่าจะประมาณ 3 เดือน ถ้าปล่อยไว้แบบนี้ก็อดตายแน่ อีกอย่างตอนนั้นกำลังอยากเลี้ยงสุนัขพอดี คืออย่างนี้ ก่อนหน้านั้นพี่รู้จักพี่คนหนึ่ง เขาเลี้ยงหมาจรจัดหลายร้อยตัว พี่มีโอกาสไปช่วยเขาเลี้ยงพอไปเลี้ยง เราชอบ

มีความสุข ก็คิดอยากเลี้ยงบ้าง. . . ก่อนหน้านั้นพี่ไม่ค่อยสนใจสุนัขเท่าไร แต่พอไปช่วยเขาเลี้ยง พี่เขารักสุนัขมากและชอบช่วยเหลือสุนัข เก็บสุนัขมาเลี้ยงที่บ้าน ทำให้พี่เกิดแรงบันดาลใจอยากเลี้ยงหมาแบบพี่เขาบ้าง แต่พี่คงเลี้ยงไม่เยอะเหมือนที่เขาส่งเลี้ยงเป็นร้อยๆ ตัว เพราะพี่ไม่ได้รวย ไม่มีพื้นที่ให้หมาวิ่งเล่น พี่อยู่ห้องเช่าชั้นเดียวเลี้ยงได้เท่าที่ไหว... (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2562)

คำบอกเล่าของพี่หงษ์งาม สะท้อนประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม แตกต่างจากกรณีอื่นๆ ในแง่ที่ว่า พี่หงษ์งามมีประสบการณ์การช่วยเหลือสุนัขจรจัดที่เพื่อนของเธอให้ความช่วยเหลืออยู่ก่อนหน้า ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้เธอเกิดแรงบันดาลใจที่จะให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดบ้างเมื่อมีโอกาส และเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เธอดังกล่าว เธอจึงไม่ลังเลที่จะให้ความช่วยเหลือลูกสุนัขจรจัด ในแง่ที่เพื่อนของเธอเป็นเสมือนตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการให้ความช่วยเหลือสุนัข

จากประสบการณ์ของกรณีศึกษาที่ได้นำเสนอข้างต้น แม้จะมีความแตกต่างของจุดเริ่มต้นในการรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง แต่เรื่องราวที่พวกเธอถ่ายทอดสะท้อนถึงจุดร่วมที่มีแบบแผนบางประการ กล่าวคือ การเผชิญกับสถานการณ์ที่พวกเธอตีความว่าเป็นสถานการณ์ “บังคับ” ที่สร้างความยากลำบากและเป็นอันตรายแก่ชีวิตของสุนัข และยิ่งพวกเธอรับรู้ว่าสุนัขเหล่านั้นเป็นลูกสุนัข ที่ไร้ความสามารถในการดูแลหรือช่วยเหลือตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัย หรืออาหารการกิน พวกเธอยังประเมินว่าเป็นสถานการณ์ที่สมควรให้ความช่วยเหลือ ขณะที่ในบางกรณีเงื่อนไขข้อจำกัดด้านเวลาอาจมีส่วนในการเร่งการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกรณีนี้มักเป็นการให้ความช่วยเหลือสุนัขแบบเฉพาะหน้าเพื่อให้สุนัขพ้นจากสถานการณ์ยากลำบากก่อน โดยไม่ได้ตั้งใจที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่เริ่มแรก ขณะที่บางกรณีมีเวลาในการตัดสินใจ ในกรณีนี้มักเกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือเกิดขึ้น ทั้งนี้ทั้งสองกรณี สวัสดิภาพความเป็นอยู่และความปลอดภัยอยู่รอดของสุนัขเป็นสิ่งที่พวกเธอคำนึงถึง แม้พวกเธอจะไม่เคยพบเจอหรือคุ้นเคยกับสุนัขเหล่านั้นมาก่อน

กรณีที่อยู่หรือคุ้นเคยกับสุนัขมาก่อน

การให้ความช่วยเหลือรับเลี้ยงสุนัขจรจัดยังเกิดขึ้นกับสุนัขจรจัดที่กรณีศึกษารู้จักหรือคุ้นเคยอยู่ก่อนแล้ว โดยเป็นสุนัขจรจัดที่พวกเธอให้อาหารอยู่เป็นประจำ แต่ถึงวันหนึ่งพวกเธอพบว่าสุนัขเหล่านั้นตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีความยากลำบากหรือเป็นอันตราย การตัดสินใจนำเอาสุนัขไปเลี้ยงและให้การดูแลที่บ้านจึงเกิดขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่กรณีศึกษากลุ่มแรกเผชิญ แต่สำหรับกรณีศึกษาครั้งนี้ การตัดสินใจของพวกเธอยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึกผูกพัน และความรู้สึกถึงภาระหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสุนัข อันเนื่องมาจากพวกเธอมองว่า แม้นสุนัขเหล่านั้นจะเป็นสุนัขจรจัด แต่ก็ยังเป็นสุนัขใน “สังกัด” (ป้าสาว,

สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) ที่พวกเธอให้ข้าวและดูแลเล็กๆ น้อยๆ อยู่เป็นประจำ หรือเป็นที่รู้จักคุ้นเคย เห็นหน้าเห็นตากัน แม้จะไม่ได้เลี้ยงที่บ้าน ดังกรณีของยายหยุด เธอเริ่มช่วยเหลือสุนัขตัวแรกแบบไม่ได้ตั้งใจ ยายหยุดเล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า

วันนั้นเธอบังเอิญไปพบกับสุนัขที่เธอเคยให้อาหารอยู่เป็นประจำ นอนร้องด้วยความเจ็บปวดอยู่ในพงหญ้า เนื่องจากถูกรถชน ขาหัก และมีแผลถลอกตามตัว สุนัขไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ตอนนั้นเธอไม่ได้ตั้งใจเอาสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของเธอ แต่ด้วยความที่สุนัขตัวดังกล่าวประสบอุบัติเหตุ จนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เธอจึงพยายามช่วยสุนัขตัวนั้นโดยการพาสุนัขตัวดังกล่าวกลับบ้านโดยการจ้างคนแถวนั้นพาสุนัขตัวดังกล่าวไปส่งที่บ้าน แต่หลังจากที่เธอกลับบ้านอาการสุนัขไม่ค่อยดี เธอจึงตัดสินใจพาสุนัขตัวดังกล่าวไปหาหมอใกล้บ้าน โดยในครั้งนั้นหมอแนะนำให้ตัดขาสุนัขออก เนื่องจากกลัวว่าขาของสุนัขอาจจะติดเชื้อ จนทำให้ขาของสุนัขเน่าได้ แต่ในขณะนั้นเธอยืนยันที่จะไม่ตัดขาของสุนัข เพราะเธอเชื่อว่าสุนัขของเธอจะสามารถกลับมาเดินได้โดยไม่ต้องตัดขา ในที่สุดเธอจึงตัดสินใจรักษาด้วยตัวเอง จนกระทั่งสุนัขตัวดังกล่าวหายดี แต่เดินไม่ปกติ และอยู่ต่อมาได้หลายปี ยายตั้งชื่อให้สุนัขตัวดังกล่าวว่า “ไอ้จ้าว” ตามลักษณะลายของสุนัขนั่นเอง ดังคำบอกเล่าของยายหยุด

...วันนั้นยายไปเจอมันนอนอยู่ในพงหญ้า มันถูกรถชนขาหัก มีแผลถลอกเต็มตัว อาการมันไม่ค่อยดี เดินไม่ได้ นอนร้องอยู่ในพงหญ้า ยายพยายามช่วยมันนะ แต่ยายอุ้มมันไม่ไหว ต้องจ้างคนแถวนั้นเขาเอามาส่งบ้าน จ้างไป 200 บาท พอเอากลับมาบ้านอาการมันไม่ดีขึ้นยายจึงพามันไปหาหมอใกล้บ้าน หมอบอกว่าต้องตัดขาหมาข้างที่หักออก แต่ยายไม่ให้ตัดขามัน ยายเลยเอามันกลับมารักษาเอง...(ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562)

ในทำนองเดียวกัน พี่อ้อเล่าถึงเหตุการณ์ที่เก็บสุนัขจรจัดครั้งแรกมาเลี้ยงที่บ้านให้ฟังว่า

...มีอยู่วันหนึ่ง มีสุนัขโดนเทศบาลจับ เป็นสุนัขที่อาศัยอยู่บริเวณหน้าบ้าน ซึ่งจริงๆ เป็นสุนัขของโรงงานขายรถยนต์ท้ายซอย ปกติพวกเขา (สุนัข) จะหนีเข้ามาหลบในบ้านเป็นประจำ แต่ครั้งนี้น่าจะหลบไม่ทัน ทำให้สุนัขโดนเทศบาลจับไป พอพี่รู้เรื่องก็ตกใจและสงสารสุนัขมาก หลังจากนั้นพี่ก็พยายามช่วยสุนัขทุกวิถีทาง และในที่สุดก็นึกขึ้นได้ว่าจะช่วยสุนัขอย่างไร พี่เอาเงินเก็บค่าขนมของพี่เองให้คุณยาย และขอให้คุณยายช่วยไปไถ่

ตัวเจ้าแพะ (สุนัขที่โดยเทศบาลจับไป: ผู้ศึกษา) กลับมาเลี้ยงที่บ้าน ค่าไถ่สุนัขตอนนั้น น่าจะประมาณ 200 บาท...(ฟิ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562)

ที่มาที่ไปของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัวแรกของกรณีศึกษาทุกคนในครั้งนี้ สะท้อนจุดร่วมกันบางประการ เจื่อนไขเชิงสถานการณ์และการตีความสถานการณ์ที่กรณีศึกษาเผชิญ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด ทั้งในกรณีที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจนำ สุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองตั้งแต่แรก การตีความสถานการณ์ว่า สุนัขเหล่านี้สมควรได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากสุนัขกำลังอยู่ในภาวะยากลำบากหรือเป็นอันตราย ไม่ว่าจะเป็นการถูก เทศกิจจับตัวไป การถูกทิ้งอยู่ในป่าหญ้า หรือการถูกรถชน/รถทับหรือความเสี่ยงจากการถูกรถชน/รถทับ ประกอบกับการประเมินว่าสุนัขเหล่านั้นเป็นลูกสุนัขที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นเจื่อนไขที่กระตุ้นให้กรณีศึกษาเกิดอารมณ์ความรู้สึกสงสาร และตัดสินใจให้ความช่วยเหลือ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการรับเลี้ยงสุนัขในเวลาต่อมา

เจื่อนไขเชิงสถานการณ์และการตีความดังกล่าว มีบทบาทสำคัญทั้งในกรณี สุนัขจรจัด “แปลกหน้า” ที่กรณีศึกษาไม่เคยพบเจอมาก่อน และในกรณีสุนัขจรจัดที่กรณีศึกษา รู้จัก คั่นเคย หรือแม้แต่ให้อาหารอยู่เป็นประจำ ซึ่งในกรณีหลังนี้ การตัดสินใจให้ความช่วยเหลือสุนัขยังถูก สนับสนุนด้วยความรู้สึกผูกพัน เป็นห่วง และความรู้สึกถึงภาระหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสุนัข

4.2.2 การเตรียมความพร้อมก่อนเลี้ยงและประสบการณ์รับเลี้ยงครั้งแรก

ในส่วนของการเตรียมความพร้อมก่อนเลี้ยงและประสบการณ์รับเลี้ยงครั้งแรก จากการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุนัขมาก่อน เช่น เคยเลี้ยงสุนัข ในวัยเด็ก เคยเลี้ยงสุนัขมาก่อนหน้านี้ และเคยช่วยคนรู้จักเลี้ยงสุนัข โดยหลังจากที่กรณีศึกษาได้ ตัดสินใจเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองแล้วนั้น พวกเธอได้พิจารณาว่า การเป็นคนเลี้ยงสุนัข ต้องมีการเตรียมตัวอย่างไรบ้าง อะไรที่พวกเธอต้องจัดเตรียมทั้งในส่วนของตนเองและสุนัขรับเลี้ยง แม้ว่าจุดเริ่มต้นของการเลี้ยงสุนัขจรจัดของพวกเธอ มีทั้งการตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขแบบตั้งใจ และการช่วยเหลือสุนัขแบบไม่ได้ตั้งใจ แต่เมื่อพวกเธอตัดสินใจที่จะนำสุนัขตัวนั้นเข้าบ้านแล้ว สิ่งที่กรณีศึกษามีประสบการณ์ร่วมกันคือ การเตรียมความพร้อมของตนเองในการสวมรับสถานภาพ ผู้เลี้ยงสุนัข ทั้งนี้ความพร้อมส่วนหนึ่งขึ้นกับประสบการณ์เดิมในการเลี้ยงสุนัข ดังนั้นในส่วนนี้ผู้ศึกษา จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุนัขมาก่อน และ กลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์เลี้ยงสุนัข ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุนัขมาก่อน

การที่พวกเธอมีประสบการณ์เลี้ยงสุนัขมาก่อนนั้น ทำให้พวกเธอรู้ว่าการเลี้ยงสุนัขจะต้องเตรียมอะไรบ้าง เช่น การเตรียมอาหาร การจัดหาที่นอน การฉีดวัคซีนต่างๆ รวมถึงเรื่องการรักษาความสะอาดให้กับสุนัข การกำจัดเห็บหมัด การอาบน้ำ ฯลฯ อย่างกรณีของพี่หงษ์งามนั้น เธอค่อนข้างที่จะให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม เนื่องจากเธอเคยเลี้ยงสุนัขอยู่บ้างในวัยเด็ก และในระยะหลังเธอได้มีโอกาสช่วยเพื่อนของเธอเลี้ยงสุนัขจรจัดด้วย ทำให้เธอพอที่จะรู้ว่าเธอต้องเตรียมอะไรบ้าง หรือมีอะไรที่จำเป็นต้องใช้เมื่อรับสุนัขมาเลี้ยงที่บ้าน พี่หงษ์งามเล่าว่า “วันนั้นนะหรือ พี่เตรียมหลายอย่างเลย และต้องซื้อหลายอย่าง ทั้งอาหาร พาไปหาหมอ ฉีดวัคซีน เยอะไปหมด พี่ก็เหนื่อยหน่อยๆ แต่ก็ทำด้วยความเต็มใจ” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2562)

ในส่วนของป้าสาวนั้น เมื่อเธอตัดสินใจช่วยเหลือลูกสุนัขสองตัวที่กำลังถูกเทศบาลจับตัวไป และนำกลับมาเลี้ยงที่บ้าน มีหลายสิ่งๆ ที่เธอจัดการโดยอาศัยความรู้ที่มีมาจากการเคยเลี้ยงสุนัขมาก่อนเธอยังให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงช่วงวัยของสุนัข และเชื่อว่าสุนัขต่างวัย ต้องการการดูแลที่แตกต่างกัน ดังที่เธอกล่าวว่า “เวลาเลี้ยงลูกหมา ก็ต้องทำให้ถูกต้อง เขายังเด็ก ต้องพาไปหาหมอ จะเลี้ยงแบบขอไปทีไม่ได้ ข้าวปลาอาหารต้องให้กินตามอายุ” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2562)

เธอยังเล่าต่อว่า ตั้งแต่วันแรกที่เธอนำสุนัขกลับมาดูแลที่บ้านของเธอ เธอต้องเตรียมการและมีภารกิจที่ต้องทำให้กับสุนัขหลายอย่างเช่นเดียวกับพี่หงษ์งาม เช่น อาบน้ำให้สุนัข หาซื้ออาหารและขนมสำหรับลูกสุนัข เตรียมที่นอนอย่างง่ายๆ (นอนในตะกร้าพลาสติก) พาไปหาหมอเพื่อตรวจสุขภาพ ฉีดวัคซีน และกำจัดเห็บหมัด

...หลังจากที่ไปหาหมอเสร็จ พี่ก็ไปซื้ออาหารและขนมให้หมา พี่ให้กินอาหารเม็ดผสมกับนมแพะ ลูกหมารีบกินอย่างรวดเร็ว น่าจะหิวมาก กินเสร็จ สักพักพี่ก็อาบน้ำให้ เพราะมีหมัดเต็มตัว พออาบน้ำเสร็จ ก็หยดยากำจัดเห็บหมัดให้ หลังจากนั้นลูกหมาก็วิ่งเล่นกัน สนุกสนาน... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2562)

เธอเล่าต่อด้วยสีหน้าที่มีความสุขว่า ภาพเหล่านั้นทำให้เธอรู้สึกดี มีความสุข และดีใจที่สามารถช่วยลูกสุนัขทั้งสองตัวได้ “. . .วันนั้นป้าสาวรู้สึกดี ป้าสาวรู้สึกมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก และดีใจที่ช่วยทั้งสองตัวได้ทันเวลา ไปเจอช้ากว่านี้ก็ไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหนแล้ว. . .” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2562)

กลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์เลี้ยงสุนัข

ขณะที่กรณีศึกษาบางคนเคยมีประสบการณ์เลี้ยงสุนัขมาก่อน เมื่อตัดสินใจนำสุนัขจรจัดกลับมาเลี้ยงที่บ้านครั้งแรก พวกเธอจึงพอจะมีแนวทางว่าตนต้องเตรียมตัวและทำอะไรให้กับสุนัขบ้าง แต่ก็ยังมีกรณีศึกษาบางคนที่ไม่ได้มีประสบการณ์เลี้ยงสุนัขมาก่อน ดังนั้นการจัดการสุนัขและการเตรียมสิ่งต่างๆ ให้แก่สุนัขเมื่อนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านครั้งแรกจึงเกิดขึ้นจากการคาดเดา ดังเช่นกรณีของน้องเปียร์ เธอไม่เคยมีประสบการณ์การเลี้ยงสุนัขมาก่อนที่จะรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยง เธอเล่าถึงความคิดของเธอในตอนนั้นว่า การช่วยสุนัขก็คือการให้ข้าว ให้น้ำ ให้ที่อยู่อาศัยก็เพียงพอแล้ว เมื่อเธอคิดดังกล่าว จึงไม่มีการจัดเตรียมอะไรเป็นพิเศษให้แก่สุนัข นอกเหนือจากการนำสุนัขเข้าบ้าน และด้วยความที่เธอตั้งใจที่จะได้เลี้ยงสุนัข หลังจากคุณพ่อนุญาตให้นำสุนัขจรจัดกลับมาเลี้ยงที่บ้านได้ จึงไม่ทันได้คิดจัดการใดๆ “. . . ตอนนั้นไม่คิดอะไรเลยคะ ดีใจมาก เอาหมากลับบ้านเลยคะ. . .” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562)

โดยคืนแรกที่พาสุนัขกลับบ้านนั้น เธอให้สุนัขกินข้าวกับไข่เจียว และให้สุนัขนอนกับเธอคนเดียว เธอเล่าให้ฟังอีกว่า ในคืนแรกนั้น สุนัขที่ช่วยมามีอาการหวาดกลัวเล็กน้อย แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการนอน เพราะสุนัขค่อนข้างไวใจเธอ จึงทำให้สามารถอยู่ด้วยกันได้ (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562)

จากประสบการณ์เลี้ยงสุนัขจรจัดตัวแรกของน้องเปียร์ ที่เธอเลี้ยงสุนัขตัวแรกแบบไม่มีประสบการณ์เลี้ยงมาก่อน จะเห็นได้ว่า เธอไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเลี้ยงสุนัขทั้งในส่วนของการอาหาร ที่เธอให้อาหารสุนัขของเธอแบบเดียวกันอาหารของเธอเอง ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับสุขภาพของสุนัขมากนัก และการที่เธอให้สุนัขนอนคนเดียวกับเธอนั้น เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมเช่นกัน เนื่องจากสุนัขที่เธอเก็บมาเลี้ยงนั้น ยังไม่ได้กำจัดเห็บหมัดหรือตัวไรที่อยู่ในตัวสุนัข ซึ่งอาจจะทำให้เธอเกิดอาการแพ้ตามมาได้ ประกอบกับสุขภาพของสุนัขที่เธอยังไม่ได้พาสุนัขไปหาหมอเพื่อตรวจดูสิ่งผิดปกติและตรวจรักษาโรคที่อาจจะติดมาด้วย และฉีควัคซีนที่จำเป็น แต่ด้วยความที่เธอเป็นมือใหม่ เธอจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในประเด็นเรื่องสุขภาพของสุนัขเท่าที่ควร

น้องเปียร์เล่าให้ฟังว่า “ตอนนั้นหนูไม่ได้พาไปหาหมอเลยคะ ไม่มีความรู้เรื่องนี้เลย เลี้ยงแบบธรรมดา คือ ให้ข้าวให้ที่อยู่คะ” น้องเปียร์ได้เล่าให้ฟังอีกว่า หลังจากนั้นพออยู่มาสักพักสุนัขตัวแรกของเธอก็เริ่มมีอาการป่วย “อยู่ๆ ก็ป่วย และก็ตายในที่สุด” โดยที่เธอก็ไม่รู้สาเหตุ แต่เธอก็ไม่ได้พาสุนัขของเธอไปหาหมอ เพราะป่วยไม่กี่วันก็ตาย (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562)

ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้น้องเปียร์ได้เรียนรู้ว่า การเลี้ยงสุนัขหรือการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองนั้น ไม่ใช่เพียงการให้อาหาร ให้ที่อยู่อาศัยกับสุนัขเท่านั้น

แต่จะต้องดูแลในเรื่องของสุขภาพของสุนัขที่ช่วยเหลือมาด้วย และเมื่อการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงสุนัข สิ่งที่พวกเธอจัดเตรียมจึงมีเพียงแค่น้ำ นม และอาหารเท่านั้น ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอทั้งนี้ผลจากความพร้อมหรือไม่พร้อม รวมถึงการมีหรือการไม่มีประสิทธิภาพเลี้ยงสุนัขของกรณีสึกษา ล้วนส่งผลกระทบต่อสุนัขทั้งด้านสุขภาพและชีวิตของสุนัขด้วยเช่นกัน

4.2.3 การช่วยสุนัขตัวต่อไป

ประสบการณ์การเก็บสุนัขจรจัดตัวต่อมาหรือตัวที่สองมาเลี้ยงที่บ้านของกรณีสึกษาแต่ละคน ไม่ต่างจากการช่วยเหลือสุนัขจรจัดในครั้งแรก เนื่องจากการช่วยสุนัขจรจัดในครั้งต่อมา เกิดจากการอยู่ในสถานการณ์ที่พบเห็นสุนัขได้รับความเดือนร้อน จึงทำให้พวกเธอตัดสินใจยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือสุนัขเหล่านั้น

อย่างกรณีของพี่กานดา เธอตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขอีกครั้ง เนื่องจากเธอบังเอิญเห็นสุนัขจรจัดตัวหนึ่งมีสภาพร่างกายที่ผิดปกติจากการโดนทำร้ายจนตาถลอกออกมา เธอเล่าว่าในวันนั้นเธอขับรถผ่านไปแถวๆ ตลาด เธอเห็นสุนัขตัวหนึ่งนอนอยู่ที่ตลาดแต่ใบหน้าของสุนัขตัวนั้นเต็มไปด้วยเลือด ทันใดนั้นเธอก็ตัดสินใจขับรถตรงไปที่สุนัขตัวนั้นและพยายามที่จะดูอาการหรือหาบาดแผลที่ตัวของสุนัข แต่ด้วยความที่สุนัขตัวนั้นได้รับบาดเจ็บ จึงไม่ยอมให้เธอจับ และพยายามวิ่งหนีด้วยความหวาดระแวง แต่เธอก็ไม่ยอมล้มเลิกความต้องการที่จะช่วยเหลือสุนัข จึงขอให้คนที่เธอพอรู้จักแถวๆ นั้นช่วยกันจับสุนัขตัวดังกล่าว และเมื่อจับสุนัขได้สิ่งที่เธอเห็นคือ บาดแผลของสุนัขค่อนข้างน่ากลัว ซึ่งแผลน่าจะเป็นจากการโดนทำร้ายด้วยของแข็งบริเวณตาของสุนัข จนทำให้ลูกตาของสุนัขตัวนั้นถลอกออกมา ซึ่งเธอเองไม่สามารถรักษาด้วยการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ เธอจึงตัดสินใจพาสุนัขตัวดังกล่าวส่งโรงพยาบาลสัตว์ที่ใกล้ที่สุดเพื่อรักษาต่อไป

พี่กานดา ยังเล่าให้ฟังถึงสาเหตุที่สุนัขตัวดังกล่าวโดนทำร้าย จากการสอบถามคนในบริเวณนั้นขณะพยายามดูอาการของสุนัขว่า “รู้ไหม ทำไมมันถึงถูกตีตาถลอก เพราะมันหิว มันเลยไปนั่งอยู่หน้าร้านไก่ทอด มันนั่งขวางคนเข้าร้าน คนซื้อของพอเห็นหมาก็ไม่กล้าเข้าไปซื้อไก่กลัวถูกหมากัด คนขายเขาเลยไล่และตีมันจนตาถลอกออกมาแบบนี้ไง พี่เห็นก็เลยช่วยมาก่อน พาไปหาหมอรักษา และเลี้ยงจนถึงทุกวันนี้” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2562)

สถานการณ์ที่เห็นสุนัขบาดเจ็บและอยู่ในสภาวะทุกข์ทรมาน ประกอบกับการได้ยินเรื่องราวที่เป็นสาเหตุให้สุนัขบาดเจ็บ ทำให้พี่กานดาตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขโดยการพาไปรักษาที่โรงพยาบาลสัตว์ เป็นอีกครั้งหนึ่งที่มีการช่วยเหลือของเธอไม่ได้คิดที่จะนำสุนัขจรจัดกลับไปเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่แรก แต่สถานการณ์ที่เห็นสุนัขได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงเป็นสิ่งกระตุ้นให้เธอคิดว่าต้องช่วยพาสุนัขไปรักษาก่อน

เมื่อพาสุนัขไปรักษาอาการบาดเจ็บ สัตวแพทย์แนะนำให้สุนัขพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ซึ่งใช้เวลาอยู่ประมาณ 3 วัน ระหว่างนั้นเธอไปเยี่ยมสุนัขทุกวัน และเมื่ออาการของ

สุนัขดีขึ้น เธอจึงพาสุนัขกลับบ้านเพื่อดูแลรักษาต่อ เธออธิบายถึงสาเหตุที่เธอตัดสินใจเลี้ยงสุนัขตัวดังกล่าวต่อว่า เธอสงสารและเห็นใจสุนัขตัวดังกล่าว ไม่อยากให้ถูกทำร้ายอีก และเมื่อเธอได้ตัดสินใจช่วยเหลือแล้ว ก็จะช่วยให้ถึงที่สุดเท่าที่เธอจะช่วยให้ได้ เพราะบ้านเธอก็มีพื้นที่เพียงพอ สุนัขอีกเพียงตัวเดียวเธอเลี้ยงได้

เช่นเดียวกับป้าสาว หลังจากที่เธอได้ช่วยลูกสุนัขสองตัวนั้นในครั้งแรก เธอบอกว่าเธอรู้สึกมีความสุข และรู้สึกว่าบ้านเต็มไปด้วยความสนุกสนาน เต็มไปด้วยเสียงหัวเราะของคนในครอบครัว บรรยายสภาพในบ้านดังกล่าวยิ่งตอกย้ำความรู้สึกดีต่อตัวเองและความเชื่อมั่นในการตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขในเวลานั้นว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง และยังเป็นจุดเริ่มต้นให้เธอเริ่มที่จะแบ่งปันอาหารเล็กๆ น้อยๆ ให้กับสุนัขจรจัดแถวละแวกบ้านที่เธอพบเห็น จนการให้อาหารกลายเป็นสิ่งที่เธอทำเป็นประจำ โดยทุกวันเธอจะต้องนำอาหารไปเลี้ยงสุนัขจรใน “สังกัด” ของเธอ การนำอาหารไปเลี้ยงสุนัขจรจัดทุกวันๆ เปิดโอกาสให้เธอพบเห็นสุนัขที่ต้องการความช่วยเหลืออยู่บ่อยครั้ง และเป็นที่มาของการนำสุนัขกลับมาเลี้ยงที่บ้านตัวที่ 2 และตัวต่อๆ ไป

ป้าสาวเล่าถึงเหตุการณ์ของการนำสุนัขจรจัดตัวที่ 2 และตัวที่ 3 เข้าบ้านพร้อมกันว่าสุนัขทั้งสองตัวเป็นแม่ลูกกัน โดยตัวแม่สุนัขเป็นสุนัขที่เธอให้อาหารอยู่เป็นประจำ แต่อยู่มาวันหนึ่งสุนัขตัวดังกล่าวท้องและคลอดลูกออกมา 5 ตัว เธอพยายามหาบ้านให้กับลูกสุนัข รวมถึงแม่สุนัข จนในที่สุดเธอสามารถหาบ้านให้กับลูกสุนัขได้ 4 ตัว ทำให้เหลือลูกสุนัขอยู่ 1 ตัว และแม่สุนัขอีก 1 ตัว เธอจึงตัดสินใจเลี้ยงสุนัขทั้งสองตัวที่เหลือไว้เอง โดยให้เหตุผลว่า “ก็เห็นมันมาตั้งแต่เด็ก ๆ ไหนๆ ก็ช่วยมาตลอดแล้ว ก็อยากช่วยให้มากที่สุด และอีกอย่างเอาสุนัขมาเพิ่มอีกแค่ 2 ตัว ก็ยังเลี้ยงไหว” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2562)

จากประสบการณ์ที่ป้าสาวเล่า แสดงให้เห็นเป็นนัยๆ ว่า การตัดสินใจรับเลี้ยงสุนัขจรจัดไว้ที่บ้านของตนเองไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่มีความพยายามที่จะหาทางช่วยเหลือสุนัขไร้บ้านเหล่านั้นโดยการพยายามหาบ้านให้แก่สุนัขก่อน การรับเลี้ยงแม่สุนัขและลูกสุนัขเองทั้งหมดไม่ใช่ทางเลือกแรกๆ ที่เธอนึกถึง เธอเลือกที่จะกระจายการให้ความช่วยเหลือสุนัขไปยังคนอื่นๆ ขณะที่การรับเลี้ยงแม่สุนัขและลูกสุนัขอีก 1 ตัวที่เหลือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัวต่อๆ มาของเธอมามีลักษณะคล้ายคลึงกัน สุนัขที่เธอนำกลับมาเลี้ยงที่บ้านส่วนใหญ่เป็นสุนัขใน “สังกัด” ที่เธอเคยให้อาหารอยู่เป็นประจำ

ดังเช่นเรื่องราวที่ป้าสาวเล่าถึง “เจ้าหลง” สุนัขเพศเมีย เป็นสุนัขพันธุ์ไทย หรือเรียกกันว่า พันทาง ซึ่งเป็นสุนัขจรจัดอีกตัวที่อยู่ใน “สังกัด” การให้อาหารนอกบ้านของเธอ และสุดท้ายเธอรับ “เจ้าหลง” เข้ามาเลี้ยงที่บ้าน หลังจากที่สุนัขเกิดอุบัติเหตุ เธอเล่าว่า

...เจ้าหลงอาศัยอยู่บริเวณหอพักกำนัน (ชื่อเรียกหอพักที่คนในละแวกนั้นใช้: ผู้ศึกษา) ป้าเห็นเจ้าหลงตั้งแต่ยังตัวเล็กๆ ให้ข้าวมันกินทุกวัน อยู่มาวันหนึ่งมีคนโทรศัพท์มาบอกว่า เจ้าหลงโดนรถชน หนังสือเปิด อาการบาดเจ็บสาหัส พอป้าได้ยิน ก็รีบขับรถไปยังที่เกิดเหตุทันทีและพาเจ้าหลงไปโรงพยาบาลสัตว์ที่ใกล้ที่สุด...ระหว่างที่เจ้าหลงนอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ป้าก็ไปเยี่ยมมันทุกเช้าและเย็น ประมาณเดือนครึ่ง หลังจากนั้นสามปี ป้าบอกว่าให้เอาเจ้าหลงกลับมาเลี้ยงที่บ้านเลย จะได้ไม่ต้องไปมาบ่อยๆ ขับรถไปมา มันอันตราย พอได้ยิน ป้าดีใจมาก และรีบไปรับเจ้าหลงกลับมาอยู่บ้านทันทีที่หมออนุญาตให้กลับบ้านได้... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2562)

ยายหยุดมีประสบการณ์การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัวที่สองและตัวต่อๆ มาคล้ายคลึงกับป้าสาว การที่เธอชอบให้อาหารสุนัขจรจัดอยู่เป็นประจำเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้มีโอกาสพบเห็นสุนัขได้รับความเดือดร้อนอยู่บ่อยครั้ง ดังที่ยายหยุดเล่าถึงที่มาที่ไปของการรับสุนัขจรจัดตัวที่สองเข้าบ้าน แม้สุนัขตัวดังกล่าวจะมีชีวิตอยู่กับเธอได้ไม่นาน

...วันนั้นยายกำลังเดินทางไปทำงานรับจ้างตามเคย ไปเจอกับหมาท้องแก่ใกล้คลอด ตอนนั้นแม่หมามีอาการเหมือนจะคลอดลูก แต่คลอดไม่ออก ยายก็เลยพากลับมาบ้านด้วย และพยายามหาน้ำและข้าวมาให้แม่หมากินรองท้อง แต่แม่หมาก็ไม่ยอมกินอะไรเลย ยายดูแล้วคิดว่ามันคลอดลูกไม่ได้แน่ๆ มีอาการอ่อนแรง นอนร้องบ้าง เหาบ้าง และก็นิ่งๆ สลับกันไป ยายเลยพามันไปหาหมอ พอไปถึงคลินิก (คลินิกรักษาสัตว์ที่ใกล้บ้าน: ผู้ศึกษา) หมอรีบทำการช่วยแม่หมาทันทีโดยการผ่าคลอด ยายหวังให้ลูกในท้องมันรอดบ้าง ผลที่ออกมาคือลูกหมาตายหมด ยายเลยเอาลูกๆ ของมันกลับมาฝังที่บ้าน ส่วนแม่หมายายก็เอากลับมาพักฟื้นที่บ้าน แต่แม่หมาอยู่ได้แค่ 1 วันมันก็ตาย ยายเสียใจมากที่ช่วยมันไว้ไม่ได้...(ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562)

ในส่วนของน้องเปียร์ สุนัขตัวต่อมานั้นที่เธอรับเลี้ยง เกิดจากความบังเอิญที่เธอไปเจอสุนัขพันทางตัวหนึ่งบริเวณวัดใกล้บ้านของเธอ เธอเล่าว่า วันนั้นขณะที่เธอกำลังขับรถจักรยานยนต์ออกไปซื้อของ เธอเห็นสุนัขตัวหนึ่ง มีแผลที่ตัวหลายแผลและมีอาการป่วยร่วมด้วย จึงทำให้เธอเกิดความรู้สึกสงสาร ต้องการให้ความช่วยเหลือ จึงตัดสินใจพาสุนัขตัวดังกล่าวไปหาหมอเพื่อทำการรักษา ผลจากการรักษาคั้งนั้นหมอดตรวจพบว่า สุนัขเป็นพยาธิเม็ดเลือด ซึ่งต้องให้สุนัขรับประทานยาและเข้ารับการรักษอย่างต่อเนื่องประมาณ 2 เดือน (ไป - กลับ) หลังจากพาสุนัขไปหาหมอเสร็จในวันนั้น เธอจึงนำสุนัขกลับมาดูแลที่บ้านต่อ

น้องเปียร์เล่าถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า “คือมันมีแผลค่อนข้างเยอะค่ะ เลยพาไปหาหมอ หมอบอกมีแผลและตรวจเลือดเจอพยาธิเม็ดเลือด โรคพวกนี้ต้องกินยาต่อเนื่องดูแลต่อเนื่อง หนูเลยรับมาอยู่บ้านค่ะ เพื่อสะดวกในการดูแล” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562)

หลังจากที่เรื่อนำสุนัขกลับมาเลี้ยงที่บ้าน เธอเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัขอย่างจริงจังและมีการเตรียมความพร้อมมากขึ้น เช่น เรื่องการเลือกอาหารที่เหมาะสม จากเดิมที่ให้สุนัขกินอะไรก็ได้ ก็เปลี่ยนมาเป็นอาหารที่เหมาะสมกับอายุและสุขภาพของสุนัข เรื่องที่นอนของสุนัข เธอจัดที่นอนของสุนัขโดยมีการกั้นคอกชัดเจน ไม่นอนรวมกับเธอเนื่องจากสุนัขป่วย การให้กินยาอย่างต่อเนื่องและตรงเวลา เรื่องการรักษาพยาบาลจากที่ไม่เคยพาสุนัขไปหาหมอ เปลี่ยนมาเป็นพาไปหาหมอตามที่หมอนัด หรือเมื่อสุนัขครบกำหนดฉีดวัคซีน นอกจากนั้นเธอยังเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของสุนัขเพื่อเข้าใจสุนัขที่เธอเลี้ยงมากขึ้น เนื่องจากเธอต้องการเลี้ยงสุนัขให้ดีที่สุดและไม่อยากเสียสุนัขที่เธอช่วยเหลือไปอีก หลังจากหายป่วย สุขภาพของสุนัขก็ค่อยๆ ดีขึ้นตามลำดับ จนในที่สุดสุนัขก็มีสุขภาพแข็งแรง สิ่งเหล่านี้ยิ่งทำให้น้องเปียร์รู้สึกมีความสุขและรู้สึกภูมิใจที่ช่วยเหลือสุนัขตัวนี้ได้สำเร็จ และมีกำลังใจอยากช่วยเหลือสุนัขต่อไปเรื่อยๆ

หลังจากนั้นเธอก็เริ่มเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของเธอเรื่อยๆ โดยสุนัขที่เธอช่วยมาเหล่านี้ ล้วนเป็นสุนัขที่เธอเห็นว่า เป็นสุนัขที่ต้องการความช่วยเหลือจริงๆ ซึ่งมีทั้งลูกสุนัข สุนัขที่โดนทำร้าย และสุนัขป่วย ทั้งนี้เธอเล่าว่าตอนแรกที่เธอช่วยสุนัขมานั้น เธอต้องการที่จะช่วยรักษาพยาบาลให้สุนัขมีอาการดีขึ้นและค่อยหาบ้านให้ แต่พอเลี้ยงไปเรื่อยๆ ทำให้เธอนั้นรู้สึกผูกพันและตัดสินใจเลี้ยงเอง

...ทุกตัวพอรักษาหาย หาบ้านก่อนค่ะ แต่เนื่องจากไม่ใช่หมาพันธุ์มักหาบ้านยากและบางตัวไม่ได้สวยงามมากมายอะไร เลยตัดสินใจรับเลี้ยงเองค่ะ เพราะตอนแรกที่รักษาแต่ละตัวใช้เวลาเป็นเดือน ต้องกินยา ต้องทำแผลบางตัว เลยเกิดความผูกพันทำให้รับเลี้ยงเองค่ะ เลี้ยงแล้วมีความสุขดีค่ะ... (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

น้องเปียร์เล่าให้ฟังถึงที่มาของสุนัขแต่ละตัวว่า

...“พะไล” และ “เฉาก๊วย” เป็นลูกหมาวัดค่ะ ไปทำบุญ เห็นมันผอมมาก เลยเก็บเอามาเลี้ยงค่ะ ส่วน “กาหลง” ก็เป็นหมาวัดค่ะ วันนั้นไปเที่ยวงานแข่งเรือ เห็นหมาหน้าเศร้า เพราะโดนตีมา เลยเอาไปรักษาค่ะ เขากินน้ำเองไม่ได้ต้องคอยป้อนทีละนิด เพราะเพดานทะลุโพรงจมูก ส่วน “ไซเน่า” วันนั้นหนูไปเลี้ยงหมาจรตามปกติค่ะ เห็นรถคันหนึ่งทิ้งหมาลงกลางถนน เราเลยเข้าไปดู เป็นลูกหมาตัวเฒ่า ผอมแห้งเลยเอาไปรักษา “ดำน้อย” เป็นลูกหมาจรที่อยู่ข้างถนน ผอมมากไม่มีแรงเดิน พาไปรักษาเป็นพยาธิเม็ด

เลือดและเลือดจาง รักษาหายก็เลยเลี้ยงไว้ค่ะ ทั้ง 5 ตัวนี้หนูก็ยังเลี้ยงอยู่ค่ะ น้องแข็งแรงดีทุกตัวเลยค่ะ...(น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

จากประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น จะพบว่า ความสำเร็จในการช่วยเหลือสุนัขให้อยู่รอดปลอดภัยและมีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นแรงผลักดันรูปธรรมที่ยืนยันและสร้างความมั่นใจว่าพวกเธอมีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดเหล่านั้นได้ ดังจะพบว่าการช่วยสุนัขจรจัดตัวแรกๆ สำหรับกรณีศึกษาบางคน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เลี้ยงสุนัขมาก่อน อาจจะมี ความกังวลใจและไม่แน่ใจว่าพวกเธอจะสามารถช่วยสุนัขได้ตลอดรอดฝั่งหรือไม่ แต่เมื่อเวลาผ่านไป พวกเธอได้พิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเลี้ยงดูสุนัขที่พวกเธอช่วยเหลือมาให้รอดพ้นจากอันตรายต่างๆ ได้ อดี ความสำเร็จดังกล่าวทำให้พวกเธอมองว่าตนเองมีความสามารถในการดูแลสุนัข และเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขตัวต่อไป ด้วยความรู้สึกมั่นใจเพิ่มมากขึ้น เมื่อพวกเธอผ่าน ประสบการณ์การช่วยสุนัขจรจัดตัวแล้วตัวเล่า ความรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเองในการดูแล สุนัขจึงเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เลี้ยงตัดสินใจที่จะเก็บสุนัขมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเองต่อไป

คำให้สัมภาษณ์ของพี่หรั่งงามสะท้อนประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี เมื่อเธอเล่าถึง เหตุการณ์ที่ต้องช่วย “เจ้าดิงาม” สุนัขที่พิการทางสายตา

...วันนั้นพี่ไปทำงานตามปกติ เพื่อนโทรมาบอกว่า เจอหมาใครก็ไม่รู้มาตลอดลูกอยู่ ใกล้ๆ ที่ทำงาน พอพี่ไปดู ก็พบลูกหมานอนอยู่ 5 ตัว แต่มีอยู่ตัวหนึ่งอาการไม่ค่อยดี มี มดกัดที่ตัวและที่ตา พอพี่เห็น พี่ก็รีบเข้าไปดู ดูว่าลูกหมาตัวนั้นยังหายใจอยู่หรือเปล่า มันยังหายใจอยู่ พี่ก็ตัดสินใจช่วยหมาทั้งหมดออกจากบริเวณนั้น พร้อมทั้งหาบ้านให้ลูก หมาตัวที่แข็งแรง ส่วนตัวที่ไม่แข็งแรง พี่ตัดสินใจดูแลเอง ตอนนั้นอาการลูกหมาไม่ค่อย ดี ชัก ตาค้าง แฉะยังโดนแมลงเจาะตา มดกัด พี่เลยพาไปหาหมอ หมอบอกว่า “ดิงาม” (ชื่อของสุนัข: ผู้ศึกษา) มีปัญหาเกี่ยวกับระบบสมอง ทำให้ไม่สามารถมองเห็นได้ตลอด ชีวิต เนื่องจากเนื้อเยื่อถูกทำลายหมด และยังมีภาวะขาดสารอาหาร พี่สงสาร ก็เลยตัดสินใจเอามาเลี้ยงและดูแลเอง เพราะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด และตั้งชื่อให้มันว่า “เจ้าดิงาม”... (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

เธอเล่าต่อถึงวิธีการดูแล “เจ้าดิงาม” ซึ่งต้องการการดูแลเป็นพิเศษ และเมื่อสุนัข สามารถรอดพ้นจากอันตรายและมีร่างกายที่แข็งแรง ทำให้เธอรู้สึกดีใจที่สามารถช่วยชีวิตสุนัขได้ และเป็นแรงบันดาลใจให้ช่วยสุนัขตัวอื่นๆ ต่อไป

...พี่พาเจ้าดิงามไปทำงานทุกวันเป็นเวลาประมาณ 2 เดือน..ต้องช่วยนวดกระตุ้น ร่างกายเพื่อให้กล้ามเนื้อของเจ้าดิงามทำงานดีขึ้น เพราะเจ้าดิงามเดินไม่ได้ เป็นโรค

ผิวหนังด้วย เป็นตุ่มพอง เป็นแผลเต็มตัว ผิวหนังไม่สวย จนเจ้าด้งามหายดี เดินได้ ผิวสวยขึ้น ขนสวยขึ้น มีชีวิตที่ดีขึ้น ปัจจุบันเจ้าด้งามเขามีความจำเป็นเลิศ จำได้ทุกซอกทุกมุม ซึ่งต่างจากวันแรกที่ช่วยมาอย่างสิ้นเชิง พี่เองก็คิดว่าเจ้าด้งามไม่น่ารอดและอยู่ถึงทุกวันนี้ได้...นี่คือชีวิตของสุนัขตัวหนึ่งที่เคยผ่านช่วงเวลาที่เราเศร้าที่สุดในชีวิตเลยก็ว่าได้ การที่พี่ได้ช่วย ทำให้พี่รู้สึกดีใจและดีใจมากที่ตัดสินใจช่วยเหลือเจ้าด้งามมาในวันนั้น พี่สัญญากับตัวเองว่าจะรักและดูแลเจ้าด้งามอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และจะช่วยเหลือสุนัขที่สามารถช่วยได้ต่อไปเรื่อยๆ เพราะขนาดเจ้าด้งามเป็นหนักขนาดนั้น พี่ยังช่วยเขาได้เลย... (พีหงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

เมื่อผู้รับเลี้ยงสุนัขหรือผู้ที่ช่วยเหลือสุนัขรับรู้ถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการให้ความช่วยเหลือในทิศทางที่ดี การช่วยเหลือนั้นก็จะเป็นเสมือนแรงบันดาลใจ/รางวัลที่ได้รับ เช่น เมื่อสุนัขมีอาการดีขึ้น หรือหายจากอาการเจ็บป่วย บุคคลก็จะรู้สึกดีและมีกำลังใจในการช่วยเหลือสุนัขจรรจัดต่อไป

4.2.4 การช่วยเหลือสุนัขนอกบ้าน

กรณีศึกษาเกือบทุกคน เล่าถึงประสบการณ์การช่วยเหลือสุนัขจรรจัด ที่นอกเหนือจากการนำสุนัขจรรจัดบางตัวกลับมาเลี้ยงที่บ้าน พวกเธอยังช่วยเหลือสุนัขจรรจัดตัวอื่นๆ ด้วยวิธีการต่างๆ เท่าที่พวกเธอสามารถทำได้ เช่น การให้อาหาร การรักษาพยาบาลสุนัขขึ้นพื้นฐาน การสร้าง “บ้าน” หรือเพิงที่พำนักให้แก่สุนัข การพาสุนัขบาดเจ็บ/ป่วยไปรักษา รวมถึงการช่วยหาบ้านให้สุนัข

ป้าสาวที่เล่าถึงสุนัขจรรจัดใน “สังกัด” ของเธอ ที่เธอมีพื้นที่หน้าบ้านนำอาหารไปเลี้ยงทุกวัน ในแต่ละวันเธอจะตระเวนเอาอาหารไปให้สุนัขข้างถนน เธอเล่าว่าบ่อยครั้งที่เจอสุนัขข้างถนน ทั้งสุนัขแก่ สุนัขพิการ รวมถึงสุนัขแม่ลูกอ่อน และสุนัขท้องแก่ เธอบอกว่าพอเห็นก็อดไม่ได้ที่จะยื่นมือเข้าไปช่วย เธอบอกว่า “ไม่รู้ทำไมเหมือนกัน พอเห็นสุนัขได้รับความเดือดร้อนก็จะช่วยทันที สุนัขพวกนี้ผมโซ นอนยุกกิด บางตัวแก่ชรา บางตัวก็ป่วย บางตัวพิการ” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2562) เธอยังเล่าว่าบ่อยครั้งที่เจอสุนัขท้องแก่ เธอมักจะสร้างที่พำนักชั่วคราวให้กับสุนัขเหล่านี้ เพื่อให้สุนัขใช้เป็นที่พักพิงหลบแดดหลบฝน เพราะอย่างน้อยก็ยังมีที่นอนยามฝนตก ไม่ต้องนอนตากฝน เธอทำเช่นนี้อยู่เป็นประจำจนได้รับฉายาจากคนที่รู้จักหรือเพื่อนๆ ของเธอว่า “คนสร้างบ้าน” (บ้านหมา) นั่นเอง

ในส่วนของการขยายหยุด ทุกๆ วันยายหยุดจะต้องเดินไปไกลหลายกิโลเมตรเพื่อเอาอาหารไปให้สุนัขจรรจัด เธอมองว่าถ้าเธอไม่เอาข้าวไปเลี้ยง ก็ไม่มีใครให้ข้าวสุนัขเหล่านั้น เธอกลัวสุนัข

ที่เคยให้อาหาร ให้น้ำอยู่ทุกวันจะหิว ยายบอกว่า “ยายต้องเดินไปเลี้ยงพวกมันทุกวัน ฝนตกยายก็ไป ยายหว่านพวกมัน กลัวมันหิว” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562) และทุกวันยายก็จะเตรียมอาหารเกินจำนวนสุนัขที่เคยเลี้ยงด้วย เนื่องจากว่าหากบังเอิญเจอกับสุนัขจรเพิ่มขึ้น หรือสุนัขหลงแถว ๆ นั้นจะได้มีอาหารพอที่จะเลี้ยงอีกหนึ่งชีวิตที่เพิ่มมา ยายหยุดบอกอีกว่า “ทุกวันยายต้องเตรียมอาหารไปเผื่อหมาข้างทางด้วย บางวันก็จะมีหมาจากที่อื่นหลงมา ยายก็จะเอาข้าวส่วนนี้ให้กิน อย่างน้อยก็ได้อิ่มไปมื้อหนึ่ง” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562)

เช่นเดียวกับน้องเปียร์ เธอเป็นอีกคนหนึ่งที่มีมักจะเอาอาหารไปเลี้ยงสุนัขจรจัดนอกบ้านทุกวัน ซึ่งสุนัขจรจัดที่เธอให้อาหารเป็นประจำนั้นมีกว่า 40 ตัว เธอบอกว่า “หนูต้องไปเลี้ยงหมาทุกวัน ไม่ไปไม่ได้ กลัวมันหิว และหนูก็รู้สึกไม่ดีถ้าไม่ไปเลี้ยงข้าวพวกมัน เลยต้องไปทุกวัน” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562) ซึ่งสุนัขจรจัดที่เธอไปให้อาหารมีทั้งสุนัขแก่ชรา สุนัขแม่ลูกอ่อน และลูกสุนัข เธอบอกอีกว่าสุนัขที่เธอไปให้อาหารนั้นอาศัยอยู่ตามศาลารอรถ ตามป่า บางตัวก็อยู่ข้างถนน เวลาฝนตกก็จะเปียกหน่อยๆ ทำให้เธอต้องขนสุนัขที่อยู่ข้างถนนไปรวมอยู่ในจุดที่มีหลังคา เพื่อไม่ให้สุนัขป่วย นอกจากนี้เธอก็เล่าอีกว่า “เวลาที่หมาได้ยินเสียงรถมอเตอร์ไซด์ (รถจักรยานยนต์: ผู้ศึกษา) เขาจะวิ่งออกมาจากที่ที่เขาซ่อนตัวอยู่อย่างรวดเร็ว เพราะเขาจำเสียงรถหนูได้ หนูขับรถไปเลี้ยงหลายจุด มากกว่า 40 ตัว” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

ในส่วนของพี่กานดา นอกจากสุนัขที่พี่กานดาช่วยเหลือโดยรับมาเลี้ยงที่บ้านแล้วนั้น พี่กานดายังให้อาหารสุนัขจรจัดนอกบ้านทุกๆ วันอีกด้วย โดยเธอจะให้อาหารสุนัขบริเวณใกล้ๆ บ้านของเธอ ทุกวันนี้เธอให้อาหารสุนัขจรจัดนอกบ้านอยู่ประมาณ 10 ตัว มีทั้งสุนัขที่เลี้ยงประจำ และสุนัขที่มาใหม่ เธอเห็นสุนัข เธอก็จะเลี้ยง แม้เป็นสุนัขที่ไม่รู้จักก็จะเรียกมากินข้าว บ่อยครั้งที่เธอพบเห็นสุนัขจรจัดได้รับบาดเจ็บสาหัส ถูกทำร้าย ป่วย หรือมีลักษณะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เธอก็จะรีบช่วยเหลือทันที ส่วนใหญ่สุนัขที่เธอเจอจะเป็นสุนัขที่โตแล้ว จึงหาบ้านให้สุนัขยาก ทำให้หลังจากรักษาอาการแล้ว เธอมักจะเลี้ยงไว้เอง เพราะเกิดความผูกพันที่ได้ช่วยเหลือกัน รู้สึกรักสุนัขตัวที่ช่วยเหลือมา จึงทำให้ที่บ้านของเธอตอนนี้มีสุนัขมากกว่า 20 ตัวแล้ว

4.2.5 การเผชิญกับภาพเชิงลบจากสังคม

สำหรับสังคมโดยทั่วไป หลายคนอาจให้ภาพเชิงลบแก่สุนัขจรจัดว่าเป็นปัญหาของสังคม และคนที่เลี้ยงหรือให้ข้าวให้น้ำสุนัขจรจัดก็ถูกมองในเชิงลบเช่นกัน เช่น การมีมุมมองว่าการให้อาหารแก่สุนัขจรจัดเป็นที่มาของปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่ ก่อให้เกิดความสกปรกของพื้นที่และเป็นแหล่งที่อยู่ของสุนัขจรจัด อันเป็นต้นเหตุให้สุนัขมาอยู่อาศัยในพื้นที่อย่างถาวรและสร้างความเดือนร้อนแก่ชาวบ้าน เช่น การไล่กวดผู้เดินผ่าน การเป็นแหล่งเชื้อโรค การส่งเสียงดังรบกวน หรือการมีมุมมองที่ว่าคนเลี้ยงสุนัขจรจัดสร้างปัญหาให้ตนเอง อันเกิดจากการ “หาเรื่องใส่ตัว” เพิ่ม

ภาระทางการเงินให้แก่ตนเองและครอบครัว ผู้ศึกษาสนใจศึกษาว่าภาพเชิงลบเหล่านี้เป็นที่รับรู้ของใครบ้าง คนรับเลี้ยงสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร พวกเขาจะมีมุมมองต่อข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาพเชิงลบอย่างไร และภาพเชิงลบเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดความลังเลที่จะช่วยเหลือสุนัขหรือไม่ อย่างไร

คนเลี้ยงสุนัขจรจัดในการศึกษานี้เล่าว่า พวกเขาได้รับรู้ถึงมุมมองของคนทั่วไปที่ไม่ได้รับเลี้ยงสุนัขอย่างพวกเขา ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นไปในเชิงลบ กรณีศึกษาส่วนหนึ่งมองว่าพวกเขามักถูกรับรู้ว่าเป็นคนมีปัญหา เช่น คุยกับคนอื่นไม่รู้เรื่อง เลยต้องคุยกับสุนัข หรือเป็นคนที่ไม่มีความรับผิดชอบ เลยต้องคบกับสุนัข อาศัยสุนัขเป็นเพื่อนแทน หรือการมีพฤติกรรมเพี้ยนหรือผิดไปจากคนทั่วไป ดังเสียงบอกเล่าของป้าสาว “คุยกับคนอื่นไม่รู้เรื่อง เป็นคนบ้า พูดกับหมา...ไม่มีใครคบวัน ๆ เลยต้องอยู่กับหมา” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2562)

“หาเรื่องให้ตัวเอง” เป็นอีกภาพลักษณ์ที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดมองว่าคนทั่วไปมักมองพวกเขา พวกเขาอธิบายว่าภาพดังกล่าวอาจเกิดจากการที่พวกเขาก็ไม่ใช่คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี และยังมีภาระหนี้สิน แต่กลับเอาเงินที่หามาได้ไปเลี้ยงสุนัข ดังนั้นการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้าน รวมทั้งการนำอาหารไปเลี้ยงสุนัขจรจัดตามท้องถนนต่างๆ จึงถูกมองว่าเป็นการหาเรื่องสร้างภาระ เพิ่มความลำบากให้ตนเอง ทั้งๆ ที่ตนเองก็ยังไม่รวย ดังเช่นเสียงสะท้อนของพี่หงษ์งามที่กล่าวว่า “เขามองว่าพี่บ้า มีหนี้แต่ยังเลี้ยงหมา ทำไมทำตัวเองลำบาก ทำไมไม่ตั้งใจทำงานเก็บเงินใช้หนี้” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562) สอดคล้องกับเสียงสะท้อนของป้าสาวที่กล่าวไว้ว่า “คนอื่นเขามองว่าเราเป็นหนี้ก็เพราะหมา หาเรื่องใส่ตัวเอง” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2562) เช่นเดียวกับ น้องเปียร์ที่กล่าวว่า “หาเรื่องให้ตัวเองหาภาระ ทำไปเพื่ออะไร เอาเงินไปทำอย่างอื่นดีกว่า ให้หมามั่นกินทำไม ปลอมันไปตามทางของมันดีกว่า” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

อย่างไรก็ตาม แม้คนเลี้ยงสุนัขจรจัดจะรับรู้ภาพลักษณ์เหล่านี้ แต่พวกเขากลับมองว่า การช่วยเหลือและการแบ่งปันผู้อื่นรวมถึงสุนัข เป็นสิ่งที่ควรทำ ดังคำของพี่หงษ์งาม “มีหนี้เป็นล้านแต่ตั้งใจแบ่งปัน ดีกว่ามีเงินเป็นล้านแต่ไม่คิดแบ่งปันเลย” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562) ซึ่งสะท้อนให้เห็นการให้คุณค่าเรื่องการช่วยเหลือและการแบ่งปัน เธอยังบอกว่าทุกวันนี้มีแต่คนคิดถึงส่วนตัว แต่ไม่คิดถึงส่วนรวม จึงทำให้คนภายนอกนั้นมียุทธศาสตร์ต่อพวกเขาในเชิงลบ ดังนั้นเธอเลือกที่จะตัดภาพลักษณ์ในเชิงลบออกไป และเลือกเก็บสิ่งดีๆ มาเป็นพลังให้ทำในสิ่งที่เธอรักต่อไป เพราะก็มีหลายคนที่มีใจเธอในแง่บวก “คำพูดที่ดีเราก็ก็นำมาเป็นพลังให้ทำดีต่อไป ส่วนไหนที่ไม่ดี เราก็นำไปใส่ใจมัน” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

น้องเปียร์ใช้วิธีการที่คล้ายคลึงกัน น้องเปียร์เล่าว่า เธอรับรู้ภาพที่คนภายนอกมอง เธอว่ามีทั้งเชิงบวกว่าเป็นพวก “ใจบุญ ช่วยเหลือสังคม” และเชิงลบที่ว่า “หาเรื่องให้ตนเอง” แต่เธอก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์เชิงลบที่คนภายนอกมองเธอ เธอยังเลือกที่จะช่วยเหลือสุนัขเหล่านี้ต่อไป (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

ดังนั้น แม้ว่าการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเอง จะทำให้พวกเธอมีภาพลักษณ์ไปในเชิงลบ ซึ่งอาจเป็นเงื่อนไขทำให้พวกเธอยับยั้งหรือลังเลในการตัดสินใจเก็บสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง แต่กลับพบว่า การรับรู้ถึงภาพลักษณ์ในเชิงลบดังกล่าวไม่ได้เป็นสิ่งยับยั้งการให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด โดยพวกเธอมองว่าภาพลักษณ์เหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาที่คนภายนอกจะมองจากการกระทำของพวกเธอ พวกเธอเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมที่มีความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อนในแบบของพวกเธอเช่นกัน และพวกเธอก็เลือกที่จะใช้ความรู้สึกดีๆ ที่ได้จากการช่วยเหลือสุนัขจรจัดมาเป็นพลังให้พวกเธอปฏิบัติเช่นนี้ต่อไป

นอกจากนั้น สำหรับกรณีศึกษาบางคน การตอบโต้ต่อภาพเชิงลบจากสังคมที่มีต่อการช่วยเหลือสุนัขจรจัด ยังออกมาในรูปของมุมมองที่เชื่อมโยงการให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด โดยการนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้าน รวมถึงการให้อาหารสุนัขจรจัดนอกบ้าน เข้ากับความเชื่อว่าด้วยเรื่องบุญ - กรรม พวกเธออธิบายว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการทำบุญและสะสมบุญ ดังกรณีของพี่หงษ์งาม เธอมองว่า การช่วยสุนัขเป็นการสะสมบุญ โดยการทำบุญของเธอเป็นไปในรูปการปฏิบัติ เธอกล่าวว่า “ถ้ามีแต่คนบริจาคน ใครจะมาดูแลหมาล่ะ” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562) เธอเปรียบเทียบกับ การบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสุนัขว่า การทำเช่นนั้นก็ได้บุญ แต่ก็ต้องมีคนที่ช่วยเลี้ยงดูด้วย เพราะหากมีแต่คนบริจาคเงิน ก็จะไม่มีคนดูแลสุนัขที่ไร้บ้านเหล่านี้ และเธอก็ไม่ได้มีเงินมากมาย การลงแรงช่วยเลี้ยงดูสุนัขจึงเป็นการทำบุญในวิถีทางของเธอ เธอมองว่าการช่วยสุนัขของเธอทำให้เธอมีความสุข โดยเฉพาะสุขใจ นอกจากนี้เธอยังเชื่อว่าการทำบุญโดยการช่วยเหลือสุนัขนั้น จะส่งผลต่อชาติหน้าของเธอ ทำให้เธอเกิดมาร่ำรวยสิ่งที่น่าสนใจจากคำกล่าวของเธอก็คือ เธอคาดหวังถึงความร่ำรวย เพราะต้องการมีกำลังทรัพย์ช่วยเหลือสุนัขที่ได้รับความเดือดร้อนได้ดียิ่งขึ้น “ช่วยสุนัข เป็นการทำบุญ พี่ทำบุญและพี่หวัง หวังว่าเกิดมาชาติหน้าจะได้ร่ำรวย...จะได้ช่วยเหลือสุนัขที่ได้รับความเดือดร้อนเต็มกำลังมากกว่านี้” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

ขณะที่พี่กานดาบอกว่า การช่วยเหลือสุนัขเป็นการทำดี และทำให้เธอได้ดีในชาตินี้ ไม่ต้องรอไปถึงชาติหน้า เธอเชื่อว่าการเลี้ยงสุนัขทำให้ชีวิตของเธอดีขึ้น เธอเล่าว่า

...เมื่อไม่นานมานี้ พี่เดือดร้อนเรื่องเงิน แต่ไม่รู้จะทำอะไร พี่เป็นหนี้อยู่ประมาณ 90,000 บาท ไปกู้เงินเพื่อซื้อบ้าน ถ้าไม่จ่ายเขาจะมายึดบ้าน เพราะขาดส่งหลายงวดแล้ว อยู่มาวันหนึ่งมีคนใจดีให้พี่ยืมเงิน 1 แสนบาท เขาบอกว่าที่เขาช่วยเพราะเห็นว่าพี่เลี้ยงสุนัข ชอบช่วยเหลือสุนัขจรจัด ถ้าเป็นคนอื่นที่ไม่ช่วยเหลือสังคมจะไม่ให้ยืม

โดยเขาให้พี่ผ่อนคืนเดือนละ 3,000 บาท พี่ก็เลยกลับมาคิดทบทวน หากพี่ไม่เลี้ยงสุนัข พี่จะหาเงินจากที่ไหนมาจ่ายหนี้ได้ทัน... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2562)

นอกจากความเชื่อที่ว่า การช่วยเหลือสุนัขเป็นการทำบุญ ซึ่งสามารถส่งผลต่อทั้งชาตินี้และชาติหน้า ความเชื่อเรื่องบุญกรรมที่เกี่ยวเนื่องกันมาตั้งแต่ชาติที่แล้วยังเป็นเงื่อนไขที่คนเลี้ยงสุนัขจัดอ้างถึงว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เธอยังคงให้ความช่วยเหลือแก่สุนัขจรจัด ดังมุมมองของป้าสาว “ป้าว่า เป็นเรื่องบุญเรื่องกรรมที่เกี่ยวเนื่องกันมาตั้งแต่ชาติที่แล้ว ชาติที่แล้วสุนัขเหล่านี้อาจจะเคยเลี้ยงดูหรือเคยช่วยเหลือป้ามาก่อน จึงทำให้ในชาตินี้ ป้าต้องมาเลี้ยงดูสุนัขเหล่านั้นกลับคืน” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2562) เธอเล่าว่าด้วยความเชื่อดังกล่าว ทำให้เมื่อเธอพบเห็นสุนัขได้รับความเดือดร้อน เธอจะให้ความช่วยเหลือทันที และเธอจะเลี้ยงสุนัขของเธอให้ดีที่สุด สุนัขของเธอจะต้องมีสุขภาพดีอยู่กับเธอนานที่สุดเท่าที่เธอจะทำได้ เธอยังเล่าด้วยสีหน้าและน้ำเสียงแสดงความภูมิใจว่า “ป้าเคยเลี้ยงสุนัขได้นานที่สุดคือ 17 ปี ถ้าคิดตามอายุสุนัขน่าจะประมาณ 119 ปี สุนัข เพราะ 1 ปีของคน เท่ากับ 7 ปีของสุนัข...ป้าเคยหาข้อมูลเกี่ยวกับสุนัขจากอินเทอร์เน็ต” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2562) ในทำนองเดียวกับน้องเปียร์ที่เธอช่วยสุนัข โดยส่วนหนึ่งมองว่า ถ้าเราช่วยสุนัข เราก็กได้บุญ และเมื่อเราช่วยสุนัขตัวนั้นสำเร็จ ผลบุญที่ตนเองช่วยเหลือนั้นก็จะมีอานิสงส์ให้สุนัขที่ตายไปแล้วด้วย “หนูคิดว่าถ้าเขาหายดี ผลบุญจะส่งผลให้หมาแมวที่ตายไปแล้วสบายค่ะ” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

นอกจากนั้น จากคำบอกเล่าของกรณีศึกษาพบว่า แม้พวกเธอจะรับรู้ภาพเชิงลบจากสังคมบางประการเกี่ยวกับสุนัขจรจัดและการช่วยเหลือสุนัขจรจัดอย่างเช่นที่พวกเธอทำอยู่ แต่ดูเหมือนว่าภาพเชิงลบเหล่านี้ถูกให้ความหมายว่าไม่ได้มีความสำคัญเท่ากับการที่พวกเธอได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว จากการศึกษาพบว่าทุกกรณีศึกษาได้รับการสนับสนุนหรือยินยอมจากสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดีในการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด เนื่องจากครอบครัวของพวกเธอนั้น มีพื้นฐานเป็นคนรักสุนัขเช่นเดียวกับพวกเธอ อย่างกรณีของป้าสาวและครอบครัวของเธอ ที่ทุกคนรักสุนัขเป็นพื้นฐานอยู่แล้วตั้งแต่สามี ลูกสาว ลูกชาย จึงไม่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเก็บสุนัขมาเลี้ยงที่บ้าน สามีและลูกๆ ของเธอไม่เคยห้ามให้เลี้ยงสุนัขเลย แถมยังสนับสนุนให้เลี้ยงสุนัขอีกด้วย สามีและลูกๆ ของเธอก่อนที่จะแยกย้ายไปอยู่คนละที่กันนั้น พวกเขาต่างช่วยเหลือเลี้ยงสุนัข คอยให้อาหาร ซื้อขนมมาให้สุนัข เล่นกับสุนัข พาสุนัขออกไปเดินเล่น รวมถึงการพาสุนัขไปเที่ยว เธอเล่าว่าเมื่อก่อนที่ครอบครัวของเธออยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตากันไปเที่ยวด้วยกันบ่อยๆ และจะพาสุนัขไปเที่ยวด้วยเสมอ เนื่องจากตอนนั้นสุนัขที่เธอเลี้ยงมีประมาณ 3 ตัว จึงทำให้สามารถพาขึ้นรถขับไปเที่ยวต่างจังหวัดได้ ดังนั้นครอบครัวของเธอถือเป็นแรงสนับสนุนในการเลี้ยงสุนัขที่สำคัญของเธอเลยก็เป็นได้

กรณีศึกษาส่วนหนึ่งอาจจะมีอำนาจตัดสินใจเลี้ยงสุนัขจริงจัดอย่างอิสระ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่อาจจะติดขัดในช่วงแรกเนื่องจากกรณีศึกษายังเป็นเยาวชนและยังอยู่กับครอบครัว จึงทำให้การตัดสินใจรับเลี้ยงสุนัขจริงจัดนั้นไม่ได้เป็นอิสระเนื่องจากต้องขออนุญาตผู้ปกครองก่อน แต่ด้วยความที่ผู้ปกครองของพวกเขาเป็นพื้นฐานเป็นคนรักสุนัขอยู่แล้ว จึงอนุญาตและยินดีให้การช่วยเหลือสุนัขจริงจัด ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการพาสุนัขไปหาหมอ สนับสนุนด้านการเงิน ช่วยเลี้ยงดูสุนัข และช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เท่าที่จะสามารถช่วยได้

อย่างกรณีของน้องเปียร์ที่ได้เล่าให้ฟังว่า ครอบครัวของเธอรักสุนัขเช่นเดียวกับเธอ ครอบครัวของเธอไม่มีปัญหาเรื่องการเลี้ยงสุนัข ทุกคนในครอบครัวของเธอรักสุนัขมาก รวมถึงแฟนของเธอด้วย และยังสนับสนุนเธอในทุกๆ เรื่อง เช่น ช่วยเธอเลี้ยงสุนัข ช่วยเหลือเรื่องการเงินในบางครั้ง ช่วยพาสุนัขไปหาหมอ ช่วยหาบ้านให้สุนัขจริง ถือได้ว่าครอบครัวของเธอเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญในการช่วยเหลือสุนัข โดยเฉพาะสุนัขที่เธอเก็บมาเลี้ยงที่บ้านของเธอ น้องเปียร์กล่าวว่า “ครอบครัวของเธอไม่มีปัญหาเรื่องการเลี้ยงสุนัข ทุกคนในครอบครัวของเธอรักสุนัขมาก รวมถึงแฟนของเธอด้วย และยังสนับสนุนเธอในทุกๆ เรื่อง” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

ในกรณีเหล่านี้ บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลนัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อมุมมองและพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสุนัข และเป็นสิ่งที่กรณีศึกษาให้คุณค่าว่ามีความหมายมากกว่ามุมมองเชิงลบจากสังคมทั่วไป

4.3 สรุปท้ายบท: บทบาทของการตีความสถานการณ์ การให้ความหมาย และการรับเลี้ยงสุนัขจริงจัด

จากการศึกษาที่นำไปของการนำสุนัขจริงจัดมาเลี้ยงที่บ้านของกรณีศึกษาทั้งหมด พบว่าทุกคนต่างมีทัศนคติและพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ล้วนเป็นคน “รักสุนัข” เป็นพื้นฐานดั้งเดิม แต่สิ่งดังกล่าวไม่สามารถอธิบายถึงการก้าวเข้าสู่ประสบการณ์ของการเป็นคนรับเลี้ยงสุนัขจริงจัดได้สมบูรณ์ จากเรื่องราวของกรณีศึกษาพบว่าเงื่อนไขสำคัญของการมีประสบการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การตกอยู่ในสถานการณ์การเผชิญหน้ากับสุนัขไร้บ้าน โดยพวกเขาให้ความหมายต่อสถานการณ์ว่าเป็นสถานการณ์ที่พวกเขา “จำเป็นต้อง” ต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือสุนัข เพราะหากไม่เสนอความช่วยเหลือ สุนัขเหล่านั้นจะต้องลำบากหรือเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต การรับรู้ถึงการตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากของสุนัขเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้พวกเขาตัดสินใจช่วยเหลือสุนัข เพราะต้องการให้สุนัขรอดพ้นจากสถานการณ์ทุกข์ทรมานดังกล่าว นอกจากนั้นการช่วยเหลือสุนัขจริงจัดยังเกี่ยวข้องกับการตีความหรือการให้ความหมายแก่สุนัขที่กำลังต้องการความช่วยเหลือ ว่าเป็นสุนัขที่ไร้ความสามารถในการดูแลตนเองและเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย อาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขในแต่ละครั้งนั้น

มักเกี่ยวข้องการให้ความหมายหรือการรับรู้สถานการณ์ รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกสงสาร ความรู้สึกเวทนาที่มีต่อสุนัขและสถานการณ์ที่สุนัขกำลังเผชิญ พวกเธอกลัวว่าหากไม่ช่วยเหลือสุนัข อาจทำให้สุนัขเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เนื่องจากสุนัขที่พวกเธอพบเห็นและให้ความช่วยเหลือนั้น มักไม่ได้เป็นเพียงสุนัขจรจัดไร้ที่อยู่อาศัย แต่ยังเป็นสุนัขจรจัดที่มีคุณลักษณะพิเศษที่ “เรียกความสงสาร” ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นลูกสุนัข สุนัขตั้งครรรภ์หรือสุนัขแม่ลูกอ่อน สุนัขที่ถูกทำร้าย สุนัขที่ประสบอุบัติเหตุ สุนัขพิการหรือเจ็บป่วย ซึ่งล้วนเป็นสุนัขที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เต็มที่ ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวเชื่อมโยงหรือนำไปสู่อารมณ์ความรู้สึกสงสารที่กระตุ้นให้กรณีศึกษาไม่สามารถเดินหนีออกจากสถานการณ์ไปอย่างง่ายดาย โดยไม่เสนอความช่วยเหลือใดๆ

ดังที่นักทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์เสนอว่า ความหมายเป็นสิ่งที่ชี้นำการกระทำ ผู้คนให้ความหมายแก่สถานการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้ความหมายดังกล่าวเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรม พฤติกรรมการช่วยเหลือโดยการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเช่นเดียวกัน เกิดขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากการตีความและให้ความหมายแก่สถานการณ์ พวกเธอตีความว่าเป็นสถานการณ์ “บังคับ” ที่สร้างความยากลำบากและเป็นอันตรายแก่ชีวิตของสุนัข และยิ่งพวกเธอรับรู้ว่าสุนัขเหล่านั้นเป็นสุนัขที่ไร้ความสามารถในการดูแลหรือช่วยเหลือตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัยหรืออาหารการกิน พวกเธอยังประเมินว่าเป็นสถานการณ์ที่สมควรให้ความช่วยเหลือ อย่างน้อยเป็นการให้ความช่วยเหลือสุนัขแบบเฉพาะหน้าเพื่อให้สุนัขพ้นจากสถานการณ์ยากลำบากก่อน โดยอาจไม่ได้ตั้งใจที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่เริ่มแรก ขณะที่บางกรณีมีเวลาในการตัดสินใจ ในกรณีนี้มักเกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือเกิดขึ้น

นอกจากนั้นในบางกรณี ความรู้สึกผูกพันและความรู้สึกถึงภาระหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสุนัข อันเนื่องมาจากพวกเธอมองว่า แม่นสุนัขเหล่านั้นจะเป็นสุนัขจรจัด แต่ก็เป็นสุนัขใน “สังกัด” ที่พวกเธอให้ข้าวและดูแลเล็กๆ น้อยๆ อยู่เป็นประจำ หรือเป็นที่รู้จัก คั่นเคย เห็นหน้าเห็นตากัน ก็เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้พวกเธอช่วยเหลือสุนัขเมื่อสุนัขเหล่านั้นตกอยู่ในสถานการณ์ลำบาก

ประสบการณ์ของกรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่า การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัวแรก และตัวต่อๆ มาได้รับอิทธิพลจากการนิยามสถานการณ์ดังกล่าวไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ประสบการณ์การให้ความช่วยเหลือสุนัขตัวต่อๆ มาส่วนใหญ่ยังเกี่ยวข้องกับการประเมินสถานการณ์การรับเลี้ยงสุนัขตัวแรกที่ประสบความสำเร็จและสร้างความเชื่อมั่นในตนเองว่า พวกเธอสามารถช่วยให้สุนัขมีชีวิตรอดและมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ เมื่อพวกเธอ “มีความสามารถ” และบ้าน “มีพื้นที่เพียงพอ” การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดที่ “จำเป็น” ต้องให้ความช่วยเหลือจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษาพบว่า คนทั่วไปส่วนใหญ่มักจะมองพฤติกรรมการช่วยเหลือสุนัขจรจัด ทั้งการรับไปเลี้ยงที่บ้าน และการนำข้าวไปเลี้ยงสุนัขนอกบ้านของพวกเธอในเชิงลบ ไม่ว่า “เป็นคนมีปัญหา” ไม่มีใครคบ หรือ “หาเรื่องให้ตัวเอง” ในแง่ของการเพิ่มภาระทางเศรษฐกิจ

ให้ตนเอง และอีกครั้งที่การให้ความหมายเข้ามามีบทบาท พวกเธอไม่ได้ให้คุณค่ากับมุมมองเชิงลบ ดังกล่าวมากนัก แต่กลับให้ความหมายแก่พฤติกรรมที่พวกเธอทำว่าเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง เป็นการแบ่งปันและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งก็คือสิ่งมีชีวิตไม่ต่างจากมนุษย์ การตีความดังกล่าวจึงทำให้ภาพลักษณ์เชิงลบไม่สามารถยับยั้งการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นจนจรจัด โดยพวกเธอมองว่าภาพลักษณ์เหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาที่คนภายนอกจะมองจากการกระทำของพวกเธอ พวกเธอเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ในสังคมที่มีความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือนร้อนในแบบของพวกเธอเช่นกัน และพวกเธอก็เลือกที่จะใช้ความรู้สึกดีๆ ที่ได้จากการช่วยเหลือผู้อื่นจนจรจัดมาเป็นพลังให้พวกเธอปฏิบัติเช่นนี้ต่อไป บางคนยังให้ความหมายพฤติกรรมการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดโดยเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อด้วยเรื่องบุญ - กรรม พวกเธออธิบายว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการทำบุญและสะสมบุญ ซึ่งสามารถส่งผลต่อทั้งชาตินี้และชาติหน้า ความเชื่อเรื่องบุญกรรมที่เกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่ชาติที่แล้วยังเป็นเงื่อนไขที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดอ้างถึงว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เธอยังคงให้ความช่วยเหลือแก่สุนัขจรจัด การให้ความหมายและมุมมองเหล่านี้มีบทบาทสนับสนุนการรับเลี้ยงสุนัขจรจัดของพวกเธอ

นักทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ ยังกล่าวถึงบทบาทของการปฏิสังสรรค์ที่มีส่วนสร้างความหมาย การศึกษาประสบการณ์ของคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัดสะท้อนให้เห็นแง่มุมดังกล่าวเช่นกัน ดังจะพบว่า การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดของพวกเธอได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว มุมมอง และพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่ให้การต้อนรับ “สมาชิกใหม่” อย่างเช่นสุนัขจรจัดได้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญในการสนับสนุนพฤติกรรมของพวกเธอ ความสุขที่เกิดแก่สมาชิกครอบครัวเมื่อนำสุนัขจรจัดเข้าบ้านยังตอกย้ำให้พวกเธอรู้สึกว่าได้ตัดสินใจไม่ผิดที่ช่วยเหลือสุนัขจรจัด โดยนำกลับมาเลี้ยงที่บ้านของพวกเธอ ปฏิสังสรรค์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวเหล่านี้ได้สร้างความหมายเชิงบวกให้กับการช่วยเหลือสุนัขจรจัด ในแง่มุมนี้ บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลนัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อมุมมองและพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือสุนัข และเป็นที่ที่กรณีศึกษาให้คุณค่าว่ามีความหมายมากกว่ามุมมองเชิงลบจากสังคมทั่วไป

บทที่ 5

ชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัด

การนำสุนัขจรจัดเข้าบ้านและให้การดูแลสุนัข ทำให้โลกและการใช้ชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดเปลี่ยนไป จากบ้านที่ไม่เคยมีสุนัข จากเวลาในแต่ละวันที่ส่วนใหญ่หมดไปกับการทำงาน ชีวิตครอบครัว และการพักผ่อน เปลี่ยนไปสู่บ้านที่มีสุนัขอยู่อาศัยร่วม บ้านถูกจัดสรรพื้นที่ใหม่เพื่อการอยู่ของสุนัข ที่มาพร้อมกับอุปกรณ์การนอนและภาชนะใส่อาหารและน้ำของสุนัข และเวลาที่คนเลี้ยงต้องจัดสรรปันส่วนให้กับการดูแลสุนัข การให้ข้าวให้น้ำ การพาสุนัขไปขับถ่าย การทำความสะอาดสุนัขและรอบบ้าน การพาสุนัขไปฉีดวัคซีนหรือพบแพทย์ตามนัด กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงาน เวลา และเงินทุน รวมไปถึงการเผชิญและการจัดการกับปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเมื่อการเลี้ยงสุนัขได้สร้างปัญหาบางประการ ประสบการณ์ดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการสร้างโลกใบใหม่ให้แก่คนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด เป็นโลกที่มีสุนัขจรจัดอยู่ในชีวิตประจำวัน

5.1 กิจวัตรประจำวัน: ดูแลสุนัขตั้งแต่เข้าจนค่า

คนเลี้ยงสุนัขจรจัดได้สร้างโลกและชีวิตประจำวันที่มีสุนัขจรจัดร่วมอยู่ด้วย ซึ่งหากมองจากสายตาคนภายนอก อาจจะเป็นโลกที่ “แปลก” “น่ารังเกียจ” “สกปรก” แต่สำหรับพวกเขา กลับเป็นโลกที่เต็มไปด้วยความสุข จากประสบการณ์ชีวิตที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดถ่ายทอดพบว่า วิธีชีวิตในแต่ละวันของพวกเขาจะเกี่ยวข้องหรือยึดโยงอยู่กับสุนัขที่ตนเองเลี้ยงไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน ภารกิจที่ได้เล่าถึงประสบการณ์การใช้เวลาร่วมกับสุนัขหรือการทำกิจกรรมต่างๆ กับสุนัขของตนเองให้ฟังในทิศทางที่คล้ายกันว่า ในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละวันของพวกเขาจะมีสุนัขเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ

คนเลี้ยงสุนัขจรจัดมีแบบแผนกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกัน โดยกิจกรรมแรกๆ ตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้ามักเกี่ยวข้องกับการดูแลสุนัข ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมและการให้อาหาร/น้ำแก่สุนัข การให้สุนัขกินยา การทำความสะอาดบ้านและบริเวณที่สุนัขนอน และการพาสุนัขไปขับถ่าย เป็นต้น จนกระทั่งถึงเวลาเย็นที่ต้องดูแลเรื่องอาหารการกินของสุนัขอีกครั้งหนึ่ง และจัดเตรียมที่นอนให้สุนัข อย่างไรก็ตามกิจวัตรประจำวัน โดยเฉพาะช่วงเวลากลางวันของพวกเขาอาจแตกต่างกันระหว่างผู้ที่ทำงานประจำตามเวลาสำนักงาน และผู้ที่ทำงานอิสระตอนเย็นหรือทำงานอิสระรับจ้างที่อาจทำให้การดูแลสุนัขแตกต่างกันออกไป

ผู้เลี้ยงสุนัขที่ทำงานประจำตามเวลาสำนักงาน

ในกรณีที่คนเลี้ยงสุนัขทำงานประจำที่ต้องเข้าและเลิกทำงานตามเวลาของที่ทำงานที่แน่นอน ตารางเวลาและกิจกรรมการดูแลสุนัขของเธอจะถูกจัดการตามเวลาการทำงานดังกล่าว ผู้เลี้ยงสุนัขในกลุ่มนี้ ได้แก่ ป้าสาว พี่หงษ์งาม พี่อ้อ และน้องเปียร์

การดูแลสุนัขช่วงเช้า ในช่วงเช้ามักก่อนไปทำงานซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จำกัด การดูแลหลักๆ มักเกี่ยวข้องกับการจัดหาอาหารให้แก่สุนัข การพาสุนัขไปขับถ่าย การทำความสะอาดบ้านและบริเวณที่สุนัขนอน และบางคนยังนำอาหารไปเลี้ยงสุนัขจรจัดนอกบ้าน พวกเธอจัดสรรเวลาโดยการตื่นนอนเร็วขึ้น เพื่อให้สามารถจัดการกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจวัตรประจำวันของสุนัข และกิจวัตรประจำวันของตนเองภายในเวลาที่จำกัดก่อนไปทำงาน

ดังกรณีของป้าสาว ซึ่งเธอทำงานอยู่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งย่านไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เธอทำงานอาทิตย์ละ 6 วัน คือวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เข้าทำงานเวลา 8 โมงเช้า เธอเล่าให้ฟังถึงกิจกรรมที่ใช้เวลาร่วมกับสุนัขตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอนว่า “ตั้งแต่ตื่นกระทั่งเข้านอน ป้าสาวก็จะอยู่กับหมาแทบตลอดเวลา แยกกันแค่เวลาทำงานเท่านั้น” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) โดยเธอเล่าถึงกิจวัตรประจำวันของเธอว่า เธอตื่นนอนประมาณตีสี่ทุกวัน สิ่งที่ต้องทำในทุกๆ วันคือ หุงข้าวให้สุนัขกิน จากนั้นเธอก็จะพาสุนัขออกไปปัสสาวะ/อุจจาระบริเวณในซอยบ้าน โดยเธอจะพาไปที่ละตัว (เฉลี่ยตัวละประมาณ 10 – 15 นาที) จนครบทุกตัว ทั้งหมด 9 ตัว แล้วก็เก็บอุจจาระและล้างพื้นบริเวณที่สุนัขขับถ่ายไว้ให้เรียบร้อย จากนั้นประมาณตีห้ากว่าๆ เธอก็จะเตรียมให้ข้าวสุนัข ระหว่างที่สุนัขกินข้าว เธอก็จะทำความสะอาดบ้านไปเรื่อยๆ พอสุนัขกินข้าวเสร็จก็พาสุนัขเข้าที่ เปิดพัดลมให้เปลี่ยนน้ำให้สุนัขทุกตัว จากนั้นเธอก็จะขับรถยนต์เอาข้าวออกไปเลี้ยงสุนัขข้างถนน โดยจะเลี้ยงเสร็จประมาณ 7.30 น. เธอก็ขับรถกลับเข้าบ้านและเตรียมตัวไปทำงาน

คล้ายคลึงกับกรณีของน้องเปียร์ที่เธอต้องดูแลให้อาหารเช้าสุนัขจรจัดในบ้านของเธอ และนำอาหารไปให้สุนัขจรจัดนอกบ้าน น้องเปียร์ ทำงานรับจ้างขายของที่ร้านขายขนมแห่งหนึ่งใกล้บ้าน เธอต้องไปช่วยเปิดร้านแต่เช้าประมาณ 7 โมงครึ่ง ดังนั้นในแต่ละวันเธอจะตื่นเช้าเพื่อเตรียมอาหารสำหรับสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ที่บ้านของเธอเอง เมื่อเลี้ยงสุนัขในบ้านเสร็จเธอจึงไปเลี้ยงสุนัขจรจัดนอกบ้าน ซึ่งเป็นสุนัขที่เธอดูแลให้อาหารและน้ำอยู่ทุกวัน เธอเล่าว่า “ตื่นเช้า หนูรีบปล่อยหมาออกจากกรงค่ะ ให้เขาไปทำธุระส่วนตัว แล้วก็ไปเตรียมคลุกข้าวให้หมาทั้งในบ้าน และนอกบ้านบางส่วนที่อาศัยอยู่ใกล้บ้าน จากนั้นให้ข้าวหมากิน แล้วหนูก็ไปทำงาน” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

ในกรณีของพี่หงษ์งามที่เธอทำงานเป็นพนักงานหน่วยรักษาความปลอดภัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี กิจวัตรประจำวันของพี่หงษ์งามเริ่มจากตื่นนอนประมาณตี 5 เตรียมอาหารให้สุนัข 9 ตัวของเธอ จากนั้นก็เลี้ยงอาหารมื้อเช้าให้กับสุนัขของเธอ ระหว่างที่รอสุนัขกินข้าว เธอก็จะ

เก็บกวาดบ้าน เพราะมีขนของสุนัขหลุดเยอะ ต้องทำความสะอาดทุกวัน รวมถึงเก็บกวาดอุจจาระของสุนัขด้วย เธอเล่า “ทุกเช้าเวลาประมาณตีสี่ พี่จะปล่อยหมาไปวิ่งเล่น เก็บขี้หมาหกโมงครึ่ง เตรียมตัวไปทำงาน จริงๆ เข้างานแปดโมงเช้า พี่กินข้าว 7.30 น. แล้วก็ออกไปทำงาน ทำแบบนี้ทุกวัน” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

พี่อ้อ ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ในทุกๆ วันเธอมักตื่นนอนแต่เช้า ส่วนสุนัขของเธอทั้งหมด 5 ตัว ตื่นนอนประมาณ 7 โมงเช้า สุนัขของเธอจะมานั่งรอเธอที่หน้าประตู รวบรวมรู้เวลาที่เธอจะต้องไปออกกำลังกายเวลานี้ และเป็นช่วงเวลาที่เธอจะพาสุนัขของเธอไปเดินเล่นและขับถ่าย นอกจากนี้เธอยังใช้เวลาส่วนนี้ฝึกสุนัขของเธออีกด้วย ซึ่งหลังจากนั้นเธอก็จะให้อาหารสุนัข และอาบน้ำแต่งตัวไปทำงาน ในกรณีของพี่อ้อ เนื่องจากบ้านของเธอมีย่านที่สามารถปล่อยให้สุนัขขับถ่ายได้ตามธรรมชาติ จึงไม่ต้องเสียเวลาในการพาสุนัขไปขับถ่ายและทำความสะอาดบริเวณที่สุนัขขับถ่าย นอกจากนั้นเธอยังมีพี่เลี้ยงที่คอยช่วยดูแลสุนัขให้อีกด้วย เธอจึงมีเวลาในช่วงเช้าที่ดูเหมือนไม่ต้องเร่งรีบมากนัก

...เช้า ก่อน 7 โมง หมาตื่น 7 โมง นั่งรอหน้าประตู ขึ้นมาเล่นที่ห้องนอนก่อนแปะนึ่ง พี่ก็ไปออกกำลังกาย ยกเวท เป็นเวลาให้หมาไปอึ ฉี หมาก็จะวิ่งอยู่ในบริเวณบ้าน บางทีก็ให้ขนมบ้าง ฝึกหมาตามคำสั่งบ้าง...8 โมงให้หมากินข้าว แต่ก่อนกินต้องให้รอการนับ 1 - 10 ก่อนถึงจะอนุญาตให้กินได้ และประมาณแปดโมงครึ่ง พี่ออกจากบ้านไปทำงาน... (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562)

การดูแลสุนัขในช่วงเช้า มักเกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันที่สำคัญอย่างเช่น การให้อาหาร และการดูแลเรื่องขับถ่าย ตลอดจนการดูแลทำความสะอาดบ้านและบริเวณที่สุนัขอยู่ ก่อนที่พวกเธอจะออกไปทำงาน และกลับเข้าบ้านในตอนเย็นหลังเลิกงาน ซึ่งกิจกรรมการดูแลสุนัขก็จะเกิดขึ้นอีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม มีกรณีศึกษาบางคน ได้แก่ ป้าสาว ที่แม้จะทำงานสำนักงานที่มีเวลาการทำงานที่แน่นอน แต่เธอก็ยังแบ่งเวลาส่วนหนึ่งในช่วงพักเที่ยง กลับบ้านมาดูแลสุนัขด้วยความที่เป็นห่วง โดยช่วงพักกลางวัน (12.00 – 13.00 น.) ป้าสาวก็จะขับรถกลับบ้านมาดูสุนัขและตรวจสอบความเรียบร้อยภายในบ้าน เธอต้องเปลี่ยนน้ำให้สุนัข เช้า กลางวัน และเย็น ป้าสาวให้เหตุผลว่า “น้ำที่ให้หมากินจะต้องเปลี่ยนบ่อยๆ เพราะมันจะไม่อร่อย ก็เหมือนกับน้ำของคนนี่แหละ เอาไว้นานๆ ไม่อร่อย ป้าสาวทำแบบเดียวกับน้ำของป้าสาวเองนี่แหละ ต้องเปลี่ยนบ่อยๆ หมาจะได้กินน้ำอร่อยๆ และสุขภาพของหมาก็ดีด้วย” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

นอกจากเปลี่ยนน้ำให้สุนัขทุกตัวแล้ว เธอยังต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของสุนัข เช่น จำนวนสุนัขว่าอยู่ครบถ้วน อาการของสุนัขปกติดีหรือไม่ เนื่องจากอากาศร้อนจัดอาจจะทำให้

สุนัขป่วยได้ นอกจากตรวจดูความเรียบร้อยของสุนัขแล้ว เธอยังตรวจความเรียบร้อยของบ้านเธออีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสบายใจและสามารถทำงานต่อไปในช่วงป่วยได้ เธอบอกกับผู้ศึกษาว่าทุกวัน ป้าสาวจะต้องกลับมาที่บ้านตอนพักเที่ยง “ช่วงพักเที่ยงเป็นเวลาพัก ป้าสาวก็มีสิทธิพัก ป้าสาวต้องกลับบ้าน ซื้อข้าวกลับไปกินที่บ้านบ้าง แต่บางครั้งก็รีบกลับไปดูความเรียบร้อยที่บ้านแล้วก็ซื้อข้าวกลับมากินที่ทำงาน” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

ทั้งนี้การที่ป้าสาวสามารถใช้เวลาช่วงสั้นๆ ในช่วงเช้าเพื่อเตรียมตัวไปทำงานหลังจากเสร็จภารกิจดูแลสุนัขที่บ้านและสุนัขจรจัดนอกบ้าน และกลับมาบ้านในช่วงพักเที่ยงได้ เนื่องจากระยะทางระหว่างบ้านของป้าสาวและที่ทำงานไม่ไกลมากนัก ประมาณ 5 กิโลเมตร การเดินทางไปกลับระหว่างบ้านและที่ทำงานใช้เวลาขับรถประมาณ 10 นาที จึงทำให้เธอสามารถแวะกลับมาดูแลความเรียบร้อยของสุนัขที่บ้านและกลับไปทันเวลาเข้างานช่วงป่วยได้โดยสะดวก

ในขณะที่พี่อ้อไปทำงาน เธอก็จะมีพี่เลี้ยงสุนัขคอยดูแลสุนัขแทนเธอ ด้วยความที่เธอทำงานประจำ 5 วันต่อสัปดาห์ เธอคิดว่าการมีพี่เลี้ยงช่วยดูแลสุนัขเป็นสิ่งจำเป็นระหว่างที่เธอไปทำงาน หรือเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศ นอกจากนั้นเธอยังติดกล้องวงจรปิดไว้ตามจุดต่างๆ ของบ้าน เป็นการสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้กับตนเอง เพราะไม่ว่าสุนัขของเธอจะทำอะไร เธอก็สามารถมองเห็นและคุยกับสุนัขได้ตลอดเวลา ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือไอแพด ทำให้คนเลี้ยงสุนัขอย่างเธอสามารถติดตามพฤติกรรมของสุนัขได้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ทำงาน หรือระหว่างที่เธอไม่อยู่บ้าน เธอก็ยังรู้สึกว่าได้ดูแลสุนัขที่เธอเลี้ยงอยู่เสมอ

การดูแลสุนัขช่วงเย็น หลังจากหมดเวลาการทำงานในแต่ละวัน กรณีศึกษา มักจะรีบกลับบ้าน เพราะพวกเธอรับรู้ว่าคุณสมบัติการกลับบ้านของพวกเธอ รวมทั้งมีภารกิจที่พวกเธอต้องให้การดูแลสุนัข ดังเช่นกรณีของป้าสาว ในช่วงหลังเลิกงานเวลา 16.30 น. ป้าสาวจะรีบกลับบ้านไปดูสุนัขที่เลี้ยงไว้ทันที เมื่อถึงบ้าน เธอจะเปลี่ยนน้ำและให้อาหารสุนัขทุกตัวในบ้าน พร้อมทั้งเตรียมข้าวและน้ำเพื่อไปแจกให้กับสุนัขจรจัดถนนที่เป็นสุนัขใน “สังกัด” ของป้าสาว เธอยังเตรียมยาแก้นุงและยารักษาโรคที่จำเป็นสำหรับสุนัข รวมถึงอุปกรณ์ทำแผลติดรถยนต์ไปทุกครั้ง ป้าสาวบอกว่า “เวลาป้าสาวเดินทางไปไหนก็ตามจะต้องมีอาหารหมาติดรถไว้ตลอด เพราะระหว่างทางไม่รู้ว่าจะไปเจอหมาเมื่อไหร่ ถ้าเจอเราก็พร้อมให้ทันที” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) โดยสิ่งที่เธอจะต้องมีติดรถยนต์ของเธอไว้ตลอด ได้แก่ อาหารเม็ด ขนมสำหรับสุนัข น้ำดื่ม ยาแก้นุง ผ้าเช็ดตัวเก่า ถุงพลาสติกหรือถังขยะ สำหรับมุงหลังคาหรือที่กำบังให้กับสุนัขข้างถนน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หลังจากให้อาหารสุนัขเรียบร้อยแล้ว ป้าสาวมักจะจัดสรรเวลาส่วนตัวให้กับตนเอง โดยการไปสังสรรค์กับเพื่อนที่ทำงานอยู่บ่อยๆ โดยป้าสาวไปกินข้าวเย็นที่บ้านเพื่อนในย่านนั้น (ขับรถจากบ้านไปประมาณ 1 – 2 กิโลเมตร) เธอมักจะใช้เวลาอยู่ที่บ้านเพื่อนจนถึงเวลาประมาณ 3 ทุ่ม ป้าสาวก็จะกลับไปป้อนยาสุนัขข้างถนนที่ต้องกินยาประจำหรือสุนัขที่ป่วย หลังจาก

นั้นป้าสาวก็จะกลับไปนั่งสังสรรค์กับเพื่อนๆ ต่อจนถึง 5 ทุ่ม (23.00 น.) ป้าสาวก็จะกลับบ้านมาทำธุระส่วนตัว พร้อมทั้งตรวจสอบความเรียบร้อยภายในบ้านอีกครั้ง แล้วเธอจะเข้านอนประมาณตีหนึ่ง

ในกรณีของพี่อ้อ หลังจากกลับจากที่ทำงาน พี่อ้อก็จะตรงไปเล่นกับสุนัขของเธอก่อนเสมอ เธอให้เหตุผลว่าสุนัขของเธอมาทั้งวัน และอยากเล่นกับเธอ เวลาประมาณ 5 โมง เธอจะจูงสุนัขไปเดินเล่นในซอยประมาณ 2 ซอย เดินเสร็จก็ให้กินข้าวเย็น กินพร้อมๆ กัน โดยในส่วนของอาหารนั้น พี่อ้อเธอค่อนข้างให้ความสำคัญ เพราะเธอจะคำนึงถึงอายุและความเหมาะสมของสุนัขด้วย “อาหารที่ให้หมากินทั้งเช้าเย็น พี่ให้เหมือนกัน แต่ถ้าหมาอายุเยอะก็จะปรับอาหาร ตามที่ร่างกายต้องการ จะไม่ให้กินกระดูก หรือของแข็ง อีกอย่างอาหารสุนัขที่ให้ราคาไม่แพงมาก ให้ข้าว ไข่ ตับ ผัก ผสมกัน ร่างกายเขาจะได้แข็งแรง” (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562) หลังจากพี่อ้อให้สุนัขกินอาหารเย็นเสร็จแล้ว เธอก็ให้สุนัขเข้านอนในคอกที่เตรียมไว้ประมาณ 1 ทุ่ม ในคอกสุนัขจะมีเบาะนอน และน้ำไว้สำหรับให้สุนัขกินเวลาหิวด้วย

สำหรับกรณีของพี่หรั่งงาม หลังจากเลิกงาน ก่อนกลับบ้านเธอก็จะแวะตลาดเพื่อซื้ออาหารเย็นกลับไปให้สุนัขของเธอ เมื่อถึงบ้านเธอก็จะเล่นกับสุนัข และเตรียมอาหารให้สุนัขกิน แต่ก่อนที่จะเลี้ยงอาหารสุนัข เธอจะต้องทำความสะอาดที่ใส่อาหารของสุนัขก่อนทุกครั้ง เมื่อเธอเลี้ยงอาหารสุนัขเสร็จ เธอก็จะฉีดตะไคร้หอมและจุกยากันยุงวางรอบๆ บ้าน เพื่อเป็นการป้องกันยุงไม่ให้กัดสุนัขของเธอ “พี่เลิกงาน 6 โมง ก่อนกลับบ้านพี่ก็จะซื้ออาหารให้ลูกๆ ทำกับข้าวให้กิน เก็บกวาดต้องล้างกระบะเข้าเย็นเลย สามทุ่มเสร็จทุกอย่าง พี่จะต้มไก่ ไข่ให้หมากินมือเย็นและเช้า หลังจากนั้นก็จะจุกยากันยุง วางรอบๆ บ้าน เพื่อป้องกันยุงกัดหมา” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

น้องเปียร์เล่าถึงกิจวัตรประจำวันของเธอไม่แตกต่างจากกรณีอื่นๆ ข้างต้น กล่าวคือ เมื่อถึงเวลาให้อาหารสุนัขมือเย็น เธอจะรีบกลับจากที่ทำงานเพื่อดูแลความเรียบร้อยของสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ที่บ้าน หลังจากนั้นเธอก็จะรีบหุงข้าว เตรียมอาหารเพื่อเลี้ยงสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ที่บ้านของเธอเองก่อน เมื่อให้อาหารสุนัขที่บ้านของเธอเรียบร้อยแล้ว เธอก็จะเดินทางไปเลี้ยงสุนัขจรจัดที่เธอดูแล ให้อาหารให้น้ำเป็นประจำ โดยจะเริ่มตั้งแต่ 5 โมงเย็นเป็นต้นไป “กลับมาเลี้ยงข้าวหมาแมวในบ้าน และหมาแมวจรโชนไกล...ตั้งแต่ 5 โมงเป็นต้นไปค่ะ บางวันไกลหน่อยกว่าจะกลับบ้านก็เกือบทุ่มค่ะ มีหมาจรประมาณ 40 ตัวได้ค่ะ” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

ผู้ศึกษาถามต่อไปว่า มีบ้างไหมที่ไม่ได้ไปให้ข้าวสุนัขจรจัด น้องเปียร์ตอบว่า “มีค่ะ ถ้าวันไหนฝนตกหนักจริงๆ หนูก็ไม่ไป ห่วงหมานะ แต่หนูก็ไปไม่ได้จริงๆ ค่ะ เพราะต้องขับรถมอเตอร์ไซค์ไปให้ข้าวหมา ระยะทางหลายกิโลเมตร แต่หนูก็จะรีบเอาข้าวไปให้กินตอนเช้าๆ นะคะ เพราะหนูกลัวเขาหิว” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

จากประสบการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า กรณีศึกษามีรูปแบบการเลี้ยงสุนัขที่คล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็นช่วงเช้า และช่วงเย็นที่จะต้องกลับบ้านมาดูแลสุนัขที่ตนเองเลี้ยงไว้ โดยในช่วงเช้านั้นพบ

สิ่งที่ต่างกันคือ พี่อ้อมไม่เร่งรีบเหมือนกับป้าสาวและพี่หงษ์งาม ที่ต้องเร่งรีบที่มีกิจวัตรประจำวัน ตั้งแต่ตื่นนอนแต่เช้าเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับสุนัขของพวกเธอ ซึ่งมีทั้งสุนัขที่เธอเก็บมาเลี้ยงไว้ที่บ้านและสุนัขในสังกัดของเธอที่อาศัยอยู่ข้างถนน ในขณะที่พี่อ้อมมีพี่เลี้ยงที่คอยดูแลสุนัข และดูแลทำความสะอาดบ้านให้กับเธอ เธอจึงมีเวลาในการทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น การออกกำลังกายไปพร้อมๆ กับเวลาที่สุนัขเดินเล่น และฝึกให้สุนัขทำตามคำสั่ง ส่วนเรื่องการให้อาหารเธอจะมีพี่เลี้ยงคอยช่วยเลี้ยง และช่วยทำความสะอาด

ส่วนในช่วงพักเที่ยง ก็จะมีเพียงป้าสาวเท่านั้นที่รีบกลับมาดูแลสุนัขที่บ้านของตนเอง เนื่องจากเป็นห่วงสุนัข และระยะทางระหว่างบ้านของเธอกับที่ทำงานไม่ไกลมากนักจึงทำให้สามารถกลับมาดูแลสุนัขที่บ้านได้

ในช่วงเย็นหลังเลิกงานทุกคนก็จะมีเป้าหมายตรงกันคือ “สุนัข” ทุกคนรีบกลับบ้านเพื่อทำกิจกรรมกับสุนัข บางคนก็แวะซื้ออาหารให้สุนัข บางคนก็รีบกลับบ้านไปเล่นกับสุนัขก่อน ส่วนกิจกรรมอย่างอื่นเอาไว้ทีหลัง โดยพวกเธอมองว่า ช่วงระหว่างที่พวกเธอไม่อยู่ สุนัขจะต้องรอ ต้องคิดถึงพวกเธออย่างแน่นอน ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้พวกเธอรีบทำธุระทุกอย่างให้เสร็จเพื่อกลับไปหาสุนัขและทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับสุนัขของพวกเธอเป็นอันดับแรก

ผู้เลี้ยงสุนัขที่ทำงานรับจ้างอิสระหรือค้าขายอิสระ

ผู้เลี้ยงสุนัขในกลุ่มนี้ไม่ได้ทำงานประจำที่สำนักงานอันมีเวลาการทำงานที่แน่นอน ดังนั้นเวลาของพวกเธอจึงค่อนข้างยืดหยุ่น และยังพบว่าพวกเธอมีเวลาในการใช้ชีวิตร่วมกับสุนัขมากกว่าผู้เลี้ยงสุนัขในกลุ่มแรก

ยายหยุดประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หรืออาชีพอิสระ โดยทุกวันยายหยุดจะออกไปรับจ้างตามงานที่มีคนมาจ้าง “ใครให้ทำอะไรยายก็ทำหมด” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562) ไม่ว่าจะเป็นรับจ้างตัดผักขาย รับจ้างเกี่ยวข้าวตีด รับจ้างขุดสวน รับจ้างทำสวน รับจ้างซ่อมข้าว รวมถึงรับจ้างปั้นคันทนา ยายหยุดเล่าว่า

...รับจ้างตัดผัก บางวันเขาก็จ้างไปเก็บผักบุ้ง เก็บผักกระเฉด 100 กำ ค่าแรง 8 บาท บางวันก็เกี่ยวข้าวตีด วันละ 300 บาท บางวันรับจ้างขุดสวน 1,000 – 2,000 บาท ตามขนาดพื้นที่ บางวันเขาก็จ้างให้ไปซ่อมข้าว 300 บาทต่อวัน ปั้นคันทนา ทำสวน ยายเอาหมด... (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562)

นอกจากนี้ยายหยุดยังปลูกผักไว้เพื่อบริโภคเองด้วย ถ้าเหลือยายก็จะเอาไปขายที่ทำงานของลูก ขายกำละ 5 – 10 บาท ด้วยความที่ยายหยุดรับจ้างทำงานในละแวกบ้าน จึงทำให้ในระหว่างที่เธอทำงานนั้น สุนัขของเธอจะตามเธอไปทำงานด้วยเสมอ เธอเล่าพร้อมเสียงหัวเราะ

...หมาที่บ้านจะตามยายไปเก็บผักทุกวัน ไปทุกวัน เรียกได้ว่าไปไหนไปกัน ยายลงน้ำ มันก็ตามลงไปด้วย ไปกันเป็นฝูงเลย ไปเกี่ยวข้าวติดมันก็ตามไป ดีเหมือนกันมีหมาไปด้วย ไม่เหงาดี ทำงานไป คอยกับหมาไป... (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562)

ในกรณีของพี่กานดา มีประสบการณ์ที่แตกต่างออกไป ด้วยความที่เธอเลี้ยงสุนัขจรจัดไว้จำนวนมากถึง 21 ตัว และสุนัขส่วนใหญ่ที่เธอรับเลี้ยงนั้นมีปัญหาด้านสุขภาพซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ การที่เธอทำงานอิสระโดยการขายกล้วยเดี่ยวในช่วงเย็นจนถึงค่ำ ทำให้เธอสามารถให้การดูแลสุนัขได้อย่างเต็มที่

ในทุกเช้าเธอเริ่มต้นด้วยการทำความสะอาดบ้าน ไม่ว่าจะเป็นล้างกรงสุนัข เก็บอุจจาระสุนัข กวาดบ้าน ถูบ้าน รวมถึงปล่อยสุนัขให้วิ่งเล่นตามบริเวณบ้านของเธอ หลังจากนั้นเธอก็จะเลี้ยงอาหารเช้าคืออาหารเม็ด และทำอาหารปั่นหยาบให้สุนัขที่พิการทางสมองกิน เนื่องจากสุนัขที่พิการทางสมองไม่สามารถกินอาหารทั่วไปได้ และไม่สามารถกินเองได้ จึงทำให้เธอต้องใช้เวลาในการป้อนสุนัขตัวดังกล่าวอยู่เป็นชั่วโมง เมื่อสุนัขกินอาหารเสร็จเธอก็จะป้อนยาให้กับสุนัขที่พิการแต่ละตัว ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการป้อนเป็นชั่วโมง เนื่องจากสุนัขพิการมีอาการกระตุกและดิ้นตลอด ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

...ตื่นเช้ามาก็เก็บกวาดล้างบ้าน เก็บอึหมาพิการ ล้างกรงนอนเต็กๆ ปล่อยเด็กๆ วิ่งเล่นตามอรัยาศัย แล้วก็ให้อาหารเม็ดเด็กๆ 20 กว่าชีวิต และป้อนอาหารปั่นหยาบให้น้องหมาพิการทางสมอง... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

หลังจากนั้น เวลาประมาณเที่ยงๆ เธอก็จะซักผ้าปูนอนของสุนัข โดยแบ่งซักวันละ 30 – 40 ผืน ระหว่างวันเธอก็จะปล่อยให้สุนัขวิ่งเล่นตามอรัยาศัย ช่วงเย็นเธอจะล้างตัวล้างกันของสุนัข และเตรียมอาหารมื้อเย็นให้แก่สุนัข โดยเธอจะหุงข้าวต้มผสมกับเนื้อไก่หั่นหยาบ พักให้อาหารหายร้อนก่อน ระหว่างนั้นเธอจะป้อนอาหารบดหยาบให้สุนัขพิการทางสมองและร่างกาย พร้อมทั้งจุดยากันยุง เปิดไฟ เปิดพัดลมให้สุนัขของเธอ เมื่อถึงเวลาประมาณ 1 ทุ่ม เธอจะเตรียมตัวไปขายกล้วยเดี่ยว โดยเธอจะให้แฟนของเธอไปตั้งร้านกล้วยเดี่ยวก่อน ส่วนเธอจะตามไปที่หลัง เพราะต้องดูแลสุนัขที่บ้านให้เรียบร้อยก่อนที่จะออกไปขายกล้วยเดี่ยว เมื่อออกไปถึงร้านขายกล้วยเดี่ยว เธอก็จะสลับให้แฟนของเธอกลับไปให้ข้าวเย็นสุนัขของเธอที่บ้าน ซึ่งจากที่เธอเตรียมไว้ก็จะหายร้อนพอดี พร้อมทั้งตรวจสอบความเรียบร้อย หลังจากนั้นสามีก็จะออกมาช่วยขายกล้วยเดี่ยว จนกระทั่งเวลาประมาณตีสอง เธอเก็บร้านกล้วยเดี่ยวเสร็จ กลับบ้านเข้าบ้าน ตรวจสอบความเรียบร้อยของสุนัขทั้งหมด จากนั้นก็ถึงเวลาพักผ่อนของเธอ

ระหว่างที่เธอเล่าถึงกิจวัตรประจำวันดังกล่าว พี่กานดา ยังย้ำอีกว่า สิ่งสำคัญที่เธอดูแลสุนัขก็คือ การให้สุนัขได้กินข้าวอิ่ม ขณะที่ตัวเธอจะกินข้าวหลังจากนั้น เธอจะไม่ปล่อยให้สุนัขหิวและ

นั่งมองเธอกินข้าว เธอบอกว่าเธอสามารถทนหิวได้ การที่เธอมีกิจกรรมที่ต้องทำหลายอย่างทั้งซักผ้า ของตนเองและของสุนัข เก็บกวาดบ้าน ทำความสะอาดบ้านและที่อยู่อาศัยของสุนัข เตรียมอาหารให้ สุนัข ป้อนอาหารและยาให้สุนัขป่วย และยังต้องเตรียมของสำหรับขายในช่วงเย็น ทำให้หลายต่อ หลายครั้ง เวลาทานข้าวของเธอไม่เป็นไปตามเวลา แต่สำหรับสุนัขแล้ว เธอพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ สุนัขของเธอได้กินอาหารตามเวลาที่เธอเคยเลี้ยง และเธอจะไม่รับประทานอาหารหากสุนัขของเธอยัง ไม่ได้กินอาหาร

...เวลากินข้าวของพี่นะหรือ พี่กินไม่เป็นเวลาหรอก ลูก (สุนัข: ผู้ศึกษา) พี่ต้องได้กินข้าว ก่อนพี่ เพราะพี่หิวพี่ทนได้ แต่ลูกพี่หิว ลูกพี่พูดไม่ได้ พี่ทนเห็นลูกพี่นั่งน้ำลายยืดเวลาพี่ กินข้าวไม่ได้ ฉะนั้นลูกพี่จะต้องอิมก่อน... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

จากการบอกเล่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของพี่กานดาจะเห็นได้ว่าพี่กานดาจะ เริ่มต้นวันด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุนัข แต่เนื่องด้วยเธอทำงานหารายได้โดยการขาย กว๊วยเดี่ยวช่วงเย็นจนถึงดึก กิจกรรมประจำวันในช่วงเวลากลางวันของเธอจึงเกิดขึ้นที่บ้านและดังนั้น ส่วนหนึ่งจึงเกี่ยวข้องกับสุนัขของเธอ

จากการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตประจำวันของกรณีศึกษานั้นจะสังเกตเห็นว่า กิจกรรมของกรณีศึกษาแตกต่างกัน ตามลักษณะการทำงาน จำนวนสุนัข และประเภทของสุนัข (เช่น ถ้าสุนัขป่วย อาจทำให้เวลาที่ต้องดูแลสุนัขมากตามไปด้วย) ทุกช่วงเวลา ทุกกิจกรรมของ กรณีศึกษามักจะเกี่ยวข้องหรือยึดโยงอยู่กับสุนัขที่ตนเองเลี้ยงไว้เสมอ ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน กรณีศึกษาได้เล่าถึงประสบการณ์การใช้เวลาร่วมกับสุนัขหรือการทำกิจกรรมต่างๆ กับสุนัขของตนเอง ให้ฟังในทิศทางที่คล้ายกันว่า ในแต่ละช่วงเวลาในแต่ละวันของพวกเธอมักมีสุนัขเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ทั้งกรณีศึกษาที่ทำงานประจำตามเวลาสำนักงาน และกรณีศึกษาที่ทำงานรับจ้างอิสระหรือค้าขาย อิสระ พวกเธอต่างรีบเร่งและให้ความสำคัญกับการดูแลสุนัขของเธอเป็นสิ่งแรก ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหารทั้งสุนัขปกติและสุนัขที่มีปัญหาสุขภาพ การเปลี่ยนน้ำ การดูแลเรื่องการขับถ่ายของสุนัข การ พาสุนัขไปเดินเล่น และการดูแลทำความสะอาดบริเวณอยู่อาศัยของสุนัข เป็นต้น พวกเธอจะพยายาม ไม่ให้กิจกรรมอื่นมาแทนที่กิจกรรมในชีวิตประจำวันระหว่างเธอและสุนัข

ประสบการณ์ข้างต้นดูเหมือนว่ากิจกรรมประจำวันในการดูแลสุนัขของกรณีศึกษาจะถูก ปิ่บริดด้วยเวลา และเพิ่ม “งาน” ให้กับพวกเธอนอกเหนือจากการทำงานหารายได้ ผู้ศึกษาสนใจว่า “ความยุ่ง” ในกิจกรรมการดูแลสุนัขในแต่ละวัน ทำให้พวกเธอยังมีเวลาว่างที่เป็นเวลาส่วนตัวหรือไม่ อย่างไร หรือพวกเธอมีมุมมองเรื่องของเวลาว่างอย่างไรเมื่อมีสุนัขในชีวิต คำตอบที่ได้จากกรณีศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่สุนัขได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้เวลาว่างของคนเลี้ยงสุนัข พวกเธอเล่า

ประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันในแง่ที่ว่า นอกเหนือจากเวลาของการทำงาน อย่างเช่นวันหยุดหรือตอนเย็นหลังเลิกงาน พวกเธอมักใช้เวลาว่างอยู่กับสุนัขที่ตนเลี้ยง

ดังกรณีของพีหงษ์งาม ที่ทำงานตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลาของเธอส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ทำงาน ดังนั้นวันเสาร์อาทิตย์ที่เป็นวันหยุด เธอจึงมักเลือกใช้วันหยุด ที่ว่างจากการทำงานอยู่บ้านกับสุนัขของเธอ เธอใช้เวลาว่างไปกับการดูแลสุนัขและการเล่นกับสุนัข ซึ่งแม้ว่าการดูแลสุนัขดูเหมือนจะเป็น “งาน” แต่ด้วยความที่เป็นงานที่เธอสบายใจและมีความสุข เธอจึงจัดว่าการดูแลสุนัขเป็นกิจกรรมยามว่างของเธอ ซึ่งเธออธิบายว่าการอยู่กับสุนัขถือเป็นช่วงเวลาที่มีความสุขที่สุด เพราะเมื่ออยู่กับสุนัขทำให้เธอรู้สึกสบายใจและไม่เครียด พีหงษ์งามกล่าว “ไม่มีเวลาว่างเลย เพราะเวลาว่างสำหรับพีคือ หมา ได้อยู่กับหมา ได้ดูแลหมา ได้เล่นกับหมา” (พีหงษ์งาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

ขณะที่ป้าสาวและพีกานดา กล่าวถึงการใช้เวลาว่างของเธอในแง่มุมที่กว้างกว่า พวกเธอก็กล่าวถึงการใช้เวลาว่างในการอยู่บ้าน โดยการใช้เวลาร่วมกับสุนัข ขณะเดียวกันก็ทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมด้วย ดังเช่นป้าสาวเล่าว่า “เวลาว่างสำหรับป้าสาว คือ การได้อยู่กับหมาของป้าสาว ได้เล่นกับหมา และได้ทำงานบ้าน ปลูกต้นไม้ ทำสวน ล้างรถบ้าง นี่แหละเวลาว่างในแบบของป้าสาว” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) หรือดังกรณีของพีกานดา ที่เล่าว่า

...พีใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับลูกๆ (สุนัข: ผู้ศึกษา) ของพี ทุกกิจกรรมของพีจะต้องมีสุนัขอยู่ในสายตาเสมอ ทั้งปลูกผัก เพาะเห็ดนางฟ้า สุนัขของพีก็จะคอยให้กำลังใจเสมอ ไม่ว่าพีจะเครียดจากเรื่องอะไรมา เมื่อพีอยู่กับลูกๆ เห็นลูกๆ วิ่งเล่นกัน พีก็หายเครียดแล้ว...จริงๆ แล้วเวลาว่างของพี ส่วนใหญ่หมดไปกับการดูแลลูกๆ ปลูกผัก เพาะเห็ดนางฟ้า ทำน้ำพริกเห็ดนางฟ้าขายด้วย รายได้ก็จะเอามาให้ลูกๆ ของพีนั่นแหละ... (พีกานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

ขณะที่พีอ้อมใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมไปพร้อมๆ กับสุนัขของเธอ ไม่ว่าจะเป็นการไปวิ่งออกกำลังกายที่หน้าบ้านและสวนสาธารณะใกล้บ้าน เธอก็จะพาสุนัขของเธอไปด้วยเสมอ โดยจะพาไปครั้งละ 2 – 3 ตัวเท่านั้น เพราะกลัวจะคุมไม่ไหว นอกจากนี้เธอยังพาสุนัขไปเที่ยว พาสุนัขไปงาน DOG SHOW พาสุนัขไปบ้านแม่ของเธอ เธอทำแบบนี้เป็นประจำ เพราะมองว่าการพาสุนัขไปเที่ยวด้วยกัน ทำให้เธอมีความสุข สุนัขก็มีความสุขด้วย และเป็นการไม่ทิ้งสุนัขไว้ที่บ้านตามลำพัง เธอเล่าว่า “เวลาว่างของพีอ้อม พีอ้อมจะไปออกกำลังกาย พาสุนัขไปเที่ยว ไปงานสุนัข พาสุนัขไปบ้านแม่ประมาณนี้ เน้นทำกิจกรรมร่วมกันกับสุนัข” (พีอ้อม, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562)

พีอ้อมกล่าวถึงการไปเที่ยว โดยเธอมักจะนำสุนัขไปในที่ต่างๆ กับเธอด้วยเป็นประจำสำหรับเธอแล้ว การพาสุนัขไปเที่ยวนอกบ้านด้วยเป็นไปได้ อาจเนื่องจากเธอได้จ้างครูฝึกสุนัขมาฝึก

เรื่องระเบียบวินัยให้กับสุนัขของเธอ จนสุนัขสามารถฟังคำสั่งได้ สื่อสารได้ ทำให้เธอนั้นสามารถสั่งสุนัขของเธอได้ และเชื่อมั่นว่าการพาสุนัขไปเที่ยวนั้นจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น (เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่ส่งเสียงดังรบกวน) นอกจากนี้การพาสุนัขไปเที่ยวนอกบ้าน อย่างสวนสาธารณะนั้น ยังถือเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศให้ทั้งกับเธอและสุนัข ไม่ต้องอยู่บ้านจำเจ ให้สุนัขรู้สึกผ่อนคลาย และได้เจอเพื่อนสุนัขตัวอื่นๆ ได้เจอผู้คน ซึ่งเธอเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้สุนัขเกิดการเรียนรู้ และได้เห็นสิ่งใหม่ๆ

กิจวัตรประจำวันหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ของกรณีศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันที่ยึดโยงกับสุนัขของพวกเธอ “งานก็ต้องทำ สุนัขก็ต้องเลี้ยง” สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับสุนัขที่พวกเธอเลี้ยงไว้อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาของการทำงานซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่ได้อยู่กับสุนัข แต่ก็มีบางคนที่ยังแบ่งช่วงเวลาที่พักจากการทำงานช่วงกลางวัน เพื่อมาดูแลสุนัข อย่างป้าสาวที่เธอจะใช้เวลาพักกลางวันเพื่อไปดูแลหรือตรวจดูความเป็นอยู่ของสุนัข หรือกรณีศึกษาทำงานรับจ้างอิสระในละแวกบ้าน ที่อาจทำให้การดูแลสุนัขแตกต่างกันออกไป (ทำงานรับจ้าง แต่สุนัขก็ตามไปด้วย) หรือการใช้เวลาว่างนอกเหนือจากการทำงานโดยมีสุนัขเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นไม่ว่าจะทำงานหรือไม่ทำงาน พวกเธอก็มักนึกถึงสุนัขอยู่เสมอ เพราะเมื่อใดที่สุนัขของพวกเธออยู่สบาย พวกเธอก็สบายใจและมีกำลังใจในการทำงานต่อไป

5.2 การจัดการพื้นที่และที่นอนของสุนัข

หลังจากที่พวกเธอตัดสินใจรับสุนัขจรจัดเข้ามาเลี้ยงที่บ้าน โดยทั่วไปบ้านที่มีการเลี้ยงสุนัขมักมีการจัดการเรื่องพื้นที่สำหรับการอยู่อาศัยร่วมกันระหว่างคนเลี้ยงและสุนัข ซึ่งบางบ้านอาจจะมีการแยกพื้นที่อย่างชัดเจนว่าพื้นที่ส่วนใดเป็นของคน พื้นที่ส่วนใดเป็นของสุนัข หรือพื้นที่ส่วนใดเป็นพื้นที่ร่วม ขณะที่บางบ้านด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ หรือมุมมองที่มีต่อสุนัขว่าเปรียบเสมือนสมาชิกคนหนึ่งที่บ้าน อาจไม่ได้มีการแบ่งแยกพื้นที่ของคนและสุนัขอย่างชัดเจน นอกจากนั้นการจัดการเรื่องพื้นที่ภายในบ้านยังอาจขึ้นกับเงื่อนไขอื่นๆ เช่น ลักษณะบ้าน จำนวนสุนัขที่เลี้ยง และความต้องการพิเศษของสุนัข นอกจากนั้นสำหรับบ้านที่เลี้ยงสุนัขหลายตัว การจัดการพื้นที่ยังเกี่ยวข้องกับจัดการพื้นที่สำหรับสุนัขแต่ละตัวหรือแต่ละประเภทอีกด้วย เช่น สุนัขปกติและสุนัขที่ป่วย สุนัขเก่าและสุนัขมาใหม่ ซึ่งอาจต้องการการจัดการพื้นที่ที่ต่างกัน โดยเฉพาะพื้นที่เวลานอน

คนเลี้ยงสุนัขจรจัดที่เป็นกรณีศึกษาครั้งนี้ทุกคนให้ความเอาใจใส่ในการจัดหาที่นอนที่มีความสะดวกสบายให้แก่สุนัขของพวกเธอ เนื่องจากพวกเธอมองว่าสุนัขที่พวกเธอช่วยเหลือมาล้วนเคยผ่านประสบการณ์ความยากลำบากในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการต้องเผชิญกับความไม่

ปลอดภัย การถูกทำร้าย การประทุษร้ายเหตุ รวมถึงความทรามานที่ต้องนอนตากแดดตากฝน โดนยุงกัด ดังนั้นเมื่อสุนัขมาอยู่กับพวกเธอแล้ว พวกเธอจึงต้องการดูแลสุนัขให้ดีที่สุด

ดังเช่นกรณีของป้าสาว เธอให้สุนัขทุกตัวนอนในบ้านกับเธอ (ทั้งกลางวันและกลางคืน) เพื่อไม่ให้สุนัขโดนยุงกัด ภายในบ้านซึ่งเป็นบ้านชั้นเดียว เธอแยกที่นอนให้สุนัขเป็นกลุ่มๆ เพื่อป้องกันไม่ให้สุนัขทะเลาะกัน สุนัขจำนวน 6 ตัวนอนอยู่ในห้องหนึ่งซึ่งเธอยกให้เป็นห้องนอนสำหรับสุนัข โดยเฉพาะ ในห้องนั้นเธอยังแบ่งเป็นคอกๆ โดยใช้แผงกันสุนัขสร้างเป็นคอกสำหรับสุนัขแต่ละตัว ขณะที่อีก 3 ตัว เธอจัดที่นอนหน้าโทรทัศน์อย่างอิสระ ไม่ได้กั้นเป็นคอก เพราะสุนัขกลุ่มนี้เป็นสุนัข “ใจดี” ไม่ทะเลาะกัน บริเวณหน้าโทรทัศน์นี้ยังถูกใช้เป็นที่นอนสำหรับสุนัขจรจัดตัวใหม่ที่เธอเพิ่งนำเข้าบ้านด้วย ยกเว้นว่าหากสุนัขตัวใหม่ไม่สามารถนอนร่วมกับสุนัขที่อยู่ก่อนแล้วได้ เธอก็จะให้สุนัขตัวใหม่นอนในกรงก่อน พอสุนัขเก่าและสุนัขใหม่เริ่มคุ้นเคยกัน เธอก็จะจัดให้สุนัขหน้าโทรทัศน์ร่วมกับสุนัขตัวอื่นๆ ทั้งนี้มีสุนัข 1 ตัวชื่อ “เจ้ายุ่ง” ที่เธอให้นอนร่วมเตียงกับเธอ ซึ่งเป็นสุนัขที่เธอรัก และมีความผูกพัน เนื่องจากอยู่กับเธอมายาวนาน โดยเธอจะปูผ้าหนาๆ คล้ายเบาะรองนอนของเด็กบนที่นอนของเธอเพื่อให้สุนัขของเธอนอนเป็นที่และมีผ้าห่มให้ เธอเล่าว่าสุนัขทุกตัวจะมีผ้าปูนอน ผ้าห่ม และอ่างน้ำของตนเอง และเธอยังเปิดพัดลมให้แก่สุนัขทุกคืน

เช่นเดียวกับพี่กานดาที่มีการจัดแบ่งพื้นที่ให้กับสุนัขของเธออย่างชัดเจน เนื่องจากเธอจะให้สุนัขของเธอนอนในบ้านทุกตัวและสุนัขของเธอส่วนใหญ่ยังชอบนั่งและนอนร่วมกับเธอที่ห้องโถง รวมถึงนอกบ้านด้วย (กลางวันให้นอนอิสระ ส่วนตอนกลางคืนนอนในบ้าน) โดยเธอจะแบ่งที่นอนของสุนัขออกเป็น 3 บริเวณ ได้แก่ บริเวณห้องโถง สำหรับสุนัขปกติ 11 ตัว บริเวณหน้าห้องนอน เป็นพื้นที่ของสุนัขพิการ 8 ตัว และบริเวณโรงเพาะเห็ด (นอกบ้าน) สำหรับให้สุนัขมาใหม่นอนในกรงชั่วคราว และมีสุนัขพิการทางสมองอยู่ 1 ตัวที่เธอจำเป็นต้องทำคอกให้อย่างชัดเจน เนื่องจากสุนัขตัวดังกล่าวมีอาการชัก เกร็งอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถบังคับหรือช่วยเหลือตัวเองได้ เธอจึงต้องดูแลอย่างใกล้ชิด พี่กานดาเล่าถึง “เจ้าหนักแน่น” สุนัขพิการทางสมองว่า

...หนักแน่นนั้นเป็นหมาจากสิงห์บุรี ตอนน้องเกิดได้ 8 วันถูกคนเหยียบก้นคอและหัว คนเหยียบไม่ได้พามันมาหาหมอตั้งแต่แรก ปล่อยไว้เป็นเดือน กว่าจะได้หาหมอ ระบบเส้นประสาทแกนสมองส่วนกลางได้รับผลกระทบ น้องพลิกตัวไม่ได้ หัวจะเอียงไปด้านขวาได้เพียงด้านเดียว ต้องป้อนนมแพะทุกๆ 2 ชั่วโมง น้องจะดิ้นเหมือนปลาถูกน้ำร้อน...พิการด้านสมองและร่างกาย 100% ไม่สามารถรักษาให้หายได้ แม้จะทำกายภาพบำบัด เพราะสมองน้องเหมือนเด็กออทิสติก หมอทุกที่ที่ไปหาใจ... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

นอกจากนี้เธอนั้นว่าจำเป็นต้องแบ่งพื้นที่สำหรับสุนัขเก่าและสุนัขใหม่ เพื่อไม่ให้สุนัขกัดกันในช่วงแรกๆ จนกว่าสุนัขจะคุ้นเคยกัน โดยสุนัขทุกตัวจะนอนตรงที่ประจำของตนเอง พร้อมทั้งมีเบาะรองนอนหรือผ้าปูนอนของตนเองทุกตัว พี่กานดายังเล่าว่า ด้วยพื้นที่ที่จำกัดของบ้าน เธอจึงพยายามทำให้ภายในบ้านของเธอมีสุนัขมากที่สุด โดยการวางเฟอร์นิเจอร์เท่าที่จำเป็นเท่านั้น เช่น เพลที่แขวนไว้สำหรับให้เธอนอนเล่นกับสุนัข แก้วน้ำเล็กสำหรับนั่งทำกิจกรรมร่วมกับสุนัขของเธอ หรือเสื่อสำหรับนั่งกับพื้น ส่วนพื้นที่รับประทานอาหารของเธอจะเป็นโต๊ะหินอ่อน ซึ่งจะอยู่ข้างนอกบ้าน เธอเล่าว่าเธอจะเอาเฟอร์นิเจอร์ชิ้นใหญ่ เช่น ตู้ โต๊ะต่างๆ ไว้นอกบ้าน ทั้งนี้เพื่อให้พื้นที่ภายในตัวบ้านของเธอทำความสะอาดง่าย และเพื่อให้สุนัขของเธอมีสุนัขที่นอนเพียงพอ ไม่แน่นจนเกินไป

ประสบการณ์ของป้าสาวและพี่กานดาแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่คนเลี้ยงให้ความสำคัญในการจัดที่นอนให้แก่สุนัขคือ การนอนที่ไม่ให้สุนัขถูกขังกัก ซึ่งสถานที่ที่ปลอดภัยมากที่สุดได้แก่พื้นที่ภายในตัวบ้าน นอกจากนั้นการแยกพื้นที่ให้กับสุนัขเก่าที่อยู่แต่เดิม และสุนัขใหม่ที่เพิ่งถูกนำเข้ามาในบ้าน เพื่อป้องกันการกัดกันเป็นอีกแง่มุมที่พวกเขาให้ความสำคัญ พี่อ้อเป็นอีกคนที่กล่าวถึงการจัดการพื้นที่โดยคำนึงถึงแง่มุมดังกล่าว เธอกล่าว “รับมาคนละเวลา ฉะนั้นต้องมีการแบ่งโซน เพื่อไม่ให้กัดกัน” (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562) โดยเธอให้สุนัขทุกตัวนอนในคอกมุ้งลวด และใช้เครื่องตุ้มยุง พร้อมทั้งจุดตะไคร้หอม แทนการจุดยากันยุง เนื่องจากเธอเป็นห่วงเรื่องสุขภาพของสุนัข และมีสุนัข 1 ตัวที่นอนกับเธอในห้องนอน เป็นสุนัขที่ติดและหวงเธอมาก

ในขณะที่พี่หรั่งงามอธิบายว่า เธอไม่ได้แบ่งโซนที่นอนของสุนัขชัดเจน เนื่องจากเธอต้องการให้สุนัขของเธอทุกตัวเกิดความคุ้นเคยและได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน เธอเล่าถึงวิธีการจัดการเมื่อเธอนำสุนัขจรจัดตัวใหม่เข้ามา โดยยกตัวอย่างการนำสุนัขชื่อ “ยีนดี” เข้าบ้านครั้งแรก

...เช่นเอาเจ้ายีนดีมา หมาทุกตัวจะมาดม แต่พ็อยู่ใกล้ๆ ก่อน ทุกตัวต้องอยู่ร่วมกันได้และไม่กัดกัน. . .เคยมีหมาใหม่โดนกัดบ้างเหมือนกัน พี่ก็จะจับแยกตัวเก่าที่กัดน้องใหม่ ออกก่อน เพราะส่วนใหญ่เป็นสุนัขใจดี รักน้อง (สุนัขใหม่: ผู้ศึกษา) และพี่ก็จะพยายามนำหมาใหม่และเก่ามาเล่นด้วยกัน โดยแรกๆ พี่จะนั่งอยู่ด้วย และค่อยๆ ขยับออกห่างเรื่อยๆ และลองปล่อยให้ทั้งหมาใหม่ หมาเก่าอยู่ด้วยกันนานขึ้น จนสามารถอยู่ร่วมกันได้ปกติ แบบไม่กัดกัน และเล่นกันได้... (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

ส่วนเรื่องที่นอน พี่หรั่งงามให้สุนัขนอนภายในบ้านเช่นเดียวกัน (ทั้งกลางวันและกลางคืน) เธอให้สุนัขนอนในห้องรับแขกเป็นหลัก โดยปูผ้ารองนอนให้สุนัขของเธอทุกตัว เพราะกลัวว่าพื้นบ้านอาจจะเย็นเกินไป ทำให้สุนัขหนาวได้

สำหรับยายหยุด ก็มีพฤติกรรมการจัดพื้นที่ให้สุนัขไม่แตกต่างจากกรณีศึกษาคนอื่นๆ โดยทั่วไป เธอมักปล่อยสุนัขอิสระภายในบริเวณบ้าน สุนัขมักจะนั่ง นอน กระจายไปตามจุดต่างๆ รอบบ้าน เนื่องจากบ้านของยายหยุดเป็นบ้านเดี่ยวอยู่ในสวน รอบบ้านเป็นทุ่งนา มีบริเวณกว้าง เธอจึงปล่อยให้สุนัขใช้พื้นที่ได้อย่างอิสระ ขณะที่ช่วงเวลากลางคืน ยายหยุดจะให้สุนัขทุกตัวนอนในบ้านเพื่อป้องกันยุงกัด และเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับบ้านของเธอด้วย เธอให้สุนัขนอนในห้องครัวโดยที่ไม่ต้องกั้นคอกให้ ปล่อยให้สุนัขนอนแบบอิสระ บ้างก็นอนบนโต๊ะ บ้างก็นอนที่พื้น บ้างก็นอนในกะละมัง และเธอจะเปิดพัดลมให้ทั้งคืนเพื่อให้สุนัขนอนหลับอย่างสบาย (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562)

ขณะที่น้องเปียร์ ด้วยความที่เธอนั้นอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่ทำให้เธอเลือกที่จะเลี้ยงสุนัขของเธอไว้ในกรงสุนัข (ทั้งกลางวันและกลางคืน) และจะปล่อยให้สุนัขของเธอออกมาขยับแข้งขยับขาและเดินเล่นเป็นเวลา ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้สุนัขของเธอไปสร้างความวุ่นวายให้กับเพื่อนบ้านของเธอเอง เธอเล่าว่า ภายในกรง เธอจะปูผ้าหลายๆ ชั้นเพื่อให้สุนัขได้นอนนุ่มๆ และสร้างความอบอุ่นให้สุนัข เธอยังวางถ้วยใส่อาหารเม็ด ขนมสุนัข และน้ำไว้ให้ด้วย เพื่อสุนัขของเธอ

หิว

ในส่วนของน้องหวาน เธอให้สุนัขของเธอนอนบริเวณรอบๆ บ้าน ซึ่งเธอแบ่งพื้นที่ให้กับสุนัขของเธออย่างชัดเจน เนื่องจากสุนัขของเธอเหล่านั้นกัดกัน จึงจำเป็นต้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มหน้าบ้านและหลังบ้าน โดยก่อนที่น้องหวานจะแยกสุนัขเป็นสองกลุ่มนั้น เธอได้ลองนำสุนัขมาอยู่ด้วยกันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและสามารถอยู่ด้วยกันได้ แต่ปรากฏว่า สุนัขที่เธอช่วยมาใหม่นั้นไม่สามารถอยู่รวมกันกับสุนัขเก่าได้ จึงทำให้เธอต้องแยกสุนัขออกเป็น 2 กลุ่มโดยการทำรั้วเหล็กกันระหว่างหน้าบ้านกับหลังบ้านชัดเจน เพื่อแบ่งพื้นที่และป้องกันสุนัขกัดกัน น้องหวานเล่าว่า

...ตอนแรกที่รับหมาเข้ามาใหม่ หวานจะเอามาลองให้อยู่ด้วยกันก่อนว่าหมาใหม่กับหมาเก่าเข้ากันได้ไหม อยู่ด้วยกันได้ไหม ปรากฏว่าแก๊งเสือไม่สามารถอยู่กับคนอื่นได้เลย หนูเลยต้องจับแยกให้อยู่บริเวณหลังบ้าน โดยป้าหมอกอยู่กับลูนี้ และหมาอีก 2 ตัวจะให้อยู่หน้าบ้าน ส่วนแก๊งเสือหนูจะให้อยู่หลังบ้านค่ะ เมื่อก่อนป้าหมอกจะสามารถเดินได้ทั้งบ้านเลย แต่พอแก๊งเสือมาเขาก็ไม่ถูกกัน หนูก็เลยแก้ปัญหาโดยการทำรั้วกันระหว่างหน้าบ้านกับหลังบ้าน และพาออกมาเดินเล่นสลับกันคนละเวลา เพราะไม่อยากให้เขากัดกันค่ะ... (น้องหวาน, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2562)

กรณีศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้านมากนัก แต่มีการจัดพื้นที่บางส่วนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความปลอดภัยแก่สุนัขที่รับมาเลี้ยงภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่ โดยกรณีศึกษาส่วนใหญ่จะจัดสรรพื้นที่ให้สุนัขอาศัยอยู่ในห้อง (ภายในบ้าน) ที่จัดเตรียมไว้อย่างเหมาะสม ทำความสะอาดง่าย ควบคู่ไปกับการจัดวางเครื่องใช้ภายในครัวเรือน

เท่าที่จำเป็น ไปจนถึงการเลือกใช้ถังขยะแบบที่มีฝาปิดเพื่อป้องกันสุนัขรื้อค้น และเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสุนัข

นอกจากนี้ ยังมีกรณีศึกษาบางส่วนที่มีการจัดสรรพื้นที่ระหว่างคนกับสุนัขในรูปแบบที่แตกต่างออกไป โดยมุ่งจัดสรรพื้นที่ให้สุนัขจรจัดที่รับมาเลี้ยงอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่รอบๆ ตัวบ้าน (ภายในรั้วบ้าน) เนื่องจากภายในตัวบ้านมีพื้นที่ใช้สอยอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับสุนัขจรจัดที่รับมาเลี้ยงมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและมีความประสงค์ที่จะใช้สุนัขจรจัดที่รับมาเลี้ยงเฝ้าบ้าน ทั้งนี้ การจัดสรรพื้นที่ดังกล่าวยังคงคำนึงถึงความปลอดภัยและความเหมาะสมของสถานที่พักอาศัยของสุนัขเป็นสำคัญ โดยได้มีการจัดทำรั้วและปรับปรุงพื้นที่บริเวณโดยรอบบ้านให้เกิดความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสุนัข

5.3 การรักษาความสะอาด

การทำความสะอาดบ้านและพื้นที่เลี้ยงสุนัข

จากประสบการณ์ของคนเลี้ยงสุนัขข้างต้น ชี้ให้เห็นว่านอกเหนือจากดูแลสุนัขในแง่ของการให้อาหารให้น้ำเข้าเ็นอย่างเป็นกิจวัตรประจำวันแล้ว กิจกรรมการดูแลสุนัขที่สำคัญยังเกี่ยวข้องกับการทำความสะอาดบ้านและพื้นที่เลี้ยงสุนัข กรณีศึกษามองว่ากิจกรรมดังกล่าวนอกจากทำให้บ้านมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ ยังเป็นการสร้างสุขอนามัยที่ปลอดภัยให้กับคนและสุนัขในบ้าน พวกเธอย้ำว่าสำหรับคนที่มีสัตว์เลี้ยงอย่างสุนัขอยู่ในบ้านจำเป็นต้องเพิ่มความสะอาด และความปลอดภัยภายในบ้านเพื่อสัตว์เลี้ยงเหล่านี้ด้วย เพราะบ้านที่เลี้ยงสุนัขอย่างพวกเธอมักประสบปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหากลิ่นไม่พึงประสงค์อันเกิดจากกลิ่นตัวของสุนัขและการปัสสาวะ/อุจจาระของสุนัข ปัญหาจากเศษขนสัตว์ที่ติดตามโซฟา หมอน เตียงนอนบริเวณซอกมุม พื้นที่รอบๆ ตัวบ้าน รวมทั้งปัญหาความไม่เป็นระเบียบของบ้านอันเกิดจากการมีอุปกรณ์เครื่องนอน จานข้าว และจานน้ำของสุนัข การทำความสะอาดบ้านและบริเวณที่อยู่ของสุนัขอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งงานดังกล่าวเรียกร่องทั้งเวลาและแรงงานเพื่อให้บ้านสะอาด

อย่างกรณีป้าสาว ที่เธอจะทำความสะอาดบ้านอยู่เสมอ เนื่องจากสุนัขของเธอนอนเตียงเดียวกับเธอ จึงทำให้เธอต้องใส่ใจความสะอาดมากเป็นพิเศษ เธอจะกวาดบ้าน ถูบ้านทุกวัน และทุกสัปดาห์ เธอจะใช้เครื่องดูดฝุ่น ดูดขนสุนัขและฝุ่นต่างๆ จากที่นอน ผ้าม่านนอนของสุนัข เบาะนั่งต่างๆ ภายในบ้าน รวมถึงเบาะรถยนต์ของเธอ ส่วนการดูแลเรื่องการอุจจาระของสุนัขภายในบ้าน เธอทำความสะอาดโดยการเก็บกวาดอุจจาระใส่ถุงพลาสติกทิ้งถังขยะ รวมถึงทำความสะอาดบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ให้มีกลิ่นเหม็น เธอมักจะใช้สเปรย์น้ำหอมดับกลิ่นต่างๆ นอกจากนี้เธอยังพาสุนัขไปฉีดยา กำจัดเห็บหมัดที่มากับสุนัข และใช้ยาฆ่าเชื้อโรคอย่างเดทตอล (น้ำยาฆ่าเชื้อโรคและสิ่งสกปรก)

ทำความสะอาดพื้นบ้าน เพื่อกำจัดเห็บไร และสิ่งสกปรกอีกด้วย เธอให้เหตุผลว่า น้ำยาถูพื้นของ เดททอลทำความสะอาดบ้านดีมาก และยังช่วยลดกลิ่นไม่พึงประสงค์ได้อีกด้วย ซึ่งนอกจากพื้นที่สำหรับสุนัขแล้ว เธอยังใช้น้ำยาของเดททอลทำความสะอาดส่วนต่างๆ ของบ้าน รวมถึงห้องนอน เพราะเธอนำสุนัขไปนอนกับเธอด้วย เธอจะเปิดหน้าต่าง เปิดม่าน เพื่อให้อากาศถ่ายเทสะดวก ดูดฝุ่น ซักผ้าปู ผ้าห่มของเธออาทิตย์ละครั้ง นอกจากนี้เธอยังเลือกใช้กระเบื้องยาง เพราะกระเบื้องยางทำความสะอาดง่าย ทนทาน และไม่เป็นรอยเล็บสุนัข

พี่หิงขามมีวิธีการรักษาความสะอาดของบ้านคล้ายคลึงกับป้าสาวและพี่อ้อ ด้วยความที่ พี่หิงขามให้สุนัขของเธอนอนภายในบ้านเช่นเดียวกัน เธอบอกว่า เธอจะทำความสะอาดที่อยู่อาศัย หรือพื้นที่เลี้ยงสุนัข “แบบง่าย” โดยการเก็บ กวาด ถู สิ่งสกปรกบริเวณที่สุนัขอาศัยทุกวัน แต่จะมีทำความสะอาดแบบครั้งใหญ่ (big cleaning) เดือนละครั้ง วัสดุที่ใช้จะเป็นสมุนไพรธรรมชาติ อย่างเช่น มะกรูด เพราะมะกรูดจะช่วยดับกลิ่นได้ดีและราคาประหยัด เธอยังใช้น้ำส้มสายชูและไฮเตอร์ในการทำความสะอาดพื้นอีกด้วย เพื่อกำจัดกลิ่นตัวของสุนัข รวมถึงกลิ่นปัสสาวะและอุจจาระของสุนัขที่สร้างกลิ่นไม่พึงประสงค์ภายในบ้าน นอกจากนี้เธอยังทำความสะอาดที่นอนหรือผ้ารองนอน และผ้าห่มของสุนัขโดยการซักทำความสะอาดอาทิตย์ละครั้งอีกด้วย

ขณะที่น้องหวานเลี้ยงสุนัขไว้ในบริเวณรอบๆ ตัวบ้าน โดยสุนัขของเธอจะอาศัยอยู่ใน ส่วนที่เธอจัดเตรียมไว้ มีการจัดสรรพื้นที่ระหว่างสุนัขและเจ้าของอย่างชัดเจน โดยเธอจะทำความสะอาดบริเวณที่อยู่ของสุนัขเป็นประจำทุกวัน ทั้งนี้ในแต่ละสัปดาห์ น้องหวานจะทำความสะอาดครั้งใหญ่ (big cleaning) 1 ครั้ง โดยการใช้ยาฆ่าเชื้อโรคผสมน้ำเช็ดทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องใช้ รวมถึงพื้นบ้านในบริเวณที่สุนัขนอน ฉีดพ่นยากำจัดเห็บหมัดในพื้นที่รอบบ้านทั้งหมด และในส่วนของที่นอนของสุนัข เธอจะนำออกไปตากแดดตากลมทุกวัน และนำไปซักทำความสะอาด 2 - 3 วันต่อครั้ง เพื่อลดกลิ่นไม่พึงประสงค์ที่มากับสุนัข

ในขณะที่ยายหยุดเป็นอีกคนหนึ่งที่เลี้ยงสุนัขไว้รอบๆ ตัวบ้าน ยายหยุดทำความสะอาดพื้นที่เลี้ยงสุนัขเป็นประจำ เช่น กวาด ถู ขัดพื้น ซึ่งเธอไม่ได้มีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคเหมือนกับกรณีศึกษาคนอื่นๆ เนื่องจากมีต้นทุนค่อนข้างสูง จึงทำให้เธอเลือกที่จะทำความสะอาดพื้นที่เลี้ยงสุนัขแบบง่ายๆ โดยการใช้น้ำมะกรูดในการทำความสะอาดและกำจัดกลิ่นไม่พึงประสงค์ที่มากับสุนัขแทน เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยงสุนัข

ขนของสุนัขที่หลุดร่วงตามพื้น หรือติดตามเสื้อผ้า สิ่งของ และเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เป็นปัญหาสำหรับผู้เลี้ยงที่ต้องจัดการเช่นเดียวกัน แต่พวกเธอส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการง่ายๆ โดยใช้เครื่องดูดฝุ่นในการทำความสะอาดขนของสุนัขเป็นประจำ ซึ่งการทำความสะอาดขนของสุนัขโดยการใช้เครื่องดูดฝุ่นนั้นค่อนข้างสะดวกสบาย ดังคำบอกเล่าของป้าสาว

...ป้าสาวใช้เครื่องดูดฝุ่นนี้แหละง่ายดี พุ่นแรง ประหยัดเวลา ไม่ต้องมานั่งเช็ด เช็ดเท่าไรก็ไม่ค่อยหลุด แต่ถ้าเครื่องดูดฝุ่นนะแปบเดียวเสร็จ ป้าสาวจะดูดตั้งแต่ ผ้าม่าน ดูกที่นอน พื้นบ้าน เสื้อผ้าก็ดูดด้วย... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

เช่นเดียวกับพี่อ้อ ที่เธอเองก็มักใช้เครื่องดูดฝุ่นในการกำจัดขนของสุนัขเช่นกันเธอบอกว่า “พี่ใช้เครื่องดูดฝุ่นทำความสะอาดขนสุนัข เพราะหลุดง่ายดี และยังสะดวกรวดเร็วดีด้วย ทำให้มีเวลาไปทำอย่างอื่นได้อีก” (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562)

จากประสบการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีทั้งกรณีที่คุณเลี้ยงสุนัขมาเลี้ยงในบ้าน และผู้เลี้ยงสุนัขที่เลี้ยงสุนัขจำกัดบริเวณอยู่เฉพาะรอบๆ ตัวบ้าน การจัดการพื้นที่และการทำความสะอาดที่อยู่อาศัยของสุนัขมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มที่เลี้ยงสุนัขไว้ในบ้านจะมีการจัดการที่มากกว่ากลุ่มที่เลี้ยงสุนัขไว้รอบๆ บ้าน เนื่องจากมีการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างคนและสุนัข จึงจำเป็นต้องมีการรักษาความสะอาดมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งผู้เลี้ยงและสุนัขที่เก็บมาเลี้ยงมีคุณภาพชีวิตที่ดี ในส่วนของกรณีศึกษาที่เลี้ยงสุนัขไว้บริเวณรอบๆ ตัวบ้านนั้น จะทำความสะอาดบ้านแบบง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เน้นทำความสะอาดบ่อยๆ แต่พวกเขาก็ให้ความสำคัญกับการทำความสะอาดพื้นที่เลี้ยงสุนัขเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้บ้านมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

การรักษาความสะอาดตัวสุนัข

นอกจากการให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านที่เป็นที่อยู่อาศัยร่วมกันของคนกับสุนัขแล้วนั้น คนเลี้ยงสุนัขทุกคนยังให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาดตัวสุนัข ดังนั้นกิจวัตรประจำวันของพวกเขาจึงมักรวมไปถึงการอาบน้ำทำความสะอาดให้แก่สุนัข พวกเขาเชื่อว่าส่วนใหญ่พวกเขาจะอาบน้ำให้สุนัขสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง เนื่องจากกลิ่นตัวของสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ค่อนข้างแรง เธอต้องการให้สุนัขของเธอมีกลิ่นตัวหอมและสะอาดอยู่เสมอ ดังกรณีของป้าสาว เธออาบน้ำให้สุนัขสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เนื่องจากสุนัขของเธอนอนในห้องเดียวกับเธอ จึงทำให้เธอต้องอาบน้ำให้กับสุนัขของเธอบ่อยๆ เธอกล่าว “หมานอนในห้องกับป้าสาว บางตัวนอนหน้าทีวี ฉะนั้นจะต้องรักษาความสะอาดเยอะหน่อย” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) นอกจากการอาบน้ำแล้ว เธอยังดูแลเรื่องเห็บหมัดให้กับสุนัขของเธอ ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นมากๆ เช่นกัน เธอจะใช้ยากำจัดเห็บแบบหยด ซึ่งปริมาณยาที่หยดแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับขนาดตัวของสุนัข โดยการหยดยาแต่ละครั้งจะมีผลได้นานถึง 1 เดือน

เช่นเดียวกับพี่อ้อและน้องเปียร์ที่อาบน้ำให้สุนัขสัปดาห์ละครั้ง โดยให้เหตุผลว่าเธอมักจะอาบน้ำให้สุนัขของเธออย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง แต่หากบางสัปดาห์มีเวลาว่างก็จะอาบน้ำให้ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เพราะช่วยลดกลิ่นตัวสุนัขได้ และยังหยดยากำจัดเห็บหมัดทุก 1 เดือนด้วย พวกเขา

มองว่า นอกจากการทำความสะอาดร่างกายให้สุนัขแล้ว การอาบน้ำยังเป็นการคลายความร้อนให้กับสุนัขอีกด้วย

ขณะที่กรณีสึกษาส่วนใหญ่จะอาบน้ำให้สุนัขสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง โดยมักจะอาบน้ำให้สุนัขทุกตัวในวันนั้นๆ แต่สำหรับพี่กานดา เธอมีแบบแผนการอาบน้ำให้สุนัขแตกต่างออกไป เธอเล่าว่าเธอจะอาบน้ำให้สุนัขสลับกันไป ทุกวัน วันละ 3 - 4 ตัว เนื่องจากจำนวนสุนัขของเธอมียานวนกว่า 20 ตัว อีกทั้งบางตัวยังเป็นสุนัขลักษณะพิเศษ คือเป็นสุนัขที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยเฉพาะสุนัขที่มีภาวะพิการทางร่างกายและสมองที่เธอจะต้องดูแลเอาใจใส่มากเป็นพิเศษ โดยการอาบน้ำให้กับสุนัขพิเศษเหล่านี้จำเป็นต้องใช้เวลาในการอาบน้ำค่อนข้างมาก อย่างเช่นสุนัขที่มีภาวะพิการทางสมองจะมีการชักตลอด ทำให้สุนัขไม่สามารถควบคุมตัวเองได้และอาจจะแฉีกัดคนอาบน้ำได้ ทำให้การอาบน้ำเป็นไปค่อนข้างลำบาก ส่วนสุนัขที่ร่างกายปกติเธอจะอาบน้ำให้สลับกันไป และยังให้เล่นน้ำที่เธอเตรียมใส่กะละมังไว้ให้ด้วย นอกจากนี้เธอยังฉีดยากำจัดเห็บหมัดให้สุนัขของเธอทุกๆ 2 เดือน

ในขณะที่ยายหยุดจะอาบน้ำให้สุนัขของเธอนานๆ ครั้ง เนื่องจากสุนัขของเธอนั้นชอบลงเล่นน้ำเองมากกว่า และอีกอย่างเธอไม่ได้ให้สุนัขนอนกับเธอด้วย ซึ่งยายหยุดเล่าให้ฟังว่า “ยายอาบน้ำให้หมาบ้าง นานๆ ครั้ง เพราะปกติหมาลงเล่นน้ำเองจึงไม่ค่อยได้อาบน้ำให้ เพราะยายให้มันนอนข้างล่างไม่ได้เอ้าขึ้นไปนอนด้วย” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ อาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้เธอเห็นว่า เธอไม่ต้องอาบน้ำให้กับสุนัขของเธอบ่อยๆ เหมือนกับกรณีสึกษาอื่นๆ

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มคนเลี้ยงสุนัขต่างให้ความสำคัญกับเรื่องของการรักษาความสะอาดสุนัขที่เลี้ยงไว้ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลความสะอาดในส่วนของสุนัข โดยเฉพาะการอาบน้ำให้กับสุนัข โดยการอาบน้ำสุนัขแต่ละตัวนั้น มีความยากง่ายต่างกัน ส่วนใหญ่จะอาบน้ำสุนัขสัปดาห์ละ 1- 2 ครั้ง แต่ก็มีกรณีสึกษาบางคนเลี้ยงทั้งสุนัขปกติ สุนัขพิการทางร่างกาย และสุนัขที่พิการทางสมอง จึงทำให้เกิดความยากลำบากในการอาบน้ำ เนื่องจากจำเป็นต้องเพิ่มความระมัดระวังในการดูแลสุนัขมากขึ้นไปด้วย

5.4 วันที่สุนัขต้องพบหมอ

นอกเหนือจากการดูแลเรื่องอาหารการกิน ที่หลับนอน และความสะอาดของสุนัขในชีวิตประจำวันแล้ว การดูแลเรื่องสุขภาพเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่คนเลี้ยงสุนัขคำนึงถึง ทั้งในเชิงการป้องกัน โดยการฉีดวัคซีนตามระยะเวลาที่กำหนด และการรักษาเมื่อสุนัขเจ็บป่วย ซึ่งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ถือว่าไม่น้อย แต่พวกเขาก็ยินดีที่จะจ่ายเพื่อให้สุนัขของพวกเขาสุขภาพแข็งแรงหรือหายจากภาวะเจ็บป่วย เนื่องจากพวกเขามองสุนัขว่าเป็นเสมือนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องดูแลอย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยพวกเธอไม่ได้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ร่ำรวย แม้บางคนจะมีรายได้ประจำที่มั่นคง แต่บางคนก็ไม่ได้มีรายได้ที่แน่นอน แต่การเลือกสถานพยาบาลสำหรับสุนัขเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพวกเธอ พวกเธอมักเลือกสถานพยาบาลโดยคำนึงถึงความสะดวกในแง่ของการเดินทาง และที่สำคัญการให้บริการที่ดีและรวดเร็ว ความน่าเชื่อถือของหมอ ขณะที่ราคาค่ายาและการให้บริการไม่แพงมากนัก

พิกานดาชี้ให้เห็นวิธีการเลือกใช้บริการสถานพยาบาลให้กับสุนัขที่เลี้ยงว่า เธอให้ความสำคัญกับการเลือกโรงพยาบาลสัตว์ที่หมอดูแลดี เอาใจใส่ผู้มาใช้บริการและสุนัขของเธอ เดินทางสะดวก รวมถึงค่ารักษาพยาบาลที่ไม่สูงเกินไป เธอกล่าวว่า “พืเลือกโรงพยาบาลที่หมอดูแลดี พุดจาดีคะ บริการดีเอาใจใส่น้องหมาป่วย และค่ารักษาถูกคะ” (พิกานดา, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2562)

ป้าสาวมีมุมมองที่คล้ายคลึงกัน เธอกล่าวว่า “หากคลินิกรักษาสัตว์ที่บริการดี ๆ และดูความน่าเชื่อถือของหมอด้วย ราคาประหยัด ใกล้เคียง บ้านก่อน” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) สำหรับป้าสาวสิ่งที่สำคัญคือ ความน่าเชื่อถือของหมอในแง่ความรู้ความชำนาญในการรักษา โดยเธอจะสอบถามข้อมูลจากเพื่อนๆ ในเพจเกี่ยวกับสุนัขก่อนว่าสถานพยาบาลแต่ละแห่งเป็นเช่นไร หากเป็นสถานพยาบาลที่เธอยังไม่เคยพาสุนัขไปใช้บริการ ในกรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อสถานพยาบาลที่เธอเคยใช้บริการอยู่เป็นประจำปิดในวันนั้น แต่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เธอจำเป็นต้องพาสุนัขไปรักษาในทันที เธอยกตัวอย่างโดยการเล่าถึงเหตุการณ์การช่วย “เจ้าหลง” ซึ่งเป็นสุนัขจรจัดในสังกัดของเธอที่เธอให้อาหารเป็นประจำ ที่ถูกรถชน และเป็นจุดเริ่มต้นที่เธอรับเลี้ยง “เจ้าหลง” ในเวลาต่อมา

เธอเล่าว่า เมื่อเธอทราบข่าวว่าสุนัขของเธอประสบอุบัติเหตุ โดนรถชนหนักต้องเปิดบาดเจ็บสาหัส เธอจึงรีบขับรถไปดูแลพาไปตระเวนหาโรงพยาบาลสัตว์ที่ใกล้ที่สุด แต่เนื่องจากวันนั้นโรงพยาบาลรักษาสัตว์ที่ตั้งใจจะไปซึ่งอยู่ย่านศาลายาปิดทำการ จึงจำเป็นต้องไปรักษาอีกที่หนึ่งแทน เธอถามข้อมูลเกี่ยวกับโรงพยาบาลที่นั่นจากเพื่อนก่อนเนื่องจากไม่เคยไป หลังจากมั่นใจเกี่ยวกับหมอที่รักษาพอสมควร เธอจึงตัดสินใจนำสุนัขบาดเจ็บไปรักษา ซึ่งในครั้งนั้น “เจ้าหลง” รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนานถึงหนึ่งเดือนครึ่ง โดยมีค่าใช้จ่ายตกวันละ 120 บาท (120 บาท x 45 วัน = 5,400 บาท) และมีค่ารักษาอีกประมาณ 3,000 บาท รวมทั้งสิ้น 8,400 บาท เธอเล่าต่อว่าเนื่องจากเป็นจำนวนเงินที่สูง เธอจึงขอค้างชำระเงินค่ารักษาพยาบาลไว้ก่อน โดยขอผ่อนจ่ายเป็นงวดๆ ทางโรงพยาบาลไม่ขัดข้องและให้ผ่อนจ่ายได้ แต่สุดท้ายทางโรงพยาบาลแจ้งว่ามีคนบริจาคสมทบทุนช่วย “เจ้าหลง” จึงทำให้การรักษาเจ้าหลงในครั้งนั้น เธอจ่ายเงินไปทั้งหมด 3,000 บาท พร้อมทั้งนำ “เจ้าหลง” กลับไปพักฟื้นตัวที่บ้านของเธอต่อหลังจากนั้น

ด้วยความเชื่อใจในความเชี่ยวชาญของหมอที่สามารถรักษา “เจ้าหลง” ได้สำเร็จ และการให้บริการที่ดี รวมทั้งการมีประวัติการรักษาอยู่ก่อนแล้ว หลังจาก “เจ้าหลง” หายดีและแข็งแรง

เป็นปกติ เธอได้พา “เจ้าหลง” กลับมาที่สถานพยาบาลแห่งนี้เพื่อปรึกษากับหมอเรื่องการทำหมันสำหรับสุนัขเพศเมีย เพราะว่าสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ส่วนใหญ่เป็นตัวผู้ เธอต้องการป้องกันไม่ให้ “เจ้าหลง” มีลูก ซึ่งจะเป็นการเพิ่มจำนวนสุนัขที่เธอดูแลอยู่

ป้าสาวยังเล่าว่า เธอมักพาสุนัขไปที่คลินิกที่เป็นร้านประจำ เพราะสามารถต่อรองเรื่องการจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลได้ หากครั้งใดที่เธอพาสุนัขไปหาหมอเพื่อรักษาสุนัข และมีค่าใช้จ่ายสูง แต่เธอไม่มีเงินเพียงพอที่จะจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้ทั้งหมดในคราวเดียว เธอสามารถขอผ่อนผันหรือขอค้างชำระเงินจำนวนหนึ่งได้

ขณะที่สุนัขตัวอื่นๆ และการใช้บริการอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาวะฉุกเฉิน อย่างเช่นการฉีดวัคซีน ให้กับสุนัขตามช่วงอายุของสุนัข ป้าสาวมักใช้วิธีการโทรนัดหมายกับคุณหมอ หรือการขับรถไปรับ - ส่งคุณหมอให้มาฉีดวัคซีนให้สุนัขที่บ้านเธอ เธอเล่าว่า เธอจะโทรนัดคุณหมอหรือบางครั้งขับรถไปรับคุณหมอที่โรงพยาบาลหรือคลินิก เพื่อมาดูแลการสุนัขหรือฉีดวัคซีนให้สุนัขที่บ้าน และสุนัขข้างถนนที่ป้าสาวดูแลอยู่เป็นประจำด้วย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเดินทางและลดค่าใช้จ่ายในการขนสุนัขไปหาหมอที่สถานพยาบาล เพราะสุนัขจำนวนมากอาจจะต้องขนไปหลายครั้ง

...ป้าสาวจะโทรถามหมอทุกครั้งที่ครบกำหนดฉีดวัคซีนให้หมาป้าสาว แล้วก็ให้ค่าน้ำมันหมอบ้าง แต่ส่วนใหญ่ป้าสาวจะขับรถไปรับหมอมาฉีดยาให้ที่บ้านเลย ฉีดเสร็จก็ไปส่งหมอ หมอมาก็ก็ต้องฉีดให้คุ้ม ป้าสาวจะให้ฉีดเป็นรอบๆ เช่น มาครั้งนี้จะให้ฉีดที่บ้าน แล้วถัดไปก็จะนัดไปฉีดให้หมาจร ฉีดพร้อมกันไม่ไหว ค่าใช้จ่ายเยอะ ป้าสาวต้องทยอยรักษาเท่าที่ป้าสาวไหว... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

กรณีศึกษาคนอื่นๆ เช่นยายหยุด และน้องหวาน ใช้วิธีการนี้เช่นเดียวกัน เมื่อพวกเขาต้องการฉีดวัคซีนให้สุนัข เพราะเป็นวิธีการที่สะดวก ไม่ต้องนำสุนัขซึ่งหลายตัวไปที่สถานพยาบาลตามที่ยายหยุดเล่าว่า การขนสุนัขไปโรงพยาบาลนั้นอาจจะเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เพราะเธอไม่มีรถที่จะขนสุนัขของเธอไปหาหมอได้ ซึ่งเธอต้องจ้างรถรับส่งหรือจ้างคนรู้จักช่วยขนสุนัขของเธอไปที่โรงพยาบาลส่วนตัวนั่นเอง การให้คุณหมอมาที่บ้านจึงเป็นวิธีการที่สะดวก

กรณีของน้องหวานคล้ายคลึงกัน เธอไม่นิยมพาสุนัขของเธอไปหาหมอที่สถานพยาบาล กรณีไม่เจ็บป่วยรุนแรง แต่เธอจะใช้วิธีการโทรศัพท์ขอหมอมาให้บริการที่บ้านของเธอแทน เนื่องจากที่บ้านของเธอนั้นมีสุนัขหลายตัว และการที่โทรตามหมอมาที่บ้านจะทำให้สุนัขไม่ตกใจ หรือไม่แตกตื่นดังเช่นเวลาไปหาหมอที่สถานพยาบาล เธอบอกว่าสุนัขของเธอไม่ชอบความวุ่นวาย และที่สำคัญคือความสะดวกเมื่อเทียบกับการขนสุนัขหลายตัวไปที่โรงพยาบาล แต่น้องหวานก็เล่าว่า หากสุนัขที่บ้านเกิดป่วยหนักขึ้นมา ก็จะพาสุนัขไปหาหมอที่สถานพยาบาลที่มีความพร้อมในเรื่อง

เครื่องมือในการตรวจและวินิจฉัยโรคได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และทันสมัย รวมทั้งพร้อมที่จะไปเฝ้าสุนัขที่สถานพยาบาล เธอกล่าวว่า “เวลาป่วย ก็พาไปหาหมอที่โรงพยาบาลสัตว์ หวานก็ไปเฝ้าอยู่หลายวัน ตอนนั้นเจ้าอูโน่ป่วยเป็นพยาธิเม็ดเลือดตาย ไปเฝ้าหมาเหมือนเฝ้าแม่ที่โรงพยาบาล” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

กล่าวได้ว่า ผู้เลี้ยงสุนัขจรจัดกลุ่มนี้ มักจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการในสถานบริการด้านสุขภาพสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะโรงพยาบาลรักษาสัตว์ และคลินิกรักษาสัตว์ ซึ่งการเลือกสถานบริการด้านสุขภาพเหล่านี้ คนเลี้ยงสุนัขมักจะเลือกสถานที่ใกล้บ้านก่อน เพื่อสะดวกต่อการเดินทางและช่วยเหลือสุนัขได้อย่างทันท่วงทีในกรณีการเจ็บป่วยฉุกเฉิน แต่หากเป็นกรณีการรักษาสุนัขที่ไม่ได้อยู่ในภาวะฉุกเฉินหรือเป็นการรักษาทั่วไป เช่น การรับวัคซีน การตรวจสุขภาพ หรือการพบหมอตามนัด ก็จะเลือกใช้บริการที่สถานพยาบาลที่เคยใช้บริการเป็นประจำ มีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์ทางการแพทย์เครื่องมือในการตรวจ มีคุณภาพที่ดี สะดวกในการเดินทาง รวมถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาที่เหมาะสมกับศักยภาพทางการเงินของตนเอง นอกจากนั้นยังมีบางส่วนนิยมเชิญหมอมาให้บริการที่บ้าน โดยเฉพาะสำหรับการฉีดวัคซีน เนื่องจากความคุ้นเคยกัน และการเชิญหมอมาที่บ้านนั้นจะทำให้สุนัขไม่ตกใจหรือตื่นกลัวเมื่อต้องไปอยู่ในสถานที่ที่ไม่คุ้นชิน และยังสะดวกไม่ต้องขนสุนัขหลายตัวไปที่โรงพยาบาลหรือคลินิกอีกด้วย

5.5 วันที่มีปัญหาเรื่องเงิน

การเลี้ยงสุนัขเกี่ยวข้องกับต้นทุนในหลายรูปแบบ ทั้งในแง่พลังงานและเวลาที่ต้องใช้กับการดูแลจัดการชีวิตสุนัขในแต่ละวัน การให้อาหาร ให้น้ำ ให้น้ำยา การจัดการเรื่องความสะอาดของบ้าน และสุนัข รวมถึงการดูแลด้านสุขภาพ การฉีดวัคซีน และการรักษาอาการเจ็บป่วยของสุนัข โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน อย่างค่ารักษาพยาบาลเมื่อสุนัขที่เลี้ยงไว้ป่วยหนัก เป็นต้น อย่างไรก็ตามต้นทุนอีกรูปแบบที่สำคัญและในหลายครั้งได้สร้างปัญหาให้กับผู้เลี้ยงสุนัขได้แก่เรื่องเงิน ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับกรณีศึกษาเนื่องจาก พวกเขาส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ที่สูงมากนัก และบางคนมีอาชีพขายกล้วยเตี๋ยอย่างฟักกานดา หรือรับจ้างอิสระทั่วไปอย่างเช่นยายหยุด ซึ่งนอกจากจะมีรายได้ไม่สูงมากแล้ว พวกเขายังมีรายได้ไม่แน่นอนอีกด้วย

อย่างกรณีของป้าสาวที่ทำงานบริษัทเอกชน เธอมีรายได้ทางเดียว ประมาณ 20,000 บาทต่อเดือน โดยจากเงินรายได้นี้ ในแต่ละเดือนเธอจะกันเงินไว้สำหรับค่าใช้จ่ายของสุนัขจำนวน 3,000 บาท แต่อย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งที่เธอมักจะมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่างบประมาณที่เธอจัดสรรไว้ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายสำหรับการรักษาพยาบาล หากเดือนใดมีสุนัขป่วยหรือเจอสุนัขจรจัดที่จำเป็นต้องช่วยเหลือเร่งด่วน ก็จะทำให้เงินส่วนที่เธอกันเอาไว้ไม่เพียงพอ เธอเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่ามีอยู่

ครั้งหนึ่งมีสุนัขป่วยหนัก ทำให้ต้องใช้เงินไปกับการรักษาพยาบาลสุนัขหลายบาท ส่งผลให้เงินงบประมาณที่กั้นไว้ เธอแก้ปัญหาโดยการใช้จ่ายเงินส่วนอื่นของเธอบางส่วน และขอค้างชำระค่ารักษาพยาบาลของสุนัขโดยการผ่อนจ่ายให้กับสถานพยาบาลในภายหลัง ป้าสาวเล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า

...มีอยู่ครั้งหนึ่งหมาป่วยหนักหลายตัว แต่ป้าสาวมีเงินไม่พอจ่าย ป้าสาวก็จะจ่ายเงินเท่าที่มีไปก่อน เอาเงินของป้าส่วนหนึ่ง ที่เหลือ ถ้าวันไหนมีก็ค่อยเอาไปจ่าย ป้าสาวไปหาหมอจนสนิทกับหมอแล้ว...ค่าอาหารไม่เท่าไรหรอก วัคซีนปกติพอไหว แต่ที่จ่ายเยอะๆ คือตอนหมาป่วย ยิ่งหมาอายุเยอะ โรคก็ถามหา มันป่วยก็ต้องพาไปหาหมอ บางทีต้องแอดมิตเสียที่หลายบาท...แต่ป้าสาวก็ทนเห็นหมานอนตายต่อหน้าต่อตาไม่ได้หรอกนะ... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

เมื่อถามย้ำกับป้าสาวอีกครั้งว่า เงินเดือนแต่ละเดือนที่ได้มานั้นพอใช้หรือไม่ เธอตอบกลับมาว่า จริงๆ แล้วเงินเดือนของเธอก็ไม่พอใช้ บางเดือนเธอต้องอาศัยยืมเพื่อนที่ทำงานบ้าง ยืมญาติบ้าง ด้วยความที่เธอเป็นคนที่ชอบให้ ไม่หวังของ ใครอยากให้เธอช่วยเหลือก็ช่วย เช่น บ่อยครั้งเธอเห็นสุนัขได้รับบาดเจ็บหรือป่วย เธอก็จะช่วยทันที แม้จะไม่ใช่สุนัขของตนเอง เธอเล่าให้ผู้ศึกษาฟังถึงเหตุการณ์หนึ่งว่า

...มีอยู่วันหนึ่ง ไปกินข้าวที่บ้านเพื่อน แล้วเห็นสุนัขตัวหนึ่งอาการไม่ค่อยดี มีเลือดไหลไม่หยุด สุนัขตัวนั้นเดินมาหาป้าสาว เหมือนพยายามจะบอกอะไรบางอย่าง ป้าสาวเห็นท่าไม่ดี จึงจะพาสุนัขตัวนั้นไปหาหมอ แต่เพื่อนบ้านบอกว่า เดี่ยวมันก็หาย มันเป็นแบบนี้หลายครั้งแล้ว แต่ตอนนั้นป้าสาวไม่เชื่อว่ามันจะหายเอง ป้าจึงพยายามขอเอาสุนัขไปหาหมอให้ได้ ป้าสาวบอกว่ายินดีจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้เอง ป้าสาวเห็นอาการสุนัขตัวนั้นมีอาการเลือดไหลไม่หยุด ตัวสั่น ผอม ตัวซีดไปหมด... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

หลังจากนั้น เธอพยายามหาร้านรักษาสัตว์หรือคลินิกรักษาสัตว์ เนื่องจากขณะนั้นเป็นเวลาประมาณสามทุ่มกว่าๆ ซึ่งร้านรักษาสัตว์ส่วนใหญ่ปิดหมดแล้ว เธอขับรถวนหาอยู่นาน เธอเล่าต่อว่า

...พบว่ามียูว์ร้านหนึ่ง คุณหมอกำลังปิดประตู ป้าสาวเลยขอร้องให้หมอเปิดประตูเพื่อรักษาสุนัขก่อน จนหมอยอมรักษาให้ สุนัขตัวนั้นรอดตาย ค่ารักษาสุนัขในครั้งนั้นประมาณ 1,800 บาท และหลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์ ป้าสาวยังต้องพาสุนัขตัวนี้กลับไปหาหมออีกเพื่อรับยาและตัดไหม ค่าใช้จ่ายครั้งที่ 2 นี้อีกประมาณ 1,000 บาท

รวมทั้งหมดประมาณ 2,800 บาท ป้าสาวยอมควักเงินในกระเป๋าตัวเองจ่ายเพื่อรักษาชีวิตสุนัขตัวนั้นไว้ ดีกว่าปล่อยให้มันตาย... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

ในการทำงานเดียวกับพี่หรั่งงาม เธอมีรายได้ประจำจากการทำงานเป็นพนักงานหน่วยรักษาความปลอดภัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี ได้เงินเดือน 15,000 - 16,000 บาท ผู้ศึกษาจึงถามว่ารายได้ที่มีอยู่เพียงพอไหม หรือทุกวันนี้เดือดร้อนไหม พี่หรั่งงามตอบว่า

...เดือดร้อน แต่พี่เต็มทีกับหมา ถ้าไม่มีหนี้สิน สามารถเลี้ยงได้สบาย ตอนนี้อาจจะเดือนร้อนบ้าง ถ้าไม่หนักจริงๆ พี่ก็จะจ่ายเอง...เดือนนึงค่าอาหารหมาก็ 7,500 - 8,000 บาท หรือประมาณ 250 บาทต่อวัน ค่ายาต่างหาก...ถ้าเดือนไหนไม่พอก็ขอผ่อนจ่าย บางทีก็ยืมคนรู้จัก... (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2562)

แม้ว่าพี่หรั่งงามจะมีรายได้ประจำ แต่ในบางเดือนรายได้ที่มีอาจจะไม่เพียงพอกับรายจ่าย นอกจากนั้นเธอยังเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของเธออยู่อย่างต่อเนื่อง หรือหากเธอพบเห็นสุนัขได้รับความเดือดร้อน เธอก็จะช่วยเหลือทันที อย่างกรณีของเจ้าติงงามที่เธอช่วยเหลือมา

...วันแรกที่เจอมัน มันลากสังขาร ลากขา มาให้พี่ช่วย แต่เนื่องจากสำนักงานฯ ไม่ให้เลี้ยงหมา เย็นวันนั้นพี่เลยขอให้คนรู้จักพาสุนัขตัวดังกล่าวไปส่งที่โรงพยาบาลสัตว์เพื่อรักษา วันนั้นหมดไปหลายบาทเลย เกือบสองพันบาท และคุยกับคุณหมอเรื่องแผนการรักษาและขอผ่อนจ่ายค่ารักษา อาทิตย์ละ 500 บาท จนกว่าเขาจะหาย เพราะพี่ต้องเอาเงินไปหมุนเป็นค่าใช้จ่ายก่อน...พี่ดูแลหมาอย่างใกล้ชิด ให้กินอาหารดีๆ พาไปหาหมอตามที่หมอนัด เอาแบรนซูปไก่ให้กิน กรอกยาเขียว กรอกน้ำผึ้ง ทำให้อาการเขาดีขึ้น แต่ก็พบว่าเขาเป็นมะเร็งที่อวัยวะเพศด้วย ทำให้พี่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดและรักษาระยะยาวจนถึงตอนนี้... (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2562)

เธอยังเล่าถึงเหตุการณ์ของสุนัขอีกตัว ที่ทำให้เธอต้องเสียเงินค่ารักษาพยาบาลเพื่อแลกกับชีวิตและสุขภาพของสุนัข อย่างกรณีของ “ไอ้แฉะ” เธอเล่าให้ฟังว่า มีอยู่วันหนึ่งไอ้แฉะไป “ติดสาว” (สุนัขเพศเมีย) โดนกัดอวัยวะเพศเป็นแผลใหญ่ ต้องพาไปหาหมอ และต้องจ่ายค่ารักษาประมาณ 2,000 บาท เธอบอกว่าก่อนหน้านี้ไม่ถึงอาทิตย์ เธอเพิ่งพา “ไอ้แฉะ” ไปทำหมัน ซึ่งเป็นการเสียเงินซ้ำซ้อนมาก แต่เธอก็ต้องพาไปรักษา “แต่ทำไงได้ละ หมาพี่ป่วย ไม่สบายก็ต้องพาไปรักษาหมดเท่าไรพี่ก็ไม่ว่า ขอให้หมาพี่หายแค่นั้นเป็นพอ ทุกวันนี้ชีวิตไอ้แฉะมีความสุขดี น่ารัก ขนสวย หล่อขึ้นเยอะกว่าตอนเป็นหมาเถร” (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

จะเห็นได้ว่าการช่วยเหลือสุนัขแต่ละตัวนั้นมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง โดยเฉพาะค่ารักษาพยาบาล ที่หลายครั้งเป็นกรณีฉุกเฉิน ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะพวกเธอไม่สามารถรู้ได้ว่า สุนัขตัวที่ช่วยเหลือนั้นจะเจ็บป่วยหรือเป็นโรคอะไรขึ้นมาเมื่อใด มีค่ารักษาเท่าไร ซึ่งการช่วยเหลือสุนัขของเธอนั้น อาจทำให้เธอไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ จึงทำให้รายได้ที่พวกเธอมีอยู่ไม่เพียงพอ จนทำให้พวกเธอต้องแก้ปัญหาโดยการยืมเพื่อน ยืมคนรู้จัก หรืออาจจะต่อรองกับทางโรงพยาบาล หรือคลินิกรักษาสัตว์ขอผ่อนจ่ายค่ารักษาพยาบาล

มีข้อสังเกตจากประสบการณ์ข้างต้นว่า แม้กรณีศึกษาจะมีรายได้ประจำที่แน่นอนในแต่ละเดือน แต่พวกเธอก็ยังประสบปัญหาด้านการเงิน โดยเฉพาะในเดือนที่สุนัขที่พวกเธอดูแล (ทั้งสุนัขจรจัดที่ตนเองเลี้ยงในบ้าน สุนัขจรจัด “ในสังกัด” นอกบ้าน และสุนัขเจ็บป่วยอื่น ๆ ที่พวกเธอพบเจอโดยบังเอิญ) เจ็บป่วยฉุกเฉินที่จำเป็นต้องพาไปรักษาพยาบาล ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้กลายเป็นค่าใช้จ่าย “พิเศษ” นอกเหนือค่าใช้จ่ายประจำ และมักเป็นค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ในแต่ละครั้งโดยประมาณ ในแง่นี้แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปในแต่ละเดือน พวกเธอแทบจะไม่มีเงินเหลือเก็บสำหรับเป็นเงินออมหรือเงินสำรองมากนัก

ป้าสาวเป็นกรณีศึกษาคนหนึ่งที่มีรายได้ประจำ และเธอได้พยายามจัดสรรเงินเดือนออกเป็นส่วนๆ เช่น เงินสำหรับค่าใช้จ่ายของเธอ และเงินสำหรับค่าใช้จ่ายของสุนัข เพื่อที่จะบริหารจัดการเงินในแต่ละเดือนให้เพียงพอ แต่ถึงกระนั้นเธอก็ยังเผชิญกับปัญหาเงินไม่เพียงพอในบางเดือนตามที่ได้นำเสนอตอนต้น

ป้าสาวเล่าว่า ในแต่ละเดือนนั้น ป้าสาวจะแบ่งเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับสุนัขที่ป้าสาวเลี้ยงไว้ก่อน “พอเงินเดือนออก ป้าสาวจะกันเงินส่วนหนึ่งไว้ให้มาก่อนประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563) ซึ่งการจัดสรรเงินของป้าสาวนั้น ไม่ได้หมายถึงการเปิดบัญชีให้กับสุนัข แต่เป็นเพียงการกันเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับใช้จ่ายในส่วน of สุนัข เช่น ใช้เป็นค่าอาหาร ค่าขนม ค่าอาหารเม็ด และค่ารักษาพยาบาลของสุนัข ซึ่งเงินที่กันไว้ให้สุนัขส่วนนี้อาจจะไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ 9 ตัว และยักรวมถึงสุนัขจรจัดนอกบ้านอีก 10 ตัว แต่เธอมองว่าการแบ่งเงินก็จะทำให้จ่ายต่อการใช้จ่ายเพราะแบ่งเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม ป้าสาวเน้นว่า “เราอดได้ แต่หมาต้องได้กิน” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2562) ดังนั้นการจัดสรรเงินไว้สำหรับสุนัขจึงเป็นวิธีที่ทำให้เธอมั่นใจระดับหนึ่งว่า สุนัขของเธอจะไม่อดกินอย่างน้อยมีเงินสำหรับค่าอาหารของสุนัข รวมถึงการรักษาพยาบาล

เมื่อถามถึงรายได้ต่อเดือนของป้าสาว ป้าสาวเล่าให้ฟังว่า เธอทำงานได้เงินประมาณเดือนละ 20,000 บาท แบ่งเป็นค่าหนี้ส่วนตัวเดือนละประมาณ 5,000 บาท ค่าน้ำมันรถ 1,500 บาท ส่งให้ลูก 2,000 บาท ค่าประกันสังคม 1,000 บาท ให้สุนัขประมาณ 3,000 บาท ส่วนที่เหลือเธอก็จะใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ค่ากิน ค่าซื้อของใช้ และอื่นๆ ด้วย

ในทำนองเดียวกับน้องหวานที่มีการจัดการจัดสรรค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจนในการดูแลสุนัขของตนเอง โดยน้องหวานจะจัดการแบ่งเงินไว้สำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ สำหรับสุนัขในแต่ละเดือน เดือนละประมาณ 5,000 บาท โดยเงินส่วนนี้จะนำไปใช้ในเรื่องของค่าอาหาร ค่าขนม ค่าอาหารเม็ด และค่ารักษาพยาบาลของสุนัขที่เลี้ยงไว้ จำนวน 7 ตัว

ไม่ต่างกับพี่อ้อ ที่มีการจัดการจัดสรรค่าใช้จ่ายสำหรับสุนัขเช่นกัน เธอเก็บเงินไว้ให้กับสุนัขประมาณ 5,000 บาทต่อเดือน สำหรับค่าอาหารสุนัขเป็นหลัก ส่วนค่ารักษาพยาบาลจะเป็นกรณีฉุกเฉินหรือนานๆ ครั้ง พี่อ้อเล่าว่า

...ค่าอาหารหมา 5 ตัว ไม่เกิน 1,200 บาทต่อสัปดาห์ ไม่รวมค่าวัคซีนเมื่อถึงกำหนด และค่ารักษาพยาบาลในกรณีหมาเจ็บป่วย เพราะค่ารักษาพยาบาลของหมานั้นค่อนข้างสูง แต่นานๆ พี่ถึงจะจ่าย ถ้าหมาไม่ป่วยก็ไม่ต้องพาไปหาหมอ คือไปหาเฉพาะเมื่อถึงกำหนดฉีดวัคซีนเท่านั้น... (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, (18 กันยายน 2562)

อย่างไรก็ตาม จะพบว่ากรณีศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีการวางแผนและจัดสรรเงินแยกระหว่างเงินเพื่อค่าใช้จ่ายของคนเลี้ยงและครอบครัว และเงินสำหรับค่าใช้จ่ายสำหรับสุนัขอย่างชัดเจน กรณีศึกษาในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพและรายได้ที่ไม่แน่นอน รวมทั้งรายได้ที่ได้มามีลักษณะเป็นรายวัน เช่น ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป ดังนั้นจึงไม่ได้มีการกักเงินไว้สำหรับค่าใช้จ่ายของสุนัขแยกต่างหาก ค่าใช้จ่ายต่างๆ สำหรับสุนัขถูกใช้รวมไปกับค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของคนเลี้ยง ยกเว้นพี่หงษ์งามที่มีรายได้ประจำ แต่ไม่ได้จัดสรรเงินสำหรับค่าใช้จ่ายของสุนัขแยกออกมา

ดังประสบการณ์ของยายหยุด เธอประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ใครจ้างให้เธอไปทำอะไร เธอทำทุกอย่าง เช่น รับจ้างเก็บผักบุ้งและผักกระเฉด (100 กำ ค่าแรง 8 บาท) เกี้ยวข้าวตีด (วันละ 300 บาท) และรับจ้างชุดสวน 1,000 – 2,000 บาทตามขนาดพื้นที่ ซ่อมข้าว 300 บาทต่อวัน นอกจากนั้นเธอยังปลูกผักไว้กิน หากเหลือก็จะนำไปขาย เธอเล่าว่าเธอเป็นคนออกค่าใช้จ่ายในส่วน of สุนัขเองเป็นหลัก แต่หากครั้งไหนไม่เพียงพอ ลูกๆ ของเธอก็จะช่วยออกให้ หรือบางครั้งก็อาศัย ยืมเพื่อนบ้านไปก่อน อย่างครั้งที่ช่วยสุนัขท้องแก่ใกล้คลอด ยายหยุดเล่าให้ฟังว่า

...รายได้ของยายได้มาจากการรับจ้าง ใครให้ทำอะไรยายก็ทำหมด...รับจ้างตัดผัก บั่น คันนา ทำสวน ยายเอาหมด...บางทีไม่ตั้งใจไม่พอ ลูกยายก็จะจ่ายให้มั่ง...แต่ส่วนใหญ่ ยายจ่ายเอง ไม่อยากรบกวนลูก...บางทีก็ยืมเพื่อนบ้าน ตอนนั้นสุนัขมีอาการเหมือนจะคลอดลูก แต่คลอดไม่ออก ยายเลยพากลับมาบ้านด้วย และพยายามหาน้ำ หาวาหารมาให้แม่สุนัขกินรองท้อง แต่สุนัขไม่ยอมกินอะไรเลย ยายดูแล้วคิดว่ามันคลอดลูกไม่ได้แน่ๆ จึงตัดสินใจพาไปหาหมอ...ในวันที่ยายพาหมาไปหาหมอ ยายไม่มีเงิน ยายต้องไป

ยืมเพื่อนบ้าน ยายไปยืมเขามา 2,000 บาท ตอนนั้นยายคิดอะไรไม่ออก ยายคิดอย่างเดียวว่ายายต้องพามันไปหาหมอ... (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562)

ในขณะที่พี่กานดา ไม่ได้จัดสรรงบประมาณในการเลี้ยงดูสุนัขอย่างชัดเจนเช่นกัน กล่าวคือใช้จ่ายจากรายได้ไปพร้อมๆ กันทั้งในส่วนของตนเองและสุนัขที่เลี้ยงไว้ 21 ชีวิต โดยรายได้หลักมาจากการขายกล้วยเตี๋ย และรายได้เสริมจากการขายเห็ดสดและน้ำพริกเห็ด ซึ่งค่าใช้จ่ายหลักๆ ของสุนัขในแต่ละเดือนประกอบไปด้วย อาหารเม็ดเดือนละ 2,000 บาท ค่าข้าวสารเดือนละ 100 กิโลกรัม ไคร้ไก่ ค่าอาหารปั้นสำหรับสุนัขป่วยทางสมอง รวมถึงอุปกรณ์สำหรับหมาพิการ ทั้งนี้ยังไม่รวมค่ารักษาพยาบาลของสุนัขที่เลี้ยงไว้

...พี่ไม่ได้แบ่งเงินชัดเจน พี่จะใช้ไปด้วยกันกับหมาเลย ค่าใช้จ่ายหลักๆ ของพี่มีค่าอาหารเม็ด เดือนละ 2,000 บาท ค่าข้าวสาร เดือนละ 100 โล เดือนนึงก็สองหมื่นกว่าบาท... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2562)

ในขณะที่พี่หรั่งงามที่ทำงานประจำ แต่ไม่ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนของสุนัข แต่ละเดือน เธอทำงานได้เงินเดือน 15,000 - 16,000 บาท สามีมของเธอมียอดเงินเดือน 20,000 กว่าบาท แต่เธอมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง ทั้งหนี้สิน ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำมันรถ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวในชีวิตประจำวันของเธอ และที่สำคัญค่าเลี้ยงดูสุนัขที่สูงพอสมควร แต่เธอก็ทุ่มเทให้กับสุนัข เธอมองว่าถ้าไม่มีหนี้สิน เธอสามารถเลี้ยงสุนัขได้สบาย ตอนนี้อาจจะเดือดร้อนด้านการเงินบ้างในบางเดือน แต่เธอก็อยู่ได้

...เงินเดือนออกพี่ไม่ได้แบ่งเงิน เงินทุกบาททุกสตางค์เอามาลงให้หมา ให้หมากินเนื้อไก่ ไม่ให้หมากินกระดูก แต่นานๆ ทีพี่จะให้กินโครงไก่บ้าง เดือนนึงค่าอาหารหมาก็หลายบาท หรือประมาณ 250 บาทต่อวัน ค่ายาการรักษาหมาต่างหากนะ ยังมีค่าเช่าบ้าน หนี้สินพี่อีก... (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

การที่พี่หรั่งงามไม่ได้จัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับสุนัข แม้เธอจะมีเงินเดือนประจำ เหมือนอย่างเช่นกรณีศึกษาคนอื่นๆ ที่มีรายได้ประจำ อาจเนื่องด้วยรายได้ที่เธอได้รับเป็นเงินจำนวนไม่มาก โดยเฉพาะเมื่อต้องหักไปจ่ายหนี้สิน ค่าเช่าบ้าน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่นๆ แต่เธอก็ยังดูแลสุนัขโดยให้กินอาหารที่มีคุณภาพ เพราะเธอมองว่าสุนัขเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวเธอ “เงินทุกอย่างเอามาลงให้หมา หมาก็เหมือนลูกพี่ พี่รักเขาเหมือนลูก พูดได้ว่ารักยิ่งกว่าลูกอีก... พี่ให้กินเนื้อไก่ ไม่ให้กินกระดูก” (พี่หรั่งงาม, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2562)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มคนเลี้ยงสุนัขจรจัดที่ทำงานประจำส่วนใหญ่มีการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจากพวกเขารู้ว่าแต่ละเดือนมีรายรับจำนวนเท่าไร และมีการวางแผนการใช้จ่าย

แบบคร่าวๆ ด้วย เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับสุนัขนั้นค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามแม้ว่าพวกเธอจะจัดสรรงบประมาณแล้วนั้น แต่ในบางเดือนพวกเธอก็ไม่พอใช้ จึงแก้ปัญหาโดยการยืมคนรู้จักบ้าง ใช้การผ่อนจ่ายค่ารักษาพยาบาลสุนัขบ้าง เป็นต้น ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งไม่ได้มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณในการเลี้ยงสุนัขไว้ เนื่องจากพวกเธอมีรายได้ที่ไม่แน่นอน เป็นอาชีพที่หาเช้ากินค่ำ จึงไม่ได้จัดสรรแยกเงินเพื่อค่าใช้จ่ายต่างๆ แต่มีการใช้จ่ายเรื่องส่วนตัวไปพร้อมๆ ค่าใช้จ่ายของสุนัขของพวกเธอ

นอกจากกลุ่มที่มีรายได้ประจำแล้ว ก็ยังมีกรณีศึกษาที่ประกอบอาชีพอิสระ หรือรับจ้างอิสระ ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน อย่างกรณีของพี่กานดา ซึ่งรายได้หลักของเธอนั้นมาจากการขายกล้วยเดี่ยว แต่บางช่วงเธอต้องหยุดขายเนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝน คนไม่ค่อยออกมาซื้อกล้วยเดี่ยว จึงทำให้เธอต้องหาอาชีพเสริม คือ ปลูกผัก ปลูกเห็ดนางฟ้า ถั่วงอก และยังทำน้ำพริกเห็ดขายอีกด้วย เธอขายกิโกรัมละ 350 บาท แต่ถ้าบรรจุใส่กระปุก กระปุกเล็กขายราคา 35 บาท และกระปุกใหญ่ขาย 100 บาท ส่วนเห็ดสด ขายกิโกรัมละ 70 บาท เพื่อให้เธอมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุนัขทั้ง 21 ตัวของเธอ ให้สุนัขได้กินอิ่ม มีที่นอนอุ่นๆ มีความพร้อมในเรื่องของค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ ประกอบกับการที่สุนัขที่เธอเลี้ยงไว้นั้นส่วนใหญ่เป็นสุนัขที่พิการทางร่างกายและพิการทางสมอง จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงค่อนข้างสูง บ่อยครั้งที่เธอจำเป็นต้องค้างค่ารักษาพยาบาลของสุนัข แต่เมื่อเธอมีเงิน เธอจะรีบนำไปชำระค่ารักษาพยาบาลทันที ซึ่งเธอจะแบ่งชำระเป็นงวดๆ ตามที่เธอได้ตกลงกับหมอเอาไว้ พี่กานดาเล่าว่า

...หากเดือนไหนเด็ก ๆ ที่บ้านป่วย ก็จะต้องค้างหมอไว้ก่อน แล้วค่อยเอาเงินไปจ่ายส่วนที่เหลือ บางทีก็ต้องไปกู้เงินเพื่อเอามาใช้จ่ายในครอบครัว เพราะมันไม่พอจริงๆ ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ไหนจะค่าอุปกรณ์ของหมาพิการ ของพื้ทั้งพิการทางร่างกายและพิการทางสมอง พี่ก็ต้องดิ้นรนทุกวัน เพื่อให้หมาพื้ได้กินอิ่ม... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2562)

จากการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่ทั้งทำงานประจำและประกอบอาชีพอิสระหรือรับจ้างอิสระค่อนข้างมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุนัข ไม่ว่าจะเป็นค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์จำเป็นสำหรับสุนัข ค่าฉีดยาวัคซีน ค่ารักษาต่างๆ เหล่านี้ค่อนข้างสูง ส่งผลให้ในบางเดือนกรณีศึกษาเหล่านั้นจึงขาดสภาพคล่องทางการเงิน รวมถึงค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน อาทิ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าหนี้สิน ค่ารักษาพยาบาลของตนเอง ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำมันรถ ฯลฯ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้ กรณีศึกษาเหล่านั้นจำเป็นต้องยืมเงินจากคนรู้จักหรือขอผ่อนชำระค่ารักษาพยาบาลกับสถานพยาบาลสัตว์อยู่บ่อยครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม พวกเธอก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ และยินดีที่จะเลี้ยงสุนัขเหล่านี้ต่อไป

5.6 วันที่ต้องไปต่างจังหวัดของคนเลี้ยงสุนัข

โดยทั่วไป เรามักมีภาพว่า คนเลี้ยงสุนัขหลายคนมักกังวลที่จะต้องทิ้งสุนัขไว้ที่บ้านเพียงลำพังและปฏิเสธการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัดเพราะเป็นห่วงสุนัข โดยเฉพาะการไปแบบค้างคืน ผู้ศึกษาต้องการสำรวจว่า กรณีศึกษามีมุมมองและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างไร พวกเธอมีโอกาสดำเนินการต่างจังหวัดที่ไหนบ้างหรือไม่ หรือหลังจากที่เลี้ยงสุนัขแล้วนั้น การไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัดของพวกเธอเปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร

จากประสบการณ์ของกรณีศึกษาคนเลี้ยงสุนัขจรจัด พบว่าการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัดของคนเลี้ยงสุนัขมีความหลากหลาย กรณีศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งเลือกที่จะไม่ไปเที่ยวต่างจังหวัดหรือการไปทำธุระต่างจังหวัด เพราะเป็นห่วงสุนัขที่พวกเธอเลี้ยงไว้

ป้าสาวเป็นคนหนึ่งที่บอกชัดเจนว่า ไม่ต้องการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัด (ค้างคืน) ยกเว้นหากต้องไปทำธุระที่จำเป็น เธอจะพยายามจัดการการเดินทางให้เสร็จสิ้นภายใน 1 วัน ไปเช้าเย็นกลับ และจะต้องไปหลังจากทำกิจวัตรยามเช้าที่เกี่ยวข้องกับสุนัขเสร็จเสียก่อน และต้องกลับมาให้ทันกิจวัตรตอนเย็น แต่ถ้าคาดการณ์แล้วว่าไม่ทัน ก็เลือกที่จะไม่ไป เพราะเธอกลัวว่าสุนัขที่เธอเลี้ยงจะรอ เธอเล่าว่าเธอไม่ได้ไปเที่ยวต่างจังหวัดมานานมากแล้ว ตั้งแต่รับเลี้ยงสุนัขเป็นต้นมา ซึ่งเธอเลี้ยงสุนัขมาตั้งแต่ พ.ศ. 2549 โดยเธอให้เหตุผลของการไม่ไปเที่ยวต่างจังหวัดว่า “ป้าสาวเป็นห่วงหมาที่ป้าสาวเลี้ยงไว้ และไม่คิดฝากหมาไว้กับเพื่อนบ้าน หรือจ้างคนมาเลี้ยงชั่วคราวแทนเลย กลัวว่าคนที่ฝากเลี้ยงชั่วคราว จะเลี้ยงไม่ดี และกลัวว่าหมาจะไม่กินข้าวที่คนอื่นเลี้ยง” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

ป้าสาวเล่าถึงประสบการณ์ครั้งหนึ่งที่เธอจำเป็นต้องไปเยี่ยมญาติที่ป่วยที่ต่างจังหวัด ด้วยความเป็นห่วงเรื่องอาหารการกินของสุนัข เธอจึงจ้างเพื่อนของเธอมาให้อาหารสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ 2 วัน ปรากฏว่ามีสุนัขของเธออยู่ 1 ตัวไม่ยอมกินข้าวเลย ผ่านไป 2 มื้อก็ยังไม่กิน เธอกังวลใจมาก แต่ยังกลับไม่ได้ จึงให้เพื่อนของเธอเอาอาหารไว้ให้สุนัขก่อน เผื่อว่าสุนัขของเธอจะยอมกินอาหาร แต่ก็ไม่เป็นผล จนในที่สุดถึงวันที่เธอเดินทางกลับ และนำอาหารมาเลี้ยงสุนัขเอง ปรากฏว่าสุนัขของเธอรีบกินอย่างรวดเร็ว เหตุการณ์ในวันนั้นทำให้เธอไม่อยากไปไหนไกลๆ อีกเลย

ประสบการณ์ของป้าสาว ชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขสำคัญของการเปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัดของเธอที่ขึ้นอยู่กับความกังวลเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข แต่ลำพังแค่การเลี้ยงสุนัขที่บ้านไม่ได้เป็นเงื่อนไขเดียวที่จำกัดการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระนอกบ้านที่ต้องค้างคืนนอกบ้าน จำนวนสุนัขที่เลี้ยงก็เป็นเงื่อนไขสำคัญ กล่าวคือการพาสุนัขหลายตัวออกไปนอกบ้านพร้อมกันเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก รวมทั้งการมีภาระในการให้อาหารให้น้ำสุนัขจรจัดนอกบ้านที่อยู่ใน “สังกัด” ก็เป็นอีกเงื่อนไขที่ยับยั้งการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระที่ทำให้กระทบต่อกิจวัตรประจำวันที่คนเลี้ยงมีต่อสุนัข โดยเฉพาะ

เรื่องอาหาร ดังที่ป้าสาวเสริมในตอนหลังว่า “การไปเที่ยวของป้าสาวเปลี่ยนไป เมื่อก่อนเลี้ยงแค่มื้อก็ตัว สามารถเอาขึ้นรถไปเที่ยวด้วยได้ แต่ตอนนี้เลี้ยงหลายตัว ไหนจะสุนัขที่ให้ข้าวให้น้ำข้างถนนอีก ไม่เลี้ยงมันก็จะคอย” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

ส่วนพี่กานดานั้น พูดในทำนองว่าเธออยากไปเที่ยวหรือไปทำธุระต่างจังหวัด แต่ไม่ค่อยมีเวลาไป เธอบอกว่า “อยากไปเที่ยวมากๆ แต่เวลาไปเที่ยวก็เป็นห่วงเด็กๆ (สุนัข: ผู้ศึกษา) ถ้าไปก็ต้องรีบไปรีบกลับ หรือไปเท่าที่จำเป็นเท่านั้น” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563) อย่างไรก็ตาม เธอเล่าว่าล่าสุดเมื่อหลายเดือนก่อน เธอมีโอกาสดูหนังที่ลพบุรีกับญาติๆ โดยไปแบบไปเช้าเย็นกลับ เธอมองว่าเป็นการไปเที่ยวที่มีค่ามาก เพราะนานแล้วที่เธอไม่ได้ไปเที่ยวแบบนี้ โดยพี่กานดา ยังคงกิจกรรมของสุนัขไว้เช่นเดิม เธอออกเดินทางไปเที่ยวหลังจากที่ทำภารกิจในส่วนของสุนัขเสร็จเสียก่อน และเธอก็จะคาดการณ์เวลากลับไว้ โดยให้มาถึงบ้านช่วงเย็นหรือถึงบ้านไม่ค่ำ เพราะหากถึงบ้านค่าสุนัขจะโดนยุงกัด และหิวข้าวนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม โอกาสหรือข้อจำกัดในการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัดอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าเลี้ยงสุนัขเพียงอย่างเดียว กรณีศึกษาอย่างเช่นพี่หงษ์งามยังอ้างอิงถึงเงื่อนไขเชิงเศรษฐกิจที่จำกัดการไปเที่ยวของเธอ เธอเล่าว่า เธอจำเป็นต้องทำงานหารายได้ทุกวัน เพื่อให้พอสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับครอบครัว และค่าใช้จ่ายสำหรับสุนัข เธอยังมีหนี้สินอื่นๆ อีกด้วย รวมทั้งเธอยังมองว่าการไปเที่ยวแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่สูง หากเอาเงินไปเที่ยวก็จะไม่พอเลี้ยงสุนัขและครอบครัว

...พี่แทบไม่มีโอกาสได้ไปเที่ยวเลย พี่ต้องทำงานทุกวัน อีกอย่างพี่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ทั้งค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าใช้จ่ายของสุนัข และการไปเที่ยวแต่ละครั้งมันมีค่าใช้จ่ายสูง หากไปเที่ยว เงินก็จะไม่พอเลี้ยงสุนัขและครอบครัว...อยากไปเที่ยวแต่ไปไม่ได้เลย คุณภาพชีวิตพี่ไม่ค่อยดี เดือนหนึ่งเงินไม่ค่อยพอใช้ อยากไปเที่ยวแต่ไม่ได้ เพราะไม่มีเวลา ต้องทำงานหาเงิน และต้องดูแลสุนัข สุนัขรอกินข้าว พี่มีสุนัขต้องดูแล... (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

ขณะที่กรณีศึกษาอีก 2 คน ได้แก่ พี่อ้อ และน้องหวาน ค่อนข้างมีอิสระและโอกาสในการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัด เนื่องจากมีคนดูแลสุนัขให้ในขณะที่พวกเธอไม่อยู่บ้าน แต่อาจจะด้วยพวกเธอมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีในเชิงเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาคนอื่นๆ โดยพี่อ้อเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

...เมื่อก่อนพี่มักจะไปเที่ยวต่างประเทศอยู่บ่อยๆ และมักจะไปเป็นสัปดาห์ เนื่องจากตอนนั้นพี่มีคุณยายคอยดูแลสุนัขของพี่ให้ แต่ตอนนี้คุณยายไม่อยู่แล้ว คุณยายเสียไปแล้ว พี่จึงไม่ค่อยอยากไปไหนไกลหรือนานๆ แต่ก็มีไปบ้าง เพราะมีพี่เลี้ยงคอยดูแลสุนัขให้

และบ้านพี่ยังติดกล้องวงจรปิดไว้ เพื่อจะได้ตรวจสอบความเป็นอยู่ของสุนัขได้ตลอดเวลา แต่เดี๋ยวนี้พี่ก็ไปต่างประเทศบ้างนะ เพราะพี่ฝากพี่เลี้ยงดูแลสุนัขแทนพี่ได้ แต่จะเลือกไปแบบไม่นาน ไม่นเกิน 2 อาทิตย์ ส่วนหนึ่งพี่ติดสุนัข คิดถึงสุนัขมาก... (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562)

กรณีของพี่อ้อ เนื่องด้วยเธอมีพี่เลี้ยงคอยดูแลบ้านและดูแลสุนัขของเธอทุกวัน ด้วยความที่เธอทำงานประจำ 5 วันต่อสัปดาห์ เธอมองว่าพี่เลี้ยงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะมาช่วยเธอดูแลสุนัขในระหว่างที่เธอไปทำงาน หรือไปเที่ยวต่างประเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้กับเธอเอง เพราะเธอไม่ต้องห่วงหรือคอยพะวงว่าสุนัขของเธอจะเป็นอย่างไร จะหิวไหม อาหารที่เฒ่าหมาดหรือยัง อีกทั้งเธอยังติดกล้องวงจรปิดไว้ตามจุดต่างๆ ของบ้านไว้สำหรับตรวจตราความเรียบร้อยของบ้าน รวมถึงดูแลความเรียบร้อยของสุนัขด้วย ว่าสุนัขของเธอนั้นทำอะไร เธอก็สามารถมองเห็นและคุยกับสุนัขได้ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือไอแพด ทำให้คนเลี้ยงสุนัขอย่างเธอสามารถติดตามพฤติกรรมของสุนัขได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ทำงาน ห้างสรรพสินค้า หรือในขณะที่ไปเที่ยว เธอก็ยังรู้สึกว่าได้ดูแลสุนัขที่เธอเลี้ยงอยู่เสมอ

ในส่วนของน้องหวาน ที่เธอค่อนข้างมีอิสระและโอกาสในการไปเที่ยวหรือการไปทำธุระต่างจังหวัด เนื่องจากคุณพ่อคุณแม่ของเธอสามารถและเต็มใจที่จะดูแลสุนัขให้ในขณะที่เธอไม่อยู่บ้าน จึงทำให้เธอสามารถออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านได้ น้องหวานบอกว่า “ไปเที่ยวได้ เพราะว่าพ่อและแม่เกษียณอายุราชการหมดแล้ว สามารถเลี้ยงแทนเราได้” (น้องหวาน, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2562)

5.7 วันที่สุนัขสร้างปัญหากับเพื่อนบ้าน

การนำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ที่บ้านของตนเองเป็นจำนวนมากนั้น อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและเพื่อนบ้านหรือละแวกบ้านได้ โดยเฉพาะบ้านที่ไม่มีพื้นที่บริเวณรอบบ้านที่กว้าง หรือบ้านที่อยู่ติดกับรั้วของเพื่อนบ้าน ปัญหาดังกล่าวอาจมาจากการที่สุนัขส่งเสียงดังรบกวน กลิ่นเหม็นจากการปล่อยสิ่งปฏิกูลของสุนัข การไล่กัดผู้คนตามท้องถนน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุนัขจรจัดนั้นอาจจะพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดกับเพื่อนบ้านหรือคนภายในชุมชน ซึ่งท้ายที่สุดส่งผลให้การเลี้ยงสุนัขเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น หรือเกิดความยากลำบากในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้ที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้

อย่างกรณีของน้องเบียร์ เล่าว่า เธอมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้านอยู่บ่อยครั้ง และไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ โดยเธออธิบายให้ฟังว่า

...คนข้างบ้านเพิ่งมาอยู่ใหม่ค่ะ ซึ่งเปียร์อยู่มาก่อนนานแล้ว เขาไม่ค่อยชอบหมาเท่าไร เขาชอบเอาก้อนหินขว้างปาหมาแมวเวลาเดินผ่านหน้าบ้าน ไม่ใช่แค่หมาของเปียร์อย่างเดียว นะคะ หมาของคนอื่นก็เคยโดนเหมือนกัน แต่เปียร์แก้ปัญหาโดยการเอามาขังกรงค่ะ และจะปล่อยออกมาเดินเป็นเวลา ไม่อยากให้หมาเครียดค่ะ... (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

ผู้ศึกษาจึงถามต่อไปว่า “แล้วน้องเปียร์เคยไปเจรจากับเพื่อนบ้านบ้านใหม่คะ” เธอตอบว่า เธอเคยไปเจรจากับเพื่อนบ้านเพื่อที่จะหาทางออกร่วมกัน โดยเธอยื่นข้อเสนอไปว่า เธอจะเลี้ยงระบบปิด และกันคอกสุนัขชัดเจน แต่เรื่องเสียงเห่ารบกวนเพื่อนบ้านนั้น เธอห้ามไม่ได้จริงๆ แต่จะพยายามลดเสียงสุนัขลง โดยเธออาจจะต้องเลี้ยงสุนัขในตัวบ้าน แต่การเจรจาดังกล่าวกลับไม่เป็นผล เนื่องจากเพื่อนบ้านของเธอไม่ชอบสุนัขเอาเสียเลยและต้องการที่จะให้เธอเลิกเลี้ยงสุนัข นอกจากนี้เพื่อนบ้านคนดังกล่าวยังส่งเรื่องร้องเรียนไปยังผู้ใหญ่บ้านว่าสุนัขที่บ้านของเธอส่งเสียงรบกวนอีกด้วย ทางเจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจสอบและเจรจา แต่เธอก็เสนอทางออกเช่นเดิมว่าจะจำกัดบริเวณสุนัขโดยเลี้ยงในตัวบ้านเพื่อลดเสียงลง และจะปล่อยสุนัขออกมาเดินเล่นเป็นเวลา แต่เสียงเห่านั้นเธอห้ามไม่ได้จริงๆ เนื่องจากโดยปกติ เมื่อสุนัขได้ยินเสียงหรือเห็นอะไรก็จะเห่าเป็นอันดับแรก ทางเจ้าหน้าที่ก็เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามเจรจา เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่กลับไป เพื่อนบ้านพูดกลับมาว่า “หมาแมวเป็นพ่อเป็นแม่หรือถึงเสียงมากมายขนาดนี้ เปิดเป็นโรงแรมเลยมัยห่อจะได้เลี้ยงสะดวก” (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562) จนทุกวันนี้ เพื่อนบ้านก็ยังคงไม่พอใจและต่อว่าเธออยู่เป็นประจำ เธอไม่รู้จะทำอะไร จึงทำให้ในปัจจุบันเธอและเพื่อนบ้านเลือกที่จะไม่สนทนาระหว่างกัน เพื่อลดการปะทะกัน

ประสบการณ์ข้างต้นไม่แตกต่างจากกรณีของป้าสาว ที่มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้านเช่นกัน โดยกรณีของป้าสาวนั้นเกิดจากประเด็นเรื่องความสะอาด กล่าวคือ เหตุการณ์เริ่มต้นเกิดจากการที่สุนัขของป้าสาวออกไปปัสสาวะอุจจาระบริเวณถนนในหมู่บ้าน ส่งผลให้เพื่อนบ้านไม่พอใจ จึงตะโกนต่อว่าป้าสาวอยู่บ่อยครั้ง แต่ป้าสาวก็ได้ทำการเจรจาและปรับพฤติกรรมโดยการพาสุนัขออกไปวิ่งเป็นเวลา และเก็บอุจจาระทันทีที่สุนัขของเธอปลดทุกข์ แต่ป้าสาวก็มองว่าเพื่อนบ้านก็ยังคงไม่พอใจ อาจเพราะไม่ชอบสุนัขเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้คุยกันไม่รู้เรื่อง ส่งผลให้ทั้งป้าสาวและเพื่อนบ้านไม่คุยกันหลังจากนั้นเป็นต้นมา

ขณะที่พี่หรั่งถาม เล่าให้ฟังว่า สุนัขของเธอไปคาบรองเท้าคู่ละหลายพันของเพื่อนบ้าน มากัดจนรองเท้าขาด แต่เพื่อนบ้านมาบอกเฉยๆ ไม่ได้ว่าอะไร เธอบอกว่าสาเหตุที่เพื่อนบ้านไม่ว่าอะไรนั้นอาจเป็นเพราะว่า ที่ผ่านมามีเธอเคยช่วยเหลือเพื่อนบ้านมาก่อน อยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีอะไรก็แบ่งปันกัน จึงทำให้ไม่มีปัญหาระหว่างกัน เธอยังเล่าถึงอีกเหตุการณ์ที่ “คุณนายตาหวาน” สุนัขของ

เธออีกตัวไปกัดไก่อของเพื่อนบ้านอีกคนตาย หลังจากนั้นเธอจึงแก้ปัญหาโดยการล้อมรั้วสังกะสีรอบบ้านสูงประมาณ 2 เมตร เพื่อป้องกันสุนัขไม่ให้ออกไปสร้างความวุ่นวายให้กับเพื่อนบ้านอีก แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมี “เจ้ารถไฟ” สุนัขตัวหนึ่งที่กระโดดข้ามรั้วสูงๆ ได้ เธอจึงแก้ปัญหาต่อโดยการจับสุนัขตัวดังกล่าวลามาโซ่ไว้ในช่วงที่เธอไม่อยู่บ้าน และจะปล่อยเฉพาะช่วงกลางคืนและช่วงที่เธออยู่บ้านเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า ปัญหาความไม่ลงรอยกับเพื่อนบ้านอันเนื่องมาจากการเลี้ยงสุนัข มีส่วนทำให้การเลี้ยงสุนัขของภริณีศึกษาไม่ราบรื่นอยู่บ้าง ความไม่ชอบสุนัขโดยพื้นฐานของเพื่อนบ้านหรือการที่สุนัขสร้างความเดือนร้อนให้แก่เพื่อนบ้าน จึงเป็นที่มาของปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพวกเธอและเพื่อนบ้าน ภริณีศึกษารับรู้ถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาดังกล่าว และพยายามหาทางประนีประนอมและจัดการแก้ไข เช่น อย่างกรณีของป้าสาวที่พยายามปรับพฤติกรรมของเธอเองโดยการพาสุนัขออกไปวิ่งเป็นเวลา และเก็บอุจจาระทันทีที่สุนัขของเธอขับถ่าย หรือกรณีของน้องเบียร์ที่สร้างคอกเลี้ยงสุนัข และเลี้ยงสุนัขในบริเวณตัวบ้านเพื่อแก้ปัญหาเรื่องเสียงของสุนัขดังรบกวน อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าวิธีการดังกล่าวก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้มากนัก ความบาดหมางยังคงเกิดขึ้น สิ่งที่พวกเธอเลือกทำก็คือ พยายามดูแลสุนัขของตนเองให้มากที่สุด ไม่ให้สร้างปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้น รวมถึงหลีกเลี่ยงการพูดคุยหรือเผชิญหน้า

ประสบการณ์ของพี่หรั่งงามสะท้อนประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม ขณะที่เธอพยายามจัดการปัญหาการที่สุนัขของเธอ “หนีออกจากบ้าน” และไปสร้างความเดือนร้อนให้แก่เพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการไปกัดรองเท้า หรือไก่อของเพื่อนบ้าน โดยการสร้างรั้วบ้านหรือการลามาโซ่สุนัขเพื่อไม่ให้สุนัขออกไปสร้างความเสียหายขณะที่เธอไม่อยู่บ้าน แต่ด้วยความสัมพันธ์อันดีระหว่างเธอและเพื่อนบ้านที่มีอยู่ก่อนแล้ว ดูเหมือนจะทำให้ปัญหาที่สุนัขสร้างขึ้นเป็นเรื่องที่ “ยอมรับได้” และเปิดโอกาสให้พี่หรั่งงามพยายามจัดการแก้ไขปัญหาที่สุนัขของตนสร้างขึ้น ซึ่งสุดท้ายส่งผลให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไปได้ด้วยดี

5.8 สรุปท้ายบท : โลกที่ประกอบด้วยกิจวัตรประจำวัน และสถานการณ์ปัญหา

ประสบการณ์ของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดสะท้อนให้เห็นว่า ภายในโลกชีวิตประจำวันของพวกเธอประกอบด้วยส่วนที่เป็นกิจวัตรประจำวันในการให้การดูแลสุนัขจรจัดที่พวกเธอรับมาเลี้ยงที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหาร ให้น้ำ ให้น้ำยา รวมถึงการจัดการเรื่องการนอน การทำความสะอาดสุนัข การทำความสะอาดบ้านอันเป็นที่อยู่ร่วมกันของทุกคนเลี้ยงสุนัข ครอบครัว และสุนัขรับเลี้ยง ตลอดจนการให้อาหาร ให้น้ำ และการดูแลอื่นๆ แก่สุนัขจรจัดนอกบ้านสำหรับภริณีศึกษาบางคน กิจวัตรประจำวันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุนัขเหล่านี้ถูกประสานเข้ากับกิจวัตรในการทำงานหาเลี้ยงชีพของพวก

เธอ กลายเป็นวิถีชีวิตในแต่ละวัน ในกรณีที่คนเลี้ยงสุนัขทำงานประจำที่มีเวลาการทำงานที่แน่นอน พวกเธอจะจัดการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สุนัขได้อิมท้อง มีน้ำกินดื่บกระหาย ได้รับยามีที่นอนที่สะอาด และร่างกายที่สะอาดเท่าที่เวลาจะเอื้ออำนวยก่อนไปทำงานในตอนเช้า พวกเธอทำงานตลอดวัน และกลับมาปฏิบัติภารกิจการดูแลสุนัขหลังเลิกงานอีกครั้งในตอนเย็น ให้สุนัขได้กินข้าว กินน้ำ ไปจนถึงการนำสุนัขเข้านอน และเข้านอนรุ่งขึ้นก็ทำกิจวัตรประจำวันเหล่านี้อีกครั้ง ขณะที่คนเลี้ยงสุนัขที่ทำงานรับจ้างอิสระหรือขายของในตอนเย็น ชีวิตประจำวันของพวกเธออาจจะมีสุนัขเข้ามาเกี่ยวข้องในแต่ละวันยาวนานขึ้น และหลายครั้งที่สุนัขได้ก้าวมาอยู่ในโลกของการทำงานของเธอด้วย และเช่นเดียวกัน กิจวัตรประจำวันพื้นฐานในเรื่องการกินการอยู่ของสุนัขเป็นสิ่งที่พวกเธอให้การดูแล กิจกรรมประจำวันเหล่านี้ มักถูกดำเนินไปอย่างเป็นกิจวัตร ตั้งแต่เช้าจนค่ำ และขึ้นวันใหม่ ซึ่งอาจเป็นความเคยชินที่คนเลี้ยงทำ โดยไม่ได้ตระหนักคิดมากนัก

อย่างไรก็ตาม กิจวัตรประจำวันที่ดำเนินไปนี้ ในบางครั้งอาจถูกสอแทรกด้วยสถานการณ์พิเศษ ที่อาจจะเรียกร้องให้คนเลี้ยงคำนึงถึงวิธีการจัดการในรูปแบบที่ต่างออกไปจากวันทั่วไป เช่น ในวันที่นำสุนัขจรจัดตัวใหม่เข้าบ้าน พวกเธอจำเป็นต้องหาที่ทางให้สุนัขตัวใหม่อยู่ และต้องแน่ใจว่าสุนัขตัวใหม่นี้จะได้รับการต้อนรับที่ดีและอยู่ด้วยกันได้กับสุนัขที่อยู่แต่เดิม หรือเมื่อถึงกำหนดฉีดวัคซีนให้แก่สุนัข ในวันนั้นพวกเธอต้องจัดการให้สุนัขของพวกเธอได้เจอแพทย์ โดยอาจพาแพทย์มาฉีดวัคซีนให้สุนัขที่บ้านหรือตามแหล่งที่สุนัขจรจัดนอกบ้านที่อยู่ใน “สังกัด” ของพวกเธออยู่อาศัย หรือกรณีฉุกเฉินที่สุนัขเจ็บป่วยต้องการการรักษาอย่างเร่งด่วน พวกเธอจำเป็นต้องจัดการให้สุนัขเหล่านั้นถึงมือแพทย์ที่เชื่อถือได้อย่างเร็วที่สุด หรือในวันที่สถานการณ์ทางการเงินมีปัญหา การคิดหาทางออกด้วยวิธีการต่างๆ จึงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการหยิบยืมจากลูกหลาน เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือการดิ้นเงิน และขอผ่อนจ่ายค่ารักษาพยาบาลสุนัขกับทางสถานพยาบาลสัตว์ เป็นต้น สถานการณ์พิเศษอื่นๆ ยังรวมถึงวันที่พวกเธอจำเป็นต้องการไปต่างจังหวัด แม้ว่าโดยทั่วไปพวกเธอพยายามจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าว แต่หากเลี่ยงไม่ได้ พวกเธอก็จะพยายามวางแผนและจัดการสิ่งต่างๆ เพื่อให้กระทบกับกิจวัตรประจำวันของสุนัขน้อยที่สุด เช่น การให้ข้าวให้น้ำสุนัขในตอนเช้าให้เสร็จก่อนออกเดินทาง และรีบกลับมาให้ทานมื้ออาหารเย็นของสุนัขหรือไม่คำนึงไปที่จะทำให้สุนัขอยู่นอกบ้านและโดนยุงกัด ตลอดจนสถานการณ์ปัญหากับเพื่อนบ้านหรือละแวกบ้านอันเนื่องมาจากการนำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของพวกเธอ คนเลี้ยงบางคนสามารถจัดการปัญหาบางสถานการณ์ได้อย่างราบรื่น ขณะที่บางคนไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพวกเธอและเพื่อนบ้านยังคงดำรงอยู่มาถึงปัจจุบัน

ประสบการณ์การให้การดูแลสุนัขจรจัดทั้งในส่วนที่เป็นกิจวัตรประจำวันและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ได้ประกอบกันเข้าเป็นโลกที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดสร้างขึ้น ใช้ชีวิตอยู่ภายใน และปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 6

ความหมายใหม่ต่อสุนัขรับเลี้ยง และมุมมองต่ออนาคต

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้ตรวจสอบเกี่ยวกับมุมมองและความหมายที่คนเลี้ยงมีต่อสุนัขจรจัดที่พวกเขารับมาเลี้ยงที่บ้าน ว่าจากประสบการณ์การให้การดูแลสุนัขและการใช้ชีวิตร่วมกันของผู้เลี้ยงและสุนัข ทำให้พวกเขามีมุมมองต่อสุนัขและชีวิตของพวกเขาอย่างไร โดยสนใจว่าพวกเขามองชีวิตในอนาคตของสุนัขและพวกเขาอย่างไร สุนัขยังคงอยู่ในสภาพอนาคตของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร พวกเขาวางแผนที่จะทำอะไรกับสุนัขที่เลี้ยงอยู่หรือไม่ อย่างไร และคิดอย่างไรกับการให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดตัวใหม่ ควรหยุดเท่านั้นหรือช่วยต่อไป?

6.1 สุนัขไม่ใช่แค่สุนัข

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอมุมมอง ความหมายของสุนัขจรจัดที่พวกเขาให้ความช่วยเหลือโดยการนำมาเลี้ยงที่บ้านจากสายตาของคนเลี้ยง ว่าพวกเขามองสุนัขจรจัดเหล่านี้อย่างไร หลังจากมีประสบการณ์การอยู่ร่วมกันนับตั้งแต่วันที่รับสุนัขจรจัดเข้าบ้านจนมาถึงปัจจุบัน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดนอกบ้านสำหรับกรณีศึกษาบางคน ผู้ศึกษาเชื่อว่า มุมมองเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการก่อรูปโลกและชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัด

มุมมองต่อสุนัขจรจัดที่กรณีศึกษาทุกคนมีร่วมกันคือ การมองว่าสุนัขจรจัดเป็นเสมือน “ลูกหลาน” ที่พวกเขารู้สึกรักและผูกพันต่อสุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ โดยความรักดังกล่าวสะท้อนผ่านการพยายามให้การดูแลสุนัขเป็นอย่างดี ทั้งเรื่องอาหารการกิน การนอน และการรักษายามเจ็บป่วย ดังคำบอกเล่าของป้าสาว ที่ว่า

...สุนัขที่ป้าสาวเลี้ยงเปรียบเสมือนลูก รักสุนัขมากกว่าลูกจริงๆ ของตนเองเสียอีก ป้าสาวรักสุนัขมากๆ รู้สึกผูกพันอย่างบอกไม่ถูก เห็นแล้วรู้สึกเหมือนลูกเหมือนหลาน ในทุกๆ วันป้ามีลูกๆ (สุนัขจรที่เก็บมาเลี้ยง: ผู้วิจัย) ที่ต้องดูแล พวกเขาบอกเราไม่ได้ว่าต้องการอะไร อยากกินอะไร ป้าสาวต้องเลี้ยงเขาให้ดีที่สุด กินอาหารดีๆ กินอึมนอนหลับสบายยุ่งไม่กั๊ด เปิดพัดลมให้นอนทั้งวัน สังเกตอาการถ้าเขาป่วย ป้าสาวจะพาไปหาหมอรักษา... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

พี่หงษ์งามเล่าถึงมุมมองต่อสุนัขจรจัดของเธอในลักษณะคล้ายคลึงกัน ว่า
 ...พี่รักสุนัขที่เลี้ยงไว้ทุกตัวเหมือนลูก รักสุนัขมากกว่าลูกเสียอีก. . .ลูกพี่ทำงานแล้ว
 สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้แล้ว มีความรู้ สามารถเอาความรู้ที่เรียนมาเลี้ยงตัวเองได้แล้ว
 พี่ไม่ต้องห่วงเขาแล้ว แต่สุนัขพวกนี้ต่างหากที่น่าเป็นห่วง เพราะไม่มีใครคอยช่วยเหลือ
 ไรที่พี่ ไม่มีที่อยู่ และที่สำคัญสุนัขพูดไม่ได้ พี่เลยช่วยเท่าที่พี่ช่วยได้...ช่วยมาแล้ว เลี้ยง
 เขาแล้ว พี่ก็รักเขาเหมือนลูกทุกตัว... (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

สิ่งที่น่าสนใจจากมุมมองต่อสุนัขจรจัดของทั้งป้าสาวและพี่หงษ์งาม ก็คือ นอกจากการ
 มองสุนัขจรจัดที่ตนเลี้ยงดูเหมือนลูก ที่พวกเธอรักและให้การดูแลเป็นอย่างดีแล้ว พวกเธอยังเปรียบ
 ความรักของเธอต่อสุนัขว่ามากกว่าความรักที่เธอมีต่อลูกของตนเอง ในแง่นี้ชี้ให้เห็นการเชื่อมโยงความ
 รักของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน สำหรับกรณีของป้าสาว เนื่องจากเธอ
 ใช้ชีวิตส่วนใหญ่กับสุนัขเพียงลำพัง ขณะที่ลูกๆ ของเธอไม่ได้อยู่ร่วมบ้านเดียวกัน ดังนั้นความรักและ
 ความผูกพันต่อสุนัขจรจัดของเธอจึงพัฒนาขึ้นจากการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตามลำพังเป็นส่วนใหญ่ และ
 อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เธอรู้สึกรักสุนัขเหมือนลูกหลาน หรืออาจจะมากกว่าลูกในแง่ของความใกล้ชิด
 สนทนสนมในชีวิตประจำวัน ในกรณีของพี่หงษ์งาม การเปรียบเทียบความรักต่อสุนัขกับลูกของเธอถูก
 โยงกับอารมณ์ความรู้สึกเป็นห่วง เธอกล่าวว่าเธอรักสุนัขมากกว่า เพราะสุนัขน่าเป็นห่วงมากกว่า
 เธอมองว่าเมื่อเปรียบเทียบกับลูกของเธอ สุนัขไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ขณะที่ลูกของเธอ
 สามารถดูแลตนเองได้จากการประกอบอาชีพโดยอาศัยความรู้ที่เรียนมา ความน่าเป็นห่วงต่อสุนัขยัง
 เกิดจากการมองว่าสุนัขพูดไม่ได้ สุนัขไม่สามารถบอกว่าคุณต้องการอะไร ดังที่พี่หงษ์งามพูดด้วยเสียง
 หนักแน่นว่า “ในสายตาคนอื่นอาจจะมองว่าหมาเป็นแค่หมา แต่สำหรับพี่ หมาไม่ใช่แค่หมาเลย
 เพราะเขาต่างก็มีความรู้สึก มีหัวใจ เพียงแต่พูดไม่ได้แค่นั้นเอง” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม
 2563) ซึ่งแง่มุมนี้ทั้งพี่หงษ์งามและป้าสาวมีมุมมองร่วมกัน

พี่กานดาทำให้เห็นเช่นเดียวกันว่า สุนัขจรจัดที่เธอเลี้ยงเปรียบเสมือนลูก เปรียบเสมือน
 สมาชิกในบ้าน และมองว่าสุนัขทุกตัวมีหัวใจ มีความรู้สึกไม่แตกต่างจากคน เพียงแต่พูดไม่ได้

...สุนัขทุกตัวมีหัวใจ มีความรู้สึกไม่ต่างจากคน เพียงแค่สุนัขพูดไม่ได้ เวลาเราหิว สุนัข
 เขาก็หิวเหมือนเรา เวลาที่เราได้รับบาดเจ็บ เราารู้สึกได้ถึงความเจ็บปวด สุนัขก็รู้สึก
 เช่นเดียวกัน แต่สุนัขเขาบอกใครไม่ได้ หาอาหารเองไม่ได้ ไปขอใครก็ไม่ได้ ทำได้เพียง
 นั่งมอง เจ็บปวดมากจนทนไม่ได้ก็ร้องโหยหวน. . .พี่ไม่เคยมองว่าสุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงเล
 แต่มองว่าสุนัขทุกตัวเป็นลูกของตัวเอง ใครจะมาว่าหรือมาทำร้ายสุนัขของพี่ไม่ได้เป็นอัน
 ขาด (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

สำหรับพี่กานดา นอกจากตัวเธอจะมองว่าสุนัขมีหัวใจ ไม่ใช่เพียงสัตว์เลี้ยง เป็นเสมือนลูกของเธอ เธอยังคาดหวังให้คนอื่นปฏิบัติต่อสุนัขของเธอในแนวทางเดียวกัน เธอเล่าถึงสถานการณ์ที่เธอพาสุนัขไปหาหมอ เธอมักจะกำชับกับทางโรงพยาบาลหรือหมอที่รักษาสุนัขทุกครั้งว่า สุนัขตัวที่พามารักษานั้นเป็นลูกของเธอ ไม่ใช่สุนัขจร พี่กานดาเล่าถึงประโยคที่คุยกับคุณหมอให้ฟังว่า “พี่บอกเขาว่าหมาเป็นลูกของพี่...หมาตัวนี้อะเห็นว่าเขาเป็นแค่หมาจรณะคะ หมานี้เป็นลูกของหนู หมอต้องรักษาอย่างดีที่สุดนะคะ...ค่ารักษาหนูยินดีจ่าย” พี่กานดาย้ำว่า “แม่หมาของพี่เป็นหมาพันธุ์พันธุ์ ไม่มีราคาอะไร แต่หมามีคุณค่าและสำคัญกับชีวิตของพี่มาก” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

พี่อ้อมมีมุมมองที่คล้ายคลึงกัน เธอรักสุนัขและเปรียบสุนัขเสมือนสมาชิกในครอบครัว และด้วยความที่เธอรับรู้ว่าคุณสุนัขพูดไม่ได้เหมือนคน จึงมีข้อจำกัดในการสื่อสาร เป็นเหตุให้เธอให้ความสนใจ ให้การดูแล และพยายามคิดถึง (คิดแทน) ความต้องการของสุนัข ดังเช่นเธอยกตัวอย่างกรณีที่คุณสุนัขไม่สบาย เธอและคนที่บ้านจะผลัดเปลี่ยนดูแลสุนัข รวมทั้งคิดว่าสุนัขน่าจะต้องการอยู่ที่บ้านมากกว่าที่โรงพยาบาล

...สำหรับพี่ เขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวพี่ เป็นสมาชิกในบ้าน ไม่ได้มองเป็นสัตว์เลี้ยง เขาพูดไม่ได้ เจ็บป่วยก็พูดไม่ได้ ที่บ้านสนใจหมามากกว่าคนด้วยซ้ำ เพราะเขาพูดไม่ได้เหมือนคน ช่วงที่หมาป่วย พี่และพี่เลี้ยงจะต้องเข้าเวรกันเฝ้าสุนัข อุ้มไปฉี่ รักษาอยู่บ้าน เขารักบ้าน เขาชอบอยู่บ้าน เขาอยากอยู่บ้าน เพราะถ้าป่วยแล้วเอาไปไว้ที่โรงพยาบาลเขาจะเครียด และอาการทรุดลง เพราะเขาไม่เข้าใจว่าเอาเขามาไว้ที่โรงพยาบาลทำไม... (พี่อ้อม, สัมภาษณ์, (18 กันยายน 2562)

การมองสุนัขที่เธอรับเลี้ยงเสมือนสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้พี่อ้อมให้การดูแล และปฏิบัติต่อสุนัขราวกับสุนัขเป็นคนๆ หนึ่งในครอบครัว เธอเล่าว่าเธอให้ความสำคัญกับการ “กินดีอยู่ดี” ของสุนัข (กินอาหารมีประโยชน์) มีการจัดห้องนอนสำหรับสุนัข (ทำความสะอาดห้องสุนัข) และวันหยุดพักผ่อนเสาร์อาทิตย์ของเธอ เธอมักเลือกที่จะใช้เวลาอยู่กับสุนัข เพราะเธอมองว่าวันจันทร์ถึงวันศุกร์เป็นวันทำงาน ทำให้เธอไม่มีเวลาหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับสุนัขได้อย่างเต็มที่ โดยกิจกรรมที่เธอมักทำกับสุนัขคือ การออกกำลังกายที่สนามหญ้าหน้าบ้าน การพาสุนัขไปเดินเล่น อาบน้ำให้สุนัข คุยกับสุนัข นอนเล่นกับสุนัขในบ้าน จนทำให้เธอมองว่าวันหยุดของเธอมีความหมาย เพราะมีสุนัข นอกจากนั้นพี่อ้อมและสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ ยังจัดงานครบรอบวันเกิดให้กับสุนัขที่เลี้ยงไว้ พร้อมกับการการถ่ายรูปและบันทึกวิดีโองานเลี้ยง กิจกรรม และพฤติกรรมต่างๆ ของสุนัข (ซึ่งวันที่ใช้ในการจัดงานครบรอบวันเกิดจะยึดตามวันที่พบกับสุนัขที่ช่วยเหลือมา)

ขณะที่น้องหวาน กล่าวถึงมุมมองต่อสุนัขในฐานะสมาชิกในครอบครัวเช่นเดียวกัน แต่สำหรับเธอ สุนัขที่เธอรับมาเลี้ยงนั้นมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่คลายเครียด คลายเหงา ส่วนเธอทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ให้แก่สุนัข ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ตอบแทนกันและกันในฐานะสมาชิกครอบครัวเดียวกัน น้องหวานเล่าถึงมุมมองของเธอ พร้อมเสียงหัวเราะในตอนท้าย

...เวลากลับบ้านมาก็เจอมัน ต้องไปคุยด้วย ต้องไปเล่นด้วย บางครั้งยุ่งๆ หรือ เครียดๆ ก็จะไปเล่นกับมัน เพราะมันทำให้คลายเครียด ทำให้หวานมีความสุข มีกำลังใจ ถ้าไม่มีมันก็คงจะรู้สึกเหงาๆ...ส่วนเวลามันป่วยหวานก็จะพาไปหาหมอ แต่ถ้าเป็นหนัก หวานจะไปเฝ้ามันที่โรงพยาบาลหรือคลินิก เฝ้าหมาเหมือนเฝ้าแม่... (น้องหวาน, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2562)

คำให้สัมภาษณ์ของน้องหวานสะท้อนนัยยะที่น่าสนใจบางประการ เธออ้างอิงถึงบทบาทของสุนัขที่มีต่อเธอ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาระหว่างผู้เลี้ยงและสุนัข สุนัขไม่ได้เป็นแค่เพียงฝ่ายพึ่งพิงมนุษย์ผู้เลี้ยงเท่านั้น แต่ผู้เลี้ยงก็พึ่งพาสุนัขในการตอบสนองทางด้านอารมณ์ความรู้สึก โดยแง่มุมนี้มักปรากฏอยู่ในคำบอกเล่าเกี่ยวกับมุมมอง ความรู้สึก และประสบการณ์ของกรณีศึกษาทุกคน เมื่อพวกเขาถูกถามถึงความรู้สึกที่มีต่อสุนัข หรือเมื่อผู้ศึกษาถามถึงประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้

...สุนัขสร้างความสุข” เป็นประสบการณ์ร่วมที่กรณีศึกษาทุกคนกล่าวถึง พวกเขาชี้ให้เห็นว่า การมีสุนัขในบ้านทำให้พวกเขารู้สึกผ่อนคลายสบายใจ สุนัขเป็นเสมือนเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมสุข ดังเช่นน้องเปียร์เล่าว่า “หมาในความหมายของเปียร์คือ เป็นทั้งเพื่อน พี่ น้อง เป็นทุกอย่างเลย เพราะเวลาหนูเศร้าใจ หมาก็อยู่ข้างๆ หนู เวลาหนูมีความสุข หมาก็มีความสุขไปกับหนูด้วย หนูคุยกับหมาได้ หมามันก็เหมือนรับรู้แหละ หมาทำให้หนูมีความสุข... (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2562)

สำหรับป้าสาว ความสุขที่ได้จากการมีสุนัขในบ้านที่เธออยู่เพียงลำพัง มีความหมายแก่ชีวิตของเธออย่างมาก เธอเล่าว่า

...หมาให้อะไรมากมาย หมาให้ความสุขทางใจ เป็นเพื่อนแก้เหงา ทำให้ได้หัวเราะ อยู่กับหมาแล้วไม่เครียดเลย หมาทำให้ไม่เป็นโรคซึมเศร้า เพราะป้าอยู่คนเดียว ไม่มีเพื่อนคุย แต่ยังมีหมาเป็นเพื่อนคุยทุกวัน...ป้ามีความสุขที่อย่างน้อยป้าก็มีความสำคัญกับหมาเหมือนกัน หมามันจะแสดงอาการดีใจเมื่อป้ากลับบ้าน ขอแค่นั่งเคียงรถ มันก็จะรีบพุ่งตัวมาหาอย่างรวดเร็ว มันจะกระดิกหางด้วยความดีใจอย่างสุดๆ หรือเวลาที่ป้าเครียด หมาก็จะมาอยู่ข้างๆ เอาคางมาวางไว้ที่ป้า วางไว้ที่ขา หรือบางครั้ง

ก็ขึ้นมานั่งบนตัก เหมือนเขารับรู้ถึงความรู้สึกของเราได้... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562)

ประสบการณ์ที่ป้าสาวเล่า สอดคล้องกับมุมมองที่ว่า สุนัขช่วยบำบัดจิตใจ หรือบำบัดสุขภาพจิตของบุคคลได้ ดังงานศึกษาของ (Topolski, Weaver, Martin, & McCoy, 2013, pp.253 - 263) ที่พบว่า ถึงแม้สุนัขจะพูดจาสื่อสารกับเราไม่ได้ แต่สุนัขสามารถรับรู้หรือสัมผัสถึงอารมณ์เศร้าของมนุษย์ได้ และวิธีปลอบใจเจ้าของให้คลายเศร้าของสุนัขก็คือการเข้ามาคลอเคลีย หรือเข้ามาเลียเพื่อปลอบใจให้ความอบอุ่น

สำหรับผู้เลี้ยงสุนัขที่อยู่อาศัยร่วมกับครอบครัวอย่างเช่นยายหยุด นอกจากสุนัขจะสร้างความสุขให้เธอแล้ว สุนัขยังสร้างความสุขให้คนอื่นๆ ในครอบครัวอีกด้วย ดังที่ผู้ศึกษาสังเกตระหว่างการสัมภาษณ์ยายหยุด ทั้งลูกชายและหลานๆ ของยายหยุดต่างเข้ามากอด หอม รวมถึงชี้หลังสุนัขด้วยความรักและสนิทสนมกัน ทุกคนที่อยู่ที่บ้านต่างก็มีความสุขและยิ้มที่เห็นความน่ารักของสุนัข ซึ่งภาพดังกล่าวเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ผู้ศึกษาเห็นบรรยากาศของความสุขที่สุนัข (เคย) จร สามารถตอบแทนผู้ที่ช่วยเหลือได้

นอกจากนี้ยายหยุดยังเล่าให้ผู้ศึกษาฟังอีกว่า “หมาที่เลี้ยงไว้มันใจดี มันไม่กัดใคร บางทีหลานยายเดินไปเหยียบมัน มันยังไม่กัดเลย เว้นแต่ตอนที่หมามันเจ็บ มันเคยงับยายครั้งหนึ่งที่มันกัดเพราะมันไม่สบาย ปกติมันจะใจดี” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562) ยายยังเล่าให้ฟังอีกว่า “บางทีลูกๆ ยายกลับมาจากที่ทำงานมันก็จะทำท่าดีใจ มันเดินมารับหน้ากันเต็ม ทั้งเห่าทั้งหอน เหมือนดีใจที่เจ้าของกลับมา ลูกๆ ยายก็จะรับมาเล่นกับพวกมัน” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2562) หรือเวลาที่ยายไปทำงาน ไปเก็บผัก สุนัขที่ยายเลี้ยงก็จะตามไปด้วย ไปอยู่เป็นเพื่อน ไปวิ่งเล่นบ้าง ไปนอนเฝ้ายายบ้าง สิ่งเหล่านี้ทำให้ยายมีความสุข และมีเพื่อนเวลาไปทำงาน รับจ้างต่างๆ “เวลายายไปรับจ้างเขานะ หมามันก็จะตามยายกันไปเป็นแถว ไปอยู่เป็นเพื่อนยาย ก็ดีเหมือนกัน ไม่เหงาดี บางทีมันก็ไปเล่นน้ำกัน ไปวิ่งเล่นตามประสาของมัน” (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562)

นอกจากสุนัขจรจัดจะมีบทบาททางด้านอารมณ์ความรู้สึกของผู้เลี้ยงและครอบครัวแล้ว สำหรับกรณีศึกษาบางคน สุนัขจรจัดยังมีบทบาทให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตแก่ผู้เลี้ยง ดังเช่นกรณีของพี่หงษ์งาม เธออธิบายให้ฟังว่า สุนัขให้ข้อคิดกับเธอเช่นเรื่องความอดทน “เกิดเป็นสุนัขต้องอดทน ค่าใครกลับก็ได้ มันสอนให้พี่รู้จักอดทน ใครจะว่าอะไรก็ช่างเขา สอนให้รู้จักรอ สุนัขสามารถนั่งรอคนมาให้อาหารได้เป็นวันๆ หารออย่างมีความสุข แม้ว่ามันนั้นมันอาจจะไม่มีใครเอาข้าวมาให้กินเลยก็ได้” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562) นอกจากนั้นพี่หงษ์งามยังมองว่า การนำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านทำให้แฟนของเธอเปลี่ยนนิสัยไปในทางที่ดีขึ้น เธอเล่าว่า

...เมื่อก่อนแฟนพี่เป็นผู้ชายที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แข็งกระด้าง แต่พอได้มาเลี้ยงสุนัขที่พี่ช่วยมา ได้อยู่กับสุนัขทุกวันๆ เขาก็เปิดใจมากขึ้น เกิดความรู้สึกผูกพันกับสุนัขมากขึ้น บางทีพอเห็นสุนัขข้างถนน เขาก็จะห่อข้าวแล้วเอาไปให้สุนัขกินบ้าง เขาบอก เห็นแล้วสงสาร คิดว่ามันน่าจะหิวมาก อยากช่วยสุนัข... (พิงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

6.2 ชีวิตที่ผูกพันกับสุนัข

ด้วยมุมมองและอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อสุนัขรับเลี้ยงว่าเป็นเสมือนลูกและสมาชิกของครอบครัว ที่สร้างความสุขและความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าให้กับผู้เลี้ยง ประกอบกับการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกัน ผ่านประสบการณ์ความทุกข์ความสุขร่วมกันมาระยะเวลาหนึ่ง ส่งผลให้ผลพวงเธอรู้สึกผูกพันกับสุนัข โดยสุนัขได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของโลกหรือชีวิตประจำวันของพวกเธอ ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้มุมมองของพวกเธอที่แต่เดิมต้องการช่วยเหลือสุนัขเพียงเพื่อให้สุนัขพ้นจากสถานการณ์ความยากลำบาก กลายเป็นความรักความผูกพันและต้องการเลี้ยงสุนัขให้ดีที่สุดเท่าที่พวกเธอสามารถทำได้ และการพลัดพรากจากสุนัขเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา

กรณีศึกษาบางคนยืนยันชัดเจนว่าจะไม่ยอมยกสุนัขที่ตนช่วยเหลือโดยการเก็บมาเลี้ยงที่บ้านให้กับผู้อื่นอย่างแน่นอน โดยพวกเธอให้เหตุผลว่า พวกเธอเลี้ยงสุนัขมานานจนเกิดความรักความผูกพันกับสุนัขที่ตนเองเลี้ยงมา สุนัขทุกตัวเป็นมากกว่าสัตว์เลี้ยง พวกเธอเลี้ยงสุนัขของพวกเธอมาอย่างดี และใช้ชีวิตด้วยความเคยชินที่มีสุนัขเหล่านี้อยู่ข้างกาย อีกทั้งพวกเธอเกรงว่าคนที่มาขอสุนัขของเธอไปเลี้ยงนั้นจะเลี้ยงสุนัขได้ไม่ดีเท่ากับเธอ จึงเป็นสาเหตุให้พวกเธอไม่ยินดีที่จะยกสุนัขให้กับผู้อื่น อย่างกรณีของพิงษ์งาม เธอบอกปฏิเสธที่จะยกสุนัขให้ผู้อื่น โดยให้มองว่า เธอช่วยชีวิตสุนัขตัวนั้นมา เธอรักสุนัขของเธอมาก ไม่สามารถยกสุนัขให้คนอื่นได้ เธอยังเล่าถึงประสบการณ์ที่มีคนเคยขอ “น้ำใจ” สุนัขจรจัดที่เธอช่วยไปเลี้ยง

...ไม่ให้เด็ดขาด พี่ช่วยเขามา พี่เลี้ยงของพี่มา พี่รักเขาไปแล้ว จะให้พี่เอาไปให้คนอื่นเลี้ยงได้ไง พี่รักของพี่นะ...เคยมีคนในเพจมาขอ น้ำใจ เพราะว่าเจ้าน้ำใจเป็นสุนัขที่มีนิสัยใจดี อ่อนโยน น่ารัก แต่พี่ปฏิเสธไปว่า “ไม่ให้” ทันที้ พี่รักน้ำใจมาก เลี้ยงมาตั้งแต่ยังเป็นลูกสุนัข ผูกพันกับน้ำใจมาก และอีกอย่างกลัวคนที่มาขอสุนัขไปเลี้ยง แล้วเลี้ยงไม่ดีเท่าที่พี่เลี้ยง พี่เลยไม่อยากให้ใครเอาสุนัขไป อีกอย่างดีงาม (สุนัขอีกตัวหนึ่ง: ผู้วิจัย) จะไม่มีเพื่อนเล่น พี่อยากให้ น้ำใจกับดีงามได้อยู่ด้วยกัน เพราะสุนัขสองตัวนี้สนิทกันมาก ... (พิงษ์งาม, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2562)

เช่นเดียวกับป้าสาว เธอยืนยันว่า ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เธอก็ไม่มีทางที่จะยอมให้สุนัขที่เธอเลี้ยงกับคนอื่นเป็นอันขาด แม้แต่คนใกล้ตัวอย่างสามีที่แยกกันอยู่ เธอพยายามหาวิธีการเพื่อให้มั่นใจว่าจะไม่มีใครสามารถมาแอบเอาสุนัขไปในขณะที่เธอไม่อยู่บ้านได้ อย่างเช่นเธอเล่าว่าเธอไม่ยอมป้อนลูกกุญแจบ้านให้คนอื่น แต่เธอจะเก็บกุญแจไว้ที่ตนเองเพียงหนึ่งดอกเท่านั้น โดยเธอมองว่าหากมีใครมาหาเธอหรือมาที่บ้าน อย่างน้อยก็จะต้องโทรศัพท์มาบอกเธอก่อน หรือเธอจะต้องรู้เป็นคนแรกเมื่อมีใครมาที่บ้านและเธอจะต้องเป็นคนเปิดประตูเองเท่านั้น นอกจากนั้นเธอยังมองว่าการมีกุญแจบ้านเพียงดอกเดียวซึ่งเธอเป็นคนเก็บไว้ จะช่วยป้องกันไม่ให้สามีมาแอบสุนัขไปได้ เธอเล่าว่าสามีของเธอซึ่งอยู่ต่างจังหวัดต้องการที่จะนำสุนัขตัวหนึ่งของเธอ (เจ้ายุ่ง) ไปเลี้ยงที่บ้านต่างจังหวัดด้วย เพราะสามีของเธอก็รักเจ้ายุ่งมากเหมือนกัน แต่เธอก็ยืนคำขาดว่าไม่ให้เอาสุนัขตัวดังกล่าวไปโดยเด็ดขาด เธอมองว่า ทุกวันนี้เจ้ายุ่งอยู่กับเธอมีความสุขดีอยู่แล้ว แต่สามีของเธอก็ยังต้องการที่จะนำเจ้ายุ่งไปอยู่ด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เธอจึงรู้สึกกังวลว่าสามีของเธออาจจะแอบมานำสุนัขของเธอไป จึงทำให้เธอไม่ยอมป้อนกุญแจเพิ่ม และยังเปลี่ยนกุญแจบ้านอยู่บ่อยๆ อีกด้วย ป้าสาวย้ำว่า “...ป้าสาวกลัวว่าจะมีคนมาขโมยหมาป้าสาวไป ป้าสาวเลยไม่ป้อนกุญแจให้กับใคร จะถือกุญแจไว้คนเดียวเท่านั้น...” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2563)

ทั้งพี่พงษ์งามและป้าสาวเล่าเพิ่มเติมว่า พวกเธอแยกสุนัขที่ให้ความช่วยเหลือออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ โดยกลุ่มแรกเป็นสุนัขจรจัดที่พวกเธอให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นเมื่อไปพบเจอสุนัขที่ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก โดยอาจจะช่วยพาไปพบแพทย์เพื่อรักษาพยาบาลเบื้องต้นหรือช่วยประกาศตามหาบ้านและคนรับเลี้ยงให้สุนัข ซึ่งมักเป็นสุนัขที่อยู่ภายใต้การดูแลของพวกเธอในระยะเวลาสั้นๆ รวมถึงสุนัขจรจัดนอกบ้านที่พวกเธอให้ข้าวให้น้ำ และกลุ่มที่สองเป็นสุนัขที่พวกเธอให้ความช่วยเหลือและให้การดูแลที่บ้านระยะเวลานาน ซึ่งอาจจะเป็นสุนัขที่หาบ้านไม่ได้ มีปัญหาด้านสุขภาพ หรือเป็นสุนัขที่พวกเธอตั้งใจตั้งแต่แรกว่าจะรับเลี้ยงไว้เอง โดยพวกเธอเกิดความรักความผูกพันอย่างมากกับสุนัขกลุ่มนี้ ดังนั้นจึงต้องการให้สุนัขเหล่านี้อยู่กับตนเอง และให้การดูแลสุนัขด้วยตนเองต่อไป ดังที่ป้าสาวเล่าว่า สุนัขที่ป้าสาวช่วยตามข้างถนนก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งกรณีสุนัขจรจัดเหล่านั้นเธอต้องการหาบ้านให้อยู่แล้ว ดังนั้นหากมีใครแสดงความต้องการนำสุนัขไปเลี้ยงที่บ้านถือเป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าสุนัขตัวไหนที่เธอได้เก็บมาเลี้ยงที่บ้านแล้วนั้น เธอไม่มีทางยกให้คนอื่นแน่นอน เพราะเธอรักและผูกพันกับสุนัขที่เธอช่วยมาไปแล้ว จึงไม่ต้องการที่จะยกสุนัขให้กับใคร

ประสบการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่นักทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ให้ความสำคัญ นั่นคือ วัตถุ (Object) หนึ่งๆ ไม่ได้มีความหมายในตัวเอง แต่เป็นสิ่งที่คนให้ความหมาย ดังนั้นสุนัขจึงไม่ใช่สุนัขเหมือนกันหมดทุกตัว สำหรับพวกเธอสุนัขบางตัวมีความหมายพิเศษมากกว่าสุนัขตัวอื่นๆ เป็นสุนัขที่พวกเธอมอบใจและต้องการให้การดูแลด้วยตนเอง ขณะที่สุนัขตัวอื่นๆ พวกเธออาจจะรู้สึกสงสารและให้ความช่วยเหลือในระดับที่เข้มข้นน้อยกว่า (ในเชิงเปรียบเทียบ) และ

ดังนั้นรู้สึกยินดีหากสุนัขเหล่านั้นมีคนเสนอที่จะรับไปเลี้ยงดูที่บ้านของตนเอง นอกจากนั้นมุมมองที่ต้องการดูแลสุนัขที่พวกเธอให้ความช่วยเหลือมาด้วยตนเอง ยังสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพของการดูแลความเป็นอยู่ของสุนัข พวกเธอค่อนข้างมั่นใจว่าพวกเธอให้การดูแลสุนัขเป็นอย่างดีและสุนัขก็มีความสุขที่ได้อยู่กับพวกเธอ ขณะที่แตกต่างจากกรณีของสุนัขจรจัดนอกบ้าน หากมีคนรับเลี้ยง ชีวิตความเป็นอยู่ของสุนัขน่าจะดีกว่าการใช้ชีวิตเร่ร่อนข้างถนน

ประสบการณ์ของพี่กานดาตอกย้ำประเด็นดังกล่าว พี่กานดาเล่าให้ฟังว่าสุนัขส่วนใหญ่ที่เธอช่วยมานั้นเป็นสุนัขจรจัดที่ได้รับความเดือดร้อนแทบทั้งสิ้น เช่น บางตัวถูกยิง บางตัวถูกรถชน บางตัวถูกคนทำร้าย บางตัวเจ็บป่วยปางตาย หรือเป็นโรคที่ต้องรักษาเร่งด่วน ซึ่งสุนัขที่เธอช่วยมานั้น บางตัวเธอช่วยมาก่อน รักษาเสร็จก็หวังที่จะหาบ้านให้กับสุนัขตัวนั้น แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่เคยยกสุนัขให้กับใคร เพราะตนเองรักและผูกพันไปแล้ว สุนัขต่างก็มีหัวใจ สุนัขก็ผูกพันกับคนเลี้ยง หากเปลี่ยนคนเลี้ยง สุนัขจะรู้สึกอย่างไร เว้นเสียแต่กรณีที่ต้องการหาบ้านให้แก่สุนัขตั้งแต่แรก พี่กานดากล่าวว่า

...พี่ไม่ให้ใครเด็ดขาด เพราะหมาทุกตัวคือลูกพี่ พี่เลี้ยงเขามาอย่างดี พี่เลี้ยง พี่ก็รักเขา วันหนึ่งไม่มีหมาพวกนี้พี่จะอยู่ยังไง คนเลี้ยงก็มีหัวใจ หมาก็มีหัวใจ แค่หมาพูดไม่ได้ หมาก็มีชีวิต...อีกอย่างหมาก็มีหัวใจ มันก็ผูกพันกับคนเลี้ยง อยู่ๆ จะเปลี่ยนคนเลี้ยง หมาก็รู้สึกอย่างไร เขาจะสนใจหมาจริงๆ หรือเปล่าไม่รู้...” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2562)

คำกล่าวของพี่กานดาชี้ให้เห็นประเด็นเพิ่มเติมในแง่ที่ว่า เธอยังวางตำแหน่งของเธอและ “คิดแทน” สุนัขว่า สุนัขก็มีหัวใจ มีความรู้สึก และความผูกพันกับคนเลี้ยงเช่นกัน การเปลี่ยนคนเลี้ยงย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของสุนัข ไม่ต่างจากจิตใจของคนเลี้ยง ดังนั้นหากไม่จำเป็น เธอก็ไม่อยากจะยกสุนัขที่เธอดูแลให้ใคร

พี่อ้อ และน้องหวานต่างไม่ต้องการยกสุนัขให้กับใครเช่นกัน เนื่องจากสุนัขที่พวกเธอตัดสินใจช่วยเหลือนั้น ถูกให้ความหมายว่าเป็นเสมือนลูกเหมือนหลานของเธอ พวกเธอจึงไม่ต้องการที่จะยกสุนัขที่พวกเธอเลี้ยงให้กับใคร

อย่างไรก็ตาม มีกรณีศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง ให้สัมภาษณ์ว่าพวกเธอสามารถยกสุนัขให้กับผู้อื่นได้หากมีคนมาขอ แต่เป็นการให้แบบ “มีเงื่อนไข” กล่าวคือ พวกเธอรักสุนัขของพวกเธอมาก แต่พวกเธอยอมยกให้คนอื่นได้ หากเห็นว่าคนที่มาขอสุนัขไปเลี้ยงนั้นมีศักยภาพที่จะเลี้ยงสุนัขได้ดี พร้อมกว่าตนเอง โดยพวกเธอจะเป็นเลือกเจ้าของใหม่ให้แก่สุนัขเอง ซึ่งจะต้องเป็นคนที่พวกเธอรู้จักสนิทสนมหรือมีบ้านที่ไม่ห่างไกลจากบ้านของพวกเธอ เพื่อที่ว่าพวกเธอจะสามารถทราบข่าวคราวความเป็นไปหรือสามารถแวะเวียนไปหาสุนัขได้ตลอดเวลา ดังคำบอกเล่าของยายหยุด

...ถ้ายายต้องให้จริงๆ ยายจะเป็นคนเลือกบ้านให้เอง...ยายจะเป็นคนเลือกเจ้าของใหม่ให้สุนัขของยายเอง โดยบ้านของคนนั้นต้องอยู่ในละแวกใกล้เคียงกับยาย และต้องรู้จักดีแบบสนิทกันจริงๆ ถึงจะยอมยกสุนัขของยายให้ ยายจะไม่ให้สุนัขกับใครแบบมั่วๆ กลัวว่าหากเอาสุนัขของยายไป แล้วเลี้ยงสุนัขไม่ดี และยายก็จะย่ำว่า ถ้าหากเอาสุนัขไปเลี้ยงแล้วเลี้ยงไม่ไหว ให้นำสุนัขกลับมาคืนยาย ยายจะไม่โกรธแต่อย่าเอาสุนัขของยายไปปล่อยข้างถนน ยายสงสาร เพราะยายอยากให้สุนัขของยายมีความสุขเหมือนที่ยายเลี้ยง หรือดีกว่าที่ยายเลี้ยงจริง ๆ... (ยายหยุด, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2563)

น้องเปียร์มีมุมมองที่คล้ายคลึงกัน เธอมักจะช่วยเหลือสุนัขและเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองอยู่เสมอ เธอก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ชอบช่วยเหลือสุนัข ทั้งให้อาหารสุนัขจรจัด พาสุนัขไปรักษาพยาบาล รวมถึงการหาบ้านให้สุนัขจรจัด จากการสอบถามน้องเปียร์ถึงประเด็นดังกล่าว เธอให้คำตอบว่า เธอรักสุนัขมาก แต่เธอก็ยินดีที่จะยกสุนัขให้ หากมีคนมาขอสุนัขที่เธอเก็บมาเลี้ยงที่บ้านของเธอไปเลี้ยงต่อ โดยเธอจะพิจารณาศักยภาพของผู้เลี้ยง และมีข้อแม้ว่าเธอจะต้องเป็นคนพาสุนัขไปส่งที่บ้านของผู้ที่มาขอสุนัขไปเลี้ยงเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านสถานที่ เธอมีเงื่อนไขสำหรับบ้านใหม่ของสุนัขคือ บ้านต้องไม่อยู่ติดถนน หรือเป็นบ้านที่ต้องมีรั้วเพื่อความปลอดภัยของสุนัข และผู้รับเลี้ยงคนใหม่ต้องติดต่อกับเธอเสมอ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้สุนัขของเธอมีความเป็นอยู่ที่ดี ได้บ้านที่อบอุ่น และไม่อยากให้สุนัขที่เธอช่วยเหลือมาตกอยู่ในสภาวะสุนัขจรจัดเช่นเดิมอีก

...ถ้ามีคนมาขอจริงๆ หนูก็ยินดีให้นะ แต่หนูต้องเช็คประวัติก่อน หนูต้องเป็นคนพาหมาไปส่งที่บ้าน ต้องดูสถานที่บ้านว่าพร้อมที่จะเลี้ยงไหม ต้องไม่อยู่ติดถนน เพราะกลัวน้องวิ่งออกมาโดนรถชน หนูโทรถามความเป็นอยู่ของน้องได้ตลอด และที่สำคัญไม่ทิ้งน้อง... (น้องเปียร์, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า คนเลี้ยงสุนัขจรจัดล้วนแต่รักสุนัขจรจัดทั้งนั้น แต่การที่พวกเขาจะยอมยกสุนัขให้กับผู้อื่นที่อยากได้สุนัขไปเลี้ยงนั้น เธอจะต้องเป็นฝ่ายเลือกบ้านที่จะอุปการะสุนัขของเธอเอง โดยผู้ที่จะนำสุนัขของเธอไปเลี้ยงจะต้องสร้างความมั่นใจให้เธอเห็นก่อนว่ามีความพร้อมทั้งด้านสถานที่และศักยภาพที่จะเลี้ยงสุนัขที่ตนเองรักได้เทียบเท่าหรือดีกว่าตนเองเท่านั้น และจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่พวกเขากำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการติดตามความเป็นอยู่ของสุนัขได้ เป็นบ้านที่ระยะทางไม่ไกลเกินไปหรือต้องเป็นบุคคลที่สนิทสนมกัน และที่สำคัญต้องไม่ทิ้ง

สุนัข หากเลี้ยงสุนัขตัวดังกล่าวไม่ไหวให้นำสุนัขกลับมาคืน เพราะพวกเธอไม่ต้องการให้สุนัขกลับไปเป็นสุนัขจรจัดอีกครั้งหนึ่ง

6.3 มุมมองต่ออนาคตของคนเลี้ยงสุนัข

6.3.1 ไปต่อหรือพอเท่านี้: การประเมินศักยภาพในการรับเลี้ยงสุนัข

เมื่อพูดถึงศักยภาพในการเลี้ยงสุนัขของนักศึกษาว่าสามารถเลี้ยงสุนัขได้มากที่สุดกัตัว และในอนาคตจะเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านอีกหรือไม่ ผู้เลี้ยงมักจะสำรวจตนเองก่อนว่าตนเองนั้นมีความพร้อมในการเลี้ยงสุนัขเพิ่มเติมหรือไม่ จากการสัมภาษณ์นักศึกษพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่ม แต่ก็มีบางส่วนที่ยังต้องการที่จะเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงเพิ่มอีก

ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่ม

ในส่วนของการศึกษาที่ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่มนั้น ทั้งป้าสาวและพี่กานดาให้เหตุผลว่า กลัวเลี้ยงไม่ดีหรือกลัวสุนัขไม่มีความสุข ด้วยข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และค่าใช้จ่าย สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยที่ทำให้พวกเธอไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองเพิ่ม “ป้าสาวไม่ยอมเอามาแล้ว เพราะกลัวเลี้ยงไม่ดี เกินกำลังเราไปหน่อย ตอนนี้ที่บ้านป้าสาวมีพื้นที่ไม่เยอะ ไม่มีบริเวณให้หมาวิ่งเล่น จะเอาหมามาเลี้ยงก็ต้องจัดสรรพื้นที่ภายในบ้านให้ดี เพราะของป้าสาวก็เยอะ หมาที่เลี้ยงไว้ก็หลายตัว ถ้าเอาหมาเข้าไปเพิ่มจะทำให้มันแน่นไป” (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

จากการสอบถามนักศึกษาในกลุ่มที่ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่มอย่างกรณีของป้าสาวนั้น เธอไม่ต้องการที่จะเก็บสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของเธอเพิ่มอีก เนื่องจากเธอคำนึงถึงความรู้สึก อันได้แก่ ความสุขของสุนัข และด้วยความเป็นที่จำกัด อาจทำให้ไม่มีพื้นที่ให้สุนัขวิ่งเล่น นอกจากนี้เธอยังมีสุนัขที่เลี้ยงไว้หลายตัวแล้วจึงยังไม่อยากเอาหมาเลี้ยงอีก อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ศึกษาย้ำว่า หากวันหนึ่งบังเอิญพบสุนัขจรจัดอีกจะทำอย่างไร จะเก็บมาเลี้ยงที่บ้านอีกไหม เธอตอบว่า

...ใจป้าสาวไม่ยอมรับเพิ่มนะ แต่ถ้าเจอเคสที่ต้องได้รับความช่วยเหลือเร่งด่วน ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ป่วยหนัก หรือไม่สามารถหาบ้านให้ได้ก็คงต้องเอากลับไปเลี้ยง เพราะสงสาร มันก็เหมือนเรานี้แหละ จะไปพึ่งใครคงไม่ได้ ต้องอดมื้อกินมื้อ สงสารมัน ถ้าป้าสาวไม่ช่วยก็ไม่มีคนช่วยอีก สุดท้ายมันก็ตาย... (ป้าสาว, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

จากประสบการณ์ของกรณีศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภายใต้ความคิดที่จะไม่เก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่มของเธอ ก็ยังแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยต่อสุนัขและความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือสุนัขที่ต้องการความช่วยเหลืออยู่ หากพบเจอสุนัขที่ได้รับความเดือดร้อนก็จะต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือเช่นเดิม แต่กรณีศึกษาได้เล่าถึงวิธีการหลีกเลี่ยงการช่วยเหลือสุนัขข้างถนนหรือสุนัขจรจัด เช่น พยายามไม่ผ่านในบริเวณที่พบสุนัขจร หรือหากพบสุนัขเหล่านี้ก็จะพยายามช่วยเหลือในเบื้องต้น เช่น การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การให้อาหาร รวมถึงการหาบ้านให้กับสุนัขเหล่านี้ต่อไป

ขณะที่พี่กานดาบอกว่า “พี่พอแล้ว พี่คงไม่ไหวแล้ว ตอนนี้นึกเยอะ ถ้าเยอะกว่านี้เขาจะมีความสุข และพี่เองก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเพิ่มขึ้นไปอีก ไหนจะค่าอาหาร ทั้งหมาป่วยหมาปกติ ไหนจะค่ารักษาอีก พี่ขอเลี้ยงเท่าที่มีอยู่พอ” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

พี่กานดาไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่ม โดยเหตุผลหลักๆ ของเธอเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุนัข เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูสุนัขของเธอนั้นค่อนข้างสูง มุมมองของเธอมิพื้นฐานมาจากประสบการณ์การช่วยเหลือสุนัขของเธอ เนื่องจากสุนัขที่เธอเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นสุนัขพิการ โดยที่ผ่านมาเธอช่วยเหลือสุนัขมาตลอด จนกระทั่งสุนัขที่เธอช่วยเหลือมานั้นมีจำนวนกว่ายี่สิบชีวิต ซึ่งเธอยังไม่ต้องการที่จะรับหรือช่วยเหลือสุนัขมากไปกว่านี้ เธอกังวลว่าเธอจะเลี้ยงสุนัขดังกล่าวไม่ไหว เนื่องจากสุนัขที่เธอช่วยมานั้นมีทั้งสุนัขปกติ สุนัขที่พิการทั้งทางร่างกายและพิการทางสมอง ส่งผลให้ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าวัคซีน รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆ ของสุนัขพิการมีราคาค่อนข้างสูง รวมถึงการเลี้ยงสุนัขลักษณะพิเศษนั้น จะมีรายละเอียดในการดูแลมากกว่าสุนัขทั่วไป เช่น เรื่องอาหารที่สุนัขกินจะต้องเป็นอาหารบดหยาบ ยารักษาโรคที่สุนัขจะต้องกินตามเวลาที่หมอสั่ง รวมถึงการอาบน้ำให้สุนัขจะต้องทำอย่างระมัดระวังมากกว่าสุนัขทั่วไป จึงทำให้เธอยังไม่ต้องการที่จะรับสุนัขมาเลี้ยงเพิ่ม เนื่องจากเธอกลัวว่าหากเธอรับมาเลี้ยงเพิ่มจะเลี้ยงไม่ไหว และนั่นอาจจะทำให้เธอและสุนัขที่เธอเลี้ยงไม่มีความสุข

จากมุมมองของกรณีศึกษาที่ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่มข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้พวกเธอไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยง เป็นผลมาจากการคำนึงถึงความรู้สึกอันได้แก่ความสุขของสุนัข ที่มองว่าความสุขของสุนัข เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตที่ดีของสุนัข ซึ่งอาจจะขึ้นกับหลายปัจจัย เช่น สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่กว้างขวางพอสมควร อาหารการกินที่มีคุณภาพและความพร้อมในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลทั้งในเชิงการฉีดวัคซีนป้องกันและการรักษา ซึ่งทั้งอาหารและการเข้าถึงการรักษาพยาบาลเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้เลี้ยง การมีจำนวนสุนัขที่เพิ่มขึ้นหมายถึง ความแออัดของพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารและการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพที่เพิ่มขึ้น

ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่ม

ในขณะที่น้องหวาน พี่อ้อ และพี่หงษ์งามต้องการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงเพิ่มขึ้นจากการที่ได้พูดคุยกับน้องหวาน เธอบอกว่า เธอสามารถเลี้ยงสุนัขได้มากที่สุดประมาณ 10 ตัว (ปัจจุบันเธอเลี้ยงสุนัข 7 ตัว) โดยเธอให้เหตุผลว่า เธอชื่นชอบให้ที่บ้านของเธอมีสุนัขหลายๆ ตัว เพราะไม่เหงา และสนุก “หวานอยากให้ที่บ้านมีหมาสัก 10 ตัว เพราะชอบเวลามีหมาเยอะๆ แล้วมันสนุกดี” (น้องหวาน, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2562)

จำนวนสุนัขที่น้องหวานประเมินว่าสามารถให้การดูแลได้อยู่ที่ประมาณ 10 ตัว เช่นเดียวกับพี่อ้อ ที่เธอก็ต้องการมีสุนัขวิ่งเล่นในบ้านสัก 10 ตัว เนื่องจากเธอต้องการที่จะทำธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับสุนัข เช่น ร้านอาหารที่ให้ลูกค้าพาสุนัขของตนเองเข้ามารับประทานอาหารในร้านได้ ลานสวนสนุกสำหรับสุนัข (dog park) สระว่ายน้ำสำหรับสุนัข (dog swimming pool) เนื่องจากเธอชอบแนวคิดของ K village ที่เป็น community mall สำหรับให้เจ้าของสุนัขพาสุนัขไปเดินเล่น นอกจากนี้เธอยังอยากซื้อที่ดินแปลงใหญ่สักแปลงสำหรับใช้จัดเป็นสถานที่พักพิง (shelter) ให้สุนัขจรจัดได้อยู่ พร้อมทั้งจ้างเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลสุนัขด้วย พี่อ้อบอกว่า “ถ้าเป็นไปได้ พี่อยากมีหมาในบ้านสักสิบตัวเลย เพราะพี่อยากทำกิจการส่วนตัวที่เกี่ยวกับหมา” (พี่อ้อ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2562)

ขณะที่พี่หงษ์งามบอกว่า เธอไม่สามารถกำหนดจำนวนสุนัขที่อาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้เลย เพราะหากวันใดที่เธอพบสุนัขอีก เธอก็จะเก็บมาเลี้ยงเช่นเดิม พี่หงษ์งามกล่าวว่า “ถ้าถามพี่ว่าพี่เลี้ยงหมาได้สูงสุดกี่ตัว บอกเลยว่า พี่ไม่คิด ไม่สามารถกำหนดได้ ถ้าพี่เจอหมาอีกก็เอามาเลี้ยงอีก” (พี่หงษ์งาม, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

จากประสบการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นของทั้งกลุ่มที่ไม่ต้องการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงเพิ่ม และกลุ่มที่ยังต้องการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงเพิ่ม พบว่า กรณีศึกษาที่ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่มนั้น มีปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุนัขที่สูงและพื้นที่ที่จำกัดของที่อยู่อาศัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการคำนึงถึงความรู้สึกอันได้แก่ความสุขของสุนัข ของเธอ ที่มองว่าเกี่ยวข้องกับคุณภาพที่ดีของสุนัข ซึ่งอาจจะขึ้นกับหลายปัจจัย เช่น สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่พอสมควร อาหารการกินที่มีคุณภาพ และความพร้อมในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้เลี้ยง ซึ่งต่างจากอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังต้องการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงเพิ่ม โดยมองว่าตนเองมีศักยภาพเพียงพอที่จะเลี้ยงสุนัข อาจด้วยพื้นที่ที่ยังเพียงพอในการรองรับจำนวนสุนัขที่เพิ่มขึ้น และชอบให้ที่บ้านของพวกเธอมีสุนัขหลายตัว

6.3.2 ความฝัน

ทุกคนต่างมีความฝัน ความฝันเป็นสิ่งที่ทำให้การมีชีวิตอยู่มีเป้าหมาย มีคุณค่า เป็นแรงผลักดันให้ทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวัน ไม่ต่างกับผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดกลุ่มนี้ที่พวกเธอก็มีความฝัน เช่นเดียวกับทุกคนในสังคม แม้ว่าในทัศนะของคนทั่วไป สุนัขจรจัดอาจเป็นเพียงส่วนเกินของสังคม และอาจสร้างปัญหาส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม แต่สำหรับผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดแล้ว สุนัขจรจัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของพวกเธอ ภาพความฝันของพวกเธอจึงมักมีสุนัขรวมอยู่ด้วย

ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดต่างปรารถนาที่จะเห็นสุนัขจรจัดที่ตนรับเลี้ยงหรือช่วยเหลือมานั้นมีชีวิต สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พี่กานดาเล่าถึงความฝันเกี่ยวกับสุนัขที่เธอเก็บมาเลี้ยงที่บ้านว่า เธอต้องการให้สุนัขอยู่อาศัยในบ้านที่มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับการวิ่งเล่นซึ่งในปัจจุบันฝันในเรื่องนี้เป็นจริงแล้ว เนื่องจากพี่กานดาได้ย้ายบ้านจากแถวฉนวนจันทน์ มาอยู่บ้านที่ย่านหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นบ้านชั้นเดียวที่มีบริเวณรอบบ้าน โดยตัวบ้านมี 2 ห้องนอน และ 1 ห้องโถงใหญ่ บริเวณนอกบ้าน มีที่จอดรถ มีพื้นที่ทำสวน ปลูกผัก เธอเล่าว่าชีวิตของเธอและสุนัขดีขึ้นมาก สุนัขได้วิ่งเล่นกันสนุกสนาน ซึ่งทำให้เธอมีความสุข พี่กานดาชอบเวลาที่สุนัขมีความสุข พี่กานดาบอกว่าชีวิตแบบนี้是她ที่ต้องการ ดังที่เธอเล่าว่า

...ตอนนี้ฝันของพี่เป็นจริงแล้ว...พี่เคยฝันอยากมีบ้านสักหลัง มีพื้นที่ให้เด็ก ๆ (สุนัข: ผู้ศึกษา) ของพี่ได้วิ่งเล่นกันสนุกสนาน มีต้นไม้เยอะๆ เวลาฝนตกให้สุนัขวิ่งเล่น น้ำฝนกันสนุกสนาน เพราะที่ผ่านมา ลูกๆ ของพี่ อาศัยอยู่ในพื้นที่แออัด อยู่ในพื้นที่จำกัด อยู่แต่ในบ้าน พาไปเดินเล่นก็ไม่ได้ พี่ทนเห็นลูกๆ อยู่ในสภาพแบบนั้นไม่ได้ พี่ส่งสารสุนัขของพี่มาก ทำให้พี่หาที่อยู่ใหม่ และตอนนี้พี่ก็ทำได้แล้ว... (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

ผู้ศึกษาจึงถามต่อไปอีกว่า ความฝันที่เป็นจริงตอนนี้เพียงพอแล้วหรือยัง เธอตอบกลับมาว่า เธออยากมีเงินมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นค่าอาหารสำหรับสุนัข ค่าของใช้ที่จำเป็น รวมถึงค่ารักษาพยาบาลสำหรับสุนัขในยามที่เจ็บป่วย เพราะสุนัขของเธอส่วนใหญ่เป็นสุนัขที่มีภาวะพิการทั้งทางร่างกายและพิการทางสมอง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลค่อนข้างสูง เธอจึงฝันว่า หากวันหนึ่งเธอมีเงินมากพอ สุนัขของเธอจะมีชีวิตที่ดีขึ้น และเธอก็จะมีความสุขมากกว่านี้ “อยากให้ลูกๆ มีสุขภาพแข็งแรง อยู่กับพี่ไปนานๆ และอยากมีเงินเยอะๆ เอาไว้เลี้ยงลูกๆ ให้กินอิ่มนอนอุ่น มีเงินพาไปหาหมอ” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2563)

น้องเปียร์มีความฝันเกี่ยวกับการมีบ้านที่มีบริเวณบ้านกว้างขวางเช่นเดียวกัน เธอบอกว่าเธออยากมีบ้านที่มีเนื้อที่เยอะๆ เพื่อให้สุนัขจรจัดได้อยู่อาศัย เธอยังหวังว่าถ้าวันหนึ่งเธอมี

เงินเธอจะสร้างศูนย์พักพิงให้กับสุนัขจรจัดและแมวจรจัดได้อยู่อาศัย จะได้ไม่ต้องนอนตากยุงตากฝนเหมือนทุกวันนี้ ปัจจุบันเธอให้อาหารสุนัขจรจัดตามจุดต่างๆ รวมแล้ว 40 กว่าตัว จะเห็นได้ว่าความฝันของเธอมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์การให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดนอกบ้านที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก น้องเปียร์มองว่าศูนย์พักพิงฯ ดังกล่าวนี้นี้จะสามารถช่วยเหลือสุนัขจรจัดได้อย่างมาก เธอยังคาดหวังถึงการมีเงินมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นค่าอาหารสำหรับสุนัข ค่าของใช้ที่จำเป็น รวมถึงค่ารักษาพยาบาลสำหรับสุนัขในยามที่เจ็บป่วย

ขณะที่ป้าสาวไฝฝันอยากมีร้านรับเลี้ยงสัตว์ (รับฝากสุนัขรายวัน) หรือคลินิกรักษาสัตว์เล็กๆ สักร้านหนึ่งแถวบ้านที่เธออยู่อาศัย เพราะยังไม่ค่อยมีคลินิกรักษาสัตว์ใกล้ๆ บ้าน บางครั้งสุนัขป่วยหรือพบสุนัขประสบอุบัติเหตุในเวลากลางคืน คลินิกส่วนใหญ่ปิดทำการแล้ว ทำให้เธอต้องตระเวนหาคลินิกที่เปิดทำการ ซึ่งมีระยะทางค่อนข้างไกล และเดินทางลำบาก ส่วนพี่อ้อยอยากมีกิจการส่วนตัวเกี่ยวกับสุนัข เช่น คาเฟ่สัตว์เลี้ยง ร้านอาหารที่ให้ลูกค้าพาสุนัขของตนเองเข้ามารับประทานอาหารในร้านได้

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณาฝันที่ต้องการให้สุนัขของพวกเธอมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนความฝันที่จะได้ช่วยเหลือสุนัขจรจัดตัวอื่นๆ ได้มากขึ้นหากพวกเธอมีความพร้อมทางเศรษฐกิจและสถานที่ คำบอกเล่าของพวกเธอยังสะท้อนถึงความกังวลใจบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความกังวลใจว่า สุนัขของพวกเธอจะไม่มีใครดูแล หากตนเองเสียชีวิตไป ทั้งสุนัขที่พวกเธอช่วยเหลือโดยการรับมาเลี้ยงที่บ้าน และสุนัขจรจัดนอกบ้านที่อยู่ใน “สังกัด”

ดังกรณีของป้าสาว เธอกังวลใจว่า หากวันหนึ่งเธอเสียชีวิตจะไม่มีใครดูแลสุนัขของเธอทั้งในส่วน of สุนัขที่เธอเลี้ยงไว้ที่บ้านของเธอเอง และสุนัขข้างถนนในสังกัดของเธอ เธอกลัวสุนัขจรมารอเธอ และกลัวไม่มีใครให้อาหารสุนัขจรที่เธอเคยเลี้ยง ส่งผลให้สุนัขจรหิวตายในที่สุด หรือเวลาที่สุนัขเจ็บป่วย ลูกเธอเฉียวชน เธอกลัวว่าจะไม่มีใครยื่นมือเข้าไปช่วยสุนัขจรเหล่านั้น

ในทำนองเดียวกับพี่กานดาที่บอกว่าสิ่งที่เธอกลัวที่สุด คือ เธอกลัวว่าเธอจะเสียชีวิตก่อนสุนัขที่เลี้ยงไว้ “กลัวว่าพี่ตายก่อนหมา” (พี่กานดา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2562) เพราะไม่รู้ว่าหากเธอไม่อยู่แล้ว จะมีใครมาดูแลสุนัขต่อจากเธอ เพราะเธอไม่มีบุตรหรือทายาทที่จะช่วยเธอเลี้ยงสุนัขที่เหลืออยู่ และไม่รู้ว่สุนัขของเธอจะเป็นอย่างไรหากวันนั้นเธอไม่อยู่แล้ว เธอรู้สึกเป็นห่วงสุนัขของเธออย่างมาก

พี่หงษ์งามมีความรู้สึกกังวลใจคล้ายคลึงกัน เธอบอกว่า เธอกลัวไม่มีคนเลี้ยงสุนัขแทนเธอ หากวันหนึ่งเธอเสียชีวิต เธอไม่รู้ว่าจะมีคนดูแลสุนัขแทนเธอหรือไม่ เธอบอกว่าทุกวันนี้เธอได้ทำหมันให้กับสุนัขทุกตัวแล้ว เพื่อไม่ให้เป็นภาระเพิ่มภาระให้กับสังคม หรือคนที่รับสุนัขไปเลี้ยงต่อ อย่างไรก็ตามเธอได้วางแผนอนาคตไว้ว่า เธอจะเก็บเงินให้ได้ก้อนหนึ่ง เพื่อเอาไว้คนที่มารับเลี้ยงสุนัขต่อจากเธอแทนคำขอบคุณที่รักและช่วยเหลือเลี้ยงสุนัขในวันที่เธอไม่อยู่ในโลกใบนี้แล้ว

6.4 สรุปท้ายบท: ประสบการณ์ชีวิตประจำวันในฐานะแหล่งของมุมมองและการให้ความหมาย

นักทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ชี้ให้เห็นว่า ที่มาของมุมมองหรือการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ มีพื้นฐานมาจากการปฏิสังสรรค์ในชีวิตประจำวัน นั่นคือ ประสบการณ์การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นผ่านวันผ่านคืน ผ่านความยากลำบากผ่านความสุข ล้วนมีผลต่อมุมมอง ความคิดรวมถึงความรู้สึกของคนเลี้ยงสุนัข พวกเขาให้ความหมายต่อสุนัขที่พวกเขากำลังเลี้ยงอยู่ที่บ้านว่าเปรียบเสมือนลูกหลาน เป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในครอบครัว ที่พวกเขาให้ความรักและการดูแลอย่างดีเท่าที่พวกเขาจะทำได้ การใช้ชีวิตร่วมกันทุกวันทำให้เกิดความผูกพันจนไม่อยากพลัดพรากจากสุนัข อยากให้สุนัขอยู่กับตนเองตลอดไป แม้จะมีคนมาขอรับเลี้ยงสุนัขต่อ หรือแม้บางคนจะยอมยกให้แต่ก็เต็มไปด้วยหลายเงื่อนไขที่จะทำให้พวกเขามั่นใจว่าหากสุนัขไปอยู่ที่อื่น จะต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขไม่แพ้ตอนที่สุนัขอยู่กับพวกเขา สิ่งดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากสุนัขที่พวกเขาดูแลไม่ได้เป็นเพียงสุนัขในฐานะสิ่งมีชีวิตหนึ่งๆ แต่เป็นสิ่งมีชีวิตที่พวกเขามีประสบการณ์การใช้ชีวิตร่วมกัน จนพัฒนาความรักความผูกพัน และความหมายที่พิเศษแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตทั่วไป หรือแม้แต่แตกต่างจากสุนัขตัวอื่นๆ

มุมมองที่ว่าต้องการรับเลี้ยงสุนัขเพิ่มหรือไม่ ก็มีพื้นฐานมาจากการประสบการณ์ชีวิตประจำวัน การดูแลสุนัขต้องการเวลา พลังงาน พื้นที่ และเงินทุน ซึ่งเป็นสิ่งที่คนรับเลี้ยงสุนัขคำนึงถึงและใช้ในการประเมินศักยภาพของบ้านและตนเองว่า สามารถให้ความช่วยเหลือสุนัขเพิ่มเติมได้หรือไม่ มุมมองดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับการคำนึงถึงความสุขและคุณภาพชีวิตของสุนัขเดิมที่เลี้ยงอยู่ ประสบการณ์ที่พวกเขาให้การดูแลสุนัขในทุกวัน ทำให้พวกเขารู้ว่า หากมีสุนัขเพิ่มขึ้นอาจจะสร้างความแออัดของพื้นที่ และทำให้สุนัขเดิมที่มีอยู่ไม่มีความสุขเท่าที่ควร ขณะที่คนรับเลี้ยงที่มองว่าตนเองสามารถรับเลี้ยงสุนัขได้เพิ่มอีก ก็มีพื้นฐานมาจากการประสบการณ์การเลี้ยงสุนัขในปัจจุบันของพวกเขา สำหรับพวกเขา สุนัขได้สร้างความสุข สร้างสีสันให้ชีวิตและบ้าน การเลี้ยงสุนัขเพิ่มก็หมายถึงความสุขที่เพิ่มมากขึ้น โดยบ้านของพวกเขายังมีพื้นที่รองรับสุนัขตัวใหม่ได้

การมีประสบการณ์ชีวิตประจำวันร่วมกับสุนัขยังมีส่วนต่อความฝันหรือความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของคนเลี้ยง ความฝันของพวกเขาที่มีสุนัขเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความฝันอยากมีบ้านที่มีพื้นที่เพื่อให้สุนัขวิ่งเล่นได้ เพราะบ้านเดิมหรือบ้านปัจจุบันคับแคบเกินไป ความฝันอยากเปิดศูนย์พักพิงสุนัขจรจัดอันเนื่องมาจากการพบเห็นสุนัขจรจัดที่น่าสงสารอีกจำนวนมาก ความฝันอยากเปิดสถานพยาบาลหรือรักษาสัตว์แถวบ้าน โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางวัน เพราะเห็นว่ายังมีจำนวนน้อยและเป็นเรื่องที่ยากในการเข้าถึงสถานพยาบาลหากเกิดเหตุฉุกเฉินในช่วงกลางวันดังที่เธอเคยมีประสบการณ์ หรือแม้แต่ความกังวลใจที่ว่าหากพวกเขาเสียชีวิตไป ใครจะเป็นคนดูแลสุนัข

ก็เป็นผลมาจากประสบการณ์ชีวิตประจำวัน ที่ส่วนใหญ่พวกเธอเป็นผู้ให้การดูแลสุนัขเป็นหลัก ทั้งกรณีสุนัขจรจัดที่รับมาเลี้ยงที่บ้าน และสุนัขจรจัดนอกบ้านใน “สังกัด”

การปฏิสังสรรค์และการใช้ชีวิตประจำวันของเธอและสุนัขได้สร้าง ปรับเปลี่ยน ยืนยัน ความหมายของสิ่งต่างๆ รอบตัวที่ประกอบสร้างเป็นโลกแห่งชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดขึ้น

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษา “คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน” ครั้งนี้ มีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษาถึงประสบการณ์ชีวิตของคนที่เก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงไว้ในที่อยู่อาศัยของตนเอง ผ่านมุมมองและประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้น โดยมุ่งศึกษาที่มาที่ไปของประสบการณ์การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ปัจจัยเงื่อนไขใดที่มีส่วนทำให้ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัดสินใจให้ความช่วยเหลือและรับเลี้ยงสุนัขจรจัดเหล่านี้ นอกจากนั้นยังมุ่งศึกษาว่า ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร แบบแผนชีวิตการทำงานและการพักผ่อนถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบทบาทการดูแลสุนัขจรจัดหรือไม่ อย่างไร พวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาความยากลำบากอันใดบ้าง และพวกเขามีวิธีการจัดการปัญหาเหล่านั้นอย่างไร การศึกษาดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กรณีศึกษาที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้รับอุปการะสุนัขจรจัด หรือผู้ที่นำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงดูที่บ้านของตนเอง โดยมีสุนัขจรจัดที่รับเลี้ยงไว้ จำนวน 5 ตัวขึ้นไป และไม่เกิน 30 ตัว เก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดจำนวนทั้งสิ้น 7 คน

ผลการศึกษาในประเด็นสำคัญ พบว่าจุดเริ่มต้นของการรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของกรณีศึกษาเกิดขึ้นจากการเผชิญกับสถานการณ์ที่พวกเขารู้สึกว่าเป็นสถานการณ์ “บังคับ” พวกเขาได้รับรู้ว่าสุนัขเหล่านี้สมควรได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากสุนัขกำลังอยู่ในภาวะยากลำบากหรือเป็นอันตราย ประกอบกับการประเมินว่าสุนัขเหล่านั้นเป็นลูกสุนัขที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวเชื่อมโยงไปสู่อารมณ์ความรู้สึกสงสารและนำไปสู่การประเมินว่าเป็นสถานการณ์ที่สมควรให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกระตุ้นให้กรณีศึกษาไม่สามารถเดินหนีออกจากสถานการณ์โดยไม่เสนอความช่วยเหลือใดๆ บางกรณีอาจมองว่าอย่างน้อยเป็นการให้ความช่วยเหลือสุนัขแบบเฉพาะหน้าเพื่อให้สุนัขพ้นจากสถานการณ์ยากลำบากก่อน โดยอาจไม่ได้ตั้งใจที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่เริ่มแรก ขณะที่บางกรณีมีเวลาในการตัดสินใจ ในกรณีนี้มักเกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือเกิดขึ้น ทั้งนี้ทั้งสองกรณี สวัสดิภาพความเป็นอยู่และความปลอดภัยอยู่รอดของสุนัขเป็นสิ่งที่พวกเขาคำนึงถึง

ประสบการณ์ของกรณีศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดตัวแรก และตัวต่อมา ได้รับอิทธิพลจากการนิยามสถานการณ์ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ประสบการณ์การให้ความ

ช่วยเหลือสุนัขตัวต่อๆ มาส่วนใหญ่ยังเกี่ยวข้องกับการประเมินสถานการณ์การรับเลี้ยงสุนัขตัวแรกทีประสบความสำเร็จและสร้างความเชื่อมั่นในตนเองว่า พวกเธอสามารถช่วยให้สุนัขมีชีวิตรอดและมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ เมื่อพวกเธอ “มีความสามารถ” และบ้าน “มีพื้นที่เพียงพอ” การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดที่ “จำเป็น” ต้องให้ความช่วยเหลือจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนอกจากนั้นความเชื่อที่ว่า การให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ไปจนถึงการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นเงื่อนไขสำคัญในการนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง แม้ว่าพวกเธอจะรับรู้มุมมองเชิงลบจากคนภายนอกบางประการ เช่น การมองว่าพวกเธอเป็นคนมีปัญหา ไม่มีใครคบ หากทำให้ตนเอง รวมไปถึงสร้างปัญหาให้สังคมเนื่องจากการให้ข้าวให้น้ำสุนัขจรจัดของพวกเธอทำให้เหล่าสุนัขจรจัดมาอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างถาวร แต่พวกเธอไม่ได้ให้คุณค่ากับมุมมองเชิงลบดังกล่าว โดยพวกเธอมองว่า ภาพลักษณ์เหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาที่คนภายนอกจะมองจากการกระทำของพวกเธอ พวกเธอเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือนร้อนในแบบของพวกเธอเช่นกัน และพวกเธอก็เลือกที่จะใช้ความรู้สึที่ดีๆ ที่ได้จากการช่วยเหลือสุนัขจรจัดมาเป็นพลังให้พวกเธอช่วยเหลือสุนัขจรจัดต่อไป

การนำสุนัขจรจัดเข้าบ้านและให้การดูแลสุนัข ทำให้โลกและการใช้ชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดเปลี่ยนไป จากบ้านที่ไม่เคยมีสุนัข จากเวลาในแต่ละวันที่ส่วนใหญ่หมดไปกับการทำงาน ชีวิตครอบครัว และการพักผ่อน เปลี่ยนไปสู่บ้านที่มีสุนัขเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง บ้านถูกจัดสรรพื้นที่ใหม่เพื่อการอยู่ของสุนัข ที่มาพร้อมกับอุปกรณ์การนอนและภาชนะใส่อาหารและน้ำของสุนัข และเวลาที่คนเลี้ยงต้องจัดสรรปันส่วนให้กับการดูแลสุนัข ทั้งการให้อาหารให้น้ำ การพาสุนัขไปขับถ่าย การทำความสะอาดสุนัข การทำความสะอาดบ้านและรอบบ้านอันเป็นที่อยู่ของสุนัข และการพาสุนัขไปฉีดวัคซีนหรือพบแพทย์ตามนัด กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงาน เวลา และเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเงินทุน กรณีศึกษาบางคนเผชิญกับปัญหาทางการเงิน เนื่องจากพวกเธอส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ที่สูงมากนัก และบางคนยังมีรายได้ไม่แน่นอนอีกด้วย นอกจากนั้นกรณีศึกษาบางคนต้องเผชิญกับปัญหาความสัมพันธ์เชิงความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านอันเนื่องมาจากการเลี้ยงสุนัข

ประสบการณ์การเลี้ยงสุนัขจรจัดข้างต้นสะท้อนทั้งส่วนที่เป็นกิจวัตรประจำวันและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา โดยกิจวัตรประจำวันที่ดำเนินไปนี้ ในบางครั้งอาจถูกสอดแทรกด้วยสถานการณ์พิเศษ ที่อาจจะเรียกร้องให้คนเลี้ยงคำนึงถึงวิธีการจัดการในรูปแบบที่ต่างออกไปจากวันทั่วไป อย่างเช่น วันที่สถานการณ์ทางการเงินมีปัญหา วันที่พวกเธอจำเป็นหรือต้องการไปต่างจังหวัด แม้ว่าโดยทั่วไปพวกเธอพยายามจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าว แต่หากเลี่ยงไม่ได้ พวกเธอก็จะพยายามวางแผนและจัดการสิ่งต่างๆ เพื่อให้กระทบกับกิจวัตรประจำวันของสุนัขน้อยที่สุด ประสบการณ์ที่

เกิดขึ้นเหล่านี้ได้ประกอบกันเข้าเป็นโลกที่คนเลี้ยงสุนัขจรจัดสร้างขึ้น ใช้ชีวิตอยู่ภายใน และปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ประสบการณ์ชีวิตประจำวันส่งผลให้ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัดมีมุมมองต่อสุนัขจรจัดที่พวกเขาได้รับมาเลี้ยงที่บ้านว่าเป็นมากกว่าเพียงแค่สัตว์เลี้ยงทั่วไปสำหรับพวกเขา สุนัขถูกมองและปฏิบัติดังเช่นสมาชิกในครอบครัว สุนัขเปรียบเสมือนลูกหลาน และดังนั้นพวกเขาต้องการที่จะเลี้ยงสุนัขให้ดีที่สุด ทั้งในแง่การกิน การอยู่ การนอน และสุขภาพโดยรวม พวกเขาพยายามสร้างประสบการณ์ชีวิตในลักษณะที่ดีกว่าชีวิตเมื่อตอนไ้บ้านให้แก่สุนัข การใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันนี้ได้พัฒนาความรักและความผูกพันระหว่างผู้เลี้ยงและสุนัขรับเลี้ยง จนทำให้กรณีศึกษาหลายคนไม่ต้องการที่จะยกสุนัขให้แก่ผู้อื่น หรือถ้าจะให้ ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาเกรงว่าสุนัขจะได้รับความรัก ความเอาใจใส่ และมีชีวิตที่มีความสุขเท่ากับที่พวกเขามอบให้กับสุนัข ในระยะยาวกรณีศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการเก็บสุนัขมาเลี้ยงเพิ่ม เนื่องจากการเลี้ยงสุนัขมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการเลี้ยงสุนัข ซึ่งอาจทำให้สุนัขไม่มีความสุข แต่ก็มีบางส่วนที่ต้องการเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยงเพิ่ม โดยมองว่าตนเองมีศักยภาพเพียงพอที่จะเลี้ยงสุนัขและชอบให้ที่บ้านของพวกเขา มีสุนัขหลายๆ ตัว

การมีประสบการณ์ชีวิตประจำวันร่วมกับสุนัขยังมีส่วนต่อความฝันหรือความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของคนเลี้ยง ความฝันของพวกเขาจะมีสุนัขเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความฝันอยากมีบ้านที่มีพื้นที่ให้สุนัขวิ่งเล่นได้ ความฝันอยากเปิดศูนย์พักพิงสุนัขจร ความฝันอยากเปิดสถานพยาบาลรักษาสัตว์โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน ขณะเดียวกันพวกเขาก็มีความกังวลใจเกี่ยวกับอนาคตของสุนัข ทั้งสุนัขที่พวกเขาได้รับมาเลี้ยงที่บ้าน และสุนัขจรใน “สังกัด” หากพวกเขาเสียชีวิตไปก่อนกรณีศึกษาบางคนคิดถึงการเก็บเงินเพื่อเป็นเงินทุนให้สำหรับผู้ที่มารับดูแลสุนัขของเธอต่อไป

7.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน ในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของคนเลี้ยงสุนัขจรจัด จากวิธีคิด มุมมอง และประสบการณ์ของผู้รับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง ซึ่งข้อค้นพบนำไปสู่ประเด็นอภิปรายที่น่าสนใจบางประการ ดังนี้

สถานการณ์ และการตีความ สร้างคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้เลี้ยงสุนัขจรจัดมีกระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้เลี้ยงสุนัขจรจัด เริ่มต้นจากการเข้าสู่สถานการณ์การพบเจอสุนัขจรจัดที่กำลังเผชิญกับปัญหาหรือความ

ยากลำบากบางประการ จากนั้นพวกเธอได้ตีความหรือให้ความหมายกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญว่าเป็นสถานการณ์ที่อาจทำให้สุนัขมีความเสี่ยงหรือเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับการรับรู้และการตีความต่อสุนัขเหล่านั้นว่า “สมควรได้รับความช่วยเหลือ” เนื่องจากคุณลักษณะของสุนัข เช่น การเป็นลูกสุนัข สุนัขตั้งครรภ์ สุนัขแม่ลูกอ่อนสุนัขที่ถูกทำร้าย สุนัขที่ประสบอุบัติเหตุ สุนัขพิการหรือเจ็บป่วย ซึ่งถูกประเมินว่าเป็นสุนัขที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เต็มที่ พวกเธอมองว่าหากปล่อยสุนัขจรจัดเหล่านั้นไว้ อาจส่งผลให้สุนัขจรจัดตัวนั้นได้รับบาดเจ็บสาหัสจนถึงแก่ความตายได้ การให้ความหมายสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของพวกเธอ พวกเธอรู้สึกสงสารและรู้สึกผิดหากเดินออกจากสถานการณ์โดยไม่เสนอความช่วยเหลือใดๆ การตีความดังกล่าวส่งผลให้พวกเธอในฐานะผู้อยู่ร่วมในสถานการณ์ไม่สามารถอยู่เฉยๆ ได้ การรับรู้ถึงการตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากของสุนัขเป็นสิ่งกระตุ้นให้พวกเธอตัดสินใจช่วยเหลือสุนัข ประกอบกับการเป็นคนรักสุนัขเป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว การตีความและประสบการณ์เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด แม้การตัดสินใจรับสุนัขจรจัดมาเลี้ยงที่บ้านของตนเองจะเกิดขึ้นภายหลังในบางกรณี ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของประสบการณ์ชีวิตคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัดที่มีรูปแบบ เงื่อนไข และการตัดสินใจรับเลี้ยงสุนัขที่แตกต่างจากการรับเลี้ยงสุนัขหรือการซื้อสุนัขมาเลี้ยงโดยทั่วไป

สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้เอื้อให้บุคคลกลุ่มนี้ตีความสถานการณ์ว่าตนเองจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดเหล่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ของ Blumer ที่มองว่า บุคคลกระทำต่อสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ จากพื้นฐานความหมายที่สิ่งนั้นหรือสถานการณ์เหล่านั้นมีต่อตนเอง และยังสอดคล้องกับ Smith and Mackie (2007) และ Latane and Darley (1970) ที่มองว่าการเกิดขึ้นของพฤติกรรมช่วยเหลือเกี่ยวข้องกับการรับรู้ การให้ความหมาย และการประเมินสถานการณ์ในแง่มุมมองต่างๆ การช่วยเหลือมักผ่านการรับรู้สถานการณ์ความต้องการความช่วยเหลือเป็นสำคัญ

การที่บุคคลตีความว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด ล้วนเป็นผลมาจากการตัดสินใจของตัวบุคคลหรือผู้เลี้ยงสุนัขเองเป็นหลัก เนื่องจากในการตัดสินใจนั้น เป็นไปโดยผ่านกระบวนการรับรู้ การคิด การให้ความหมาย การมีมุมมอง รวมทั้งการนำประสบการณ์ต่างๆ เข้าสู่กระบวนการคิด การตัดสินใจ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่บุคคลหรือผู้เลี้ยงคำนึงถึงเพื่อที่จะเลือกแนวทางพฤติกรรม นอกจากนี้หลังจากที่ตัดสินใจเลี้ยงสุนัขจรจัดแล้ว ในชีวิตประจำวันพวกเธอต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลายที่เป็นทั้งพลังสนับสนุนและอุปสรรคในการเลี้ยงสุนัขที่พวกเธอต้องหาแนวทางหรือจัดการอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตนเองสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น

บทบาทของอารมณ์และความรู้สึก

นอกเหนือจากการตีความและการให้ความหมายสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจช่วยเหลือและรับเลี้ยงสุนัขจรจัดในท้ายที่สุด ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของอารมณ์และความรู้สึกที่ให้แนวทางการแสดงพฤติกรรมทั้งในช่วงการตัดสินใจช่วยเหลือสุนัขและการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับสุนัขรับเลี้ยง ดังเช่น ความรู้สึกสงสารสุนัขเมื่อพบเจอสุนัขจรจัดตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากหรืออันตราย ความรู้สึกผิดเมื่อรับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาของสุนัขจรจัดแล้วผ่านเลยไปโดยไม่เสนอความช่วยเหลือ ความรู้สึกรับผิดชอบและความรู้สึกผูกพันต่อสุนัขจรจัดใน “สังกัด” ที่ตนให้ข้าวให้น้ำหรือคั่นเคยอยู่เป็นประจำ จนนำไปสู่การยื่นมือให้ความช่วยเหลือเมื่อสุนัขเกิดปัญหาขึ้น ความรู้สึกสงสารและความรู้สึกผิดหากออกไปให้ข้าวให้น้ำแก่สุนัขจรจัดในสังกัดผิดเวลาหรือมีเหตุที่ไม่สามารถออกไปให้ข้าวให้น้ำตามปกติได้ เช่น ฝนตกหนัก ความรู้สึกรักและผูกพันกับสุนัขจรจัดที่รับมาเลี้ยงที่บ้าน ซึ่งเป็นเหตุให้พวกเขายพยายามเลี้ยงและดูแลสุนัขเหล่านั้นอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหารและน้ำที่มีคุณภาพ สะอาดสดใหม่ การให้สุนัขนอนในบ้าน รวมถึงการเปิดพัดลมตลอดคืน เพื่อป้องกันยุงและสร้างความสบายตัวให้แก่สุนัข การจัดเตรียมที่นอนให้แก่สุนัขเพื่อความนุ่มสบายและอบอุ่นเวลานอน การดูแลเรื่องความสะอาดของสุนัขและที่นอนของสุนัขเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี การดูแลฉีดวัคซีนและพาไปรักษายามเจ็บป่วยที่สถานพยาบาลสัตว์ที่ผ่านการตรวจสอบว่ามีคุณภาพและอุปกรณ์ครบครัน แนวทางการปฏิบัติต่อสุนัขเหล่านี้ถูกชี้นำด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่คนรับเลี้ยงสุนัขมีต่อสุนัขจรจัดของพวกเขา

นอกจากนั้น “ความสุข” เป็นอีกอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกกล่าวถึงโดยตรงและแฝงอยู่ตลอดเวลาเมื่อกรณีศึกษาเล่าถึงมุมมองและประสบการณ์การเป็นคนเลี้ยงสุนัขจรจัดของพวกเขา พวกเขามีความสุขที่ตัดสินใจช่วยรับเลี้ยงสุนัขจรจัด พวกเขามีความสุขที่ที่บ้านและที่พักพิงแก่สุนัขจร พวกเขามีความสุขที่เห็นสุนัขมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องอดอยาก ตากแดดตากฝน ไร้บ้าน ไร้คนดูแล และที่สำคัญพวกเขามีความสุขที่เห็นสุนัขมีความสุข รวมไปถึงพวกเขามีความสุขที่ได้ช่วยสุนัขจรจัดนอกบ้าน ให้มีอาหารกินประทังชีวิตตามสมควร อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้มีส่วนสร้างสีสันให้กับชีวิตประจำวันของพวกเขา

ความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาระหว่างคนเลี้ยงและสุนัขจรจัด

หลายคนอาจมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างคนเลี้ยงสุนัขและสุนัขจรจัดเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายสุนัขจรจัดได้ประโยชน์ ขณะที่คนเลี้ยงเสียประโยชน์เพราะต้องแบกรับภาระชีวิตของสุนัข อย่างไรก็ตามประสบการณ์ของคนเลี้ยงสุนัขจรจัดในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนเลี้ยงและสุนัขจรจัดเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพา กล่าวคือ แม้คนเลี้ยงสุนัขจะต้องรับภาระการดูแลสุนัขจรจัด ซึ่งเรียกร้องทั้งภาระทางการเงินในแง่ของค่าใช้จ่ายต่างๆ และเรียกร้องเวลาและพลังงานที่

ต้องใช้ในการดูแลสุนัข เช่น เวลาในการเตรียมอาหาร เวลาในการอาบน้ำสุนัข เวลาในการทำความสะอาดที่นอนและบ้าน เวลาในการรักษาพยาบาล แต่คนเลี้ยงเองก็ทำด้วยความเต็มใจและได้รับประโยชน์จากการที่มีสุนัขอยู่รอบตัวเช่นเดียวกัน กรณีศึกษากล่าวถึงการมีสุนัขเป็นเพื่อนคลายเหงา คลายเครียด การได้ข้อคิดเกี่ยวกับชีวิตจากพฤติกรรมของสุนัข รวมถึงการมีสุนัขทำให้คนในครอบครัวเปลี่ยนนิสัยไปในทางที่ดีขึ้นและช่วยสร้างสายสัมพันธ์ภายในครอบครัวอีกด้วย นอกจากนั้นดังที่ได้กล่าวไปแล้ว กรณีศึกษาแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การมีสุนัขเหล่านี้ช่วยสร้างความสุขและคุณค่าทางจิตใจให้แก่พวกเธออย่างมาก ซึ่งแง่มุมเหล่านี้พวกเธอมองว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในชีวิต

ตัวตนของคนเลี้ยงสุนัขจรจัด

ดังที่ผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสงสัยไว้ในตอนต้นว่า ที่มาของสุนัข สายพันธุ์ของสุนัข และวิธีการเลี้ยงสุนัข มีผลต่อตัวตนของผู้เลี้ยงหรือไม่ อย่างไรนั้น ในชีวิตประจำวันสุนัขจรจัดเป็นสุนัขที่ไม่มีใครเหลียวแล หากแต่ในสายตาของกรณีศึกษาทั้ง 7 คน ในฐานะคนเลี้ยงสุนัข (เคย) จร กลับให้ความหมายต่อสุนัขจรจัดที่แตกต่างกันออกไป โดยกรณีศึกษาได้ให้ความหมายกับสุนัขจรจัดที่เลี้ยงไว้ว่าสุนัขเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัว และยังเป็นเพื่อนที่คอยให้กำลังใจจนทำให้กรณีศึกษามีแรงก้าวเดิน ซึ่งพวกเธอต้องการที่จะเลี้ยงสุนัขให้ดีที่สุด การเลี้ยงสุนัขจรจัดทำให้พวกเธอมีความรู้สึกว่าคุณค่าและรู้สึกภาคภูมิใจ พวกเธอมีความสุขกับสิ่งที่ทำ รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ช่วยเหลือสังคม โดยการช่วยเหลือสิ่งมีชีวิตที่หลายคนมองว่าไร้ค่าอย่างเช่นสุนัขจรจัด ซึ่งทำให้พวกเธอรู้สึกดีกับตนเอง มองว่าตนเองเป็นคน “ใจดี...ชอบช่วยสังคม” และนั่นเป็นสิ่งสนับสนุนให้พวกเธอยังคงพฤติกรรมการช่วยเหลือสุนัขจรจัดอย่างต่อเนื่อง ในแง่การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดจึงมีส่วนต่อการพัฒนาตัวตน “การเป็นคนใจดี” หรือ “การเป็นคนช่วยสังคม” ของผู้เลี้ยง ซึ่งอาจจะมียุทธวิธีที่แตกต่างไปจากตัวตนของผู้เลี้ยงสุนัขที่ปรากฏในงานศึกษาเรื่อง โลกของคนเลี้ยงหมา “แบบไฮโซ”: รูปแบบของการบริโภคยุคโลกาภิวัตน์ (รมณ ชมปรีดา, 2548) ที่ประสบการณ์การเลี้ยงสุนัขได้สร้างตัวตนหรือภาพลักษณ์ “ความเป็นคนไฮโซ” ให้กับผู้เลี้ยงผ่านประสบการณ์การเลี้ยงสุนัข “แบบไฮโซ” อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ทั้งสองกรณี ล้วนสะท้อนถึงแง่มุมสำคัญของแนวคิดการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ที่เน้นความสำคัญของการให้ความหมายต่อสถานการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการก่อรูปประสบการณ์ชีวิตและตัวตนของบุคคล รวมถึงยังสะท้อนถึงบทบาทของบุคคล ในฐานะผู้กระทำทางสังคม (Active Actor) ในการสร้างความหมายและโลกของตนเอง

7.3 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงมุ่งศึกษาถึงประสบการณ์ชีวิตของคนที่ย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ในพื้นที่อยู่อาศัยของตนเอง ผ่านมุมมองและประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งศึกษาที่ไปที่มาของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด เงื่อนไขที่ทำให้ตัดสินใจย้ายถิ่นมาเลี้ยงที่บ้านของตนเอง รวมถึงมุมมองและประสบการณ์ชีวิตประจำวันที่มีสุนัขจรจัดเป็นส่วนหนึ่ง ส่งผลการศึกษาดังกล่าวยังคงขาดความเข้าใจปรากฏการณ์ในบางมิติ หากมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้ น่าจะช่วยเติมเต็มความเข้าใจเกี่ยวกับคนเลี้ยงสุนัขจรจัด และพฤติกรรมช่วยเหลือได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่หนึ่ง การศึกษาเชิงเปรียบเทียบภายในกลุ่มคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษานี้กำหนดขอบเขตการศึกษาโดยเลือกกรณีศึกษาที่มีประสบการณ์การรับเลี้ยงสุนัขจรจัดที่บ้านของตนเองในตั้งแต่ 5 ตัวขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ตัว ซึ่งอาจจะเป็นจำนวนที่ไม่ได้สร้างผลกระทบต่อการจัดการชีวิตประจำวันของผู้เลี้ยงอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคนเลี้ยงสุนัขจรจัดในจำนวนที่มากกว่านี้ (มากกว่า 30 ตัวขึ้นไป) ซึ่งบางกรณีมีการรับเลี้ยงสุนัขเป็นร้อยๆ ตัว เพื่อที่จะศึกษาว่าคนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีมุมมอง และประสบการณ์ชีวิต ตั้งแต่ที่มาที่ไปของการรับเลี้ยงสุนัขจรจัด การจัดการชีวิตประจำวัน การเผชิญปัญหาและการจัดการปัญหาในการเลี้ยงสุนัขจรจัด แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเป็นไปได้ว่าในกลุ่มที่มีการเลี้ยงสุนัขจรจัดจำนวนมากอาจจะเผชิญปัญหาความยุ่งยากในการจัดการที่มากกว่า แต่ขณะเดียวกันก็อาจจะได้รับความช่วยเหลือจากสังคมในวงที่กว้างกว่าด้วย

ประการที่สอง ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะในการเผยแพร่ประเด็นเกี่ยวกับสุนัขจรจัดและการช่วยเหลือสุนัขจรจัดเพิ่มมากขึ้น ในหลายๆ กรณี ส่งผลให้ประเด็นเกี่ยวกับสุนัขจรจัดกลายเป็นประเด็นที่หลายคนให้ความสนใจและประสงค์ให้ความช่วยเหลืออย่างแพร่หลาย จนเกิดการรวมกลุ่มกันในรูปแบบเครือข่ายทางสังคม (social network) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อติดตามข่าวสาร ให้ความช่วยเหลือ และรับเลี้ยงสุนัขจรจัด รวมถึงให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัด ในแง่นี้จึงน่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเกิดขึ้นและพลวัตของเครือข่ายที่ให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดดังกล่าว ที่อาจครอบคลุมประเด็นศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือ บทบาทและความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่าย ตลอดจนบทบาทของเครือข่ายต่อสังคมในวงกว้างในประเด็นที่เกี่ยวกับสุนัขจรจัด

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *มิเชล ฟูก็อดต์ (Michel Foucault)*. วิชาษา.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. (2538). *สังคมวิทยาชีวิตประจำวัน: แนวทฤษฎีการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์*. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภารดี พิพัฒน์กาญจน์, ชัชวาล ใจซื่อกุล, และขวัญรัฐ ส่วนพงษ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสุนัขและผู้เลี้ยง. ใน *มหาวิทยาลัยมหาดไทย, สำนักวิจัยและพัฒนา, การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7* (น. 988-997). มหาวิทยาลัยมหาดไทย, สำนักวิจัยและพัฒนา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2550). *อธิบายศัพท์สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*. สายธาร.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ, ศิริวรรณ ศิริบุญ, ปรียา รุ่งโสภาสกุล, บุศริน บางแก้ว, และชนนต์ดี มลิณทางกูร. (2548). *การประเมินผลกระทบทางสุขภาพและสังคมของนโยบายการควบคุมสุนัขจรจัดและโรคพิษสุนัขบ้าในเขตกรุงเทพมหานคร*. สำนักอนามัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2549). *การสำรวจสุนัขที่มีเจ้าของในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549*. ผู้แต่ง.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยาสมัยพื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม*. โกลบอลวิชั่น.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2550). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 15). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความวารสาร

- ปิยะมาศ คงถึง, อัญญาภรณ์ แสนแก้วทอง, จารุวรรณ ไทยกลาง, ประภาวดี ไพรินทร์, วสันต์ ตั้งโกคานนท์, วรุณม วงศ์กาฬสินธุ์, และสุวิชัย โรจนเสถียร. (2549). การศึกษาประชากรสุนัขจรจัดในเขตอำเภอเชียงใหม่. *เชียงใหม่สัตวแพทยสาร*, 4(1), 57-62.

วิทยานิพนธ์

- จิรัฐติกาฬ ขุนแขวง. (2552). *การจัดการสุนัขจรจัดของกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรายุ แซ่เตีย. (2555). *ทัศนคติและพฤติกรรมการบริจาคเพื่อสนับสนุนงานสาธารณประโยชน์ของผู้มี
รายได้ในตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐจรี สุวรรณภักดิ์. (2546). *แท็กซี่: กระบวนการเข้าสู่อาชีพและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน*.
[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐฐิสิริ แฉล้มวงศ์. (2552). *แรงจูงใจที่มีต่อการเลี้ยงสุนัขเพื่อนันทนาการของประชาชนใน
กรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. [วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวิภา วิบูลย์ศรีสัจจะ. (2561). *เรื่องรูปแบบและกระบวนการให้ความช่วยเหลือสัตว์: กรณีศึกษาการ
ให้ความช่วยเหลือสัตว์ผ่านสื่อออนไลน์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนภพ ศรีสถาพร. (2552). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในเขต
กรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นุชนารถ เจริญสุข. (2555). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงสุนัข*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรลีดา รัฐโชติพิริยกร. (2558). *ทัศนคติและพฤติกรรมการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสัตว์บนสังคม
ออนไลน์: กรณีศึกษาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภัสวรรณ งามอาจ. (2554). *การขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัย
ดุสิตธานี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รมณ ชมปรีดา. (2548). *โลกของคนเลี้ยงหมา“แบบไฮโซ”: วัฒนธรรมของการบริโภคยุคโลกาภิวัตน์*.
[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ระวีวรรณ ธรณี. (2549). *ผู้หญิงโสด: อัตลักษณ์และการดำเนินชีวิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิวพร ละม้ายนิล. (2557). *เรื่องประสบการณ์ชีวิตการเป็นอาสาสมัครดวงตามืด: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธาวลัย โพธิ์ศรี. (2547). *คนแล่นหมา (Dog - Runner)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาทิตย์ ผดุงเดช. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเสียสละในการเสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จดหมายข่าว

- บุญธรรม กรานทอง. (2555). *สรุปการบรรยายเสนอผลงานค้นคว้าและวิจัยของราชบัณฑิตยสถาน และภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก. จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน, 22(256), 1-8.*

กฎหมาย ระเบียบ และประกาศ

- ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือการปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548. (7 ธันวาคม 2548). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 140 ง. หน้า 10 – 17.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- อินทชัย พาณิกกุล. (1 มิถุนายน 2559). *เจาะลึกปัญหาในระดับชาติ"สุนัขจรจัดล้นเมือง"*. Posttoday. <https://www.posttoday.com/politic/report/435148>
- สำนักข่าวไทย. (20 กันยายน 2561). *เรื่องสถิติสุนัขจรจัดทั่วประเทศ*. สำนักข่าวไทย. <https://tna.mcot.net/tna-241353>
- เสถียรธรรมสถาน SDS Channel. (10 พฤษภาคม 2560). *ธรรมโฆษณานางฟ้าหมาจรจัด*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=nLjxsQOFZgc>.

Books and Book Articles

- Berkowitz, L. (1970). The self selfishness and altruism. In Macaulay, J., & Berkowitz, L. (Eds.), *Altruism and Helping Behavior: Social Psychological Studies of Some Antecedents and Consequences* (pp. 143-151). Academic Press.
- Blumer, H. (1962). Society as Symbolic Interaction. In Rose, A. (Ed.), *Human Behavior and Social Processes*. (pp. 179-192). Houghton-Mifflin.
- Davis, M. H. . (1994). *Empathy: A Social Psychological Approach*. WCB Brown & Benchmark.
- Edwards, A. P. (1999). *The Relationship Between Helping Behavior and Verbal Immediacy*. Texas Tech University
- Kohlberg, L. (1984). *The Psychology of Moral Development: The Nature and Validity of Moral Stages*. Harper & Row.
- Latane, B., & Darley, J. M. (1970). *The Unresponsive Bystander: Why Doesn't He Help?*. Appleton-Century-Crofts.
- Macaulay, J. R., & Berkowitz, L. (1970). Overview. In Macaulay, J., & Berkowitz, L. (Eds.), *Altruism and Helping Behavior: Social Psychological Studies of Some Antecedents and Consequences* (pp. 1-9). Academic Press.
- Penner, L. A., Fritzsche, B. A., Craiger J. P., & Freifeld, T. S. (1995). Measuring the Prosocial Personality. In Butcher, J.N. & Spielberger, C. D. (Eds.), *Advances in Personality Assessment: Volume 10* (pp. 147-163). Erlbaum.
- Piliavin, J. A., Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Clark, R. D. III. (1982). Responsive bystanders: The process of intervention. In Derlega, V. J., & Grzelak, J. (Eds.), *Cooperation and Helping Behavior: Theories and Research*. (pp. 279-304). Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1977). Normative Influence on Altruism. In Berkowitz, L. (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (pp. 221-279). Academic Press.
- Schwartz, S. H., & Howard, J. (1981). A Normative Decision- Making Model of Helping Behavior. In Rushton, J. P., & Sorrentino, R. M. (Eds.), *Altruism and Helping Behavior* (pp. 189-211). Lawrence Erlbaum.
- Smith, E. R., & Mackie, D. M. (2007). *Social Psychology*. Psychology Press.

Smith, T. W. (2006). *Altruism and Empathy in America: Trends and Correlates*. National Opinion Research Center University of Chicago.

Articles

Batson, C. D., Batson, J. G., Griffit, C. A., Barrientos, S., Brandt, J. R., Sprengelmeyer, P., & Bayly, M. J. (1989). Negative-State Relief and The Empathy-Altruism Hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(6), 922-933.

Berkowitz, L., & Lutterman, K. (1968). The Traditionally Socially Responsible Personality. *The Public Opinion Quarterly*, 32(2), 169-185.

Bshary, R. & Raihani, N. J. (2017). Helping in Humans and Other Animals: A Fruitful Interdisciplinary Dialogue. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 284(1863), 1-9.

Cialdini, R. B., Darby, B. K., & Vincent, J. E. (1973). Transgression and Altruism: A Case for Hedonism. *Journal of Experimental Social Psychology*, 9(6), 502-516.

Cunningham, M. R., Steinberg, J., & Grev, R. (1980). Wanting to and Having to Help: Separate Motivations for Positive Mood and Guilt-Induced Helping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(2), 181-192.

Davis, M. H. (1980). A Multidimensional Approach to Individual Differences in Empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85-104.

Gross, A. E., & Latane, J. G. (1974). Receiving Help, Reciprocation, and Interpersonal Attraction. *Journal of Applied Social Psychology*, 4(3), 210-223.

Marcus, & Leiserson. (1978). Encouraging Helping Behavior. *Young Children*, 33(6), 22-34.

Nelson, L. D. (1974). Social Class and Helping Behavior. *Sociological Focus*, 7(2), 47-59.

Omoto, A. M., & Snyder, M. (1995). Sustained Helping Without Obligation: Motivation, Longevity of Service, and Perceived Attitude Change Among AIDS Volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 671-686.

Rushton, J. P., Chrisjohn, R. D., & Fekken, G. C. (1981). The Altruistic Personality and the Self-report Altruism Scale. *Personality and Individual Differences*, 2(4), 293-302.

Topolski, R., Weaver, N. J., Martin, Z., & McCoy, J. (2013). Choosing between the Emotional Dog and the Rational Pal: A Moral Dilemma with a Tail. *Anthrozoös*, 26(2), 253-263.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

นิตา สุขประเสริฐ

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2554: ศิลปศาสตรบัณฑิต

(สหวิทยาการสังคมศาสตร์)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลงานวิชาการ

นิตา สุขประเสริฐ. (2564). โลกของคนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด: ประสบการณ์ชีวิตมุมมองและการให้ความหมาย. วารสารไทยคดีศึกษา. 18(1), 197-228.